

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ: «ΚΡΑΤΟΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ»

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΔΗΜΟΣΙΟ ΔΙΚΑΙΟ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

***«Η Πολιτογράφηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση: Οι εθνικές παραδόσεις
απέναντι στις προκλήσεις της μετανάστευσης»***

Λαμπροπούλου Κωνσταντίνα

A.M.: 29444

ΑΘΗΝΑ, ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2011

Επιβλέπων καθηγητής: Νικόλαος- Κομνηνός Χλέπας

Μικρός διαδηλωτής στη Στουτγάρδη της Γερμανίας

“ Wir gehören hierΕμείς ανήκουμε εδώ...”

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή

Κεφάλαιο 1^ο: Τα μεταναστευτικά ρεύματα στην Ευρώπη

1.1 Ορισμός των μεταναστευτικών ροών και του μεταναστευτικού αποθέματος.....	σελ. 9-10
1.2 Το μεταναστευτικό φαινόμενο στην Ευρώπη.	
1.2.1 Οι εξελίξεις από το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου έως και τις αρχές της δεκαετίας του '80.....	σελ. 10-12
1.2.2 Οι εξελίξεις τα τελευταία τριάντα έτη.....	σελ. 12-14
1.3 Στατιστική αποτύπωση.....	σελ. 14-16

Κεφάλαιο 2^ο: Ιθαγένεια – Βασικές Έννοιες

2.1 Ο ρόλος του έθνους κράτους στην ιδιότητα του πολίτη και την κτήση της ιθαγένειας.....	σελ. 16-17
2.2 Η ιθαγένεια ως απαραίτητο «εφόδιο»	σελ. 17-19
2.3 Οι βασικές αρχές της ιθαγένειας.....	σελ. 19-20
2.3.1 Η αρχή του δικαίου του εδάφους (jus soli).....	σελ. 20-21
2.3.2 Η αρχή του δικαίου του αίματος (jus sanguinis).....	σελ. 21
2.4 Επίλογος.....	σελ. 22-23

Κεφάλαιο 3^ο: Η πολιτογράφηση στην Ευρώπη- Γενική θεώρηση της διαδικασίας και μελέτη των βασικών προϋποθέσεων

3.1 Η πολιτογράφηση ως φίλτρο στην κτήση ιθαγένειας.....	σελ. 24-25
3.2 Ανάλυση των βασικών προϋποθέσεων	
3.2.1 Χρονικές Απαιτήσεις.....	σελ. 25-26
3.2.2 Προϋποθέσεις κοινωνικής ενσωμάτωσης και επιτυχούς ένταξης.....	σελ. 26-29
3.2.3 Παραίτηση από προηγούμενη ιθαγένεια.....	σελ. 29-31
3.2.4 «Καλός χαρακτήρας» - Καθαρό Ποινικό Μητρώο – Οικονομικά κριτήρια	σελ. 31-32
3.2.5 Ο ρόλος της διοίκησης και το κόστος της διαδικασίας.....	σελ. 32-33

Κεφάλαιο 4^ο: Μελέτη Περιπτώσεων

4.1. Κριτήρια επιλογής των κρατών προς εξέταση..... σελ. 33-34

4.2 Η περίπτωση της Γερμανίας

4.2.1 Εισαγωγή..... σελ. 35

4.2.2 Το μεταναστευτικό φαινόμενο στην Γερμανία..... σελ. 35-38

4.2.3 Η πολιτογράφηση τη δεκαετία του 1990..... σελ. 38-391

4.2.4. Οι πολιτικές και κοινωνικές εξελίξεις πριν τις αλλαγές του 2000..... σελ. 39-41

4.2.5 Μια νέα εποχή στην κτήση ιθαγένειας..... σελ. 41-42

4.2.6 Οι εξελίξεις στο εσωτερικό της Γερμανίας

και η αλλαγή του μεταναστευτικού Νόμου –

Οι επιπτώσεις στην πολιτογράφηση..... σελ. 42-45

4.2.7 Συμπεράσματα..... σελ. 45

4.2.8 Στατιστική αποτύπωση..... σελ. 46

4.3 Η περίπτωση της Ολλανδίας

4.3.1 Εισαγωγή..... σελ. 47

4.3.2 Το μεταναστευτικό φαινόμενο στην Ολλανδία..... σελ. 47-49

4.3.3 Η πολιτογράφηση στην Ολλανδία – Σύντομη ιστορική αναδρομή..σελ. 49-51

4.3.4 Από την αυστηρότητα στην ανοχή και πάλι στην αυστηρότητα..... σελ. 52-52

4.3.4.1 Ο νέος κώδικας ιθαγένειας του 1985 και οι αλλαγές στην μεταναστευτική πολιτική

4.3.4.2 Οι εξελίξεις στην πολιτογράφηση μετά το 2000

ως αποτέλεσμα των κοινωνικοπολιτικών αλλαγών –

Από την ανοχή στην αυστηρότητα..... σελ. 55-58

4.3.5 Επίλογος..... σελ. 59

4.4 Η περίπτωση της Ιρλανδίας

4.4.1 Εισαγωγή..... σελ. 61

4.4.2 Ιστορική αναδρομή – Οι βάσεις της πολιτογράφησης..... σελ. 62-63

4.4.3 Οι κοινωνικοπολιτικές εξελίξεις από το 1990 μέχρι και την αλλαγή του 2005: Αίτια και αιτιατά στην αλλαγή των προϋποθέσεων πολιτογράφησης

4.4.3.1 Αλλαγές στη σύσταση του πολιτισμού- Στατιστικά στοιχεία..... σελ. 63-64

4.4.3.2 Οι εξελίξεις στο εσωτερικό της Ιρλανδίας

και οι αποφάσεις στα ζητήματα πολιτογράφησης..... σελ. 64-66

4.4.3 Οι αλλαγές στην διαδικασία πολιτογράφησης τα τελευταία πέντε έτη	σελ.66-68
--	-----------

4.4.5 Συμπεράσματα.....	σελ. 68-70
-------------------------	------------

4.5 Η περίπτωση της Ελλάδας

4.5.1 Εισαγωγή.....	σελ. 70-71
---------------------	------------

4.5.2 Η μετανάστευση στην Ελλάδα- Δεδομένα και στοιχεία	σελ. 71-72
---	------------

4.5.3 Οι εξελίξεις στη διαδικασία πολιτογράφησης τα τελευταία είκοσι έτη:

Οι άμυνες του ελληνικού κράτους και η «διαφύλαξη» της ιθαγένειας	.σελ. 72-73
--	-------------

4.5.3.1 Η «θωράκιση» της πολιτογράφησης	σελ. 73-75
---	------------

4.5.3.2 Κοινωνικές και πολιτικές πιέσεις:

Η επιτακτικότητα της ανάγκης εξεύρεσης λύσεων	σελ. 75-76
---	------------

4.5.4. «Έλληνας γεννιέσαι <u>δεν</u> γίνεσαι». Η μετανάστευση ως ατυχής συγκυρία.....	σελ. 76-77
---	------------

4.5.5 Ο νέος Κώδικας Ελληνικής Ιθαγένειας του 2010 ως ορόσημο στην πολιτογράφηση των μεταναστών

4.5.5.1 Τροποποιήσεις στον βασικό κορμό– πρακτικά ζητήματα.....	σελ. 77-80
---	------------

4.5.5.2 Η δοκιμασία ενσωμάτωσης	σελ.80
---------------------------------------	--------

4.5.6 Συμπεράσματα.....	σελ. 80-82
-------------------------	------------

Κεφάλαιο 5^ο: Τελικά συμπεράσματα	σελ. 82-85
--	------------

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	σελ. 86-97
---------------------------	------------

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ:

- Πρόσφατη Νομολογία για την Ιθαγένεια
 - Γερμανία
 - Ολλανδία
 - Ιρλανδία
 - Ελλάδα
- Αναφορά της Eurostat: Ιθαγένεια στην Ευρώπη

Εισαγωγή

Το φαινόμενο της μετανάστευσης και οι συνέπειές αυτής απασχολούν ένα ευρύ φάσμα επιστημόνων και ερευνητών, ενώ ταυτόχρονα τοποθετούνται στο επίκεντρο των πολιτικών συζητήσεων ανά τον κόσμο. Παρόλο που αποτελεί ένα ζήτημα μείζονος σημασίας στο σύγχρονο γίγνεσθαι, ωστόσο δεν προκύπτει ως ένα νέο φαινόμενο της εποχής. Είναι ένα πολυσχιδές ζήτημα το οποίο ακολούθησε την εξέλιξη των κοινωνιών από την αρχή της σύστασής τους, ένα φαινόμενο που τα περισσότερα κράτη καλούνται ή κλήθηκαν να διαχειριστούν.

Η μετανάστευση έρχεται αντιμέτωπη με το σύμπλεγμα των συμφερόντων κοινωνίας- μεμονωμένου προσώπου¹. Τα κύρια προβλήματα που αφορούν τον μετανάστη έχουν να κάνουν με την πρόσβαση στο κράτος υποδοχής, την εξασφάλιση ενός νόμιμου καθεστώτος παραμονής μέσω των αδειών και τελικά την μη έξωση και εγκατάσταση στη χώρα. Στην αντίπερα όχθη, βρίσκονται τα συμφέροντα του κράτους, τα οποία λειτουργούν συγκρουσιακά με αυτά των πρώτων. Το ζήτημα των τελευταίων είναι ο έλεγχος των συνόρων έτσι ώστε να μειωθεί ο αριθμός των εισελθόντων, η ανάπτυξη συγκεκριμένων πολιτικών οι οποίες καθιστούν δύσκολη την πρόσβαση στην ιδιότητα του πολίτη και τέλος, η «απαλλαγή» από τα άτομα που δεν κατάφεραν να γίνουν πολίτες. Ανάμεσα στις δύο προαναφερθείσες πραγματικότητες το κομβικό σημείο είναι η ιθαγένεια.

Η ιδιότητα του πολίτη είναι μια έννοια η οποία εμπερικλείει ένα σύμπλεγμα δικαιωμάτων και υποχρεώσεων στο υποκείμενο που είναι φορέας. Τοποθετεί τον κάτοχό της σε ένα καθεστώς συμπερίληψης σε μια κοινωνική και πολιτική οντότητα, το κράτος, το οποίο και είναι ο απόλυτος κάτοχος δύναμης καθορισμού του βαθμού στον οποίο το υποκείμενο είναι σε θέση να γίνει φορέας δικαιωμάτων. Η ιθαγένεια ή υπηκοότητα² είναι το μέσον που οδηγεί στα κοινωνικά και πολιτικά δικαιώματα, στην υπαγωγή στον κορμό του κράτους πρόνοιας, στην αναγνώριση και την ανάπτυξη μιας κοινής ταυτότητας και συνείδησης. Τυπικά, είναι ο συνδετικός κρίκος ανάμεσα στον εν δυνάμει πολίτη και το κράτος, το κομβικό σημείο όπου θα επιτρέψει ή θα απαγορεύσει την απόλυτη υπαγωγή στο εν λόγω κράτος.

Τα τελευταία χρόνια τα ζητήματα ιθαγένειας άρχισαν να έρχονται στο προσκήνιο όλο και πιο έντονα, εγείροντας συνεχώς αυξανόμενες αντιπαραθέσεις είτε μεταξύ φορέων πολιτικής εξουσίας, είτε στο πλαίσιο ενός ευρύτερου κοινωνικού διαλόγου. Οι συνέπειες των μεταναστευτικών ρευμάτων ιδιαίτερα μετά τον Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο, άρχισαν να έχουν καθοριστικό αντίκτυπο στη

¹ Boeles P., Heijer den M., Loder G.& Wouters K.(eds), European Migration Law, Vol. III, Intersertia, Antwerp- Oxford-Portland, 2009, σελ. 13

² Οι όροι αυτοί θα χρησιμοποιηθούν ως ταυτόσημοι για λόγους που θα εξηγηθούν παρακάτω (βλ. κεφ. 2, υποκ. 2.2: «Ο ορισμός της ιθαγένειας και η σημαντικότητα του ρόλου της στη σύσταση της κοινωνίας και την επιλογή των μελών της.»

σύσταση των κοινωνιών τα μετέπειτα έτη, όταν δηλαδή οι πληθυσμοί που κατέφθασαν στις χώρες υποδοχής, ανεξαρτήτως αιτίας και αρχικών προθέσεων, εγκαταστάθηκαν μόνιμα, προσδοκώντας σε επόμενο στάδιο την πλήρη κοινωνική τους ένταξη. Η προσδοκία της ένταξης δεν αποτυπώνονταν μόνο στις υποχρεώσεις που πηγάζαν από την ιδιότητα του μέλους μια κοινωνίας αλλά και στα δικαιώματα των οποίων θα έπρεπε να είναι φορείς. Η ιθαγένεια αποτελεί για τους πληθυσμούς αυτούς τη μοναδική ευκαιρία μετάβασης από την ανυπαρξία στην αναγνώριση.

Αντικείμενο μελέτης αποτελεί η πολιτογράφηση στην Ευρώπη και η πορεία που ακολουθούν τα κράτη στα συγκεκριμένα ζητήματα, κατευθυνόμενα από την αλληλεπίδραση των εθνικών παραδόσεων έναντι στις προκλήσεις της μετανάστευσης. Κύριο σημείο ενδιαφέροντος είναι η πολιτική που ακολουθείται στην πολιτογράφηση κυρίως για την πρώτη γενιά μεταναστών ενώ η έρευνα θα εστιαστεί στη μελέτη συγκεκριμένων περιπτώσεων, μέσα από τις οποίες θα γίνει προσπάθεια να αναδειχθεί αυτή ακριβώς η σχέση ένταξης ανάμεσα στα δύο μέρη (κράτος – μετανάστης).

Το αρχικό ερώτημα έχει να κάνει με τον βαθμό που η αλλαγή πολιτικής στα ζητήματα ιθαγένειας είναι αποτέλεσμα πολιτικών σκοπιμοτήτων, λόγω των αλλαγών που υφίσταται το κράτος στο εσωτερικό του. Σε ένα δεύτερο επίπεδο, αυτό που θα αναδειχτεί μέσα από τη συγκριτική μελέτη περιπτώσεων, είναι το κατά πόσο η διαδικασία της πολιτογράφησης χρησιμοποιείται ως «όπλο» αντιμετώπισης συγκεκριμένων καταστάσεων, όπως η αδυναμία του κράτους υποδοχής να αντέξει οικονομικά την ενσωμάτωση των μεταναστών, η αδυναμία να ενσωματώσει στον βαθμό που επιθυμεί συγκεκριμένες ομάδες ή η συνειδητή επιλογή ότι κάποιες ομάδες για πολιτικούς και κοινωνικούς λόγους πρέπει να μείνουν στο περιθώριο.

Η παρούσα εργασία χωρίζεται σε **πέντε** κεφάλαια. Τα δύο πρώτα αποτελούν την εισαγωγή στο μεταναστευτικό φαινόμενο στην Ευρώπη και τις αρχές στην κτήση ιθαγένειας ενώ τα επόμενα τρία τον βασικό κορμό της εργασίας, όπου θα αναλυθεί η πολιτογράφηση και θα διεξαχθούν τα συμπεράσματα σε σχέση με την προβληματική μας.

Στο **πρώτο** κεφάλαιο περιγράφεται ποσοτικά και ποιοτικά το φαινόμενο της μετανάστευσης και οι μεταναστευτικές ροές στην Ευρώπη. Δίνεται η εικόνα του μεταναστευτικού χάρτη σε αριθμούς ανά χρονικές περιόδους, αφού έχει πρώτα περιγραφεί η διαφορά μεταξύ των μεταναστευτικών ροών και του μεταναστευτικού αποθέματος.

Στο **δεύτερο** κεφάλαιο, ειδικεύοντας ακόμα περισσότερο το θέμα και κάνοντας τη σύζευξη μεταξύ μεταναστευτικού φαινομένου και πολιτογράφησης, θα αναλυθεί η έννοια της ιδιότητας του πολίτη. Θα δοθούν οι βασικές αρχές πάνω στις οποίες στηρίχθηκε το έθνος – κράτος, δημιουργώντας συγκεκριμένα «μοντέλα» κτήσης ιθαγένειας. Οι αρχές αυτές αποτέλεσαν τη βάση της σύστασης των κοινωνιών και επιλογής των μελών της καθώς επηρέασαν μια ολόκληρη γραμμή μεταναστευτικής πολιτικής για αιώνες ολόκληρους.

Το **τρίτο και τέταρτο** κεφάλαιο αποτελούν και τα κυριότερα μέρη της εργασίας. Στο σημείο αυτό θα αναλυθεί ο τρόπος κτήσης ιθαγένειας μέσω της διαδικασίας της πολιτογράφησης. Θα δοθούν οι βασικές προϋποθέσεις που συναντώνται σχεδόν σε όλα τα συστήματα και ο ρόλος τους στη διαδικασία, με συγκεκριμένα παραδείγματα ευρωπαϊκών χωρών, τα οποία ανάλογα με την πολιτική σκοπιμότητα που ήθελαν να εξυπηρετήσουν, άλλοτε έκαμπταν και άλλοτε αύξαναν την ισχύ τους.

Στη συνέχεια, θα ακολουθήσει η μελέτη περιπτώσεων. Στο κεφάλαιο αυτό έχουν επιλεγεί τέσσερις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης των οποίων και θα αναλυθεί η πολιτική ως προς την κτήση ιθαγένειας μέσω της πολιτογράφησης, από τις αρχές της σύστασης τους ως ελεύθερα κράτη μέχρι και τις πιο πρόσφατες αλλαγές. Αρχικά, θα επεξηγηθούν οι λόγοι επιλογής των συγκριμένων χωρών, ενώ σε κάθε μεμονωμένη περίπτωση θα περιγραφούν οι κοινωνικές και πολιτικές εξελίξεις στο εσωτερικό του κράτους εν παραλλήλω με τις αλλαγές στην πολιτογράφηση.

Στο **πέμπτο** κεφάλαιο κατατίθενται οι τελικές παρατηρήσεις και τα συμπεράσματα που προκύπτουν από την ανάλυση των δεδομένων των προηγούμενων κεφαλαίων. Στο παρόν κεφάλαιο θα διευκρινιστεί ο ρόλος της πολιτογράφησης στο πλαίσιο της αντιπαραβολής των εθνικών παραδόσεων με τις προκλήσεις της μετανάστευσης. Εμμένουν τα κράτη στην υιοθέτηση σχετικών πολιτικών οι οποίες διατηρούν τις παραδοσιακές αρχές ή οι πολιτικές σκοπιμότητες αναγκάζουν στην αναθεώρηση αυτών, προς μια κατεύθυνση, άλλοτε έξωσης και άλλοτε συμπερίληψης;

Σημειώσεις:

1. Δεδομένου ότι τα περισσότερα κείμενα στη σχετική βιβλιογραφία καθώς και οι συναφείς νόμοι ήταν στα αγγλικά, η μετάφραση έγινε από τη συγγραφέα της εργασίας, εκτός των περιπτώσεων όπου βρέθηκε αντίστοιχη επίσημη μετάφραση των κειμένων αυτών.
2. Οι στατιστικές αποτυπώσεις που έχουν ενσωματωθεί στην παρούσα εργασία, καθώς και τα στατιστικά στοιχεία που χρησιμοποιήθηκαν στις περισσότερες περιπτώσεις έχουν ληφθεί από πρωτογενείς πηγές. Στις περιπτώσεις που κάτι τέτοιο δεν ήταν εφικτό λόγω μη δυνατότητας πρόσβασης στα στοιχεία ή δυσκολία στη μετάφραση αυτών, η αναζήτηση έγινε σε εμπειριστατωμένες έρευνες και δευτερογενής πηγές.

Κεφάλαιο 1^ο: Τα μεταναστευτικά ρεύματα στην Ευρώπη

Οι λόγοι που οι άνθρωποι μετακινούνται ποικίλουν, με σπουδαιότερους την αναζήτηση ενός καλύτερου τύπου διαβίωσης, μιας ζωής απαλλαγμένης από τη φτώχεια, προς αναζήτηση νέων ευκαιριών ή ακόμα για λόγους απόλυτης επιβίωσης εξαιτίας του φόβου για τη ζωή τους. Η διάκριση μεταξύ κρατών υποδοχής και κρατών αποστολής μεταναστευτικού πληθυσμού είναι πλέον λανθασμένη. Τα περισσότερα ευρωπαϊκά κράτη ζουν μια πραγματικότητα μεταβολής και μετατροπής από κοινωνίες αποστολής μεταναστών, σε πολυπολιτισμικές κοινωνίες υποδοχής και το αντίστροφο. Μπορεί κύριο χαρακτηριστικό της μετανάστευσης να αποτελεί η γεωγραφική κινητικότητα αλλά το τι κάθε φορά ορίζεται σαν μετανάστευση και ποια είναι τα χαρακτηριστικά της εξαρτάται από κοινωνικοοικονομικές και πολιτισμικές συνθήκες³. Παρόλο λοιπόν που το μεταναστευτικό αλλάζει μορφή, ωστόσο στοιχεία όπως η παγκοσμιοποίηση του φαινομένου, η αύξηση της έντασης και η συνεχής πολιτικοποίηση είναι χαρακτηριστικά τα οποία συνθέτουν τις γενικές τάσεις⁴.

Σε πολλά κείμενα, γίνεται λόγος για τα θετικά χαρακτηριστικά που συνοδεύουν το φαινόμενο της μετανάστευσης. Μια «συνετή» αξιοποίηση του φαινομένου θα μπορούσε να αποδειχθεί ακόμα και επικερδής για την χώρα υποδοχής, η οποία εκμεταλλευόμενη τα φθηνά εργατικά χέρια ή αντίστοιχα το εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό θα έδινε στη μετανάστευση τον χαρακτήρα που η ίδια επιθυμούσε. Παρόλα αυτά όμως, λόγω της φύσης του μεταναστευτικού φαινομένου, η μετανάστευση δεν ακολουθεί τις ανάγκες της χώρας υποδοχής βρίσκοντας έτσι τα κράτη ανέτοιμα να το διαχειριστούν.

1.1 Ορισμός των μεταναστευτικών ροών και του μεταναστευτικού αποθέματος

Στο παρόν κεφάλαιο θα εξεταστούν οι μεταναστευτικές ροές στην Ευρώπη. Στο συγκεκριμένο σημείο και πριν προχωρήσουμε σε περαιτέρω ανάλυση θα ήταν σκόπιμο να αναφέρουμε τη διαφορά που υπάρχει ανάμεσα στις μεταναστευτικές ροές κάθε κράτους σε σχέση με το μεταναστευτικό απόθεμα⁵.

Με τον όρο μεταναστευτικές ροές αναφερόμαστε στον αριθμό μεταναστών οι οποίοι είτε εισήλθαν σε μία χώρα, είτε εξήλθαν από αυτή, σε μία όμως συγκεκριμένη περίοδο. Ο αριθμός των μεταναστών που εισήλθαν αφαιρούμενος από αυτόν που έφυγαν μας δίνουν την 'καθαρή μετανάστευση'. Ο όρος απόθεμα μεταναστών χρησιμοποιείται για να περιγράψει τον αριθμό των μεταναστών που μένουν σε μία χώρα, μια δεδομένη χρονική στιγμή. Για γίνει πιο σαφές, θα χρησιμοποιήσουμε το παράδειγμα της Γερμανίας. Το 2000, η στατιστική υπηρεσία δίνει τον

³ Εσδράς Δ., στο: Παπασιώπη – Πασιά Ζ., Ο Νέος Νόμος 3386/2005 για τους Αλλοδαπούς- Σκέψεις και Προβληματισμοί, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα- Κομοτηνή, 2006, σελ. 18

⁴ Castles St. & Miller J. M., *The Age of Migration*, Macmillan (Palgrave), 4th ed., England, 2009, σελ.10

⁵ Ο όρος χρησιμοποιείται για να περιγράψει τον αγγλικό όρο 'stock' of migrants

αριθμό των μεταναστών που έφτασαν στην Γερμανία να φθάνει τους 841,158 και αυτούς που αποχώρησαν τους 674,038⁶. Την ίδια στιγμή όμως, σύμφωνα με έρευνα του Μεταναστευτικού Ινστιτούτου, το μεταναστευτικό απόθεμα έφτασε τα 7,3 εκατομμύρια⁷.

Οι ροές αποτελούν μεν ένα σημαντικό εργαλείο καταγραφής των τάσεων κινητικότητας, όμως οι αριθμοί του μεταναστευτικού αποθέματος είναι απαραίτητοι για την αξιολόγηση των μακροπρόθεσμων επιπτώσεων της μετανάστευσης σε έναν δεδομένο πληθυσμό⁸. Το κρίσιμο σημείο για την χάραξη μιας μεταναστευτικής πολιτικής ενσωμάτωσης δεν είναι ο αριθμός των ατόμων που περνούν από το κράτος μία δεδομένη στιγμή αλλά ο αριθμός των μεταναστών που διαβιούν σε αυτό. Οι αριθμοί αποθέματος είναι βασικό στοιχείο της έρευνας αφού αποτελούν το σημείο κλειδί για την αλλαγή των πολιτικών του μεταναστευτικού ζητήματος, οι οποίες εμπεριέχουν και τον τρόπο κτήσης της ιθαγένειας των συγκεκριμένων ομάδων.

Στο παρακάτω κεφάλαιο θα δοθούν τα μεγέθη του φαινομένου μετά το τέλος του Β' παγκοσμίου πολέμου, όπου η διεθνής μετανάστευση αλλάζει τόσο σε ένταση, όσο και σε χαρακτήρα. Το χρονικό πλαίσιο θα τοποθετηθεί με βάση δύο ορόσημα, την περίοδο της αποαποικιοποίησης, κυρίως μετά τον Β' Παγκόσμιο πόλεμο και, σε δεύτερη φάση, την κατάρρευση του Σοβιετικού μπλοκ.

1.2 Το μεταναστευτικό φαινόμενο στην Ευρώπη

1.2.1 Οι εξελίξεις από το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου έως και τις αρχές της δεκαετίας του '80

Από το 1945 έως και το 1980 η μετανάστευση στην Ευρώπη πήρε τις εξής μορφές:

α. Η πρώτη μορφή αφορούσε το εργατικό δυναμικό που μετακινήθηκε από τις λιγότερο αναπτυγμένες περιοχές της μεσογείου, της ανατολικής και της κεντρικής Ευρώπης προς την Δύση. Οι διαφορές μεταξύ Βορρά και Νότου και η αποσύνδεση των χωρών του Νότου από την παγκόσμια οικονομία οδηγεί την μετανάστευση προς τις πιο ανεπτυγμένες και οικονομικά ισχυρές χώρες. Η μεταναστευτική αυτή κίνηση στις περισσότερες περιπτώσεις στηρίζονταν και ενθαρρύνονταν μέσα από τα προγράμματα εργατών, τα οποία σε πολλές χώρες, όπως η Γερμανία και η Ολλανδία, τέθηκαν σε εφαρμογή έτσι ώστε να προωθηθεί και να στηριχθεί η οικονομία

⁶ Statistisches Bundesamt Deutschland, *Migration Between Germany and Foreign Countries 1991 to 2009*, διαθέσιμο

στο: <http://www.destatis.de/jetspeed/portal/cms/Sites/destatis/Internet/EN/Content/Statistics/Bevoelkerung/Wanderungen/Tabellen/Content50/WanderungenInsgesamt,templateId=renderPrint.psm> (τελευταία πρόσβαση στις 26/08/2011)

⁷ Grieco E. «Data insight: Defining 'Foreign Born' and 'Foreigner' in International Migration Statistics», *Migration Information Source*, Migration Policy Institute, July 2002, διαθέσιμο και στο: <http://www.migrationinformation.org/Feature/display.cfm?ID=34>

⁸ Castles S. & Miller J. M., *The Age of Migration*, Macmillan (Palgrave), 4th ed., England, 2009, σελ. xviii

του κράτους προς ανάπτυξη. Η Γερμανία για παράδειγμα, από τα μέσα του 1950 και ύστερα, αρχίζει την πρόσληψη εργατικού δυναμικού και συνάπτει διμερείς με την Ιταλία, την Ισπανία, την Ελλάδα και την Πορτογαλία. Το 1956 ο αριθμός των εργατών αγγίζει τις 95.000, τη στιγμή που το 1973 ο αριθμός αυτός έχει εκτοξευτεί στα 2,6 εκατομμύρια⁹. Χαρακτηριστικά είναι ακόμη τα παραδείγματα στο Βέλγιο, τη Γαλλία, τη Βρετανία, την Ελβετία και πιο πρόσφατα την Ολλανδία, με τη Γαλλία μέχρι και το 1970, να δέχεται περίπου 2 εκατομμύρια ξένων εργατών. Ενώ λοιπόν ο τρόπος αυτός μετακίνησης τυπικά έλαβε τέλος με την κρίση του πετρελαίου το 1973, ωστόσο υπολογίζεται ότι μέχρι εκείνη τη στιγμή περίπου 11 εκατομμύρια εργατών μεταναστών ζούσαν στην Ευρώπη¹⁰.

Από εκείνο το σημείο και έπειτα η Ευρώπη γνωρίζει μια νέα μορφή μετανάστευσης, αυτή της οικογενειακής συνένωσης. Ενώ ένα μεγάλο μέρος των εργατών μεταναστών από τη Νότια Ευρώπη επιστρέφει πίσω στη χώρα καταγωγής του, αφού τα κοινωνικά και οικονομικά δεδομένα των δεύτερων είχαν αλλάξει σημαντικά, δεν συμβαίνει το ίδιο και με τους μεταναστευτικούς πληθυσμούς από τη Νότια Αφρική και τη Τουρκία. Τις δεκαετίες 1970 και 1980 οι κοινότητες των μεταναστών της Νότιας- Δυτικής Ευρώπης συνέχισαν να αυξάνονται, αφού οι μετανάστες όχι μόνο δεν επιθυμούσαν την επιστροφή τους στην πατρίδα αλλά έφερναν σε αυτή τις οικογένειες και τους συγγενείς που είχαν αφήσει πίσω. Από εκείνο το σημείο και έπειτα η οικογενειακή συνένωση έγινε από τις βασικές αιτίες μετανάστευσης προς την Ευρώπη. Παράδειγμα αποτελεί η Σουηδία και η Γαλλία όπου πάνω από το 50% των αδειών παραμονής των μεταναστών δόθηκαν για τους παραπάνω λόγους. Τα προγράμματα προσέλκυσης μεταναστών αντικαθίστανται πλέον από κυβερνητικά μέτρα που αποβλέπουν την επιστροφή των τελευταίων στη χώρα καταγωγής.

β. Η δεύτερη μορφή μετανάστευσης αφορά τον πληθυσμό των πρώην αποικιών. Η αποαποικιοποίηση αποτελεί μια πολιτική εξέλιξη η οποία άλλαξε σε μεγάλο βαθμό και γρήγορα τη σύσταση των κρατών. Παρόλο που η έκταση του φαινομένου τοποθετείται από το 1922 έως και το 1975, ωστόσο οι Ευρωπαϊκές χώρες βιώνουν τις εξελίξεις κυρίως μετά τον Β' παγκόσμιο πόλεμο. Μετανάστες από πρώην αποικίες, οι οποίοι ήταν αξιωματούχοι σε αυτές, επέστρεψαν στη πατρίδα τους, πολλές φορές μαζί με αυτούς που είχαν ως συνεργάτες¹¹. Ταυτόχρονα, οι αυτόχθονες πληθυσμοί από τις πρώην αποικίες αποζητούσαν πλέον την επιστροφή τους στην «μητέρα» πατρίδα, η οποία θα τους εξασφάλιζε έναν καλύτερο τρόπο διαβίωσης. Αυτού του τύπου η μετανάστευση αφορούσε κυρίως την Βρετανία, τη Γαλλία και την Ολλανδία. Μέχρι και το 1970 η Γαλλία δέχθηκε στο εσωτερικό της 830,000 μετανάστες από τις πρώην αποικίες της Αλγερίας, του Μαρόκου και της Αλγερίας. Η Βρετανία μέχρι το 1951 δέχθηκε 218,000 άτομα προερχόμενα από

⁹ Castles St. & Miller J. M., *The Age of Migration*, Macmillan (Palgrave), 4th ed., England, 2009, σελ.100

¹⁰ Berlin Institute for Social Research & Groupe d'étude de Démographie Appliquée, Statistical report: Migration and Asylum in Europe 2003, Berlin, 2006 στο: Boeles P., Heijer den M., Loder G. & Wouters K.(eds), *European Migration Law*, Vol. III, Intersertia, Antwerp- Oxford-Portland, 2009, σελ. 9

¹¹ Schrover M., "Decolonization – Effect of Characteristics on Migration", *History of International Migration*, Leiden University, May 2008, διαθέσιμο στο: <http://www.let.leidenuniv.nl/history/migration/chapter8.html> (τελευταία πρόσβαση 27/08/2011)

κράτη πρώην αποικιών και μέλη της Κοινοπολιτείας, αριθμός ο οποίος το 1961 αυξήθηκε στις 541,000.

1.2.2 Οι εξελίξεις τα τελευταία τριάντα έτη

Η περίοδος αυτή σημαδεύεται από μία σειρά πολιτικών εξελίξεων οι οποίες και αποδεικνύονται καίριες για την εξέλιξη του μεταναστευτικού φαινομένου. Το τέλος του Ψυχρού πολέμου, η κατάρρευση του σοβιετικού καθεστώτος, καθώς και οι ανακατατάξεις στην περιοχή των Βαλκανίων λόγω πολεμικών συγκρούσεων, δημιούργησαν μια νέα πραγματικότητα στα κράτη της Ευρώπης. Η αυξανόμενη ροή από τις χώρες του Νότου είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία νέων «συνόρων μετανάστευσης» κατά μήκος της βόρειας ακτής της Μεσογείου.

Η περίοδος αυτή θα αποτελέσει ορόσημο σημαντικών εξελίξεων για πολλά κράτη. Η Πορτογαλία, η Ιταλία και η Ελλάδα, ενώ μέχρι και τις αρχές του 1970 θεωρούνταν παραδοσιακά χώρες αποστολής μεταναστευτικού πληθυσμού, μετατρέπονται σε χώρες υποδοχής. Μέσα σε μια δεκαετία ο αριθμός των αλλοδαπών με άδειες παραμονής στην Ιταλία διπλασιάζεται, φθάνοντας στις 600.000 χιλιάδες το 1991, από τις 300.000 που ήταν το 1990. Στην Ισπανία, στα τέλη της δεκαετίας του 1990, ο αριθμός των αλλοδαπών φθάνει το 1 εκατομμύριο, από τις 200.000 το 1975, μη συμπεριλαμβάνοντας τους παράνομα εισελθόντες¹².

Αντίστοιχη κατάσταση αντιμετωπίζει η κεντρική και ανατολική Ευρώπη. Οι μετακινήσεις πληθυσμών με βάση εθνοτικά κριτήρια, πολλές φορές σε συνέχεια εκείνων που είχαν ξεκινήσει μετά το τέλος του Β' Παγκόσμιου πολέμου και σταμάτησαν λόγω του Σιδηρού παραπετάσματος, παίζουν σημαντικό ρόλο στην εξέλιξη των πραγμάτων. Ομογενείς συμπατριώτες επιστρέφουν στη «μητέρα πατρίδα», επιστροφή η οποία θεωρείται αναφαίρετο δικαίωμα. Οι "Aussiedler"¹³ στη Γερμανία ή εκτοπισμένοι πληθυσμοί από τα κομμουνιστικά καθεστάτα, προσδοκούν την επιστροφή τους.

Σημαντικό κομμάτι των μετακινήσεων αυτών και οι αιτούντες άσυλο. Από τα μέσα της δεκαετίας του '90 η Ευρώπη δέχεται στο εσωτερικό της κύματα προσφύγων. Το 2001 τα αιτήματα ασύλου φθάνουν τις 424.000 σε σχέση με τις 193.000 που ήταν το 2006, ενώ το 2007 και 2008 λόγω των πολέμων σε Ιρακ και Αφγανιστάν αυξάνονται ξανά¹⁴.

¹² Kreienbrink A., Country Profile 6: Spain, Focus Migration, Hamburg Institute of International Economics in cooperation with The German Federal Agency for Civic Education and Netzwerk Migration in Europa e.V., August 2008, διαθέσιμο και σε: http://focus-migration.hwwi.de/uploads/tx_wilpubdb/CP_06_Spain-08.pdf (τελευταία πρόσβαση 27/08/2011)

¹³ Βλ. κεφάλαιο «Μελέτη Περιπτώσεων- Γερμανία»

¹⁴ Eurostat: Asylum Statistics, διαθέσιμο στο: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Asylum_statistics#Further_Eurostat_information (βλ. επίσης σχήμα 1)

Μέχρι και σήμερα, τα κράτη που έγιναν αποδέκτες των μεγαλύτερων μεταναστευτικών ρευμάτων, είναι η Ισπανία, η Γερμανία, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Ιταλία¹⁵. Το 2006 οι μεγαλύτεροι αριθμοί μεταναστών σημειώθηκαν στην Ισπανία, τη Γερμανία και το Ηνωμένο Βασίλειο, με τις τρεις αυτές χώρες να δέχονται συνολικά πάνω από 2 εκατομμύρια μεταναστών¹⁶. Το 2008, η χώρα που συγκέντρωσε τον μεγαλύτερο αριθμό μεταναστών είναι η Ισπανία με 726,000 μετανάστες, ενώ ακολουθούν η Γερμανία (682,000), το Ηνωμένο Βασίλειο (590,000) και η Ιταλία (535,000). Ανάμεσα στις 27 χώρες της Ε.Ε., τα 2/3 του συνολικού αριθμού των μεταναστών είχαν κατεύθυνση μία από αυτές τις χώρες (βλ. Πίνακας 1, στατιστική αποτύπωση).

Σύμφωνα με μελέτες του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (Ο.Ο.Σ.Α.), παρόλο που η νόμιμη και μονίμου χαρακτήρα μετανάστευση αλλοδαπών τα τελευταία χρόνια μειώνεται, ωστόσο συνεχίζει να διατηρείται σε υψηλά ποσοστά. Η Πορτογαλία, η Σουηδία και η Γαλλία ενώ σε απόλυτους αριθμούς εμφανίζουν χαμηλότερα ποσοστά μεταναστών, ωστόσο αναλογικά έχουν παρατηρηθεί οι μεγαλύτερες αφίξεις. Περισσότερο από 2,5 εκατομμύρια προσωρινοί μετανάστες έχουν εισέλθει στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα ενώ ο αριθμός των μόνιμων μεταναστών αυξάνεται με σημαντικούς ρυθμούς. Για το 2008 πολλές Ευρωπαϊκές χώρες, μεταξύ των οποίων η Ιταλία, η Ιρλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο, δέχονται κύματα μόνιμων μεταναστών, από τους οποίους το 30% με 40% φθάνει για εργασιακούς λόγους. Το 85% των μετακινήσεων από τη Βόρεια Αφρική καταλήγουν στην Ευρώπη¹⁷.

Αυτό που θα πρέπει να σημειωθεί εδώ είναι το γεγονός ότι σε όλα τα παραπάνω ποσοστά πρέπει να συνυπολογιστεί και ο αριθμός των παράτυπα εισελθόντων, καθώς και εκείνων που ήρθαν μεν νόμιμα, παρέμειναν όμως στη χώρα και μετά τη λήξη του δικαιώματος διαμονής τους. Η ικανότητα που είχαν για παράνομη εργασία σε πολλά κράτη υποδοχής θεωρήθηκε ως ευκαιρία ζωής, η οποία θα τους εξασφάλιζε τα προς το ζην και την επιβίωση αυτών και των οικογενειών τους. Η Ελλάδα, η Ιταλία και η Ισπανία αποτέλεσαν προορισμούς παράνομων μεταναστών οι οποίοι έφτασαν στις χώρες αυτές αναζητώντας ένα καλύτερο μέλλον, χωρίς να έχουν τα απαραίτητα έγγραφα. Ο τύπος αυτός μετανάστευσης ήταν φυσικά πολύ δύσκολο να αποτυπωθεί αριθμητικά, αφού τα άτομα αυτά απασχολήθηκαν στην «μαύρη» εργασία, εκτός νομίμων διαδικασιών¹⁸.

Τα τελευταία δέκα χρόνια, ο συνολικός αριθμός των διεθνών μεταναστών έχει αυξηθεί από τα 150 εκατομμύρια το 2000, στα 214 εκατομμύρια σήμερα. Το 3,1% του παγκόσμιου πληθυσμού είναι μετανάστες, δηλαδή 1 στους 33 ανθρώπους έχει εγκαταλείψει την πατρίδα του, ενώ 6,4% δεν έχει την ιθαγένεια του κράτους όπου διαμένει (βλ. πίνακας 2, στατιστική αποτύπωση). Από τους

¹⁵ Flander O.A., "Population and Social Conditions", *Statistics in Focus*, Eurostat, 1/2011, διαθέσιμο και στο: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-SF-11-001/EN/KS-SF-11-001-EN.PDF

¹⁶ Herm A., "Population and Social Conditions", *Statistic in Focus*, Eurostat, 98/2008, διαθέσιμο και σε: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-SF-08-098/EN/KS-SF-08-098-EN.PDF

¹⁷ OECD, *International Migration Outlook, Προοπτικές της Διεθνούς Μετανάστευσης*, SOPEMI, 2008, διαθέσιμο στο: <http://www.oecd.org/dataoecd/30/62/41275528.pdf> (τελευταία πρόσβαση 17/08/2011)

¹⁸ Castles St. & Miller J. M., *The Age of Migration*, Macmillan (Palgrave), 4th ed., England, 2009, σελ.6

κυριότερους λόγους μετανάστευσης είναι η αναζήτηση αμειβόμενης εργασίας και μιας καλύτερης ζωής. Ο όρος «καλύτερης» φυσικά χρησιμοποιείται περισσότερο καταχρηστικά αφού μετανάστευση αποτελεί περισσότερο ανάγκη επιβίωσης παρά επιλογής.

Οι πολιτικές λοιπόν που κλήθηκαν τα κράτη να ακολουθήσουν χωρίζονται σε τρία επίπεδα¹⁹. Το πρώτο αφορά στην εγγύτερη παρακολούθηση και ρύθμιση των μεταναστευτικών ρευμάτων, το δεύτερο στην ένταση των προσπαθειών για καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης και της «μαύρης» αγοράς εργασίας και το τρίτο σκέλος, στην ανάπτυξη ενός συγκεκριμένου προγράμματος μεταναστευτικής πολιτικής η οποία θα εξυπηρετούσε στην άμβλυνση των επιπτώσεων της μετανάστευσης. Σε ένα επόμενο στάδιο, μέρος του τρίτου αυτού βήματος, είναι και η κτήση ιθαγένειας από τους μεταναστευτικούς πληθυσμούς μέσω της διαδικασίας της πολιτογράφησης.

1.3 Στατιστική αποτύπωση

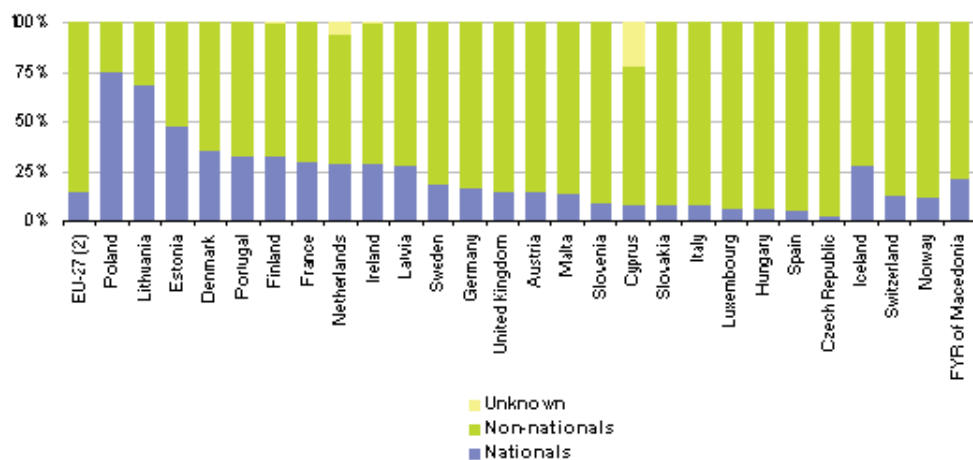
Πίνακας 1: Μετανάστευση, 2008 - Πηγή: Eurostat (migr_imm1ctz)

	Total immigrants	Nationals		Non-nationals					
				Total		Citizens of other EU Member States		Citizens of non- member countries	
	(1 000)	(1 000)	(%)	(1 000)	(%)	(1 000)	(%)	(1 000)	(%)
EU-27	3 800.0	600.0	15.8	3 200.0	84.2	1 400.0	36.8	1 800.0	47.4
Belgium	150.8	.	.	.	.	.	.	.	.
Bulgaria	1.2	1.1	92.9	0.1	7.0	0.0	0.1	0.1	7.0
Czech Republic	77.8	1.7	2.1	76.2	97.9	17.6	22.7	58.5	75.2
Denmark	57.4	19.9	34.6	37.5	65.4	20.0	34.8	17.5	30.5
Germany	682.1	108.3	15.9	573.8	84.1	335.9	49.2	237.9	34.9
Estonia	3.7	1.7	47.5	1.9	52.5	1.0	27.0	0.9	25.6
Ireland	63.9	17.9	27.9	45.6	71.4	32.1	50.3	13.5	21.1
Greece	.	.	.	74.7	.	25.7	.	49.0	.
Spain	726.0	33.8	4.7	692.2	95.3	193.3	26.6	498.9	68.7
France	216.9	64.0	29.5	152.9	70.5	63.9	29.5	89.0	41.0
Italy	534.7	38.2	7.1	496.5	92.9	212.9	39.8	283.7	53.1
Cyprus	14.1	1.1	7.8	9.8	69.7	6.5	46.0	3.4	23.8
Latvia	3.5	0.9	27.1	2.5	72.9	1.6	46.0	0.9	26.9
Lithuania	9.3	6.3	68.2	3.0	31.8	0.4	4.0	2.6	27.8
Luxembourg	17.8	1.0	5.4	16.7	94.2	13.9	78.3	2.8	15.9
Hungary	37.5	2.0	5.3	35.5	94.7	17.7	47.1	17.9	47.7
Malta	9.0	1.2	13.0	7.8	86.9	4.5	49.8	3.3	37.1
Netherlands	143.5	40.2	28.0	94.3	65.7	55.4	38.6	38.9	27.1
Austria	110.1	15.3	13.9	94.4	85.7	55.3	50.3	39.1	35.5
Poland	47.9	35.9	75.0	12.0	25.0	3.1	6.4	8.9	18.6
Portugal	20.7	9.6	32.3	20.1	67.7	4.1	13.7	16.1	54.0
Romania	.	.	.	10.0	.	.	.	.	.
Slovenia	30.7	2.6	8.6	28.0	91.1	2.1	6.7	25.9	84.4
Slovakia	17.8	1.4	7.6	16.5	92.4	8.5	47.8	7.9	44.6
Finland	20.1	9.2	31.6	10.7	67.6	7.3	25.2	12.3	42.4
Sweden	101.2	17.9	17.6	83.0	82.0	30.4	30.0	52.6	52.0
United Kingdom	590.2	85.1	14.4	505.2	85.6	197.7	33.5	307.4	52.1
Iceland	10.3	2.8	27.4	7.5	72.6	6.4	62.2	1.1	10.4
Norway	58.1	6.4	11.1	51.7	88.9	32.2	55.4	19.5	33.5
Switzerland	184.3	22.7	12.3	161.6	87.7	113.6	61.6	48.0	26.0
Croatia	14.5	12.5	86.1	2.0	13.9	0.5	3.7	1.5	10.2
FYR of Macedonia	1.1	0.2	20.8	0.8	79.1	0.1	12.0	0.7	67.1
Turkey	.	.	.	19.7	.	6.0	.	13.7	.

Source: Eurostat (migr_imm1ctz)

¹⁹ OECD/ SOPEMI (Continuous Reporting System), *Report on Trends in International Migration* (abstract), press 92(48), Paris, June 2002, διαθέσιμο και σε: <http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=SG/PRESS%2892%2948&docLanguage=En> (τελευταία πρόσβαση 27/08/2011)

Πίνακας 2: Ποσοστό ατόμων με την ιθαγένεια του κράτους υποδοχής. Πηγή: Eurostat

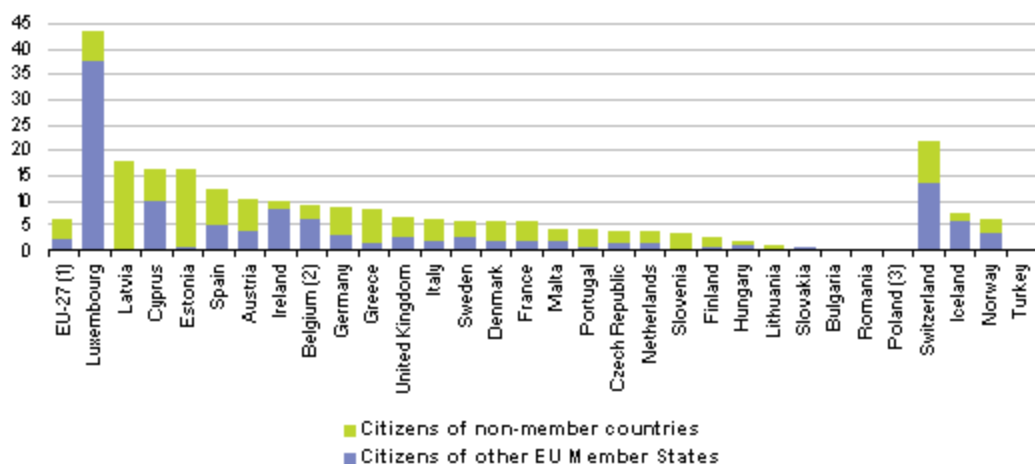

(1) Belgium, Greece and Romania, not available; Bulgaria, unreliable.

(2) Estimate.

Source: Eurostat (migr_imm1ctz)

Πίνακας 3: Ποσοστό μεταναστών προερχόμενων από κράτη μέλη της Ε.Ε και μη. Πηγή: Eurostat

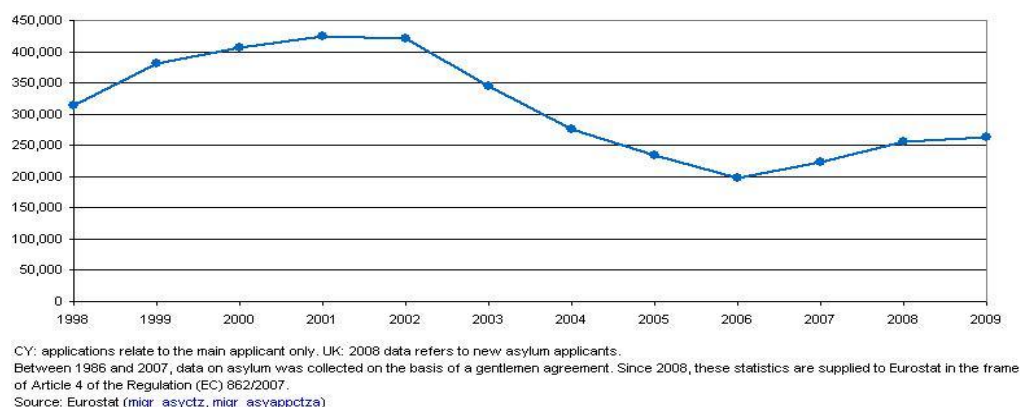
(1) Estimate.

(2) 2008.

(3) Provisional.

Source: Eurostat (migr_pop1ctz)

Σχήμα 1. Στατιστική αποτύπωση των αιτημάτων ασύλου στην Ευρώπη από το 1998-2009:
Πηγή: Eurostat

Κεφάλαιο 2^ο : Ιθαγένεια – Βασικές Έννοιες

Στο προηγούμενο κεφάλαιο είδαμε τις μεταναστευτικές ροές με τις οποίες ήρθε αντιμέτωπη η Ευρώπη κυρίως τα τελευταία εξήντα χρόνια. Όπως όμως αναφέρθηκε και παραπάνω, οι μακροπρόθεσμες επιπτώσεις της μετανάστευσης ξεκινούν σε ένα μετέπειτα στάδιο, όταν μέρος της μεταναστευτικής κίνησης εγκαθίσταται μόνιμα. Εκεί είναι που ουσιαστικά το ο μεταναστευτικός πληθυσμός αλληλεπιδρά μέσω της διαδικασίας της ενσωμάτωσης, με τον πυρήνα του κράτους υποδοχής και υπεισέρχεται στα ενδότερα της κοινωνίας. Μέρος της διαδικασίας αυτής είναι και η κτήση ιθαγένειας,

2.1 Ο ρόλος του έθνους κράτους στην ιδιότητα του πολίτη και την κτήση της ιθαγένειας

Ο μεγάλος αριθμός των μεταναστών και η ένταση του φαινομένου της μετανάστευσης δημιούργησαν μια νέα προβληματική στα ομοιογενή κράτη της Ευρώπης. Η αρχή της εθνικότητας και ο κεντρικός χαρακτήρας του έθνους – κράτους που αποτέλεσε τη βάση της νεωτερικής Ευρώπης και δημιούργησε το πλαίσιο για την αναγωγή της ιθαγένειας ως ένα από τα θεμελιώδη χαρακτηριστικά αυτού, άρχισε να κλονίζεται υπό το πρίσμα ενός αποδυναμωμένου παραδοσιακού μοντέλου έθνους – κράτους το οποίο άρχισε να δέχεται πιέσεις για να μεταλλαχτεί σε μια πολυπολιτισμική κοινωνία.

Σύμφωνα με τον Seton- Watson²⁰ το κράτος ορίζεται ως «η νομική και πολιτική κατασκευή, η οποία και έχει τη δύναμη να απαιτεί από τους πολίτες της υπακοή και αφοσίωση. Είναι μία κοινωνία ατόμων της οποίας τα μέλη έχουν μεταξύ τους δεσμούς αλληλεγγύης, κοινής κουλτούρας και εθνικής συνείδησης», με την εθνικότητα να αποτελεί απαραίτητο συστατικό στοιχείο. Το έθνος είναι το προπύργιο της σύστασης του κράτους, αναπτύσσοντας μια σχέση συγκοινωνούντων

²⁰ H. Seton- Watson, Nations and States, 1977 στο: Castles St. & Miller J. M., *The Age of Migration*, Macmillan (Palgrave), 4th ed., England, 2009, σελ 42

δοχείων αφού το ένα χρειάζεται την ύπαρξη του άλλου. Η ιδανική σχέση των δύο είναι αυτή της απόλυτης ταύτισης. Το έθνος κράτος είναι δυνητικά το κράτος έθνους: κράτος ενός έθνους²¹. Ο ακριβής εννοιολογικός προσδιορισμός του όρου «έθνος» εμπερικλείει ένα σύμπλεγμα σχέσεων πολιτείας και πολίτη, το οποίο με τη σειρά του δημιουργεί ένα σύστημα πολιτικών κανόνων και επιλογών του ίδιου του κράτους σχετικά με αποφάσεις συμπερίληψης ή εξώσης των εν δυνάμει μελών του.

Το κράτος είναι εκείνο που θα ορίσει τα απαραίτητα χαρακτηριστικά που έχουν τα μέλη και θα πρέπει να αποκτήσει κάποιος που προσδοκά στην ολοκληρωμένα πολιτικά και κοινωνικά συμπερίληψη αυτού. Η πρόσβαση των ατόμων στην ιδιότητα του πολίτη και κατ' επέκταση στην ιδιότητα του μέλους μιας κοινωνίας είναι ταυτόσημη με την κτήση της ιθαγένειας η οποία θεωρείται είτε ως εισιτήριο για την έναρξη της διαδικασίας της απόλυτης ενσωμάτωσης είτε ως τελικό αγαθό μετά από μια επιτυχημένη πορεία προς αυτή. Ως αρχή, το έθνος κράτος απαιτεί την αφοσίωση του μέλους του στο όνομα του και τη μοναδικότητα της σχέσης αυτής.

Οι χώρες λοιπόν υποδοχής έπρεπε να βρουν πολιτικές αντιμετώπισης του φαινομένου της εθνικής ετερότητας που βίωναν στο εσωτερικό τους με την έλευση των μεταναστευτικών πληθυσμών. Τα κεντρικά ερωτήματα αφορούσαν τόσο στο εάν θα επαναπροσδιορίσουν τα χαρακτηριστικά του πολίτη έτσι ώστε να πλησιάζουν περισσότερο στα νέα δεδομένα όσο και, σε δεύτερο επίπεδο, με ποια διαδικασία οι εν δυνάμει πολίτες θα γίνονταν τελικά μέλη του κράτους δικαίου.

2.2 Η ιθαγένεια ως απαραίτητο «εφόδιο»

Θέλοντας να δώσουμε έναν τυπικό ορισμό, με τον όρο ιθαγένεια αναφερόμαστε στον δημοσίου δικαίου δεσμό ενός ατόμου προς την πολιτεία στον λαό της οποίας αυτός ανήκει²². Όπως προαναφέρθηκε, είναι ο ενωτικός δεσμός μεταξύ προσώπου και πολιτείας, ο οποίος δημιουργείται από το εσωτερικό δίκαιο του κράτους και προσδιορίζει τα άτομα στα οποία η πολιτεία έχει δικαιοδοσία, προσδίδοντάς τους μιας ορισμένη ιδιότητα, η οποία είναι πηγή δικαιωμάτων και υποχρεώσεων. Ο δεσμός αυτός ανήκει λοιπόν στην αποκλειστική αρμοδιότητα αυτού και πρέπει να ασκείται σύμφωνα με τις Διεθνείς Συμβάσεις, τα διεθνή έθιμα και τις γενικώς αναδεδειγμένες αρχές περί ιθαγένειας.²³

Είναι το απόλυτο εκείνο χαρακτηριστικό με το οποίο παραχωρείται στα άτομα η ιδιότητα του μέλους σε μια «εθνική πολιτική κοινότητα», τη στιγμή που σε παγκόσμιο επίπεδο αποτελεί ένα «ισχυρό μέσο κοινωνικού αποκλεισμού»²⁴. Αποτελεί τον συνδετικό κρίκο ανάμεσα στον πολίτη και το κράτος και νομιμοποιεί τη σχέση του ατόμου με τους κανόνες δικαίου. Δίνοντας όμως έναν

²¹ Χριστόπουλος Δ., *Η Ετερότητα ως Σχέση Εξουσίας*, εκδ. Κριτική, Αθήνα, 2002, σελ. 36

²² Παπασιωπή, Πασία Ζ., *Δίκαιο Ιθαγένειας*, Εκδόσεις Σάκκουλα (7η έκδοση), Αθήνα- Θεσσαλονίκη, 2004, σελ. 1

²³ Παπασιωπή, Πασία Ζ., «Το δικαίωμα στην ιθαγένεια κατά το Σύνταγμα της Ελλάδας», *Αρμενόπουλος, Μηνιαία Νομική Επιθεώρηση*, εκδ. Δικηγορικός Συλλόγος Θεσσαλονίκης, τεύχος 6, 2009, σελ. 814

²⁴ Howard M., *The Politics of Citizenship in Europe*, Cambridge University Press, New York, 2009, σελ.3

ορισμό, θέτοντας τα όρια ανάμεσα στο ποιος θεωρείται πολίτης μιας χώρας και περιλαμβάνεται στην έννοια του «λαού», αυτομάτως υπονοεί και ποιος αποκλείεται. Η ιθαγένεια προσδιορίζει τα άτομα στα οποία η ίδια η πολιτεία έχει δικαιοδοσία.

Ο τρόπος εξέτασης της ιθαγένειας μπορεί να αποτυπωθεί με τρεις, περισσότερο συμπληρωματικούς και λιγότερο αντιθετικούς, τρόπους. Ο πρώτος είναι η ιθαγένεια ως δικαίωμα συμμετοχής στα κοινά, ο δεύτερος ως προνόμιο, η μη κατοχή του οποίου ισοδυναμεί με κοινωνικό αποκλεισμό και τέλος ως η διαφοροποιητική νομική κατασκευή συμμετοχής και αποκλεισμού η οποία επιβάλλει στον ενδιαφερόμενο τη συμμετοχή σε μια διαδικασία δημιουργώντας μια σχέση εξάρτησης και ομηρίας του ενδιαφερόμενου με το εν λόγω κράτος²⁵. Η ιθαγένεια παρέχει στον αιτούντα τη δυνατότητα ανάπτυξης με την κοινωνία ενός συμπλέγματος σχέσεων οι οποίες παρέχουν στον φορέα αυτής πρακτικές και ουσιαστικές διευκολύνσεις στην καθημερινότητα του.

Στα περισσότερα κράτη, η ιθαγένεια, ταυτιζόμενη με την υπηκοότητα²⁶, παρέχει στους πολίτες πολιτικά δικαιώματα που σε αντίθετη περίπτωση δεν έχουν. Οι «μη πολίτες», ανεξάρτητα από τον χρόνο διαμονής τους σε ένα κράτος, στερούνται των πολιτικών τους δικαιωμάτων, μην έχοντας την ευκαιρία να γίνουν κοινωνοί στην διαδικασία λήψης πολιτικών αποφάσεων, οι οποίες επηρεάζουν την ίδια τους τη ζωή. Ακόμα, γεγονός είναι ότι σε πολλές περιπτώσεις, παρά τις εγγυήσεις για ένα κράτος δικαίου συμπεριλαμβανομένων όλων των ατόμων που διαβιούν σε αυτό ανεξάρτητα της ιθαγένειας του, σε πολλές χώρες οι «μη πολίτες» εξαιρούνται των κοινωνικών επιδομάτων. Στην Αυστρία, για παράδειγμα, τα προγράμματα κοινωνικής βοήθειας απευθύνονται μόνο σε πολίτες της Αυστρίας ή άλλων χωρών της Ε.Ε. Τέλος, μια άλλη πρακτική αλλά και ουσιαστική δυσκολία αφορά στην πρόσβαση στον δημόσιο τομέα για ζητήματα εργασίας. Η Γερμανία επιτρέπει την κάλυψη θέσεων που αφορούν την δημόσια μετακίνηση ή την επιμόρφωση αποκλειστικά σε Γερμανούς πολίτες. Επομένως, η ιθαγένεια είναι εκείνη που θα προστατέψει τα άτομα από μέτρα που το ίδιο το κράτος παίρνει κατά των αλλοδαπών, θα παρέχει ένα φάσμα θεσμικών εργαλείων²⁷ που είναι απαραίτητα για να μετέχουν και οι ίδιοι στη διαμόρφωση δημόσιων πολιτικών επιλογών οι οποίες επηρεάζουν πολίτες και κατοίκους²⁸.

²⁵ Χριστόπουλος Δ. «Η Ελληνική Ιθαγένεια την Εποχή της Μετανάστευσης – Παλλινόστησης» στο: Χριστόπουλος Δ., Τσαπόγας Μ., *Τα Δικαιώματα στην Ελλάδα 1953-2003*, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα, 2004, σελ. 99

²⁶ Οι όροι ιθαγένεια και υπηκοότητα σε πολλές περιπτώσεις διαχωρίζονται και ερμηνεύονται με διαφορετικό περιεχόμενο. Η υπηκοότητα χρησιμοποιείται για να περιγράψει τον νομικό δεσμό μεταξύ κράτος και πολίτη ενώ η ιθαγένεια είναι συνυφασμένη με την ατομική συμμετοχή σε ένα έθνος ως μια πολιτιστική, εθνική και ιστορική οντότητα. Στην παρούσα εργασία οι δύο όροι θα θεωρηθούν ταυτόσημοι και η ιθαγένεια ως το νομικό καθεστώς, το οποίο δημιουργεί στα άτομα πολιτικούς και κοινωνικούς δεσμούς με μια πολιτική οντότητα, το κράτος.

²⁷ Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το δικαίωμα ψήφου, όπως επίσης η πρόσβαση στη διοίκηση, δικαιώματα εισόδου, διαμονής και ελεύθερης κυκλοφορίας στην επικράτεια της χώρας, το δικαίωμα εργασίας και απασχόλησης στον δημόσιο τομέα. Απολαμβάνουν επίσης αστικά δικαιώματα όπως η πρόσβαση σε κλειστά επαγγέλματα και η υπαγωγή τους στο εσωτερικό δίκαιο της χώρας.

²⁸ Randall Hansen, "A European Citizenship or a Europe of Citizens? Third country nationals in the EU", *Journal of Ethnic and Migration Studies* 21, no. 4, 1998, σελ. 2

Σε παγκόσμιο επίπεδο, ο ρόλος της ιθαγένειας έχει διττή σημασία. Από τη μία λειτουργεί, όπως προείπαμε, ως το εσωτερικό όργανο διαλογής του κράτους για την «επιλογή» των πολιτών του, ταυτόχρονα είναι και το ισχυρό εκείνο μέσο θωράκισης των εύπορων κρατών έναντι των ασθενέστερων.

Κάθε κράτος λοιπόν εισάγει ένα πλαίσιο εννοιολογικών, νομικών και ιδεολογικών ορίων²⁹ ανάμεσα στους «δικούς του» και στους ξένους. Ο τρόπος με τον οποίο κάθε κράτος επιλέγει να δώσει την ιθαγένεια διαφέρει όχι μόνο από κράτος σε κράτος αλλά και από περίοδο σε περίοδο. Σύμφωνα με τον Lian Orgav³⁰ στη σημερινή Ευρώπη ο δρόμος για την ιθαγένεια έχει πολλές διαστάσεις, το ζήτημα όμως δεν είναι η απλή καταγραφή των διαφορετικών αντιδράσεων αλλά η αναλυτική εξέταση αυτών σε σχέση με την ιστορία της κοινωνίας προς εξέταση, την ένταση των φαινομένων που αντιμετωπίσε και αντιμετωπίζει. Η προσέγγιση λοιπόν πρέπει να γίνεται αναλογικά, και όχι ως απλή σύγκριση δεδομένων.

2.3 Οι βασικές αρχές τις ιθαγένειας

Κάθε κράτος, όσο μικρό και αν είναι, εφόσον αναγνωρίζεται ως τέτοιο, προσδίδει την ιθαγένεια στους υπηκόους του. Τα περισσότερα κράτη διέπονται από ένα κοινό σύμπλεγμα γενικών αρχών οι οποίες και αποτυπώθηκαν γραπτώς στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Ιθαγένεια η οποία και υιοθετήθηκε στο Στρασβούργο στις 6.11.1997³¹. Παρόλο που πολλά κράτη έχουν υπογράψει αλλά δεν έχουν προχωρήσει στην κύρωση της συμφωνίας, οι αρχές αυτές συναντώνται στις νομοθεσίες των περισσότερων, χωρίς όμως να έχουν πάντα την ίδια μορφή. Σύμφωνα λοιπόν με το άρθρο 4 της προαναφερθείσας σύμβασης, οι κανόνες δικαίου που αφορούν στην ιθαγένεια και υιοθετούνται από κάθε Κράτος μέλος διέπονται από τις ακόλουθες αρχές³²: α. καθένας έχει δικαίωμα σε μια ιθαγένεια, β. πρέπει να αποτρέπεται η ανιθαγένεια, γ. κανένας δεν μπορεί να στερηθεί αυθαίρετα την ιθαγένειά του, δ. ούτε ο γάμος, ούτε η λύση του γάμου μεταξύ πολίτη κράτους - μέλους και αλλοδαπού, ούτε η αλλαγή της ιθαγένειας ενός εκ των δύο συζύγων κατά τη διάρκεια του γάμου πλήττει αυτόματα την ιθαγένεια του ετέρου συζύγου.

Παρόλο λοιπόν που το άρθ. 4 αναφέρει ότι καθένας έχει δικαίωμα σε μια ιθαγένεια, ωστόσο το κράτος είναι αρμόδιο για να αποφασίσει το ποιος έχει δικαίωμα να είναι πολίτης ή όχι. Το άρθ. 3 αναφέρει ότι το κράτος υποχρεούται να καθορίσει σύμφωνα με το εσωτερικό του δίκαιο τους πολίτες του, το οποίο και πρέπει να είναι εναρμονισμένο με τις ισχύουσες διεθνείς συμβάσεις, το διεθνές εθνικό δίκαιο και τις γενικά αναγνωρισμένες στα θέματα ιθαγένειας αρχές δικαίου. Τα περισσότερα κράτη στήριζαν τους κανόνες αυτούς σε δύο βασικές αρχές: το δίκαιο του αίματος

²⁹ Brubaker R., *Citizenship and Nationhood in France and Germany*, Harvard College, United Nations of America, 1992, εισαγωγή

³⁰ Orgav L., "Illiberal Liberalism cultural Restrictions on Migration and Access to Citizenship in Europe", *American Journal of Comparative Law*, Vol. 58, 2010, σελ. 53-105

³¹ Κείμενο: European Treaty Series, No. 166, Έναρξη ισχύος: 1.3.2000, άρθρο 27

³² Μετάφραση Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες. Διαθέσιμο στο: <http://www.unhcr.gr/prostasia/anithageneis.html>

(jus sanguinis) και το δίκαιο του εδάφους (jus soli). Οι αρχές λειτούργησαν είτε διαδοχικά, είτε συμπληρωματικά.

2.3.1 Η αρχή του δικαίου του εδάφους (jus soli)

Σύμφωνα με την αρχή της χωρικής κυριαρχίας, κάθε άτομο που γεννιέται στο έδαφος μιας ορισμένης πολιτείας έχει δικαίωμα να αποκτήσει την ιθαγένεια του κράτους αυτού, ανεξάρτητα με τον τόπο γέννησης των γονέων ή την καταγωγή του. Η αρχή του δικαίου τους εδάφους δίνει την δυνατότητα σε άτομα που δεν έχουν κάποιον οικογενειακό δεσμό στο κράτος υποδοχής να γίνονται μέλη της κοινωνίας στην οποία γεννήθηκαν, να υπόκεινται στους νόμους αυτής και να συμμετέχουν ενεργά στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή. Είναι ένας τρόπος κοινωνικής ένταξης και δημοκρατικής νομιμότητας. Βαρύνουσα σημασία στον συγκεκριμένο τρόπο έχει η εγγυημένη πρόσβαση στην ιθαγένεια για τα τη δεύτερη γενιά μεταναστών.

Παρόλα αυτά, ο τρόπος αυτός δημιουργεί πολλές φορές «προβλήματα» στο κράτος υποδοχής, εάν εκδηλωθεί σε ένα ελεύθερο πλαίσιο και χωρίς συγκεκριμένες προϋποθέσεις. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η Ιρλανδία, η οποία έδινε την ιθαγένεια στα άτομα που γεννιούνταν στην επικράτειά της άνευ όρων. Το 2004 λόγω των προβλημάτων και των πιέσεων που αντιμετώπισε όταν όλοι μιλούσαν για επιτηδευμένο τουρισμό ο οποίος έρχονταν να γεννήσει στην Ιρλανδία αποκλειστικά για να αποκτήσει την ιθαγένεια, αναγκάστηκε να εισαγάγει συγκεκριμένες προϋποθέσεις. Στην Ευρώπη μπορούμε να διακρίνουμε τέσσερις τρόπους κτήσης ιθαγένειας στηριζόμενες στο δίκαιο του εδάφους³³: α) Ο πρώτος τρόπος αφορά την απόκτηση με δήλωση ή αυτόματα πριν ή κατά την ενηλικίωση του αιτούντα, ο δεύτερος β) με βάση την ορισμένου χρόνου διαβίωση στο κράτος υποδοχής από τον γονέα, ο τρίτος γ) με βάση τη γέννηση των γονέων στο κράτος υποδοχής (διπλό δίκαιο του εδάφους) και ο τέταρτος δ) διευκολύνοντας την πολιτογράφηση όσων έχουν γεννηθεί στο έδαφος του εν λόγω κράτους.

Πολλά νεοσύστατα κράτη «χρησιμοποίησαν» των αρχή του «δικαίου του εδάφους» για να δημιουργήσουν τον λαό τους, καθώς οι αυτόχθονες αποτέλεσαν τον πρώτο πυρήνα. Σήμερα την αρχή αυτή ακολουθούν κυρίως τα κράτη που δέχονται μετανάστες, γιατί τις περισσότερες φορές η ιστορική πραγματικότητα επιτάσσει την αλλαγή προγενέστερων αντιλήψεων, καθώς με τον τρόπο αυτό τα κράτη αποκτούν λαό και όχι μόνο πληθυσμό, συντελώντας έτσι στην, έμμεση έστω, δημιουργία έθνους, αφού με την ιθαγένεια διαμορφώνεται σταδιακά και η εθνική κοινή συνείδηση³⁴.

³³ Honohan I., *Ius Soli Citizenship*, EUDO Citizenship Observatory, European University Institute, Robert Schuman Centre for Advanced Studies, (Policy Brief No. 1), διαθέσιμο και στο: <http://eudo-citizenship.eu/docs/ius-soli-policy-brief.pdf> (τελευταία πρόσβαση 17/07/2011)

³⁴ Παπασιώπη, Πασιά Ζ., *Δίκαιο Ιθαγένειας*, Εκδόσεις Σάκκουλα (7η έκδοση), Αθήνα- Θεσσαλονίκη, 2004, σελ. 16

Μέχρι το 2010, σε 19 κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης το δίκαιο του εδάφους υπάρχει σε μια ορισμένη μορφή. Τα τελευταία χρόνια, η Γερμανία (2000), η Πορτογαλία (2006), το Λουξεμβούργο (2009) και η Ελλάδα (2000), εισήγαγαν ή ενίσχυσαν για πρώτη φορά υπάρχουσες προβλέψεις. Αντίθετα, το 2004, όπως προαναφέραμε, η Ιρλανδία ενώ ήταν το τελευταίο αμιγώς *ius soli* καθεστώς στην Ευρώπη, την περιορίζει μέσω περαιτέρω προϋποθέσεων. Παρόλα αυτά στο σημείο αυτό πρέπει να σημειωθεί ότι παρόλο που τα κράτη εμφανίζουν μια ροπή προς την υιοθέτηση πολιτικών στηριζόμενων στο *ius soli*, ωστόσο η διεύρυνση αυτή γίνεται με πιο συγκεκριμένους όρους και κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις οι οποίες έχουν τη βάση τους στην κοινωνική ενσωμάτωση των πληθυσμών αυτών, ως προϋπόθεση πολιτογράφησης.

2.3.2 Η αρχή του δικαίου του αίματος (*jus sanguinis*)

Όπως προαναφέρθηκε, ένας από τους παράγοντες στη διαμόρφωση της ιθαγένειας είναι η εθνικότητα, η οποία και εμφανίζεται με την έκφραση της αρχής του αίματος. Σύμφωνα με την αρχή αυτή, η ιθαγένεια ταυτίζεται με αυτή των γονέων, ανεξάρτητα από τον τόπο που γεννιέται το άτομο. Είναι ο συνδετικός κρίκος μεταξύ γονέων και τέκνων, οι οποίοι και είναι κοινωνοί μιας συγκεκριμένης αντίληψης για το συγκεκριμένο έθνος, έχοντας το ίδιο αίμα, τις ίδιες ρίζες, τους ίδιους δεσμούς αίματος. Μέσω της καταγωγής από ορισμένους γονείς επιτυγχάνεται η κοινή εθνική συνείδηση, αφού το παιδί γαλουχείται ακολουθώντας τα εθνικά γνωρίσματα των γονέων του.

Ο τρόπος αυτός ενώ είναι ικανός να δημιουργήσει ένα κοινό αίσθημα του ανήκειν, ωστόσο αποδείχθηκε προβληματικός για την νέα τάξη πραγμάτων με την οποία ήρθαν αντιμέτωπα τα κράτη υποδοχής μεταναστών, των οποίων η παραμονή δεν ήταν προσωρινή, όπως αρχικά προβλέπονταν, ίσως και από τους ίδιους, αλλά έγινε μόνιμη, μετατρέποντας το κράτος υποδοχής σε κράτος εγκατάστασης. Η υιοθέτηση κανόνων αμιγώς στηριζόμενων στο δίκαιο του αίματος αυτομάτως τους απέκλειε από τη δυνατότητα λήψης του καθεστώτος ιθαγένειας, παρόλο που σε πολλές περιπτώσεις, οι δεσμοί που ανέπτυξε ο μετανάστης με το κράτος υποδοχής ήταν πολύ πιο ισχυροί από άτομα τα οποία είχαν μεν την καταγωγή της χώρας, όμως αποτελούσε τη μακρινή και ξεχασμένη πατρίδα.

Ένα άλλο σοβαρό μειονέκτημα το οποίο τα στηριζόμενα στην αρχή του δικαίου του αίματος κράτη είχαν να αντιμετωπίσουν, αφορούσε τη λεγόμενη δεύτερη και τρίτη γενιά μεταναστών. Τα παιδιά των μεταναστών δεν είχαν τη δυνατότητα να λάβουν την ιθαγένεια του κράτους στο οποίο γεννήθηκαν, με αποτέλεσμα, ιδιαίτερα μετά τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την Εξάλειψη κάθε Μορφής Διακρίσεων σε Βάρος των Γυναικών του 1979, τα παιδιά γονέων με διαφορετική ιθαγένεια, γεννιόντουσαν κάτω από ένα καθεστώς πολυϊθαγένειας, αφού μέχρι τότε συνηθιζόταν να δίνεται η ιθαγένεια του πατέρα, είτε ανιθαγενή σε περίπτωση που οι γονείς είχαν χάσει την ιθαγένειά τους.

2.4 Επίλογος

Στα περισσότερα κράτη συναντάται μια μίξη κανόνων δικαίου του αίματος και δικαίου του εδάφους, όσον αφορά την από γέννηση κτήση ιθαγένειας. Οι αρχές αυτές οι οποίες και αποτέλεσαν την βάση στην οποία στηρίχθηκαν τα κράτη για την κτήση της ιθαγένειας λειτούργησε καθοριστικά στην αντίστοιχη επιλογή των πολιτικών ως προς την κτήση ιθαγένειας με ατομική βούληση, δηλαδή την πολιτογράφηση. Κράτη, όπου κατά τη σύσταση τους στηρίζονταν αποκλειστικά στο δίκαιο του αίματος, διαποτισμένα από την ιδέα της κοινής εθνικής συνείδησης, ήταν πιο δύσκολο να προχωρήσουν στην υιοθέτηση κανόνων κτήσης ιθαγένειας σε φιλελεύθερη βάση, όπως η Γερμανία, απ' ό,τι κράτη όπου από τη αρχή στηριζόντουσαν στο δίκαιο του εδάφους, όπως η Ολλανδία, τους οποίους όμως και αυτή άλλαξε στη συνέχεια.

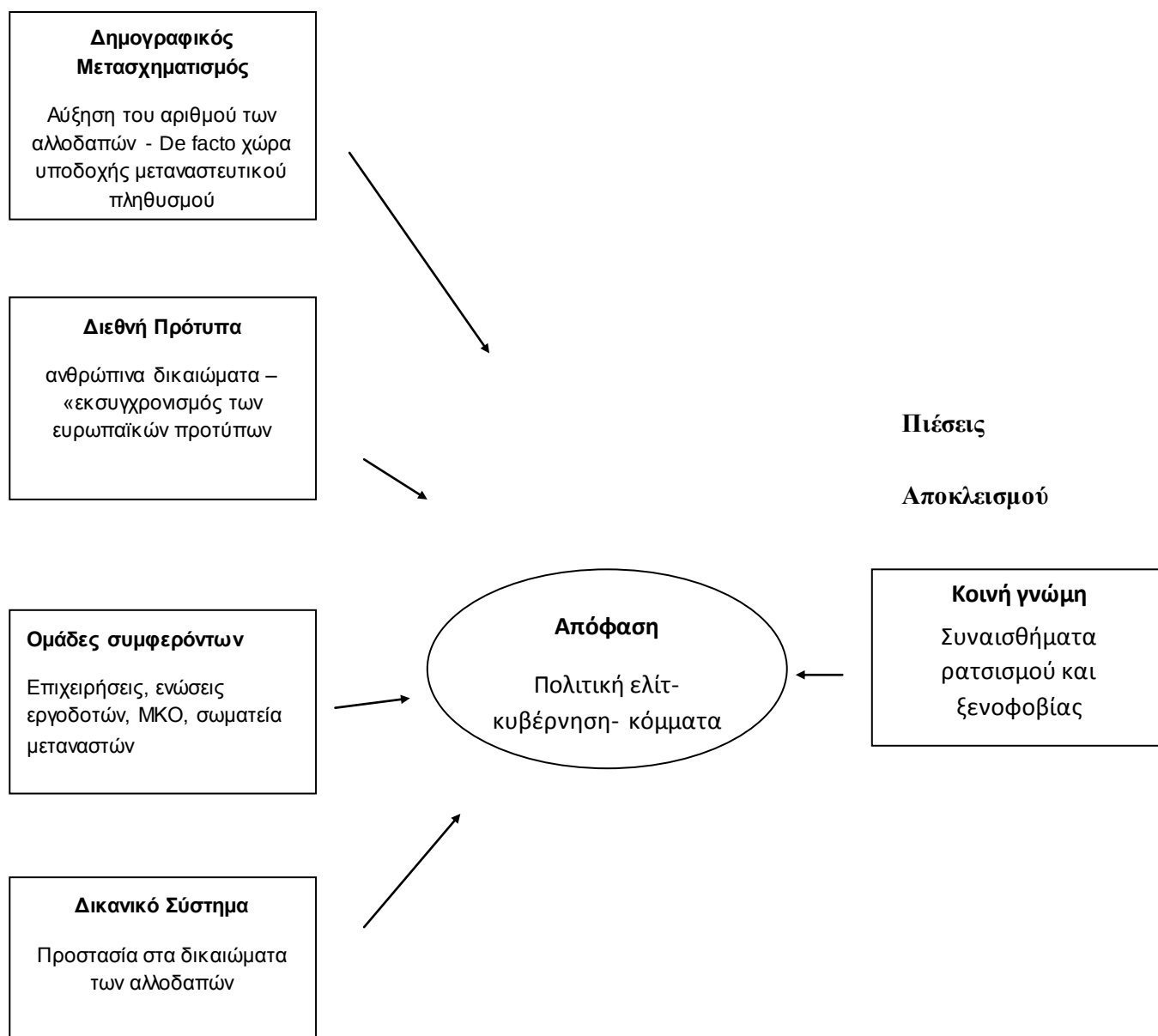
Το βασικό ερώτημα που προκύπτει και αποτελεί πεδίο έρευνας της συγκεκριμένης εργασίας αφορά στις πολιτικές που προκύπτουν από αυτή ακριβώς τη δύναμη που εμπερικλείει το καθεστώς της ιθαγένειας και αφορά τη δικαιοσύνη, την ισότητα και την κοινωνική συνοχή. Έχει να κάνει με το κατά πόσο οι προαναφερθείσες αξίες συνεχίζουν να διαπνέουν το καθεστώς ιθαγένειας, όταν ένα κράτος αντιμετωπίζει το μεταναστευτικό φαινόμενο, έναν μεγάλο αριθμό ατόμων διαφορετικών κοινωνικών, πολιτισμικών αντιλήψεων και πεποιθήσεων οι οποίοι δημιουργούν σχέσεις διαβίωσης με μια κοινωνία και επιζητούν να γίνουν μέλος αυτής. Πώς τότε επηρεάζεται η κτήση ιθαγένειας, σε πιο βαθμό και προς ποια κατεύθυνση;

Το σχήμα 1 που δόθηκε στην μελέτη του Marc Morjé Howard³⁵ και περιγράφει τις πιέσεις που δέχεται ένα πολιτικό σύστημα από τους διάφορους φορείς εξουσίας, θα αποτελέσει και τον συνδετικό κρίκο με το επόμενο κεφάλαιο για την πολιτογράφηση. Οι εναλλαγές στη δημοκρατική σύσταση των κρατών, η εμφάνιση διαφορετικών ευρωπαϊκών προτύπων, ο ρόλος του δικανικού συστήματος καθώς και ο βαθμός άσκησης πίεσης των ομάδων συμφερόντων είναι στοιχεία όπου η ύπαρξη τους ασκεί πίεση στους φορείς πολιτικών αποφάσεων προς μια κατεύθυνση φιλελευθερισμού και συμπερίληψης. Αντίθετα, ένα κύμα αρνητικά διαμορφωμένων κοινωνικών αντιλήψεων και διακρίσεων εμποδίζουν την ανάπτυξη φιλελεύθερων αντιλήψεων και οδηγούν στην ακριβώς αντίθετη κατεύθυνση. Το παρακάτω σχήμα δεν υποδηλώνει το γεγονός ότι οι συγκεκριμένες πιέσεις αναπτύσσονται σε ταυτόχρονο ρυθμό ή στην ίδια ένταση, ωστόσο λανθάνουν στο πολιτικό σύστημα και εμφανίζονται ή αυξάνονται ανάλογα με το κοινωνικό και πολιτικό γίνεσθαι της αντίστοιχης περιόδου.

³⁵ Howard M., «The Impact of the Far Right on Citizenship Policy in Europe: Explaining, Continuity and Change», *Journal of Ethnic and Migration Studies*, Vol. 36, No 5, May 2010, σελ. 743

Σχήμα 1.

Φιλελεύθερες Πιέσεις

Κεφάλαιο 3^ο: Η πολιτογράφηση στην Ευρώπη- Γενική θεώρηση της διαδικασίας και μελέτη των βασικών προϋποθέσεων

3.1 Η πολιτογράφηση ως φίλτρο στην κτήση ιθαγένειας

Όπως είδαμε και παραπάνω, η έννοια της πολιτογράφησης είναι ταυτόσημη με την ατομική βούληση. Η «επιθυμία» του ατόμου, η οποία φυσικά στην περίπτωση των μεταναστών λαμβάνει διαστάσεις αναγκαιότητας παρά πολυτέλειας, να γίνει μέλος ενός κράτος, απολαμβάνοντας κοινωνικά και πολιτικά δικαιώματα στην πράξη εκφράζεται μέσω του αιτήματος πολιτογράφησης. Είναι η τυπική έκφραση της αρχής της ατομικής βούλησης, με την αίτηση ως αφετηρία στη διαδικασία παραχώρησης της ιθαγένειας ενός κράτους με ατομική κρατική πράξη. Κάτι τέτοιο βέβαια δεν συνεπάγεται ότι η πολιτογράφηση είναι αποκλειστικό ζήτημα της βούλησης του αιτούντα. Υπόκειται σε συγκεκριμένους περιορισμούς, λαμβάνοντας πάντα υπόψη το γεγονός ότι η αρχή της «επιλογής» κτήσης ή απώλειας της ιθαγένειας δεν θα πρέπει να οδηγεί σε άτοπα αποτελέσματα. Ένα άτομο δηλαδή δεν μπορεί να καθίσταται άπολις «οικεία βουλήσει» ή πολύ εύκολα πολύιθαγενής³⁶.

Αυτό που θα μας απασχολήσει στον παρόν κεφάλαιο είναι οι βασικές προϋποθέσεις που συναντώνται κατά τη διαδικασία πολιτογράφησης σχεδόν σε όλα τα συστήματα κτήσης ιθαγένειας. Όντας ο μοναδικός τρόπος των μεταναστών στην πρόσβαση στην ιδιότητα του πολίτη, η μη επιτυχής έκβαση της διαδικασίας ή μη δυνατότητα να εισέλθουν σε αυτή, ισοδυναμεί με τη στέρηση μιας σειράς δικαιωμάτων και ευκαιριών, σε έναν τόπο που ανεξάρτητα τις αρχικές προθέσεις, είτε των ίδιων είτε του κράτους υποδοχής, αποτελεί πλέον τον τόπο μόνιμης κατοικίας τους, το κέντρο ανάπτυξης των οικονομικών και κοινωνικών τους σχέσεων.

Η μετάβαση από αμιγώς εθνοτικά κράτη σε πολυπολιτισμικές κοινωνίες, έθεσε τις προκλήσεις για την αντιμετώπιση του μεταναστευτικού κάτω από δύο συνιστώσες. Η πρώτη επιλογή είναι να προσπαθήσουν τα κράτη να ακολουθήσουν μια πολιτική συμπερίληψης των μεταναστών στον πυρήνα του κράτους δικαίου ενώ η δεύτερη να τους εμποδίσουν να γίνουν μέλη του λαού του. Ανάλογα με την πορεία που θα επιλέξει κάθε κράτος εισάγει και τις αντίστοιχες προϋποθέσεις πολιτογράφησης οι οποίες είναι ουσιαστικά και το φίλτρο των εν δυνάμει πολιτών έναντι αυτών που τελικά θα γίνουν.

Τα ερωτήματα που έχει να απαντήσει ένα κράτος προτού εισάγει τους τυπικούς του κανόνες ή προτού προβεί σε αναθεώρηση αυτών, αφορούν κυρίως το ποιος είναι ο στόχος που θέλει να πετύχει μακροπρόθεσμα. «Αντέχει» οικονομικά να εισάγει και άλλους πολίτες στο κοινωνικό

³⁶ Παπασιώπη, Πασιά Ζ., *Δίκαιο Ιθαγένειας*, Εκδόσεις Σάκκουλα (7η έκδοση), Αθήνα- Θεσσαλονίκη, 2004, σελ. 16

κράτος πρόνοιας; Μέχρι ποιο σημείο μπορεί να ξεπεράσει τις εθνικές παραδόσεις; Από την άλλη όμως, μπορεί να συνεχίσει να λειτουργεί ομαλά, αδιαφορώντας για μια δεδομένη κατάσταση, όταν η σύσταση της κοινωνίας επιβάλλει αλλαγές; Είναι προτιμότερο ένα κράτος γεμάτο ξένους ή μια ενωμένη πολυπολιτισμική κοινωνία;

Οι διαδικασίες που το κάθε κράτος ορίζει σχετικά με την πολιτογράφηση των αλλοδαπών αποδεικνύει αυτή ακριβώς τη στοχοθεσία του εκάστοτε κράτους, το οποίο ανάλογα με τους κανόνες που εισάγει καλύπτει μια ανάγκη του, προλαβαίνει έναν θεωρητικό ή μη κίνδυνο, θέτει τις βάσεις για μια μακροπρόθεσμη πολιτική. Η κτήση ιθαγένειας οριοθετείται και το σημείο και ο τρόπος οριοθέτησης διαφέρουν από κράτος σε κράτος, ανάλογα με ζητήματα που έχει να αντιμετωπίσει στο εσωτερικό του. Υπάρχουν ωστόσο κάποιες «κοινές» προϋποθέσεις οι οποίες συναντώνται σε όλα σχεδόν τα συστήματα και διαφοροποιούνται μόνο στον τρόπο εφαρμογής τους.

Σε πρώτο στάδιο, σε όλα τα ευρωπαϊκά κράτη, βασικό στοιχείο για την πρόσβαση στη διαδικασία πολιτογράφησης αποτελεί η προϋπόθεση της μόνιμης διαμονής ενός ελαχίστου διαστήματος. Περαιτέρω όμως, άλλοι παράμετροι όπως οι διαδικασίες ενσωμάτωσης η προσωπικότητα του αιτούντα και η παραίτηση από προηγούμενη ιθαγένεια συνθέτουν ένα ολοκληρωμένο σύστημα κανόνων. Οι προϋποθέσεις αυτές είναι άξιες εξέτασης όχι μόνο για να καταγραφούν οι δυσκολίες (ή ευκολίες) που αντιμετωπίζει ο μετανάστης κατά τη διαδικασία, αλλά σε ένα γενικότερο πλαίσιο, υποδεικνύουν τη στάση του κράτους υποδοχής απέναντι στο φαινόμενο της μετανάστευσης³⁷.

3.2 Ανάλυση των βασικών προϋποθέσεων

3.2.1 Χρονικές Απαιτήσεις

Η βασική προϋπόθεση σχετικά με την πολιτογράφηση των μεταναστευτικών πληθυσμών, είναι η συμπλήρωση ενός συγκεκριμένου αριθμού ετών διαμονής του ενδιαφερόμενου στο κράτος υποδοχής.

Όλα τα κράτη απαιτούν έναν ελάχιστο χρόνο διαμονής που πρέπει απαραίτητα να έχει συμπληρωθεί, σε ένα καθορισμένο μάλιστα διάστημα προτού κατατεθεί η αίτηση πολιτογράφησης. Οι διαφοροποιήσεις που συναντώνται αφορούν τόσο στον αριθμό των προαπαιτούμενων ετών, όσο και στο εάν τα έτη αυτά πρέπει να είναι συναπτά. Σε πολλές περιπτώσεις, τα έτη που προσμετρούνται είναι αυτά κατά τα οποία ο αιτών παρέμεινε στο κράτος υποδοχής χωρίς διακοπή, με αποτέλεσμα τα πραγματικά έτη να είναι στην πραγματικότητα πολύ περισσότερα από αυτά που καταγράφονται, δυσκολεύοντας έτσι σε μεγάλο βαθμό την πλήρωση της συγκεκριμένης προϋπόθεσης.

³⁷ Goodman W.S., *Naturalisation Policies in Europe: Exploring Patterns of inclusion and Exclusion*, Eudo Citizenship Observatory, European University Institute, Robert Schuman Centre for Advanced Studies, November, 2010, διαθέσιμο και σε

<http://eudo-citizenship.eu/docs/7-Naturalisation%20Policies%20in%20Europe.pdf>

Αυτό που θα παρατηρηθεί είναι, ότι στις περισσότερες περιπτώσεις κράτη που παραδοσιακά ανήκουν στα συντηρητικά καθεστώτα ως προς την κτήση ιθαγένειας, όπως η Γερμανία, η Δανία και η Αυστρία, και νέες χώρες υποδοχής μεταναστών όπως η Ιταλία και η Ισπανία, έχουν υψηλά κριτήρια παραμονής τα οποία κυμαίνονται από οκτώ σε δέκα χρόνια. Την ίδια στιγμή, παραδοσιακά πιο ανεκτικές χώρες όπως η Γαλλία και η Ολλανδία έχουν χαμηλούς δείκτες. Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται επίσης μια πτώση στα όρια των απαιτούμενων ετών διαμονής, σε χώρες που είτε στηρίζονταν αποκλειστικά στο δίκαιο του αίματος, είτε τα στοιχεία δικαίου του εδάφους ήταν περιορισμένα, αν όχι ανύπαρκτα. Παράδειγμα αποτελεί η Πορτογαλία, όπου παρόλο που αντιμετωπίζει ζητήματα μετανάστευσης μόλις τα τελευταία χρόνια, αφού μέχρι και τη δεκαετία του 1990 λειτουργούσε κυρίως ως χώρα αποστολής, το 2006 αλλάζει το όριο από τα δέκα στα έξι χρόνια και η Ελλάδα η οποία τον Μάρτιο του 2010 με τον νέο Κώδικα Ιθαγένειας³⁸ μείωσε τα απαιτούμενα έτη από τα δέκα στα επτά.

Τα όρια αυτά σε πολλές περιπτώσεις συνδυάζονται και με την απαραίτητη κατοχή ενός συγκεκριμένου τύπου άδειας. Στη Σλοβακία ο αιτών όταν καταθέσει την αίτησή του πρέπει να έχει άδεια μόνιμης παραμονής, ενώ στην Ολλανδία παρόλο που δεν αποτελεί τυπική προϋπόθεση, ωστόσο, θα πρέπει να αποδειχτεί ότι δεν συντρέχει σοβαρός λόγος εξαιτίας του οποίου δεν την έχει αποκτήσει. Στην Ελλάδα, ο αιτών πρέπει κατά τη διαδικασία πολιτογράφησης να είναι κάτοχος άδειας διαμονής συγκεκριμένου τύπου, οι οποίες και συνιστούν τεκμήριο σταθερής και νόμιμης διαμονής, με κυριότερη την αυτή του επί μακρόν διαμένοντα. Παραδείγματα χωρών στις οποίες κάτι τέτοιο δεν υπάρχει ως προϋπόθεση είναι η Γαλλία, το Βέλγιο, η Πορτογαλία και η Ισπανία.

Η απαίτηση ενός συγκεκριμένου τύπου άδειας μπορεί να αποτελέσει σοβαρό εμπόδιο. Μπορεί να επιφέρει και χρονικές καθυστερήσεις εάν η άδεια παραμονής καθυστερεί να εκδοθεί, αλλά και προβλήματα οικονομικής φύσεως. Για παράδειγμα στην Ελλάδα η απόκτηση του καθεστώτος του επί μακρόν διαμένοντος κοστίζει 600 ευρώ³⁹, ενώ στη Σλοβακία η αντίστοιχη άδεια κοστίζει 165,5 ευρώ⁴⁰.

3.2.2 Προϋποθέσεις κοινωνικής ενσωμάτωσης και επιτυχούς ένταξης

Ο βαθμός ενσωμάτωσης που απαιτεί κάθε κράτος προς τον εν δυνάμει πολίτη του, έχουν αποτελέσει σημαντικά ζητήματα αναφοράς. Το ερώτημα εδώ ουσιαστικά συνοψίζεται στην εξής πρόταση: Είναι η ιθαγένεια μέσον ενσωμάτωσης και κοινωνικής ένταξης ή αποτελεί το «βραβείο» στην επιτυχή διείσδυση του μετανάστη στην κοινωνία;

³⁸ Βλ. κεφάλαιο: Η περίπτωση της Ελλάδας

³⁹ *Greek Residence –Work permits*, διαθέσιμο σε <http://livinggreece.gr/2008/01/12/faq-greek-residence-work-permits/>

⁴⁰ *Administration fees on the application for a residence permit for an unlimited time*, διαθέσιμο σε: <http://www.slovak-republic.org/residence/>

Η προϋπόθεση της ομαλής ένταξης περιλαμβάνει όλα εκείνα τα στοιχεία που θεωρούν τα κράτη υποδοχής ως απόδειξη ότι ο μετανάστης, όχι μόνο έχει προσπαθήσει να γίνει μέλος της κοινωνίας, αλλά ότι έχει καταφέρει να γίνει αποδεκτός από αυτή και μπορεί έτσι να προσδοκά και την τυπική απόδειξη αυτού. Ο αιτών λοιπόν, συνηθέστερα, καλείται να έχει φτάσει σε ένα επαρκές επίπεδο γνώσης της γλώσσας, να γνωρίζει βασικά σημεία της ιστορίας του και να είναι ενεργό μέλος της κοινωνίας, συμμετέχοντας σε διάφορους φορείς και συλλογικότητες της κοινωνίας των πολιτών.

Η γνώση της γλώσσας της χώρας υποδοχής αποτελεί ένα από τα κυριότερα κριτήρια. Με εξαίρεση την Κύπρο, την Ιρλανδία, την Ιταλία, την Πολωνία και τη Σουηδία, όλες οι υπόλοιπες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν ρητές προβλέψεις για τις γλωσσικές απαιτήσεις, οι οποίες αποδεικνύονται είτε κάποιες εθνικές γραπτές εξετάσεις, είτε με την κατοχή κάποιου πιστοποιητικού γλωσσομάθειας (πχ. Δανία, Εσθονία, Γερμανία, Ολλανδία, Σλοβενία), είτε με καθορισμένη συνέντευξη (πχ. Γαλλία, τη Μάλτα και την Ελλάδα). Εξαίρεση αποτελούν συνήθως οι περιπτώσεις εκείνες όπου ο αλλοδαπός έχει ήδη ολοκληρώσει κάποια έτη σχολικής εκπαίδευσης.

Επιπρόσθετα, ο αιτών θα πρέπει να έχει μια συνολικότερη γνώση σε σχέση με το κράτος υποδοχής όσον αφορά στην ιστορία του και την πολιτική ζωή της χώρας. Τα περισσότερα κράτη ζητούν συνήθως τη γνώση γεγονότων της πρόσφατης ιστορίας του κράτους υποδοχής, σημαντικά ιστορικά και πολιτικά γεγονότα καθώς και τις βασικές αρχές του Συντάγματος.

Στα περισσότερα κράτη, η διαδικασία πολιτογράφησης ολοκληρώνεται με τον όρκο στο όνομα της νέας τους «πατρίδας», διαδικασία η οποία συναντάται από πολύ νωρίς στην κτήσης ιθαγένειας με πολιτογράφηση⁴¹. Σε πολλές περιπτώσεις η παρουσία στην τελετή αποτελεί αυστηρή προϋπόθεση, χωρίς την οποία ο ενδιαφερόμενος δεν μπορεί να ολοκληρώσει τη διαδικασία. Αυτό μπορεί να κοστίσει πρόσθετη καθυστέρηση, ειδικότερα στις περιπτώσεις όπου δεν υπάρχει συνεχής οργάνωση των εκδηλώσεων αυτών⁴².

Τα συγκεκριμένα τεστ αποτελούν από τις πιο διευρυμένες αλλαγές στις πολιτικές ιθαγένειας στην Ευρώπη τις τελευταίες δεκαετίες, με τις Αυστρία, Γερμανία, Ουγγαρία, Λεττονία, Αγγλία Εσθονία, Λιθουανία και Μολδαβία, να αποτελούν τα βασικά κράτη που συμπεριλαμβάνουν γραπτές εξετάσεις. Τα ποσοστά επιτυχούς ολοκλήρωσης κυμαίνονται από 80% στη Δανία έως το 51% Γερμανία. Ακόμα, διαφορές υπάρχουν σχετικά με «ύλη και την δυνατότητα πρόσβαση σε αυτή, όπως επίσης και η δυνατότητα επανάληψης αυτού σε περίπτωση αποτυχίας. Εκτός από τα γραπτά τεστ υπάρχει και η εξέταση μέσω προφορικής συνέντευξης η οποία συνήθως είναι και πιο ήπια στον βαθμό δυσκολίας.

⁴¹ Η Γαλλία έχει εισαγάγει τον όρκο από τον 18^ο αι.

⁴² Στην Ιρλανδία η 24^η Αυγούστου έχει ορισθεί ως ημέρα πολιτογράφησης (βλ. περίπτωση Ιρλανδίας)

Την τελευταία δεκαετία, οι χώρες της Ευρώπης δείχνουν να οδεύουν προς την τυποποίηση των συγκεκριμένων τεστ αυξάνοντας ταυτόχρονα και τη δυσκολία. Η σχετικότητα των αποτελεσμάτων, η διαφάνεια των συγκεκριμένων διαδικασιών αποτελούν σημείο τριβής ανάμεσα στους υποστηρικτές αυτών και σε εκείνους που πιστεύουν ότι τέτοιου είδους προϋποθέσεις αποτελούν ένδειξη της θεμελιώδους απροθυμίας των ευρωπαϊκών χωρών να αποδεχθούν την πραγματικότητα τους ως χώρες υποδοχής μεταναστών, ενώ άλλοι υποστηρίζουν ότι οι διακρίσεις αυτές αποτελούν έναν μηχανισμό επιλογής με σκοπό τη μείωση του αριθμού των ατόμων που θεωρούνται "άξιοι" ένταξης⁴³. Σε πολλά κράτη τα τεστ αυτά δεν είχαν καν ενιαία μορφή. Ειδικότερα, σε ομοσπονδιακά κράτη, όπως η Γερμανία, χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα κατά το οποίο μια περιοχή έχει τραγικά αυξημένα αιτήματα πολιτογράφησης σε σχέση με μια άλλη. (βλ. Βαυαρία - Βερολίνο περίπτωση Γερμανίας)

Πολλά ερωτήματα γεννιούνται λοιπόν, σχετικά με το πόσο ενδεικτικά είναι τα αυτά τεστ έτσι ώστε να καθορίζουν ή να αποκλείουν άτομα από τη διαδικασία. Ο Cristian Joppke σε άρθρο του υποστηρίζει ότι τη στιγμή που στις Ηνωμένες Πολιτείες, την καρδιά του φιλελευθερισμού υπάρχουν τα συγκεκριμένα τεστ, η εισαγωγή τους στην Ευρώπη δεν θα έπρεπε να γεννά τέτοια ερωτήματα⁴⁴. Παρόλα αυτά, μπορεί ένα κράτος να «μάθει» στους πολίτες του να είναι πολίτες; Ενώ πολλοί θα ισχυρίζονταν ότι ερωτήματα γύρω από βασικά γεγονότα ιστορίας και πολιτισμού μιας χώρας θα ήταν θεμιτά, ωστόσο ερωτήσεις ανοιχτού τύπου που ο αιτών καλείται να απαντήσει «με τι σχετίζεται η Γερμανική παράδοση για το Πάσχα: με το να καθορίζονται κολοκύθες στην μπροστινή αυλή, να στολίζουν χριστουγεννιάτικα δέντρα, να βάζουν τα αυγά, ή πυροβολούν πυροτεχνήματα»⁴⁵, νοούνται ως τουλάχιστον άστοχες.

Σαφέστατα και μια πολιτεία πρέπει να επαγρυπνεί σχετικά με το τι θα μάθουν οι εν δυνάμει πολίτες της και τι απαιτήσεις έχει, ωστόσο είναι τελείως διαφορετικό να ενθαρρύνει τα νέα μέλη της να το κάνουν και ίσως να «απαιτεί» να καλύψουν ορισμένα πεδία γνώσης σε ένα μετέπειτα στάδιο, από το λειτουργούν ως νομική προϋπόθεση για την πολιτογράφησή τους⁴⁶. Η αντικειμενικότητα των τεστ αυτών καθώς και οι λόγοι που ωθούν ένα κράτος στην υιοθέτηση τους

⁴³ Klekowski von Koppenfels A., "Citizenship Tests Could Signal that European States Perceive Themselves as Immigration Countries", *How liberal are citizenship tests?*, Eudo Citizenship Observatory, European University Institute, Robert Schuman Centre for Advanced Studies, January 2010,σελ.4, διαθέσιμο και σε: <http://eudo-citizenship.eu/citizenship-forum/255-how-liberal-are-citizenship-tests?start=3>

⁴⁴ Joppke C., "How liberal are citizenship tests?", Eudo Citizenship Observatory, European University Institute, Robert Schuman Centre for Advanced Studies, January 2010,σελ.11, διαθέσιμο και σε: <http://eudo-citizenship.eu/citizenship-forum/255-how-liberal-are-citizenship-tests?start=10>

⁴⁵ (ερώτηση # 293), Michalowski I., "Citizenship tests reflect political traditions of state interference with cultural diversity", *How liberal are citizenship tests?*, Eudo Citizenship Observatory, European University Institute, Robert Schuman Centre for Advanced Studies, January 2010, σελ. 2 διαθέσιμο και σε: <http://eudo-citizenship.eu/citizenship-forum/255-how-liberal-are-citizenship-tests?start=1>

⁴⁶ Carens J., "The Most Liberal Citizenship Test is None at All", *How liberal are citizenship tests?*, Eudo Citizenship Observatory, European University Institute, Robert Schuman Centre for Advanced Studies, January 2010, σελ. 5, διαθέσιμο και σε: <http://eudo-citizenship.eu/citizenship-forum/255-how-liberal-are-citizenship-tests?start=4>

είναι ζήτημα προς εξέταση. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ένα κράτος αποφασίζει να γίνει πιο ανεκτικό στις τυπικές του προϋποθέσεις, στις περισσότερες περιπτώσεις, επιλέγει να εισάγει ανάλογα κριτήρια ενσωμάτωσης, ισορροπώντας έτσι την κατάσταση προς την κατεύθυνση που αυτό επιλέγει.

3.2.3 Παραίτηση από προηγούμενη ιθαγένεια

Το φαινόμενο της πολυϊθαγένειας εμφανίζεται όταν το άτομο πληροί τις προϋποθέσεις κτήσης ιθαγένειας σε περισσότερα από ένα κράτη. Κάτι τέτοιο συμβαίνει κυρίως σε περιπτώσεις όπου τα δίκαια των διαφόρων πολιτειών υιοθετούν διαφορετικούς τρόπους κτήσης της ιθαγένειας, όπως για παράδειγμα περιπτώσεις κατά τις οποίες τα εν λόγω κράτη στηρίζονται στην αρχή του *ius soli* και άλλα στην αρχή του *ius sanguinis*, ή όταν άλλες πολιτείες υιοθετούν την αρχή της οικογενειακής ενότητας και άλλες της ανεξαρτησίας της ιθαγένειας⁴⁷.

Η ανοχή της διπλής ιθαγένειας αποτέλεσε ζήτημα ταμπού για πολλά κράτη της Ευρώπης, ενώ υπήρξε και θα συνεχίσει να είναι σημείο τριβής στα ζητήματα ιθαγένειας. Οι απόψεις των αντιμαχόμενων στην πολλαπλή ιθαγένεια εστιάζουν περισσότερο στο κατά πόσο μια τέτοια πρόβλεψη είναι συμφέρουσα για το κράτος υποδοχής, έτσι ώστε το ίδιο να παρέχει αυτή τη δυνατότητα. Οι εθνικιστικές πολιτικές σε σχέση με την ιθαγένεια απευθύνονται σε παραδοσιακά νομικά και πολιτικά επιχειρήματα αντίθετα με την πολυϊθαγένεια. Σε αυτές τις περιπτώσεις, η κτήση ιθαγένειας λογίζεται ως το τυπικό επισφράγισμα της συμμαχίας κράτους - πολίτη, η οποία εξορισμού είναι ανεπιφύλακτη και απόλυτη. Θα ήταν λοιπόν τουλάχιστον άτοπος ο ισχυρισμός ότι θα μπορούσε να υπάρξει διπλή αφοσίωση, άρα και διπλή ιθαγένεια⁴⁸.

Πολλές φορές επίσης, η διπλή ιθαγένεια εκλαμβάνεται ως μια ιδιοτελής επιθυμία η οποία στοχεύει στην εργαλειοποίηση αυτής. Οι κυριότεροι λόγοι όπου ένα άτομο επιδιώκει να κρατήσει περισσότερες από μία ιθαγένειες ανάγονται είτε στον συναισθηματικό δεσμό που εμπεριέχεται στον θεσμό της ιθαγένειας, είτε στο γεγονός ότι ο ενδιαφερόμενος θεωρεί ότι θα ωφεληθεί από τη διατήρηση και των δύο αφού για παράδειγμα μπορεί να τον διευκολύνει στα ταξίδια (ιδιαίτερα όταν ένα από τα δύο διαβατήρια είναι ευρωπαϊκό), ή να έχει οικονομικά οφέλη.

Ειδικά μετά τα γεγονότα τις 11/9, το ζήτημα της διπλής ιθαγένειας μπαίνει σε άλλη βάση αφού πολλοί πιστεύουν ότι η διπλή ιθαγένεια αποτελεί τροχοπέδη στην ενσωμάτωση των μεταναστών, οι οποίοι τελικά δεν έχουν καταφέρει να απογαλακτιστούν από το κράτος καταγωγής και να ενσωματωθούν πλήρως στην κοινωνία, υιοθετώντας την αντίστοιχη κουλτούρα.

⁴⁷ Παπασιώπη, Πασιά Ζ., *Δίκαιο Ιθαγένειας*, Εκδόσεις Σάκκουλα (7η έκδοση), Αθήνα- Θεσσαλονίκη, 2004, σελ. 50

⁴⁸ Brubaker R., *Citizenship and Nationhood in France and Germany*, Harvard College, United Nations of America, 1992, σελ. 145

Στην αντίθετη πλευρά, οι επικρατούσες απόψεις εστιάζουν στο γεγονός ότι η αποδοχή της πολυϊθαγένειας αποτελεί δείγμα φιλελευθερισμού⁴⁹, ενώ βοηθά σημαντικά τη διαδικασία πολιτογράφησης αφού πολλές φορές η συγκεκριμένη ρήτρα αποτελεί βασική τροχοπέδη στην ολοκλήρωση της. Η κτήση της διπλής ιθαγένειας δεν είναι πάντα αποκλειστικό ζήτημα επιλογής αλλά αντικειμενικό πρόβλημα αυτού. Η βασική διαφορά ανάμεσα στα κράτη, έγκειται στο εάν η παραίτηση από το προηγούμενο καθεστώς ιθαγένειας είναι προαπαιτούμενη της διαδικασίας πολιτογράφησης και αν προβλέπονται εξαιρέσεις σε ειδικές περιπτώσεις.

Στην Ευρώπη υπάρχουν διαφορετικές περιπτώσεις αντιμετώπισης του ζητήματος. Η πρώτη αφορά στα κράτη όπου παρέμειναν αδιάφορα ως προς την πολυϊθαγένεια ακόμα και σε περιπτώσεις όπου δεν ήθελαν να ενθαρρύνουν την πολιτογράφηση των μεταναστών (Βέλγιο, Γαλλία και Αγγλία). Στη δεύτερη κατηγορία ανήκουν αυτά όπου οι διατάξεις σχετικά με την πολλαπλή ιθαγένεια είναι πολύ αυστηρές και την δέχονται μόνο υπό ορισμένες συνθήκες⁵⁰. Η Αυστρία, η Δανία, η Ολλανδία και η Ισπανία είναι παραδείγματα χωρών όπου προϋπόθεση για την πολιτογράφηση των αλλοδαπών είναι η παραίτηση από προηγούμενο καθεστώς ιθαγένειας. Κάτι τέτοιο δεν ισχύει σε Ουγγαρία, Βέλγιο και Ιταλία.

Σε πολλά κράτη οι αιτούντες λαμβάνουν το πιστοποιητικό της πολιτογράφησης τους μόνο σε περίπτωση που μπορούν να αποδείξουν εγγράφως ότι έχουν παραιτηθεί της προηγούμενης ιθαγένειας. Στην Αυστρία το χρονικό περιθώριο που δίδεται είναι τα δύο χρόνια, ενώ χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα της Γερμανίας όπου μέχρι το 2000 επιτρεπόταν στους Τούρκους μετανάστες που είχαν παραιτηθεί από την τούρκικη ιθαγένεια, να πολιτογραφηθούν Γερμανοί πολίτες και μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας να ξανακάνουν δήλωση για να πάρουν πίσω την τούρκικη ιθαγένεια. Το 2000, σύμφωνα με την αναφορά του υπουργείου εσωτερικών από το 44,6% επί των πολιτογραφημένων που είχαν τη δυνατότητα να κρατήσουν τη διπλή ιθαγένεια, το 21,9% ήταν Τούρκοι. Μετά την αλλαγή του νόμου, κατά την οποία η διαδικασία κρίθηκε παράνομη, το 2003 ποσοστό αυτό έπεσε στο 14%⁵¹, με πάνω από 50000 άτομα να χάνουν τη Γερμανική ιθαγένεια. Στην Κροατία ο αιτών έχει δύο χρόνια περιθώριο να ολοκληρώσει τη διαδικασία παραίτησης, ενώ η Κροατία από το 2001 ζητά παραίτηση η οποία πρέπει να έχει ολοκληρωθεί πριν την υποβολή της αίτησης.

Παρόλα αυτά, οι περισσότερες χώρες προβλέπουν εξαιρέσεις σε περιπτώσεις όπου η διαδικασία είναι άκρως επιβαρυντική για τον αιτούντα. Αυτό αφορά τόσο σε οικονομικά κριτήρια, όπως για παράδειγμα το ύψος του ποσού που ζητείται από το κράτος καταγωγής για να απολέσει την

⁴⁹ Hart B. & Oers v. R, "European Trends in Nationality Law", στο: Bauböck R., Ersboll E., Groenendijk K. & Waldrauch H.(eds.), *Acquisition and Loss of Nationality- Policies and Trends in 15 European Countries*, Vol. I: Comparative Analyses, Amsterdam University Press, Amsterdam, 2006, σελ. 336

⁵⁰ Οι κυριότεροι λόγοι αποδοχής της διπλής ιθαγένειας αφορούν περιπτώσεις όπου το κόστος παραίτησης είναι δυσβάσταχτο για τον αιτούντα, διακυβεύονται ζητήματα οικονομικής φύσεως και προκύπτουν ζητήματα σε σχέση με τις στρατιωτικές υποχρεώσεις του ενδιαφερόμενου.

⁵¹ Simon Green, *Between Ideology and Pragmatism – The politics of dual citizenship in Germany*, ECPR Joint Sessions, 14-19 April 2000, Copenhagen, σελ.13

ιθαγένεια του, όσο και σε ακόμα πιο ακραίες περιπτώσεις όπου η παραίτηση δεν είναι εφικτή, όπως για παράδειγμα σε μετανάστες προερχόμενους από αραβικές χώρες. Η Γερμανία για παράδειγμα μετά το 2000 εξαιρεί τους Ιρανούς από τη συγκεκριμένη ρύθμιση. Ακόμα, από τη διαδικασία εξαιρούνται επίσης και οι πρόσφυγες.

3.2.4 «Καλός χαρακτήρας» - Καθαρό Ποινικό Μητρώο - Οικονομικά κριτήρια

Οι παραπάνω κατηγορίες των βασικών προϋποθέσεων της διαδικασίας πολιτογράφησης συμπληρώνονται από αυτή του καλού χαρακτήρα, των οικονομικών κριτηρίων και του καθαρού ποινικού μητρώου. Τα τρία αυτά κριτήρια αποτελούν την κατηγορία με τη μεγαλύτερη δυσκολία ταξινόμησης και σύγκρισης μεταξύ των κρατών της Ε.Ε. Έχουν λάβει τις περισσότερες αρνητικές κριτικές αφού ο βαθμός υποκειμενικότητας με τον οποίο εξετάζονται γεννά σημαντικά ερωτήματα αναξιοπιστίας.

Ο καλός χαρακτήρας αποτελεί μια από τις προϋποθέσεις όπου δεν εμπερικλείει ένα αυστηρό πεδίο κανόνων. Σε πολλές περιπτώσεις και σύμφωνα με τα κριτήρια του κάθε κράτους, καλό χαρακτήρα μπορεί να επιδεικνύει ο αιτών που δεν έχει οικονομικές οφειλές προς το κράτος και έχει μια καλή οικονομική κατάσταση, σε άλλες αυτός που έχει καθαρό ποινικό μητρώο και σε άλλες ακόμα και η παραμικρή σύσταση από τα αστυνομικά όργανα μπορεί να του κοστίσει την διακοπή της διαδικασίας πολιτογράφησης του. Τα δύο αυτά κριτήρια, οικονομικά και κοινωνικά, μπορούν να λειτουργούν με τελείως διαφορετικά κριτήρια σε κάθε κράτος προς εξέταση.

Σχεδόν σε όλα τα κράτη, το καθαρό ποινικό μητρώο αποτελεί προϋπόθεση της πολιτογράφησης. Αυτό που διαφέρει είναι ο βαθμός με τον οποίο εξετάζεται η συγκεκριμένη προϋπόθεση, αφού υπάρχουν παραδείγματα κρατών όπου ακόμα και η απλή σύσταση της αστυνομίας για μια παράβαση του Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας αποτέλεσε λόγο άρνησης της πολιτογράφησης (βλ. παρακάτω Ιρλανδία). Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί και η Αυστρία, όπου μέχρι και το 1999, ο μόνος λόγος άρνησης ήταν ύπαρξη καταδίκης εις βάρος του αιτούντα η οποία μάλιστα συνοδευόταν και από ποινή φυλάκισης άνω των έξι (6) μηνών. Από το 2005, κάθε πράξη που έχει αναγραφεί στο ποινικό μητρώο, ακόμα και αν πρόκειται για εκκρεμούσα υπόθεση, ακυρώνει τη διαδικασία. Σε άλλες περιπτώσεις, ο καλός χαρακτήρας του αιτούντα διαφέρει από την εξέταση του ποινικού του μητρώου. Στην Ισλανδία, για παράδειγμα, παρόλο που υπάρχει η προϋπόθεση αυτή, ο καλός χαρακτήρας διασταυρώνεται με την κατάθεση Ισλανδών μαρτύρων.

Ειδικότερα, και πάλι μετά τα γεγονότα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου, οι συγκεκριμένες προϋποθέσεις απέκτησαν άλλη βαρύτητα. Η κοινωνική ζωή του αιτούντα τα χρόνια παραμονής στο κράτος του οποίου ζητά την ιθαγένεια ελέγχεται διεξοδικά, θέτοντας έτσι ένα πλαίσιο ισχυρής αμφισβήτησης σχετικά με τη διαφάνεια της διαδικασίας και την αντικειμενικότητα των κριτηρίων αυτών.

Ως προς την οικονομική κατάσταση, πολλές χώρες εισάγουν ως προϋπόθεση την οικονομική ανεξαρτησία του ενδιαφερόμενου, προϋποθέτοντας ότι δεν θα έχει κανένα χρέος προς το δημόσιο,

ούτε θα στηρίζεται σε βοηθήματα του κράτους. Η Γερμανία έχει ως απαίτηση να μπορεί ο εν δυνάμει πολίτης της να εξασφαλίζει τα προς το ζην στον ίδιο και στην οικογένειά του, εκτός εάν πρόκειται για άτομο κάτω των 23 ετών (βλέπε περίπτωση Γερμανίας). Η Γαλλία, η Ιταλία και η Δανία αποτελούν επίσης τέτοια παραδείγματα.

3.2.5 Ο ρόλος της διοίκησης και το κόστος της διαδικασίας

Η κατηγορία αυτή περιλαμβάνει τους τρόπους με τους οποίους η διοίκηση διαχειρίζεται το ζήτημα της πολιτογράφησης, καθώς και τις υποχρεώσεις αυτής κατά τη διαδικασία. Οι τρόποι αυτοί αφορούν 1) τις αρμόδιες αρχές οι οποίες εξετάζουν τα αιτήματα και παίρνουν τις αποφάσεις, 2) το χρονικό περιθώριο που δίδεται για την ολοκλήρωση της διαδικασίας, 3) την αιτιολόγηση της απόφασης και 4) το κόστος της διαδικασίας.

Στα περισσότερα κράτη της ευρωπαϊκής ένωσης υπάρχει ένας σαφής διαχωρισμός ανάμεσα στο αρμόδιο όργανο που δέχεται και εξετάζει το αίτημα πολιτογράφησης και σε αυτό που παίρνει την οριστική απόφαση. Στην Ουγγαρία, την Ιταλία, τη Πολωνία και την Λιθουανία ο διαχωρισμός αυτός είναι σαφής με τα αρμόδια υπουργεία να εξετάζουν τα αιτήματα, ενώ την τελική απόφαση την παίρνει ο πρωθυπουργός. Σε άλλα κράτη, τον ρόλο αυτό έχει η τοπική αυτοδιοίκηση, όπως για παράδειγμα στην Ολλανδία, όπου η κοινότητα διαμονής του αιτούντα είναι αυτή που κάνει τον πρώτο έλεγχο. Το ίδιο συμβαίνει και σε ομοσπονδιακά κράτη όπου τα επιμέρους κρατίδια είναι υπεύθυνα για την εξέταση των αιτημάτων, με εξαίρεση το Βέλγιο.

Παρόλα αυτά, πολλά κράτη συνεχίζουν να ακολουθούν μια συγκεντρωτική πολιτική όπου η πολιτογράφηση ανήκει σε ένα υπουργείο, κράτη όπως η Γαλλία, η Ιρλανδία, η Σουηδία και μέχρι πριν την τελευταία αναθεώρηση του κώδικα Ιθαγένειας και η Ελλάδα. Το δεύτερο σημείο αφορά στα χρονικά περιθώρια που δίνονται στη διοίκηση για την εξέταση των αιτημάτων. Ακόμα και σήμερα, δεκαπέντε ευρωπαϊκές χώρες δεν έχουν καθορισμένο περιθώριο μέσα στο οποίο η διοίκηση υποχρεούται να βγάλει μια απόφαση, ανάμεσα στις οποίες το Βέλγιο, η Κροατία, η Μάλτα, η Δανία, η Ουγγαρία και η Ιρλανδία. Στις χώρες με τα υψηλότερα όρια ανήκει η Γαλλία και η Ιταλία, ενώ η Ελλάδα μόλις το 2010 καθιέρωσε συγκεκριμένες προθεσμίες για όλα τα στάδια μέχρι τη έκδοση της απόφασης, με το όριο αυτό να φτάνει τους 18 μήνες.

Το επόμενο σημείο αναφέρεται στην αιτιολόγηση των διοικητικών πράξεων. Από το 1994 στην Αυστρία, τη Γαλλία, την Ισπανία και την Πορτογαλία το καθήκον των αρχών να αιτιολογούν τις αρνητικές τους αποφάσεις πηγάζει είτε από τον σχετικό με την πολιτογράφηση νόμο, είτε σε κάποιο διάταγμα ή από τις γενικές αρχές του δικαίου περί αιτιολόγησης δυσμενών διοικητικών πράξεων, με τα αρμόδια δικαστήρια να συνηγορούν προς αυτή την κατεύθυνση, όπως για παράδειγμα στην Αυστρία⁵². Παραδείγματα κρατών στα οποία δεν απαιτείται η αιτιολόγηση της

⁵² Ξ. Κοντιάδης- Θ. Παπαθεοδώρου, *Η Μεταρρύθμιση της Μεταναστευτικής Πολιτικής- Συγκριτικές Ιδιαιτερότητες της Ελληνικής Νομοθεσίας*, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα, 2007 σελ. 76

διοικητικής πράξης σχετικά με την πολιτογράφηση είναι το Βέλγιο και η Δανία, ενώ η Ελλάδα συμπερίλαβε τη ρύθμιση περί αιτιολογίας στο νέο Κώδικα Ιθαγένειας του 2010.

Τέλος, το κόστος της διαδικασίας πολιτογράφησης είναι μια από τις βασικότερες προϋποθέσεις, αφού αποτελεί ένα από τα βασικά στοιχεία αποτροπής των ενδιαφερόμενων να εισαχθούν στην διαδικασία πολιτογράφησης. Οι χώρες με το μεγαλύτερο κόστος είναι η Ελβετία και η Ιρλανδία, ενώ η Πορτογαλία και η Ιταλία κυμαίνονται στα κατώτερα όρια ανάμεσα στις χώρες της Ευρώπης.

Τα παραπάνω κριτήρια είναι ενδεικτικά του τρόπου με τον οποίο το κράτος αντιμετωπίζει τη διαδικασία της πολιτογράφησης. Η μη αιτιολόγηση των διοικητικών πράξεων μπορεί να ληφθεί ως καταπάτηση των ατομικών δικαιωμάτων του ανθρώπου και έλλειψη σεβασμού στο πρόσωπο του αιτούντα, το οποίο όμως δεν λογίζεται ως τέτοιο απέναντι στην άσκηση της κυριαρχικής αρμοδιότητας του κράτους⁵³. Από την άλλη το κόστος του παραβόλου της διαδικασίας είναι ένα σύνηθες μέσον αποθάρρυνσης των μεταναστών από την είσοδο τους στη διαδικασία. Η Ελλάδα μέχρι και την τελευταία αναθεώρηση, είχε υιοθετήσει ταυτόχρονα και απαράδεκτες προβλέψεις σε σχέση με την αιτιολόγηση των διοικητικών πράξεων αλλά και το κόστος της διαδικασίας ήταν από τα μεγαλύτερα στην Ευρώπη⁵⁴.

Κεφάλαιο 4^ο: Μελέτη Περιπτώσεων

4.1. Επιλογή των κρατών προς εξέταση

Στο τελευταίο μέρος της εργασίας έχουν επιλεγεί συγκεκριμένα παραδείγματα κρατών τα οποία και θα αναλυθούν περαιτέρω σε σχέση με την υιοθέτηση των πρακτικών πολιτογράφησης με το πέρασμα των ετών. Τα κράτη αυτά είναι η Ολλανδία, η Γερμανία, η Ελλάδα και η Ιρλανδία. Η επιλογή δεν έγινε τυχαία. Τα κράτη αυτά αποτελούν τέσσερις χαρακτηριστικές περιπτώσεις οι οποίες παρά τις διαφορές τους, παρουσιάζουν συγκλίνοντα σημεία, τα οποία μας επιτρέπουν να τεθούν υπό συγκριτική ανάλυση τόσο μεταξύ τους, σε σχέση με τις πολιτικές που ανέπτυξαν και τον τρόπο που αντιμετώπισαν ανάλογα ζητήματα, όσο και με μία ενδοσκοπική ματιά των αλλαγών αυτών υπό το πέρασμα των ετών και την αλλαγή των κοινωνικών και πολιτικών συνιστωσών στο εσωτερικό αυτών.

Σε πρώτο βαθμό, το κύριο στοιχείο που λήφθηκε υπόψη είναι το γεγονός ότι και τα τέσσερα αυτά κράτη είναι προορισμοί μεταναστευτικών πληθυσμών κυρίως μετά το 1990 και όχι μόνο. Η Ολλανδία ενώ από την αρχή αντιμετώπισε το ζήτημα της μετανάστευσης από τους πληθυσμούς των πρώην αποικιών αλλά και της εισροής εργατικού δυναμικού, ωστόσο τα σημαντικότερα προβλήματα άρχισε να τα αντιμετωπίζει από το '90 και έπειτα με την εισροή συγκεκριμένων

⁵³ Χριστόπουλος Δ., «Η τελευταία εικοσαετία της ελληνικής ιθαγένειας: 1984-2004», *Σύγχρονα Θέματα*, τεύχος 91, Οκτώβριος – Δεκέμβριος, 2005, σελ. 22-31

⁵⁴ Βλ. παρακάτω περίπτωση Ελλάδας

εθνικοτήτων, κυρίως αιτούντων άσυλο, οι οποίοι θεωρήθηκε από το ολλανδικό κράτος ότι δεν είναι δυνατόν να αφομοιωθούν. Η Γερμανία, παρόλο που δεν είχε τη συνείδηση μιας χώρας μετανάστευσης, ωστόσο τα ποσοστά μετανάστευσης που παρουσίαζε ήταν αντίστοιχα «κλασικών» χωρών μετανάστευσης όπως η ΗΠΑ και ο Καναδάς⁵⁵. Το Δεκέμβριο του 2003 η στατιστική υπηρεσία της Γερμανίας καταγράφει ότι στη χώρα το 8,9% του πληθυσμού είναι αλλοδαποί, εκ των οποίων το 1,5 εκατομμύριο έχει γεννηθεί στη Γερμανία, ενώ σε προγενέστερη έρευνα καταγράφηκε ότι το 40% των μεταναστών παραμένει στη χώρα για τουλάχιστον 15 έτη. Η Ιρλανδία έρχεται αντιμέτωπη με το φαινόμενο της μετανάστευσης μόλις από τα τέλη το '90, όπου σε λιγότερο από μία δεκαετία είδε τη σύσταση του πληθυσμού της να αλλάζει δραματικά. Η Ελλάδα τέλος, άρχισε να βιώνει το φαινόμενο της μετανάστευσης και αυτή κυρίως τη δεκαετία του '90, όπου μέσα σε ελάχιστα έτη κατέφθασαν σε αυτή κύματα ανθρώπων που ήρθαν να βρουν ένα καλύτερο μέλλον.

Στη συνέχεια όμως περαιτέρω στοιχεία βοήθησαν στην επιλογή αυτών. Πιο συγκεκριμένα, η Ιρλανδία αποτελεί την περίπτωση όπου είναι η πιο θετικά διακείμενη στο δίκαιο του εδάφους, η οποία όμως από ένα σημείο και έπειτα το οποίο και θα δούμε παρακάτω, άρχισε σταδιακά να το περιορίζει. Η Γερμανία, αντίθετα, αποτέλεσε και αποτελεί ένα από τα κύρια πρότυπα χώρας η οποία στήριξε το οικοδόμημα της έννοιας του κράτους αυστηρά στο δίκαιο του αίματος, κάνοντας βήματα διεύρυνσης μόλις την τελευταία δεκαετία. Η Ολλανδία αντίθετα, παρά το γεγονός ότι αποτελεί εξίσου χώρα υποδοχής μεταναστευτικού προορισμού, ωστόσο υιοθέτησε ένα διευρυμένο μοντέλο συμπερίληψης και φιλελευθερισμού, θέτοντας σε ισχύ εύκολες προϋποθέσεις πολιτογράφησης. Αντίθετα όμως και πάλι με την Γερμανία, τα τελευταία έτη παρουσίασε μια εξαιρετικά απότομη στροφή, κάνοντας τις προϋποθέσεις αυτές δυσκολότερες και υιοθετώντας μια εντελώς διαφορετική προσέγγιση και κουλτούρας στα ζητήματα ιθαγένειας.

Η Ελλάδα τέλος, όπως και η Γερμανία, στήριξε τη σύσταση της στο δίκαιο του αίματος, υιοθετώντας από την αρχή ένα σύστημα κανόνων σύμφωνα με το οποίο η ιθαγένεια ήταν προνόμιο μόνο συγκεκριμένων ομάδων, δηλαδή των ελλήνων ομογενών, άξιων να γίνουν πολίτες του κράτους. Ενώ μέχρι ένα σημείο οι δύο χώρες ακολουθούν παράλληλη πορεία στην αυστηρότητα των κανόνων τους, η Γερμανία το 2000 αποφασίζει να ακολουθήσει τα δεδομένα της ιστορίας της, κάνοντας μια προσπάθεια να αποκόψει, έστω και στον ελάχιστο βαθμό, τον ομφάλιο λώρο κράτους- δικαίου του αίματος. Η απόφαση για την Ελλάδα έρχεται μόλις το 2010, όπου όμως σε σχέση με την Γερμανία αντιμετωπίζει προβλήματα μετανάστευσης λιγότερα χρόνια.

⁵⁵ ΙΜΕΠΟ, *Μεταναστευτική Πολιτική- Η Ευρωπαϊκή Εμπειρία*, εκδ. ΙΜΕΠΟ, Αθήνα, 2007
σελ. 14

4.2 Η περίπτωση της Γερμανίας

4.2.1 Εισαγωγή

Η Γερμανία αποτελεί μια από τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης η οποία έχει αποτελέσει σημείο αναφοράς πολλών ειδικών ως προς την πολιτική απέναντι στο μεταναστευτικό και συνεπακόλουθα την πολιτογράφηση αλλοδαπών. Στις περισσότερες έρευνες οι οποίες ασχολούνται με τα ζητήματα ιθαγένειας η Γερμανία αποτελεί σταθερά μια από τις συμπεριλαμβανόμενες χώρες προς εξέταση.

Οι λόγοι που συμβαίνει αυτό είναι αποτέλεσμα τριών παραγόντων. Ο πρώτος παράγοντας αφορά φυσικά το ίδιο το φαινόμενο και την ένταση με την οποία εκδηλώθηκε στην Γερμανία, αφού μετά τον Β' Παγκόσμιο πόλεμο και ειδικά μετά το τέλος και του Ψυχρού πολέμου, τα κύματα μεταναστών που έφθασαν σε αυτή ήταν τα μεγαλύτερα που έχει δεχθεί χώρα της Ευρώπης.

Ταυτόχρονα, και εδώ αναφερόμαστε στο δεύτερο σημείο, η άρνηση της Γερμανίας ότι αποτελεί χώρα μετανάστευσης και ο τρόπος που χειρίστηκε το μεταναστευτικό ζήτημα, την κατατάσσουν ανάμεσα στις χώρες με το μεγαλύτερο ενδιαφέρον. Επί σειρά ετών το δόγμα ότι «η Γερμανία δεν είναι χώρα μετανάστευσης» ακολουθούσε και τις πολιτικές αποφάσεις, εγείροντας μια σειρά από ερωτήματα σχετικά με την κατάληξη των επιλογών αυτών.

Ο τρίτος παράγοντας αφορά στο γεγονός ότι η Γερμανία αποτελεί μία από τις κατεξοχίν χώρες που στηρίζονταν και συνεχίζει να στηρίζεται στο δίκαιο του αίματος. Η πρώτη αναφορά σε αυτό γίνεται στη Βαυαρική Γερμανία το 1818, το οποίο στη συνέχεια πέρασε στον Νόμο περί ιθαγένειας του 1842, κωδικοποιείται μετά το σχηματισμό του Γερμανικού Ραιχ και παίρνει την τελική του μορφή το 1913, με τον Γερμανικό Νόμο περί ιθαγένειας. Γερμανός είναι μόνο εκείνος που γεννήθηκε με Γερμανικό αίμα και μπορεί να έχει εθνική συνείδηση. Για την Γερμανία, η κτήση ιθαγένειας θεωρούνταν αγαθό το οποίο πρέπει να απολαμβάνουν συγκεκριμένα άτομα τα οποία «αξίζουν» να είναι Γερμανοί πολίτες. Η φράση που συγκεντρώνει την αντίληψη των Γερμανών επί των ζητημάτων μετανάστευσης είναι του Brubaker R., ο οποίος αναφέρει «για τη Γερμανία η αυτόματη μετατροπή των μεταναστών σε πολίτες είναι αδιανόητη»⁵⁶.

Παρόλα αυτά, το 2000 η Γερμανία αλλάζει στάση απέναντι στα ζητήματα ιθαγένειας και δημιουργεί νέες βάσεις στη διαχείριση του μεταναστευτικού. Τα αποτελέσματα της αλλαγής αυτής αλλά και η μετέπειτα πορεία της Γερμανίας επί των ζητημάτων αυτών είναι στοιχεία που θα αναλυθούν παρακάτω.

⁵⁶ Brubaker R., *Citizenship and Nationhood in France and Germany*, Harvard College, United Nations of America, 1992

4.2.2 Το μεταναστευτικό φαινόμενο στην Γερμανία

Από τα μέσα του 1950 και ύστερα η Γερμανία αρχίζει να αποτελεί μια από τις κύριες χώρες προορισμού για χιλιάδες μεταναστών, αλλάζοντας την πληθυσμιακή σύσταση της κοινωνίας.

Μετά την Διάσκεψη των τριών Μεγάλων Δυνάμεων στη Γιάлта (11-14 Φεβρουαρίου 1945) και στο Πότσταμ (Αύγουστος 1945), για τα επόμενα τέσσερα χρόνια (1945-1949) η Γερμανία δέχτηκε πίσω στα εδάφη της περίπου 15 εκατομμύρια μεταναστών οι οποίοι ήταν μεν Γερμανικής καταγωγής, κατοικούσαν όμως είτε εκτός του Γερμανικού εδάφους, σε χώρες της Ανατολικής και Νοτιοανατολικής Ευρώπης (Τσεχοσλοβακία, Ουγγαρία, Ρουμανία, Γιουγκοσλαβία) , είτε προέρχονταν από τα πρώην Γερμανικά εδάφη (Ostbrandenburg, Hinterepommern, Ανατολική Πρωσία και Σιλεσία) τα οποία μετά τον πόλεμο πέρασαν στην κυριαρχία της Σοβιετικής Ένωσης και της Πολωνίας⁵⁷.

Ο μεταναστευτικός αυτός πληθυσμός, οι λεγόμενοι Aussiedler, ήταν ουσιαστικά Γερμανοί ομογενείς, οι οποίοι μιλούσαν τη γερμανική γλώσσα ενώ είχαν διατηρήσει πολλά από τα πολιτισμικά τους στοιχεία ίδια με αυτά του γηγενή πληθυσμού. Η ανάγκη της Γερμανίας για εργατικό δυναμικό μετά τον πόλεμο έπαιξε σημαντικό ρόλο στην ένταξη των Aussiedler στην αγορά εργασίας. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι μέχρι το 1987 1,4 εκατομμύρια Aussiedler κυρίως από την Πολωνία, τη Ρουμανία και τη Σοβιετική Ένωση, μετανάστευσαν στην Γερμανία μαζί με τις οικογένειές τους⁵⁸, η οποία επιστροφή τους θεωρήθηκε θεμελιώδες δικαίωμα τους⁵⁹. Η δεύτερη φάση της Aussiedler μετανάστευσης, ξεκινά από το 1988 και διαρκεί μέχρι το 1996, φέρνοντας στην Γερμανία άλλα 2,3 εκατομμύρια μεταναστών, εκ των οποίων το 60% ήταν από την πρώην Γιουγκοσλαβία, και το 26% από την Πολωνία. Το 1990 ο αριθμός των Aussiedler ήταν 397.000. και 8 χρόνια ύστερα εκτοξεύεται στα 3 εκατομμύρια. Υπολογίζεται ότι το 1997 η Γερμανία ξόδεψε περίπου 3 δισεκατομμύρια μάρκα επενδύοντας στην κοινωνική τους ενσωμάτωση⁶⁰.

Το δεύτερο και σημαντικότερο μεταναστευτικό ρεύμα ήταν αυτό του εργατικού δυναμικού. Η εισροή μεγάλου αριθμού μεταναστών που σημειώθηκε μετά το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο δεν κατάφερε να καλύψει την έλλειψη εργατικού δυναμικού σε ορισμένους τομείς της ακμάζουσας

⁵⁷ Με τη Συνθήκη της Γιάλτας και του Πότσταμ οι Συμμαχικές Δυνάμεις (ΗΠΑ, ΕΣΣΔ, Ηνωμένο Βασίλειο) εκχώρησαν στην Ουγγαρία, την Τσεχοσλοβακία και την Πολωνία το δικαίωμα να απελάσουν από τα εδάφη τους όχι μόνο τους Γερμανούς υπηκόους, αλλά και όσους είχαν γερμανική καταγωγή. Το ίδιο συνέβη και στη Γιουγκοσλαβία κατά την περίοδο 1945-1946, απ' όπου η κυβέρνηση του Τίτο απέλασε όλους τους πολίτες γερμανικής καταγωγής.

⁵⁸ Hailbronner K., *Country Report: Germany*, Eudo Citizenship Observatory, European University Institute, Robert Schuman Centre for Advanced Studies, April 2010 (revised), σελ. 16, διαθέσιμο και σε: <http://eudo-citizenship.eu/docs/CountryReports/Germany.pdf>

⁵⁹ Marc Howard M., *The Politics of Citizenship in Europe*, Cambridge University Press, New York, 2009, σελ. 121

⁶⁰ Μάρκου Π., Αρναουτέλη Μ. & Μάρκου Κ., «Νεοφιλελεύθερη Ανάπτυξη και το Πρόβλημα της Μετανάστευσης», *Θέσεις*, Τεύχος 78, Ιανουάριος- Μάρτιος, 2002

οικονομίας της Δυτικής Γερμανίας. Το γεγονός αυτό οδήγησε στη σύναψη διμερών συμφωνιών με χώρες της νότιας Ευρώπης, της Βόρειας Αφρικής και την Τουρκία (1961)⁶¹. Οι συμφωνίες αυτές προέβλεπαν την προσωρινή παραμονή και εργασία μεταναστών (Gastarbeiter) βάσει της «αρχής της περιτροπής» (rotationsprinzip).

Η κατάσταση όμως θα αλλάξει τα επόμενα χρόνια, όταν η κρίση του πετρελαίου και η οικονομική ύφεση βρίσκει τη Γερμανία ανήμπορη να απορροφήσει άλλο εργατικό δυναμικό. Στο διάστημα μεταξύ 1955 - 1973 ο αριθμός των Gastarbeiter έφτασε στα 2,6 εκατομμύρια. Ο συνολικός αριθμός αλλοδαπών μαζί με τα μέλη της οικογένειάς τους άγγιζε τα 4 εκατομμύρια, αποτελώντας το 6,7% του συνολικού πληθυσμού της χώρας. Η αρχή λοιπόν της «περιτροπής» αποδείχθηκε ότι δεν μπορούσε πλέον να εφαρμοστεί σε ένα κράτος του οποίου οι εργοδότες δεν είχαν πλέον τη δυνατότητα να επενδύσουν χρόνο και χρήμα στη εκπαίδευση νέων και ανειδίκευτων εργατών. Από την άλλη, παρόλο που ένα πολύ μεγάλο μέρος των μεταναστών επέστρεψε στην πατρίδα τους, ένα άλλο αποφάσισε να παραμείνει μέχρι να αποκτήσει μια οικονομική κατάσταση επαρκή, όχι μόνο για να καλύψει την επιστροφή και απλά την επιβίωση στην χώρα καταγωγής του, αλλά να ικανοποιεί τους οικονομικούς στόχους που αρχικά είχε. Επιπλέον, το γεγονός ότι μετά από έναν χρόνο παραμονής δίνονταν το δικαίωμα να της οικογενειακής συνένωσης, οδήγησε πολλούς να φέρουν και τις οικογένειες τους⁶².

Ταυτόχρονα, στις δεκαετίες του 1970, 1980 και 1990 παρατηρήθηκε άφιξη μεγάλου αριθμού αιτούντων άσυλο και προσφύγων. Την περίοδο αυτή η Γερμανία, εξαιτίας του συστήματος ασύλου, το οποίο και ήταν πολύ πιο γενναιόδωρο, συγκριτικά με άλλα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δέχεται στο εσωτερικό της μεγάλο αριθμό αυτών. Ενδεικτικό είναι ότι το 1985 στη Δ. Γερμανία υποβλήθηκαν 73.832 αιτήσεις, τη στιγμή που στην Ελλάδα ο αριθμός αυτός έφτανε τις 2,250 και στην Ιταλία τις 5,400⁶³.

Το 1968 ο αριθμός των μόνιμων αλλοδαπών κατοίκων της Γερμανίας υπολογίζεται στα 1,9 εκατομμύρια, ενώ μέχρι και το 1973 όπου σταμάτησε η οικειοθελής εισαγωγή εργατικού δυναμικού, ο αριθμός αυτός αυξήθηκε στα 4 εκατομμύρια. Μέχρι τα μέσα της δεκαετίας ο αριθμός είχε φτάσει στα 7,3 εκατομμύρια. Μέχρι τα τέλη του 1997 υπολογίζεται ότι το 30% των αλλοδαπών, βρίσκεται στη Γερμανία για πάνω από 20 χρόνια, το 40% για τουλάχιστον 15, ενώ το υπόλοιπο 50% κατοικεί εκεί για περίπου 10 χρόνια. Μέχρι τα τέλη του 1998 το 9% του πληθυσμού της Γερμανίας ήταν ξένοι υπήκοοι⁶⁴.

⁶¹ Με την Ιταλία το 1955, την Ισπανία και την Ελλάδα το 1961, την Πορτογαλία το 1964, τη Γιουγκοσλαβία το 1968, την Τυνησία και το Μαρόκο το 1965)

⁶² ΙΜΕΠΟ, *Μεταναστευτική Πολιτική- Η Ευρωπαϊκή Εμπειρία*, εκδ. ΙΜΕΠΟ, Αθήνα, 2007, σελ. 12

⁶³ Vetter H. O., Working Documents, series A, doc. A 2-227/86/A, European Parliament, σελ. 7. Διαθέσιμο στο: http://aei.pitt.edu/1737/1/asylum_EP_A2_227_86_1.pdf (τελευταία πρόσβαση 30/5/2011)

⁶⁴ Özcan V., *Country Profile 1: Germany*, Focus Migration, Hamburg Institute of International Economics in cooperation with The German Federal Agency for Civic Education and Netzwerk Migration in Europa e.V., May 2007, διαθέσιμο και σε: http://focus-migration.hwwi.de/uploads/tx_wilpubdb/CP01_Germany_v2.pdf

Όσον αφορά τη σύνθεση του αλλοδαπού πληθυσμού, σε έρευνα της Στατιστικής Υπηρεσίας της Γερμανίας⁶⁵ οι Τούρκοι αποτελούν τον μεγαλύτερο πληθυσμό αλλοδαπών φθάνοντας το 1,713,551. Αμέσως μετά ακολουθούν οι Ιταλοί με εξαιρετικά μεγάλη διαφορά (528,318) και οι Πολωνοί με 384,808. Σημειώνεται επίσης ότι το 31% των Ιταλών καθώς και το 80% των Ισπανών ζει στη Γερμανία για περισσότερο από 10 χρόνια, με το 21,7% του συνόλου του μεταναστευτικού πληθυσμού (δηλ. σε απόλυτους πάνω από 1,5 εκατομμύριο) να έχει γεννηθεί σε αυτή.

4.2.3 Η πολιτογράφηση τη δεκαετία του 1990

Όπως είδαμε και στα άλλα κεφάλαια μελέτης περιπτώσεων, πριν από κάθε σημαντική αλλαγή, υπάρχει ένα σύμπλεγμα κοινωνικοπολιτικών ζητημάτων το οποίο πιέζει για άμεσες αποφάσεις – αλλαγές, ενώ στη συνέχεια ακολουθεί μια σειρά αντιδράσεων οι οποίες επέρχονται της απόφασης και δημιουργούν τη βάση για την επόμενη αναθεώρηση των πραγμάτων.

Τα παραπάνω στατιστικά στοιχεία συνθέτουν ένα μέσο πίεσης προς την αναγνώριση της αναγκαιότητας εύρεσης λύσεων λόγω των αντικειμενικών καταστάσεων και των διατάσεων που είχε πάρει το φαινόμενο της μετανάστευσης. Από τα μέσα της δεκαετίας του '80 άρχισαν κιάλας να έρχονται στο προσκήνιο πολιτικές συζητήσεις οι οποίες αφορούσαν το μεταναστευτικό. Η πρόθεση αναζήτησης λύσεων αφορούν κυρίως την πολιτογράφηση της 2ης γενιάς μεταναστών και συγκεντρώνονται στη δήλωση του Υπουργού Οικονομικών ότι «κανένα κράτος δεν μπορεί μακροπρόθεσμα να αποδεχθεί το γεγονός ότι ένα σημαντικό μέρος του πληθυσμού της θα μείνει εκτός πολιτικής κοινότητας»⁶⁶.

Η ιστορία λοιπόν της Γερμανίας και οι αρχές που απαιτούσαν ένα ομοιογενές κράτος άξιων πολιτών, με το ίδιο αίμα, έβρισκαν εμπόδια στην εφαρμογή τους αντιμετωπίζοντας την νέα τάξη πραγμάτων. Τα παιδιά των ανθρώπων που είχαν έρθει ως εργατικό δυναμικό, γεννήθηκαν στην Γερμανία, πήγαν σχολείο εκεί, ανέπτυξαν με το κράτος, κοινωνικούς, πρακτικούς αλλά και συναισθηματικούς δεσμούς που δεν έχουν με τον τόπο καταγωγής τους. Ήταν όμως ακόμα πολύ νωρίς για τη Γερμανία να κάνει την μεγάλη αλλαγή στους κανόνες της. Μέχρι και το 2000 η εύρεση λύσεων είχε αποσπασματικό χαρακτήρα με επιμέρους αλλαγές στον κώδικα ιθαγένειας, δίνοντας εμβόλιμες λύσεις στο πρόβλημα.

Μετά την επανένωση το 1990 καθορίζονται οι νομικές προβλέψεις σε σχέση με την πολιτογράφηση, ορίζοντας ότι οι αλλοδαποί ηλικίας έως και 23 ετών, δεδομένου ότι αρνούνται την παλιά τους ιθαγένεια, έχουν ζήσει στη Γερμανία για τουλάχιστον 8 χρόνια μόνιμα και νόμιμα,

(τελευταία πρόσβαση 30/5/2011)

⁶⁵ Federal Statistical Office, Foreign Population, διαθέσιμα στοιχεία στο: <http://www.destatis.de/jetspeed/portal/cms/Sites/destatis/Internet/EN/Content/Statistics/Bevoelkerung/AuslaendischeBevoelkerung/Tabellen/Content50/TOP10Liste.psm1>

⁶⁶ Rogers Brubaker, *Citizenship and Nationhood in France and Germany*, Harvard College, United Nations of America, 1992, σελ. 78

έχουν εξαετή φοίτηση σε γερμανικό σχολείο και δεν εκκρεμεί εις βάρος τους ποινική δίωξη, μπορούν να πολιτογραφηθούν Γερμανοί. Για τους αλλοδαπούς της πρώτης γενιάς τα πράγματα παραμένουν πιο δύσκολα, αφού προϋπόθεση αποτελούσε η νόμιμη διαμονή στη Γερμανία για τουλάχιστον 15 χρόνια, η απώλεια προηγούμενης ιθαγένειας, η απουσία καταδίκης ενώ εισάγονται και οικονομικά κριτήρια που αφορούν στη δυνατότητα του αιτούντα να κερδίζει ο ίδιος τα προς το ζην. Τα 15 έτη είναι από τα περισσότερα χρόνια που συναντώνται στην Ευρώπη και μάλιστα από μία χώρα που έχει τόσο έντονα θέματα μετανάστευσης που δεν ξεκίνησαν πρόσφατα.

Το 1995 ο αριθμός των πολιτογραφήσεων φθάνει τις 313.606, τη στιγμή που το 1985 ήταν μόλις 34.913. Παρόλο που η αύξηση αριθμητικά παρουσιάζει σημαντικές αλλαγές, ωστόσο μια πιο προσεκτική ανάγνωση θα αναδείξει τον πλασματικό χαρακτήρα των συγκεκριμένων στοιχείων, αφού ο αριθμός αυτός δεν είναι ενδεικτικός των πολιτογραφήσεων του μεταναστευτικού πληθυσμού, δεδομένου ότι στις μαζικές πολιτογραφήσεις που έγιναν, το μεγαλύτερο ποσοστό αποτελούσαν οι Γερμανοί που επαναπατρίστηκαν (Aussiedler). Ακόμα, αν εξετάσουμε τους αριθμούς συγκριτικά με άλλα κράτη της Δυτικής Ευρώπης, ο αριθμός είναι εξαιρετικά μικρός αν αναλογιστεί κάποιος ότι την περίοδο αυτή βρίσκεται στη Γερμανία το 1.18 %⁶⁷ του μεταναστευτικού πληθυσμού ολόκληρης της Ευρώπης⁶⁸.

4.2.4 Οι πολιτικές και κοινωνικές εξελίξεις πριν τις αλλαγές του 2000

Από το τέλος της δεκαετίας του '90 ο πολιτικός διάλογος στα μεταναστευτικά ζητήματα άρχισε να γίνεται όλο και πιο έντονος με την ιθαγένεια να έχει κεντρικό ρόλο. Τη δεκαετία μεταξύ 1980 και 1990 τα θέματα αυτά είχαν τοποθετηθεί στη σκιά των πολιτικών συζητήσεων. Το μεταναστευτικό δεν συμπεριλαμβάνεται συνειδητά στη δημόσια αρένα συζητήσεων με τον φόβο ότι θα εγείρει σοβαρά κοινωνικά προβλήματα⁶⁹. Μετά όμως από μία σειρά γεγονότων η κατάσταση αυτή αλλάζει και τα θέματα αυτά μπαίνουν σε άλλη βάση, τοποθετούμενα στο κέντρο του πολιτικού δημόσιου διαλόγου.

Αφορμή στάθηκε ο λόγος του καγκελάριου Schröder το 1998 όταν απαλλαγμένος από στερεότυπα του παρελθόντος, εστιάζοντας στο δημοκρατικό πνεύμα της Γερμανίας και στις αξίες που θα πρέπει η ίδια να αναδείξει, σε ομιλία του αναφέρθηκε στην αναγκαιότητα του να αλλαχθεί ο νόμος για την ιθαγένεια. Θεωρεί ότι δεν πρέπει κανένας να απαρνείται την προηγούμενη του ιθαγένεια και τις ρίζες του, ενώ θα πρέπει να είναι ενεργά μέλη της κοινωνίας στην οποία ζουν εργάζονται και πληρώνουν φόρους.

Ένας κύκλος συζητήσεων ξεκινά και παρόλο που προτάσεις υπήρχαν και από το Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα (SDU) αλλά και από τη Χριστιανοδημοκρατική Ένωση (CDU),

⁶⁷ Ποσοστό ανά χίλιους κατοίκους

⁶⁸ Eurostat, Population and Population Change Statistics, http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Population_and_population_change_statistics

⁶⁹ Howard M., *The Politics of Citizenship in Europe*, Cambridge University Press, New York, 2009, σελ. 134

ωστόσο οι πολιτικές δυνάμεις δεν μπορούσαν να φτάσουν σε ένα τέτοιο επίπεδο σύγκλισης έτσι ώστε να προβούν σε κάποια αλλαγή. Για πολλούς μήνες τα δυο μεγάλα κόμματα CDU/CSU καταδίκασαν τις προτάσεις των Σοσιαλδημοκρατικών - Πρασίνων. Θεωρούσαν ότι δεν είναι δυνατόν και δεν πρέπει να επιτραπεί να γίνει η Γερμανία από μεταναστευτική χώρα, χώρα με μηδενικά όρια στη μετανάστευση, δίνοντας στους αλλοδαπούς αριθμητικό προβάδισμα έναντι των Γερμανών⁷⁰.

Κύριο ζήτημα αντιπαράθεσης στο κομμάτι των πολιτογραφήσεων δεν ήταν μόνο οι αλλαγές στα βασικά ζητήματα όπως ήταν τα έτη διαμονής, αλλά το θέμα που έγειρε τις περισσότερες συζητήσεις ήταν αυτό του δικαιώματος των πολιτογραφημένων στη διπλή ιθαγένεια. Το 1999 ο πρόεδρος των Χριστιανοδημοκρατών Schäuble εκκινεί πολιτική καμπάνια με το σύνθημα «ενσωμάτωση ναι, διπλή ιθαγένεια όχι». Ύστερα από μια σειρά αντιπαραθέσεων μεταξύ των δύο μεγάλων κομμάτων, συμφωνείται να γίνει ένα είδος δημοψηφίσματος και να μαζευτούν υπογραφές από τους πολίτες που δεν συμφωνούσαν με τη διπλή ιθαγένεια. Στις 4 Ιανουαρίου του 1999 το δημοψήφισμα γίνεται και μαζεύονται 4 εκατομμύρια υπογραφές κατά της διπλής ιθαγένειας. Ταυτόχρονα τα αποτελέσματα έρευνας που διεξήχθη το 1997 και 1998 πάνω στο συγκεκριμένο ζήτημα δείχνει ότι το ποσοστό των ατόμων που διαφωνούν στην διπλή ιθαγένεια αυξάνεται από 57% την πρώτη χρονιά σε 63% τη δεύτερη⁷¹. Παρόλα αυτά, το 69% πιστεύει ότι πρέπει να γίνουν τροποποιήσεις που αφορούν την εισαγωγή στοιχείων *iure soli*.

Ενδεικτικά είναι και τα στοιχεία ρατσιστικής βίας απέναντι σε μετανάστες. Σε έρευνα διαπιστώνεται ότι το 1990 οι επιθέσεις τέτοιου είδους ξεκινούν από τις 300 κάθε μήνα, για να αυξηθούν στις 961 τον επόμενο χρόνο, να εκτοξευτούν στις 1100, και το 1993 να φθάσουν στον απρόβλεπτο αριθμό των 1400⁷². Οι επιθέσεις αυτές συμπεριλάμβαναν ξυλοδαρμό των ανθρώπων αυτών, καταστροφή της περιουσίας τους καθώς και βομβιστικές επιθέσεις εναντίον τους. Οι πιο σοβαρές γίνονται τον Αύγουστο του 1992 στο *Rostock* τον Νοέμβριο του ίδιου χρόνου στο *Mölln* και τον Μάιο του ίδιου χρόνου στο *Solingen*. Η πολιτική συναίνεση έχει πλέον επιτακτικό χαρακτήρα.

Η Γερμανία λοιπόν βιώνει ουσιαστικά μια σύγκρουση ανάμεσα στα αξίες που θέλει να προασπίσει και στις πραγματικές ανάγκες της κοινωνίας. Αυτό που διακυβεύεται δεν είναι μόνο η θέση της ως κράτος δικαίου και πρόνοιας απέναντι στους μετανάστες, αλλά πολύ πιο κύρια η κοινωνική της συνοχή η οποία είναι σε οριακό σημείο. Η Γερμανία για δεκαετίες προσπαθεί ατάκτως να

⁷⁰ UCB Institute of European Studies in cooperation with MacArthur and Sloan Foundations, "Germany: Citizenship Changes", *European Migration News*, Vol. 5, No 11, November 1998, διαθέσιμο και στο: http://migration.ucdavis.edu/mn/more.php?id=1670_0_4_0 (τελευταία πρόσβαση 2/8/2011)

⁷¹ UCB Institute of European Studies in cooperation with MacArthur and Sloan Foundations, "Germany: Citizenship Changes", *European Migration News*, Vol. 6, No 2, February 1999, διαθέσιμο και στο: http://migration.ucdavis.edu/mn/more.php?id=1730_0_4_0 (τελευταία πρόσβαση 2/8/2011)

⁷² Haas B., *Modern German Political Drama 1980-2000*, Camden House, 2003, σελ. 186

διορθώσει τα σημεία παθογένειας της, προσκολλημένη στις εθνικές της παραδόσεις, οι οποίες έρχονται αντιμέτωπες με το μεταναστευτικό φαινόμενο.

4.2.5 Μια νέα εποχή στην κτήση ιθαγένειας

Υπό το πρίσμα των παραπάνω καταστάσεων, το 2000 η Γερμανία εγκαινιάζει μια νέα εποχή για τα μέχρι πρότινος δεδομένα στην κτήση ιθαγένειας, εισάγοντας τρεις αλλαγές στον βασικό κορμό αυτής⁷³. Εκτός όμως από τις νέες προϋποθέσεις στην πολιτογράφηση, θα δοθεί και μια ιδέα για το γενικότερο περιεχόμενο των αλλαγών του κώδικα ιθαγένειας έτσι ώστε να έχουμε μια σφαιρική αντίληψη για το πλαίσιο εξέλιξης των σχετικών ζητημάτων.

Το πρώτο και κύριο στοιχείο των νέων διατάξεων αφορά στην εισαγωγή κανόνων δικαίου του εδάφους για τη δεύτερη γενιά μεταναστών. Η από τη γέννηση κτήση δεν είναι η αποκλειστική οδός για την ιθαγένεια και τα παιδιά που γεννιούνται σε γερμανικό έδαφος έχουν τη δυνατότητα πρόσβασης σε αυτή, κάτω φυσικά υπό ορισμένες προϋποθέσεις. Τα παιδιά των μεταναστών μπορούν πλέον να λάβουν την γερμανική ιθαγένεια με την γέννηση τους, ενώ έχουν δικαίωμα στην ηλικία των 18 ετών, να επιλέξουν αυτή των γονιών τους, παραιτούμενοι από την πρώτη. Εάν όμως οι ίδιοι δεν κάνουν την επιλογή, τότε το κράτος τους αφαιρεί τη Γερμανική ιθαγένεια⁷⁴.

Εκτός λοιπόν από την σημαντική για τα δεδομένα της Γερμανίας εισαγωγή στοιχείων *ius soli* η διαδικασία και οι προϋποθέσεις πολιτογράφησης, δέχτηκαν και αυτές σημαντικές αλλαγές. Η πιο σημαντική αφορά στα απαιτούμενα έτη διαμονής τα οποία από 15 κατεβαίνουν στα 8 χρόνια μόνιμης και νόμιμης παραμονής. Συμπληρωματικά, ο αιτών θα πρέπει να είναι σε θέση να κερδίζει τα προς το ζην για τον ίδιο και για την οικογένειά του, χωρίς να στηρίζεται σε κάποιο κοινωνικό βοήθημα ή επίδομα ανεργίας (με εξαίρεση περιπτώσεων όπου η εξάρτηση από τέτοιου είδους επιδόματα δεν είναι από αμέλεια ή λάθος του αιτούντα), να έχει επαρκή γνώση της γερμανικής γλώσσας, απουσία καταδίκης για ποινικά αδικήματα, να αποδέχεται τις ελεύθερες και δημοκρατικές βασικές αρχές του Συντάγματος και κατά βάση να δηλώνει παραίτηση από την παλιά του ιθαγένεια⁷⁵. Μαζί με τον αιτούντα, οι σύζυγοι και τα ανήλικα παιδιά μπορούν και αυτά να κάνουν αίτηση για πολιτογράφηση, έχοντας μάλιστα σχετικές διευκολύνσεις. Εάν οι υπηρεσίες

⁷³ *Nationality Act1 (Staatsangehörigkeitsgesetz StAG)*, διαθέσιμο στο:

<http://eudo-citizenship.eu/NationalDB/docs/GER%20Nationality%20Act%20%281913%2C%20as%20amended%201999%2C%20English%29.pdf> (τελευταία πρόσβαση 2/8/2011)

⁷⁴ Παρόλο που ο Νόμος ξεκαθαρίζει ότι η συγκεκριμένη επιλογή πρέπει να ληφθεί κατά την ενηλικίωση του αιτούντα, ωστόσο πρακτικά, το όριο αυτό είναι τα 23 χρόνια αφού δίνεται 5ετές περιθώριο κατάθεσης της συγκεκριμένης δήλωσης.

⁷⁵ Η διπλή ιθαγένεια επιτρέπεται μόνο σε συγκεκριμένες περιπτώσεις κατά τις οποίες ο αιτών είναι από κράτος, το οποίο δεν απολύει τους πολίτες του από την υπηκοότητά τους ή όταν η χώρα, της οποίας έχει την ιθαγένεια, προβλέπει απαράδεκτες προϋποθέσεις για την απαλλαγή αυτού, όπως π.χ. υψηλά τέλη (παραπάνω από ένα μικτό μηνιαίο εισόδημά του, τουλάχιστον όμως 1.280 €). Το ίδιο συμβαίνει και στην περίπτωση που ο ενδιαφερόμενος είναι άνω των 60 ετών.

το κρίνουν θεμιτό, τότε μπορούν να αποκτήσουν την γερμανική υπηκοότητα, προτού συμπληρώσουν το όγδοο έτος παραμονής⁷⁶.

Ένα ακόμα σημαντικό σημείο προς αναφορά είναι και το συνολικό κόστος της διαδικασίας. Το κόστος των παραβόλων πολιτογράφησης στη Γερμανία ανέρχονται στα 255⁷⁷ € για κάθε ενδιαφερόμενο. Για ανήλικα παιδιά είναι 51 €, ενώ για παιδιά που πολιτογραφούνται χωρίς τους γονείς τους απαιτείται επίσης το ποσό των 255⁷⁸ €. Το ποσό αυτό είναι από τα μικρότερα που συναντώνται σε χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης⁷⁹.

4.2.6 Οι εξελίξεις στο εσωτερικό της Γερμανίας και η αλλαγή του μεταναστευτικού Νόμου – Οι επιπτώσεις στην πολιτογράφηση

Μετά και τις τελευταίες αλλαγές στην ιθαγένεια, μια σειρά από γεγονότα συνεχίζουν να αποτελούν αφορμή για συνεχείς συζητήσεις πάνω στο θέμα της μετανάστευσης και κυρίως της κοινωνικής ενσωμάτωσης των μεταναστών. Το 2001 σε έρευνα που γίνεται από τον OECD μέσω του προγράμματος PISA⁸⁰ τα αποτελέσματα δεν είναι ενθαρρυντικά ως προς την ένταξη και επίδοση των αλλοδαπών μαθητών, φέρνοντας στην επιφάνεια την αδυναμία του γερμανικού συστήματος εκπαίδευσης. Εκτός όμως από τις αλλαγές στον ευρύτερο τομέα των μεταναστευτικών προκλήσεων, επιπρόσθετα, μετά και τα γεγονότα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου 2001 και την παγκόσμια όπως προαναφέραμε, αναταραχή σχετικά με την τρομοκρατία, άρχισαν να έρχονται στο προσκήνιο και άλλα ερωτήματα σχετικά με τη δυνατότητα ενσωμάτωσης συγκεκριμένων ομάδων ατόμων, όπως είναι οι Μουσουλμάνοι, οι οποίοι και ανέρχονταν στα 3 εκατομμύρια⁸¹. Τα κύρια ζητήματα συζήτησης κινούνταν γύρω από τον βαθμό ένταξης των ανθρώπων αυτών στην κοινωνία και της δυνατότητας που έχουν να υιοθετήσουν τον γερμανικό τρόπο ζωής. Ως αντίλογος προβάλλονται τα δικά τους εγγενή χαρακτηριστικά, όπως τα ήθη και έθιμα τους, ο διαφορετικός τρόπος ζωής τους, η ενδυμασία τους αλλά κυρίως η διδασκαλία του Ισλαμισμού. Το 2006 ο Τουρκόφωνος πληθυσμός μεταξύ μεταναστών ήταν 1,738,831⁸².

⁷⁶ Σύζυγοι θα μπορούν να αποκτήσουν την γερμανική υπηκοότητα ύστερα από 4 χρόνια παραμονής στην Γερμανία, όταν ο γάμος έχει διαρκέσει τουλάχιστον 2 χρόνια και μάλιστα στη Γερμανία. Για παιδιά που δεν έχουν συμπληρώσει το 16^ο έτος της ηλικίας τους η πολιτογράφηση είναι δυνατή ύστερα από 3χρονη παραμονή.

⁷⁷ Online Migration – Germany:

http://www.migration-online.de/data/52821_igbce_info_27.pdf

⁷⁸ Δυνατότητα μείωσης ή και απαλλαγής από τα τέλη υφίσταται σε περίπτωση που η υπηρεσία πολιτογράφησης κρίνει ότι υπάρχει ζήτημα χαμηλού εισοδήματος ή πρόκειται για πολυμελή οικογένεια.

⁷⁹ Βλ. Κεφάλαιο 3.4 «Καλός χαρακτήρας» - Καθαρό Ποινικό Μητρώο - Οικονομικά κριτήρια

⁸⁰ Programme for International Students Assessment, OECD, 2000. Διαθέσιμο στο:

http://www.oecd.org/document/4/0,3746,en_32252351_32236159_33668932_1_1_1_1,00.html

⁸¹ Özcan V., *Country Profile 1: Germany*, Focus Migration, Hamburg Institute of International Economics in cooperation with The German Federal Agency for Civic Education and Netzwerk Migration in Europa e.V., May 2007, διαθέσιμο και σε: http://focus-migration.hwwi.de/uploads/tx_wilpubdb/CP01_Germany_v2.pdf (τελευταία πρόσβαση 30/5/2011)

⁸² Ομοίως

Τον Ιούλιο του 2001 η ανεξάρτητη επιτροπή για τη μετανάστευση παρουσίασε έκθεση της με προτάσεις για τον σχεδιασμό του μεταναστευτικού Νόμου στη Γερμανία, ανοίγοντας έναν νέο κύκλο συζητήσεων και διαβούλευσης. Το συγκεκριμένο σχέδιο υποστήριζε τρεις κύριες αλλαγές. Η πρώτη ήταν η «επιλογή»⁸³ μεταναστών βάσει ενός συστήματος συλλογής πόντων ανάλογα με τα επίπεδα ενσωμάτωσης αυτού και τα απαραίτητα προσόντα που συμπληρώνει, η δεύτερη ήταν η έμφαση στην ένταξη των μεταναστών και η τρίτη αφορούσε την αναθεώρηση των διατάξεων για το άσυλο. Παρόλο που οι προτάσεις αυτές κρίθηκαν υπερβολικές στην εφαρμογή τους, το 2004 ο μεταναστευτικός νόμος αλλάζει και τελικά τίθεται σε εφαρμογή την 1^η Ιανουαρίου του 2005.

Εκτός από τις περαιτέρω αλλαγές που εφαρμόστηκαν με σκοπό να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στη διαδικασία ενσωμάτωσης των μεταναστών, από τις πρώτες αλλαγές που σημειώθηκαν και επηρεάζουν τη διαδικασία πολιτογράφησης, αφορά στην υποχρέωση των αλλοδαπών να παρακολουθήσουν μαθήματα ένταξης, τα οποία αποτελούνται από μάθημα γερμανικής γλώσσας, βασικής ιστορίας και πολιτικής. Η επιτυχής παρακολούθηση των μαθημάτων αυτών μπορεί να βοηθήσει στη μείωση του απαιτούμενου αριθμού παραμονής από τα 8 στα 7 χρόνια.

Επιπρόσθετα, η υπηρεσία πολιτογράφησης υποχρεούται να απευθυνθεί στις μυστικές υπηρεσίες για να διαπιστωθεί αν συντρέχουν λόγοι αποκλεισμού για όλους τους αιτούντες σε ηλικία 16 ετών και άνω, ενώ καταργείται το μέχρι πρότινος δικαίωμα σε αιτούντες κάτω των 23 ετών να ενταχθούν στη διαδικασία πολιτογράφησης ακόμα και εάν στηρίζονταν οικονομικά στο κράτος. Ακόμα, αποφασίστηκε το Ομοσπονδιακό Γραφείο Διοίκησης να συγκρατεί μια βάση δεδομένων με όλες τις αποφάσεις κτήσης και απώλειας ιθαγένειας, μετά την 31η Δεκεμβρίου του 1960, με τις αρμόδιες αρχές να είναι υπεύθυνες να μεταβιβάσουν όλα τα απαραίτητα αρχεία.

Η ουσιαστικότερη όμως αλλαγή, η οποία δείχνει την πορεία που θέλει να ακολουθήσει το Γερμανικό κράτος στην κτήση ιθαγένειας, αφορά τα τεστ ενσωμάτωσης. Σύμφωνα με απόφαση του υπουργού εσωτερικών, η αφοσίωση που απαιτείται για την κτήση ιθαγένειας μέσω πολιτογράφησης, μπορεί να αποδειχθεί μέσα από μέσα από τα τεστ ενσωμάτωσης τα οποία αξιολογούν τον βαθμό που ο αιτών έχει υιοθετήσει τις αντιλήψεις της «ελεύθερης δημοκρατικής πράξης» στην οποία επιθυμεί να γίνει μέλος. Σύμφωνα με αυτή τη λογική, η πίστη αλλά και το όριο της πίστης του αιτούντα προς το γερμανικό κράτος, μπορεί να διαπιστωθεί μόνο με συγκεκριμένες ερωτήσεις σχετικά με τις προσωπικές αντιλήψεις και την κρίση του αιτούντα σε συγκεκριμένα παραδείγματα.

Παραδείγματα των ερωτήσεων αυτών αποτελούν οι ερωτήσεις σχετικά με την αντίδραση του εξεταζόμενου σε περίπτωση που ο γιος του παραδεχόταν ότι ήταν ομοφυλόφιλος και επέλεγε να ζήσει με έναν άλλον άντρα, την αντίδραση του εάν η κόρη του επέλεγε έναν συγκεκριμένο ντύσιμο, όπως άλλες Γερμανίδες ή εάν θεωρεί ότι οι Εβραίοι είναι πηγή όλων των κακών και

⁸³ ΙΜΕΠΟ, *Μεταναστευτική Πολιτική- Η Ευρωπαϊκή Εμπειρία*, εκδ. ΙΜΕΠΟ, Αθήνα, 2007, σελ. 18

κρύβονται πίσω από τις επιθέσεις τις 11/9. Οι περισσότερες από τις 30 ερωτήσεις θίγουν ζητήματα ισότητας, πολιτικής, διαπροσωπικών σχέσεων και γενικότερης αντίληψης ως προς την αξία και τον σεβασμό των δικαιωμάτων του ανθρώπου⁸⁴.

Η απάντηση του υπουργού στο είδος των ερωτήσεων είναι ότι είναι καιρός πλέον οι μέχρι τώρα οι ερωτήσεις είχαν να κάνουν με το ξέρουν οι αλλοδαποί για το Σύνταγμα. Υπάρχει όμως μεγάλη διαφορά στο τι γνωρίζει κάποιος και στο τι τελικά πιστεύει ο ίδιος⁸⁵. Σε άλλο κρατίδιο, στο Hessen τον Μάιο του 2006 ο αριθμός των ερωτήσεων αυτών γίνεται 100, συμπεριλαμβάνοντας πολλές ερωτήσεις γύρω από την ιστορία της Γερμανίας, την πορεία της στην Ευρώπη, πολιτικά θέματα και φυσικά ερωτήσεις γύρω από τα πολιτικά δικαιώματα. Ο αιτών καλείται επίσης να δώσει 3 λόγους για τους οποίους θέλει να γίνει Γερμανός πολίτης ενώ στο τελευταίο μέρος καλείται να απαριθμήσει εξέχουσες προσωπικότητες τις οποίες έχει αναδείξει η Γερμανία, όπως για παράδειγμα φιλόσοφους, ποιητές ή συνθέτες⁸⁶.

Μέχρι και το 2008 λοιπόν το κάθε κρατίδιο της Γερμανίας έχει δικαίωμα στην προσαρμογή του τεστ ενσωμάτωσης. Αυτό που παρατηρήθηκε λοιπόν όπως θα δούμε και στο σχήμα 3 είναι ότι σε πολλές περιοχές ο αριθμός των πολιτογραφήσεων διέφερε κατά πολύ σε σχέση με άλλες που εξηγείται όχι μόνο από τη συγκέντρωση του πληθυσμού στις περιοχές αυτές αλλά και την ευκολία του τεστ πολιτογράφησης. Χαρακτηριστικό παράδειγμα του παραπάνω είναι αυτό της Βαυαρίας σε σχέση με το Βερολίνο.

Τα δεδομένα αυτά αλλάζουν το 2008 όταν ο Υπουργός εσωτερικών εφαρμόζει ένα ενιαίο τεστ που καλούνται να έχουν όλα τα κρατίδια. Το τεστ αυτό ξεκίνησε να εφαρμόζεται στις 5 Αυγούστου του 2008 και αποτελούνταν από 33 ερωτήσεις, εκ των οποίων θα έπρεπε να απαντηθούν οι 17. Ο αιτών καλείται να απαντήσει ερωτήσεις σχετικά με την ιστορία, τα εθνικά σύμβολα, τα γερμανικά ήθη και έθιμα και τις ευθύνες που έχει ο καθένας απέναντι στο κοινωνικό σύνολο. Παρόλο λοιπόν, που συγκριτικά πάντα με τα προηγούμενα τεστ, πρόσκειται για μια πιο ήπια διαδικασία, ωστόσο έγειρε και αυτή συγκεκριμένες αντιδράσεις. Στην εφημερίδα *De Spiegel* φιλοξενείται απόσπασμα της πολιτικού του κόμματος των πρασίνων Hans-Christian Ströbele, η οποία δήλωσε ότι οι συγκεκριμένες ερωτήσεις χάνουν το νόημα της έννοιας της πολιτογράφησης, ενώ αμφιβάλλει εάν ακόμα και Γερμανοί πολίτες θα ήταν σε θέση να τα καταφέρουν. Στη συνέχεια η ίδια εφημερίδα μιλάει για τα όλο και μειωμένα ποσοστά πολιτογράφησης τα οποία το 2000 ήταν 186,688 και το 2007 έφτασαν τα 126,000⁸⁷.

⁸⁴ Orgav L., "Illiberal Liberalism cultural Restrictions on Migration and Access to Citizenship in Europe", *American Journal of Comparative Law*, Vol. 58, 2010, σελ. 68

⁸⁵ Hawley C., "A German State Quizes Muslim Immigrants on Jews, Gays and Swim Lessons", *De Spiegel*, January, 2006, διαθέσιμο στο: <http://www.spiegel.de/international/germany/0,1518,559021,00.html>

⁸⁶ "Proposed Hesse Citizenship Test", *De Spiegel*, May, 2006, διαθέσιμο στο: <http://www.spiegel.de/international/0,1518,415242,00.html>

⁸⁷ "Germany to Introduce Controversial New Citizenship Test", *De Spiegel*, June, 2008, διαθέσιμο στο: <http://www.spiegel.de/international/germany/0,1518,559021,00.html>

Από την άλλη, το 2009 χαρακτηριστική είναι επίσης η δήλωση της Μαρία Μπέμερ, στέλεχος της Γερμανικής κυβέρνησης, στην περιφερειακή εφημερίδα «Στουτγκάρτερ Ναχρίχτεν» όπου αναφέρει ότι «όποιος θέλει να ζήσει εδώ για καιρό και θέλει να δουλέψει πρέπει να πει 'ναι' στη χώρα μας», καταθέτοντας πρόταση για την εφαρμογή «συμβολαίων ενσωμάτωσης» των μεταναστών στη γερμανική κοινωνία, τα οποία και αντικατοπτρίζουν "τι μπορούν να περιμένουν οι μετανάστες ως υποστήριξη" εκ μέρους της δημόσιας εξουσίας αλλά και "τι περιμένουμε η Γερμανία από τους μετανάστες". Τα εν λόγω συμβόλαια περιλαμβάνουν την ενσωμάτωση ορισμένων βασικών γερμανικών αρχών μεταξύ των οποίων συμπεριλαμβάνεται ο άριστος χειρισμός της γερμανικής γλώσσας, ελευθερία της άποψης, ισότητα των φύλων καθώς και η διάθεση τους "να συμμετάσχουν στην κοινωνία"⁸⁸.

4.2.7 Συμπεράσματα

Μετά τις αλλαγές του 2000 τα ποσοστά πολιτογράφησης μαρτυρούν την ανάγκη των μεταναστών να ενταχθούν στη διαδικασία πολιτογράφησης. Το 2000, 186.688 χιλιάδες αλλοδαπών λαμβάνουν την ιθαγένεια μέσω της συγκεκριμένης διαδικασίας. Παρόλο που ο αριθμός αυτός το 2003 έπεσε στις 140.000, ωστόσο η μείωση αυτή δεν θεωρείται αποτυχία της συγκεκριμένης πολιτικής, δεδομένου ότι είναι αναμενόμενο μετά το πέρασμα των πρώτων ετών εισαγωγής θετικών προϋποθέσεων, να υπάρξει μια μείωση.

Οι αλλαγές αυτές, λαμβάνοντας πάντα υπόψη τα δεδομένα της Γερμανίας, ήταν ένα πολύ σημαντικό βήμα στην διεύρυνση του δικαιώματος πρόσβασης στην ιθαγένεια από τους μεταναστευτικούς πληθυσμούς. Μετά από αιώνες κατά τους οποίους η Γερμανία στηρίζονταν αποκλειστικά στο δίκαιου του αίματος παραδέχεται, αν όχι αποδέχεται, τη μεταναστευτική της ιστορία κάνοντας σημαντικά βήματα ανοχής.

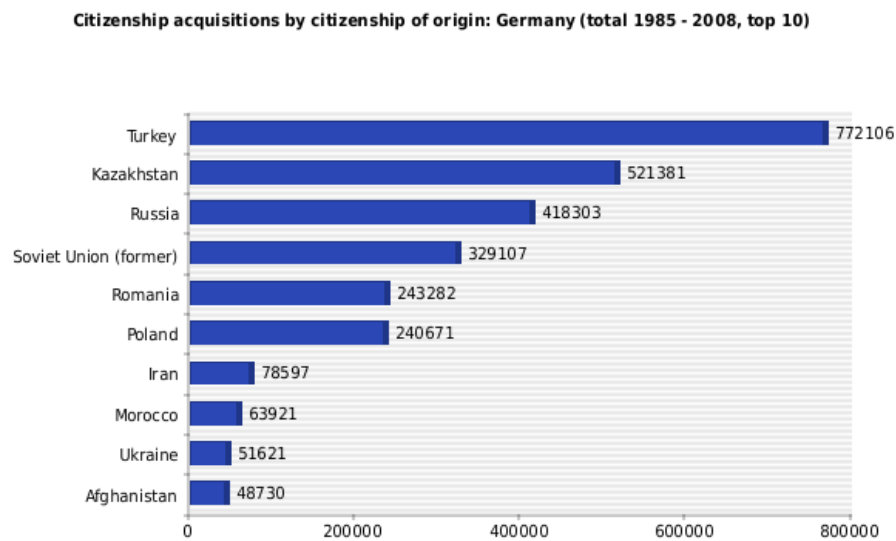
Με το πέρασμα όμως των ετών η Γερμανία άρχισε και πάλι να οπισθοχωρεί. Βλέποντας ότι με τις αλλαγές του 2000 τα ποσοστά πολιτογραφήσεων ανέβηκαν κατά πολύ, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι το λαϊκό αίσθημα απέναντι στους μετανάστες και στην ενσωμάτωσή τους γίνεται όλο και πιο έντονα αρνητικό, αρχίζει να κάνει εμβόλιμες αλλαγές οι οποίες δυσκολεύουν κατά πολύ τη διαδικασία. Οι πιο πρόσφατες αναφορές καταγράφουν ότι το 2008 τα ποσοστά πολιτογραφήσεων έφτασαν στα χαμηλότερα επίπεδα από το 1990, ενώ η στατιστική Υπηρεσία ανέφερε ότι μόλις το 2.2% των αλλοδαπών που έχει τις τυπικές προϋποθέσεις για να εισαχθεί στη διαδικασία, καταφέρνει να την ολοκληρώσει.

⁸⁸ Το απόσπασμα της συνέντευξης φιλοξενείται στην ελληνική εφημερίδα Ελευθεροτυπία, 23/11/2009. Διαθέσιμο στο: <http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=104828>

4.2.8 Στατιστική αποτύπωση

Σχήμα 1. Κτήση ιθαγένειας σε σχέση με την καταγωγή του αιτούντα

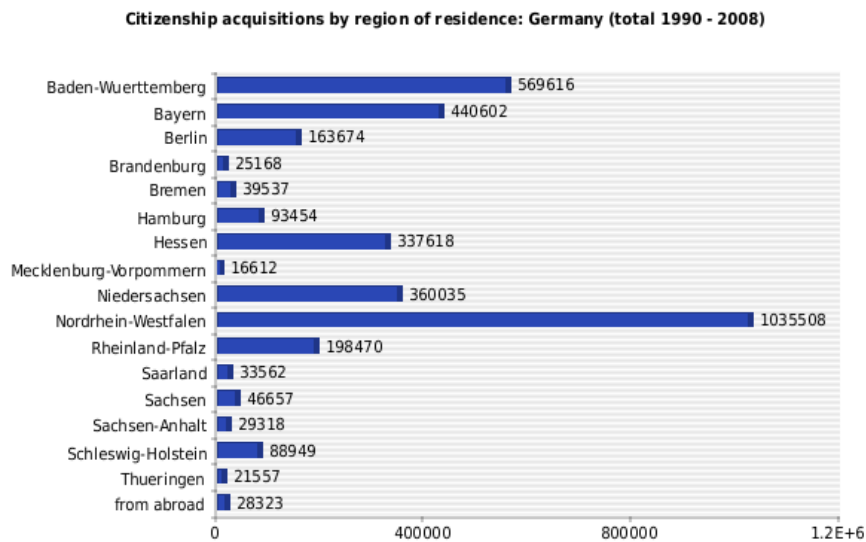
Source: www.eudo-citizenship.eu

Διαθέσιμο στο: <http://eudo-citizenship.eu/stat/index.php?type=1&coun=Germany>

Σχήμα 2. Κτήση Ιθαγένειας/ Περιοχή

Source: www.eudo-citizenship.eu

Διαθέσιμο στο: <http://eudo-citizenship.eu/stat/index.php?type=1&coun=Germany>

4.3 Η περίπτωση της Ολλανδίας

4.3.1 Εισαγωγή

Η Ολλανδία αποτελεί μία από τις πέντε χώρες οι οποίες, μαζί με τη Σουηδία, το Λουξεμβούργο, την Πορτογαλία και τη Φιλανδία εισήγαγαν φιλελεύθερα στοιχεία σε σχέση με την πολιτική ιθαγένειας, μετά το 1990. Αν η ιστορία της ιθαγένειας της Ολλανδίας μπορούσε να περιγραφεί από τον πρώτο κώδικα Ιθαγένειας μέχρι και τις πιο πρόσφατες αλλαγές, αυτό που θα την χαρακτήριζε είναι η διαρκής μετάβαση από μια αυστηρή πολιτική, σε μια πολιτική ανοχής και ξανά σε μια πολιτική περιορισμού και αυστηρών προϋποθέσεων.

Για πολλές δεκαετίες, η Ολλανδία είχε να επιδείξει το γεγονός ότι έδειχνε μεγάλο σεβασμό στην διαφορετικότητα, προήγαγε την πολυπολιτισμικότητα, τις δίκαιες και διαφανείς διαδικασίες⁸⁹. Οι εργαζόμενοι που έφθασαν στην Ολλανδία μετά τον Β' Παγκόσμιο πόλεμο, είτε ως προσωρινοί εργάτες είτε προερχόμενοι από τις αποικίες, ενθαρρύνονταν να διατηρήσουν την πολιτισμική τους κουλτούρα ενώ η πρόσβαση στην ιθαγένεια ήταν σχετικά εύκολη. Η διαδικασία αφομοίωσης γίνονταν σταδιακά και όχι με πιεστικούς ρυθμούς. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι για πολλούς μετανάστες οι οποίοι δεν γνώριζαν την γλώσσα, προς διευκόλυνση τους στην καθημερινότητα, ακόμα και έγγραφα κρατικών υπηρεσιών μεταφράζονταν στη γλώσσα τους⁹⁰.

Η πολιτική όμως αυτή δεν παραμένει ίδια από τις αρχές του 21^{ου} αι. και έπειτα, όταν οι οικονομικές συνθήκες αλλάζουν και ταυτόχρονα το μεταναστευτικό πρόβλημα γίνεται πιο έντονο. Οι αλλαγές που φέρνει ο Κώδικας Ιθαγένειας σηματοδοτεί την μεταστροφή προς μια αντίθετη κατεύθυνση, αυτή της μη ανοχής. Το φαινόμενο της μετανάστευσης αρχίζει να θεωρείται ένα λάθος της ιστορίας της Ολλανδίας, η κοινή γνώμη πιέζει την πολιτική ελίτ, νέες πολιτικές δυνάμεις έρχονται στο προσκήνιο, συμπαρασύροντας ολόκληρη την κουλτούρα της Ολλανδίας. Αίτια λοιπόν αμιγώς πολιτικά, οικονομικά, κοινωνικά ή ένας συγκερασμός και όλων;

4.3.2 Το μεταναστευτικό φαινόμενο στην Ολλανδία

Σε αντίθεση με τις περισσότερες χώρες, με εξαίρεση φυσικά την Ελλάδα, οι περισσότερες αναφορές στο ζήτημα της μετανάστευσης στην Ολλανδία, διαχωρίζουν τον μεταναστευτικό πληθυσμό σε αυτόχθονες και ετερόχθονες, οι οποίοι δεύτεροι θεωρήθηκαν η πηγή των περισσότερων προβλημάτων. Παρόλο που η χώρα, κυρίως μετά των Β' Παγκόσμιο πόλεμο,

⁸⁹ Howard M., *The Politics of Citizenship in Europe*, Cambridge University Press, New York, 2009
σελ. 85

⁹⁰ Ersanili E., Country Profile 11: Netherlands, Focus Migration, Hamburg Institute of International Economics in cooperation with The German Federal Agency for Civic Education and Netzwerk Migration in Europa e.V., November 2007, διαθέσιμο και σε: http://focus-migration.hwwi.de/typo3_upload/groups/3/focus_Migration_Publikationen/Laenderprofile/CP11_Netherlands.pdf

δέχθηκε κύματα μεταναστών από απόδημους Ολλανδούς που επέστρεψαν από τις πρώην αποικίες που ανεξαρτητοποιήθηκαν, οι πληθυσμοί που έπαιξαν μεγαλύτερο ρόλο στις πολιτικές αποφάσεις των ζητημάτων ιθαγένειας και επομένως πολιτογράφησης ήταν οι ετερόχθονες πληθυσμοί κυρίως των Τούρκων, των Μαροκινών και αργότερα οι αιτούντες άσυλο από το Αφγανιστάν, το Ιράκ, το Ιράν, τη Σομαλία καθώς και πρόσφυγες μετά τη διάλυση της Γιουγκοσλαβίας.

Μέχρι και το 1960, η Ολλανδία θεωρούνταν χώρα αποστολής μεταναστευτικού πληθυσμού, ενώ κατά κύριο λόγο οι μετανάστες που έφταναν στο εσωτερικό της προέρχονταν κυρίως από τις πρώην αποικίες. Από εκείνο όμως το σημείο και ειδικά έως το 1990 η κατάσταση στο εσωτερικό του κράτους αλλάζει με την ίδια τη χώρα να μετατρέπεται σε χώρα υποδοχής. Στις αρχές του 1960, όπως και άλλες χώρες της Δύσης, η Ολλανδία προχωράει στην εισαγωγή εργατικού δυναμικού, κυρίως από την Τουρκία, την Γιουγκοσλαβία και το Μαρόκο. Το 1964 η χώρα συνάπτει διμερή συμφωνία με την Τουρκία, η οποία και ισχύει έως το 1973, δεχόμενη την εισροή εργατικού δυναμικού. Η εισροή, αυτή αν και με μειωμένους ρυθμούς, συνεχίζεται και μετά την λήξη αυτής αφού ένας μεγάλος αριθμός μεταναστών όχι μόνο δεν επιθυμούσε την επιστροφή του στην πατρίδα, αλλά επιθυμούσε να φέρει και την οικογένειά του στην Ολλανδία, όπου οι συνθήκες διαβίωσης ήταν καλύτερες. Η οικογενειακή συνένωση αλλά και το γεγονός ότι η πλειονότητα των μεταναστών συντελούσε γάμους με ανθρώπους τουρκικής καταγωγής, συνέβαλε στην μη μείωση των ποσοστών μετανάστευσης, τα οποία και συνέχισαν να κυμαίνονται στα ίδια επίπεδα. Την ίδια στιγμή, από το 1970 και έπειτα η Ολλανδία βλέπει να φθάνει στο εσωτερικό της ένας μεγάλος αριθμός αιτούντων άσυλο, οι οποίοι λόγω πολιτικών και θρησκευτικών αντιλήψεων εγκατέλειπαν την Τουρκία και έβρισκαν καταφύγιο στην Ολλανδία.

Την ίδια περίοδο, φθάνει σε αυτή μεγάλος αριθμός Μαροκινών. Υπολογίζεται ότι μέχρι τις αρχές του '70 εισέρχονταν στην χώρα σχεδόν 3,000 κάθε χρόνο⁹¹. Ήταν ένας μεταναστευτικός πληθυσμός χαμηλού μορφωτικού επιπέδου, ο οποίος και χρειαζόταν να καλύψει το κενό του εργατικού δυναμικού σε δουλειές που δεν χρειαζόταν εξειδίκευση. Η παραμονή τους στη χώρα θεωρήθηκε από την αρχή προσωρινή, όπως άλλωστε και όλων των αλλοδαπών που έφθασαν με σκοπό την εργασία. Θεωρούνταν ότι όταν μπορέσουν και βγάλουν κάποια χρήματα από την εργασία τους, θα επέστρεφαν στην πατρίδα τους για να τα επενδύσουν. Όπως όμως και με τους Τούρκους, το ίδιο συνέβη και με ένα μεγάλο ποσοστό Μαροκινών. Τα ποσοστά οικογενειακής συνένωσης ανέβηκαν κατά πολύ, ιδιαίτερα το πρώτο μισό του 1980, ενώ μέχρι και το 2004 υπολογίστηκε ότι στην ολλανδικά επικράτεια διαμένουν περίπου 306,000 Μαροκινών. Τη δεκαετία του '80 άρχισαν να φθάνουν επίσης και οι πρώτοι Ιρανοί, οι οποίοι μπορούσαν να μείνουν υπό το καθεστώς προσωρινής διαμονής σε περίπτωση όπου η αίτηση τους για άσυλο δεν γίνονταν δεκτή.

⁹¹ Bevelander P., Veeman J., *Naturalization and Socioeconomic Integration: The case of Netherlands*, IZA (discussion paper no. 2153), May 2006, σελ. 9, διαθέσιμο και στο: http://hwwi.org/fileadmin/hwwi/Veranstaltungen/Workshops/2007/2007_11/Naturalisation_NL_Bevelander_Veenmann.pdf

Αυτοί ήταν οι τρεις κύριοι πληθυσμού ετεροχθόνων οι οποίοι και ήρθαν στην Ολλανδία τις δεκαετίες αυτές. Τα επόμενα κύματα ετεροχθόνων φτάνουν τη δεκαετία του '90, το μεγαλύτερο μέρος των οποίων είναι αιτούντες άσυλο και αποτελούνται από Σομαλούς, Ιρανούς και πολίτες της πρώην Γιουγκοσλαβίας. Το 2004 η Ολλανδία έχει 24,438 Ιρανούς, 76,346 άτομα με ρίζες από την πρώην Γιουγκοσλαβία και 25,001 Σομαλούς. Το 2007 το 19,3% του πληθυσμού της δεν ήταν Ολλανδικής καταγωγής, ενώ το 6,2% δεν έχει την ολλανδική υπηκοότητα. Χαρακτηριστικό είναι επίσης το γεγονός ότι από το 1971 έως και το 1998 ο αριθμός των εθνικοτήτων στην Ολλανδία αυξήθηκε από τις 28 στις 110⁹².

4.3.3 Η πολιτογράφηση στην Ολλανδία – Σύντομη ιστορική αναδρομή

Το 1892 η Ολλανδία αποκτά τον πρώτο κώδικα ιθαγένειας ο οποίος θέτει τις βάσεις για την ολλανδική ιθαγένεια και θα παραμείνει σε ισχύ για οκτώ περίπου δεκαετίες μέχρι την επόμενη αναθεώρηση της. Ο νέος κώδικας ορίζει ότι την ολλανδική ιθαγένεια έχουν όσοι γεννιούνται από Ολλανδό πατέρα, ενώ από τις προβλέψεις εξαιρούνται οι γηγενείς πληθυσμοί της Ινδονησίας.

Την ίδια στιγμή, ο κώδικας ιθαγένειας θέτει και τις προϋποθέσεις πολιτογράφησης των μεταναστευτικών πληθυσμών που εκείνη την περίοδο προέρχονται κυρίως από το Βέλγιο και τη Γερμανία. Στις προϋποθέσεις άνηκαν η ενηλικιότητα του αιτούντα, τα πέντε χρόνια διαμονής στην Ολλανδία ή σε μια αποικία αυτής και αυστηρά, η παραίτηση από προηγούμενο καθεστώς ιθαγένειας. Η κάθε απόφαση πολιτογράφησης παίρνονταν από το κοινοβούλιο, ενώ η θετική απόφαση που αφορούσε τον σύζυγο οικογένειας σήμαινε και την αυτόματη κτήση αυτής από τη σύζυγο και τα παιδιά του. Ταυτόχρονα, προβλέπονταν απώλεια της ιθαγένειας μετά από δεκαετή παραμονή εκτός ολλανδικού εδάφους, πρόβλεψη η οποία καταργείται μόλις το 1992.

Το 1915 αρχίζουν στο κοινοβούλιο οι πρώτες αντιδράσεις, με μέλη του αντι-επαναστατικού κόμματος να υποστηρίζουν ότι οι πολιτικές που ακολουθεί η Ολλανδία στα ζητήματα ιθαγένειας χαρακτηρίζονται τουλάχιστον ανεκτικές. Αυτό που τονίζεται για πρώτη φορά είναι η απαίτηση εισαγωγής προϋποθέσεων ικανών να αποδείξουν τον ισχυρό δεσμό μεταξύ του εν δυνάμει ολλανδού πολίτη με το ίδιο το κράτος. Οι απαιτήσεις αυτές γίνονται εντονότερες τη δεκαετία του 1930, όπου η εξίσωση του δικαιώματος στην εργασία με την κτήση ιθαγένειας, σε συνδυασμό με την οικονομική κρίση στην Γερμανία, έχει ως αποτέλεσμα τη αύξηση των αιτήσεων πολιτογράφησης.

⁹² Ersanili E., Country Profile 11: Netherlands, Focus Migration, Hamburg Institute of International Economics in cooperation with The German Federal Agency for Civic Education and Netzwerk Migration in Europa e.V., November 2007, σελ. 3 διαθέσιμο και σε: http://focus-migration.hwwi.de/typo3_upload/groups/3/focus_Migration_Publikationen/Laenderprofile/CP11_Netherlands.pdf

Το 1933 οι αιτήσεις φτάνουν τις 1648, τη στιγμή που το 1930 ήταν μόλις 414⁹³. Έτσι λοιπόν, για να προστατέψει Ολλανδία τα συμφέροντα της υπό τα νέα δεδομένα, με τον φόβο ότι η οικονομική κρίση θα επηρεάσει και την ίδια, οδηγείται στη λήψη νέων μέτρων, τα οποία είχαν ως στόχο να προφυλάξουν το κοινό συμφέρον και την αγορά εργασίας. Εισάγονται στη διαδικασία λεπτομερή ερωτηματολόγια που αφορούν την μόρφωση του αιτούντα, καθώς και τις πολιτικές του πεποιθήσεις, ενώ εξετάζεται το κοινωνικό και οικονομικό προφίλ του, καθώς και οι λόγοι για τους οποίους επιθυμεί να πολιτογραφηθεί. Επίσης, μια από τις προϋποθέσεις που έχουν βαρύνουσα σημασία για το αποτέλεσμα της διαδικασίας, αφορά στο κατά πόσο ο ενδιαφερόμενος θα έχει σίγουρη εργασία στο μέλλον έτσι ώστε να μην αποτελεί βάρος στην κοινωνία. Δεν είναι ενήμερος για την πορεία της αίτησης του, ενώ η απόφαση δεν ήταν δικαιολογημένη. Όλα τα παραπάνω αποτελούν κομμάτι μιας διαδικασίας η οποία είχε ως στόχο την επιλεκτική επιλογή των ατόμων από τους οποίους η Ολλανδία θα μπορούσε να ωφεληθεί και δεν θα ήταν ζημιογόνοι για την οικονομία της. Η οικονομική τους κατάσταση ήταν το εισιτήριο στην θετική απάντηση.

Μετά τον Β' Παγκόσμιο πόλεμο, η κατάσταση στην Ολλανδία αλλάζει. Αντιμετωπίζοντας συνθήκες οικονομικής εξαθλίωσης ενθαρρύνει την αποδημία προς πλουσιότερες χώρες ενώ η αλλαγή των οικονομικών συνθηκών βρίσκει τους Ολλανδούς να μεταναστεύουν προς πλουσιότερες χώρες, με κυριότερα σημεία τον Καναδά και τη Αυστραλία και την Ολλανδία να γίνεται πλέον χώρα προέλευσης μεταναστευτικού πληθυσμού. Την περίοδο αυτή η διαδικασία πολιτογράφησης συνεχίζει να παραμένει πολύ αυστηρή. Τα κίνητρα, η προσωπικότητα του ενδιαφερόμενου καθώς και η ένδειξη αφοσίωσης του στο ολλανδικό κράτος εξακολουθούν να είναι τα κύρια ζητήματα προς εξέταση, τη στιγμή όπου η κοινωνική και πολιτική αφομοίωση αυτού λειτουργούν συμπληρωματικά. Ενώ λοιπόν τα προηγούμενα έτη, λόγω των οικονομικών ζητημάτων που κυριαρχούσαν, η οικονομική κατάσταση του αιτούντα ήταν το βασικό σημείο αναφοράς, τώρα που τα ιστορικά δεδομένα αλλάζουν, αλλάζει και η προτεραιότητα των κύριων προϋποθέσεων της διαδικασίας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το γεγονός ότι ερευνάται πλέον η συμπεριφορά του ενδιαφερόμενου στον πόλεμο, ενώ η διαδικασία πολιτογράφησης απλουστεύονταν για όσους συμμετείχαν ενεργά στην αντίσταση, καθώς και σε αυτούς που πολέμησαν με τις συμμαχικές δυνάμεις. Για πολλά χρόνια όμως τα ποσοστά πολιτογραφήσεων παραμένουν χαμηλά.

Η περίοδος από το 1953 έως και το 1975 σημειώνεται από θετικές αλλαγές. Το διάστημα αυτό επικυρώθηκαν μαζικές αιτήσεις οι οποίες και δεν ακολούθησαν την τυπική διαδικασία, αλλά έγιναν με υπουργική απόφαση. Το 1954 ο πρόεδρος της αποικίας του Σουρινάμ λαμβάνει την δικαιοδοσία να πολιτογραφήσει Ινδονήσιους που ζούσαν στο Σουρινάμ, ενώ το 1962 πολιτογραφούνται και οι πρώην κάτοικοι της Νέας Γουινέας. Από εκείνη την περίοδο και ύστερα

⁹³ Van Oers R., De Hart B., & Groenedijk K., *Country report: the Netherlands*, Eudo Citizenship Observatory, European University Institute, Robert Schuman Centre for Advanced Studies, April 2010(revised), σελ. 3, διαθέσιμο και σε: <http://eudo-citizenship.eu/docs/CountryReports/Netherlands.pdf> (αρχική αναφορά στο: *Bijlagen Handelingen Eerster Kamer* (Appendices Proceedings Upper House), 1931-1932, IV, no. 78a, p.10, 1934-1935, no. 41a, p.1

αρχίζει μια διαφορετική προσέγγιση της πολιτογράφησης, τόσο ως προς τη διαδικασία, όσο και στον τρόπο με τον οποίο λαμβάνεται από το κράτος. Είναι η πρώτη φορά όπου η πολιτογράφηση λαμβάνεται ως δικαίωμα. Παράδειγμα αυτής της αλλαγής είναι η επικύρωση από την Ολλανδία της σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την ανιθαγένεια, το 1962. Η αλλαγή αυτή είναι εμφανής και στα ποσοστά των πολιτογραφήσεων αφού στις αρχές του 1970 λιγότερο από το 0,5% των αιτήσεων είχαν αρνητικές απαντήσεις⁹⁴.

Το 1977 δημοσιεύεται τελικά η εγκύκλιος η οποία και καθορίζει τις προϋποθέσεις πολιτογράφησης. Παρόλο που οι περισσότερες εμπεριέχονταν ήδη στον Νόμο του 1892, ωστόσο δίδεται πλέον το ακριβές πλαίσιο ισχύος, καθώς και η λεπτομερής καταγραφή αυτών. Η εγκύκλιος αυτή θεωρείται ένα επίσης θετικό βήμα αφού μέχρι πρότινος θεωρούνταν ότι η αιτία που η ολλανδική κυβέρνηση δεν προχώρησε νωρίτερα στη δημοσίευση των κανόνων έγινε για λόγους αποφυγής στο να εγκλωβιστεί σε μία κατάσταση και να γίνει μετά «δέσμια» των ίδιων της των κανόνων, τους οποίους και θα ήταν υποχρεωμένη να ακολουθεί⁹⁵. Η δημοσίευση αυτή έκανε σαφές ότι η κτήση ιθαγένειας μέσω της πολιτογράφησης δεν λειτουργούσε πλέον ως στοιχείο επιβράβευσης, αλλά ως αναφαίρετο δικαίωμα κάθε ατόμου που την δικαιούνταν. Οι τρεις βασικότερες προϋποθέσεις που έπρεπε να πληρούνταν είναι: α) Επαρκές επίπεδο ενσωμάτωσης του ενδιαφερόμενου στην κοινωνία. Η ενσωμάτωση αποδεικνύονταν με τη γνώση της ολλανδικής γλώσσας γραπτώς και προφορικά με τη διεξαγωγή μιας σύντομης συνέντευξης.

Οι αλλαγές αυτές είχαν ως αποτέλεσμα την ραγδαία αύξηση των πολιτογραφήσεων μέχρι και το 1984. Το 1976 ο αριθμός αυτός άγγιζε μόλις τις 4,000, τη στιγμή όπου το 1982 ο αριθμός αυτός έφτασε τις 19,728⁹⁶. Παρά το γεγονός όμως ότι τα νούμερα παρουσιάζουν μια σημαντική αύξηση και επομένως θα οδηγούσε κάποιον σε μία θετική αξιολόγηση, ωστόσο μια προσεκτικότερη ματιά θα μαρτυρούσε ότι κάτι τέτοιο δεν ισχύει. Οι περισσότερες πολιτογραφήσεις προέρχονταν από την πρώην αποικία στο Σουρινάμ ενώ ο αριθμός που αφορούσε τους πληθυσμούς από την Τουρκίας και το Μαρόκο παρέμενε εξαιρετικά χαμηλός. Για το αληθές του προηγούμενου, την προαναφερθείσα δεκαετία, έγιναν μόλις 975 πολιτογραφήσεις Τούρκων και 516 πολιτογραφήσεις Μαροκινών. Η Ολλανδία λοιπόν έλεγε ναι στην πολιτογράφηση ομογενών και ένα βροντερό «ίσως» στην πολιτογράφηση αλλογενών.

⁹⁴ Oers v. R., Hart B. & Groenendijk K., "Netherlands", στο: *Acquisition and Loss of Nationality- Policies and Trends in 15 European Countries*, Vol. II: Country Analyses, Amsterdam University Press, Amsterdam, 2006, σελ. 395

⁹⁵ Ομοίως, 2006, σελ. 398

⁹⁶ Van Oers R., De Hart B., & Groenendijk K., *Country report: the Netherlands*, Eudo Citizenship Observatory, European University Institute, Robert Schuman Centre for Advanced Studies, April 2010(revised), αρχική αναφορά στο Hootdatdeling Privaatrecht afdeling Nationaliteit en Burgerlijke Staat (main Department Private Law dep. of Nationality and Civil Status), 10 March 1977, Staatscourant (Government Gazette), 21 April 1977, no. 81 p.4)

4.3.4 Από την αυστηρότητα στην ανοχή και πάλι στην αυστηρότητα

4.3.4.1 Ο νέος κώδικας ιθαγένειας του 1985 και οι αλλαγές στην μεταναστευτική πολιτική

Το 1983 εγκαινιάζεται μία νέα εποχή ενσωμάτωσης του μεταναστευτικού πληθυσμού, με την Ολλανδία ουσιαστικά να παραδέχεται αλλά και να παραδέχεται το γεγονός ότι οι μεταναστευτικές ροές δεν είναι παροδικού χαρακτήρα. Το 1985, ο νέος Νόμος ιθαγένειας έρχεται να αντικαταστήσει τον παλιό, διευκολύνοντας κατά πολύ την πρόσβαση στην ιθαγένεια. Εκτός από τις αλλαγές στην από γέννηση κτήση η οποία διευρύνεται και στην δεύτερη γενιά και οι προϋποθέσεις πολιτογράφησης γίνονται ακόμα πιο ελαστικές. Οι βασικοί όροι συγκεντρώνονται στην απαίτηση του να έχουν οι αιτούντες διαμείνει στην χώρα για πέντε νόμιμα έτη (τρία σε περίπτωση γάμου με Ολλανδό/ή πολίτη) καθαρό ποινικό μητρώο και να έχουν ολοκληρώσει μια προφορική εξέταση στα ολλανδικά, μέτριας δυσκολίας, κατά την οποία ερωτούνταν για τυπικά κυρίως ζητήματα, όπως το ονοματεπώνυμο τους, ο τόπος γέννησης τους, η διεύθυνση και το έτος μετανάστευσης τους.

Ο λόγος που οι προϋποθέσεις πολιτογράφησης δεν ήταν αυστηρές ήταν μία συνειδητή επιλογή της κυβέρνησης απέναντι στα ζητήματα μετανάστευσης. Θεωρούσε την χορήγηση ιθαγένειας ως αναπόσπαστο κομμάτι στην ευρύτερη ενσωμάτωση των μεταναστών στην κοινωνία και πίστευε ότι η πολιτογράφηση είναι ο προθάλαμος στην ομαλή κοινωνικοπολιτική ένταξή τους στην ολλανδική κοινωνία, θέτοντας ταυτόχρονα τη βάση για μία πολυπολιτισμική κοινωνία ισότητας και ίσων ευκαιριών. Μάλιστα, κατά τη δεκαετία του 1980 έως και το 1990 η κυβέρνηση οργάνωνε εκστρατείες για την ενθάρρυνση των μεταναστών να ενταχθούν στην διαδικασία πολιτογράφησης⁹⁷. Σε συνδυασμό όλων των παραπάνω, συμπεριλαμβάνοντας το γεγονός ότι το 1991 καταργήθηκε η πρόβλεψη που απαιτούσε την παραίτηση από προηγούμενο καθεστώς ιθαγένειας, τα ποσοστά πολιτογραφήσεων αυξάνονται ραγδαία. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι το 1990 ο αριθμός των πολιτογραφήσεων είναι 12,000, ενώ ένα χρόνο μετά ο αριθμός αυτός αυξάνεται στις 27,000. Το 1996 οι αιτήσεις για πολιτογράφηση φθάνουν τις 78,731 (σχήμα 1).

4.3.4.2 Οι εξελίξεις στην πολιτογράφηση μετά το 2000 ως αποτέλεσμα των κοινωνικοπολιτικών αλλαγών – Από την ανοχή στην αυστηρότητα

Μέχρι και την 1 Απριλίου του 2003, όπου τέθηκε σε εφαρμογή ο νέος Κώδικας Ιθαγένειας αλλάζοντας τυπικά και ουσιαστικά τις προϋποθέσεις πολιτογράφησης, μια σειρά από πολιτικές και κοινωνικές συνιστώσες δημιούργησαν το πλαίσιο για την πορεία των μετέπειτα εξελίξεων.

⁹⁷ Ersanili E., Country Profile 11: Netherlands, Focus Migration, Hamburg Institute of International Economics in cooperation with The German Federal Agency for Civic Education and Netzwerk Migration in Europa e.V, November 2007, διαθέσιμο και στο: http://focus-migration.hwwi.de/typo3_upload/groups/3/focus_Migration_Publikationen/Laenderprofile/CP11_Netherlands.pdf

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, για πολλά έτη κυριαρχούσε στην Ολλανδία ένα κοινωνικό μοντέλο συμπερίληψης στο οποίο η ιθαγένεια αποτελούσε τη βάση για οποιοδήποτε μετέπειτα στάδιο κοινωνικής ενσωμάτωσης. Με την είσοδο όμως της νέας χιλιετίας, αρχίζουν να τίθενται σημαντικά ερωτήματα σχετικά με την αναγκαιότητα της αναθεώρησης του ρόλου της ιθαγένειας και τον πολλαπλό αντίκτυπο που έχει στην κοινωνία. Είναι γεγονός ότι η κριτική ενάντια στην πολιτική που ακολουθούνταν σε σχέση με τη μετανάστευση άρχισε να λαμβάνει αρνητική χροιά από τη δεκαετία του '90, ωστόσο μέχρι και εκείνη την περίοδο, η Ολλανδία, συγκριτικά με άλλες χώρες της Ε.Ε. αποτελούσε εξαίρεση ως προς την εμφάνιση πολιτικών παρατάξεων ακροδεξιών αντιλήψεων. Τα μεταναστευτικά ζητήματα δεν άνηκαν στα ζητήματα που απασχολούσαν το ευρύ πολιτικοποιημένο κοινό αλλά σε μια πολιτική ελίτ αποφάσεων⁹⁸. Η μόνη πολιτική φιγούρα που ανακινούσε τα θέματα ήταν ο πολιτικός Frits Bolkestein, του οποίου όμως οι απόψεις, όντας μεμονωμένες, δεν είχαν, μέχρι πρόσφατα, μεγάλο πολιτικό αντίκρισμα.

Μια σειρά όμως από γεγονότα έπαιξε καθοριστικό ρόλο στην διαμόρφωση ενός αντιμεταναστευτικού λαϊκού αισθήματος, το οποίο άρχισε σταδιακά εμφανίζεται και εντάθηκε ύστερα από συγκεκριμένα κοινωνικά γεγονότα, τα οποία υπήρξαν η αφορμή για το ξέσπασμα αντίστοιχων αντιλήψεων. Από εκείνο το σημείο και έπειτα, η κτήση ιθαγένειας από τους μετανάστες σταματά να θεωρείται η διαδικασία εκείνη η οποία συμβάλει στην ζύμωση αυτών για να γίνουν πολίτες του κράτους, αλλά παίρνει τον ρόλο του τελικού επάθλου σε μια επιτυχή διαδικασία. Αποτελεί λοιπόν την κορυφή της πυραμίδας.

Μετά τα γεγονότα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου, τα οποία και είχαν παγκόσμιο αντίκρισμα στην πορεία των ζητημάτων μετανάστευσης, η κατάσταση στην Ολλανδία αλλάζει. Τα πρώτα κρούσματα κοινωνικών αναταράξεων κάνουν την εμφάνισή τους, με εμπλεκόμενος Ολλανδούς πολίτες ενάντια μεταναστών. Το 2000 σε κεντρική εφημερίδα της Ολλανδίας δημοσιεύεται άρθρο του καθηγητή και αργότερα μέλος του σοσιαλδημοκρατικού κόμματος, Paul Scheffer, με την ονομασία «Πολυπολιτισμικό δράμα», στο οποίο και περιγράφει τα 15 προηγούμενα χρόνια μεταναστευτικής πολιτικής στην Ολλανδία, αναφερόμενος σε ταμπού απέναντι στην διαφορετικότητα και την πολυπολιτισμικότητα. Στο άρθρο του κηρύττει την αποτυχία της πολυπολιτισμικής κοινωνίας και υποδεικνύει μια κριτική εξέταση του Ισλάμ, πού θεωρεί υπεύθυνο για την αποτυχία τις προβληματικής ένταξης των μεταναστών στην Ολλανδία⁹⁹. Παρόλο που το άρθρο αναφέρεται κυρίως στη δεύτερη γενιά μεταναστών και μια συγκεκριμένη κατηγορία, ωστόσο θεωρείται και η αρχή μιας δημόσιας πολιτικής συζήτησης πάνω στα ζητήματα μετανάστευσης, με το μεταναστευτικό ζήτημα να μπαίνει στην κορυφή της πολιτικής ατζέντας.

⁹⁸ Howard M., *The Politics of Citizenship in Europe*, Cambridge University Press, New York, 2009. σελ. 85

⁹⁹ Το πρωτότυπο άρθρο είναι γραμμένο στα Ολλανδικά και δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα *NRC Handelsblad*, στις 29 Ιανουαρίου 2000. Μεταφρασμένο απόσπασμα του άρθρου στα αγγλικά υπάρχει στο: Vos d. C., "It is not Culture but the Absence of a Cultural Identity that Causes Radicalization", *Newrop Magazine*, April, 2005, διαθέσιμο στο: http://www.essener.nl/opdracht/mc_samenleving/opdrachten/downloads/Microsoft%20Word%20-%20MULTICULT%20PAUL%20SCHEFFER%20definitief.pdf

Από το 2002 αρχίζουν να γίνονται ακόμα πιο έντονα τα σημάδια ότι η κοινωνία της Ολλανδίας έχει απαρνηθεί την παλαιότερη της ταυτότητα. Την περίοδο αυτή έρχεται στο προσκήνιο ένας νέος πολιτικός, ο Pim Fortuyn¹⁰⁰. Συγγραφέας του περιοδικού Elsevier και ήδη γνωστός για τις ακροδεξιές του αντιλήψεις, το 2002 ως ηγέτης του κόμματος Livable Rotterdam (Leefbaar Rotterdam) κερδίζει τις τοπικές εκλογές. Το 2002 στο BCC news ο Ολλανδός πολιτικός δηλώνει ότι δεν υπάρχει πλέον χώρος για άλλους μετανάστες. Η Ολλανδία όντας μια μικρή χώρα η οποία έχει να επιδείξει τον φιλελευθερισμό των ιδεών και το σεβασμό προς τη διαφορετικότητα, πρέπει να προστατέψει την πολυπολιτισμική της ταυτότητα. Μιλάει για οπισθοχώρηση της κοινωνίας, αφού η είσοδος μουσουλμάνων θα αποτελέσει αιτία κοινωνικής ολιγορίας απέναντι στα βήματα που είχαν γίνει στην προώθηση των αξιών του σεβασμού της διαφορετικότητας. Αναφέροντας ανοιχτά τον σεξουαλικό του προσανατολισμό, ενισχύει την πεποίθησή του ότι ο μουσουλμανικός πληθυσμός δεν είναι ικανός να αφομοιωθεί στα κοινωνικά δεδομένα της Ολλανδίας, αφού είναι αντίθετοι στην ομοφυλοφιλία και στον ελεύθερο σεξουαλικό προσανατολισμό, τη στιγμή που ακόμα και τις γυναίκες τις θεωρούν ανθρώπους β' κατηγορίας. Ακόμα, στη συνέντευξη κάνει λόγο για μια εσωτερική σύγκρουση πολιτισμών, μια σύγκρουση που δεν επεκτείνεται μόνο μεταξύ κοινωνιών σε παγκόσμιο επίπεδο αλλά αλληλεπιδρά και εντός αυτών¹⁰¹. Σε προηγούμενη του συνέντευξη είχε αναφέρει χαρακτηριστικά ότι το Ισλάμ είναι «μια καθυστερημένη κουλτούρα»¹⁰². Όλα παραπάνω συνθέτουν έναν πολιτικό λόγο πρωτοφανή για τα δεδομένα της Ολλανδίας του οποίου στόχος δεν ήταν απλώς να αφυπνίσει την κοινωνία αλλά και τους φορείς εξουσίας προς μια συγκεκριμένη πορεία επίλυσης του μεταναστευτικού ζητήματος αλλά κυρίως να προκαλέσει το κοινωνικό αίσθημα απέναντι στο φόβου του «κινδύνου», όπως θεωρούσε τους μετανάστες για το κοινωνικό σύνολο.

Μία εβδομάδα πριν τις εκλογές ο Fortuyn δολοφονείται για πολιτικούς λόγους. Ήταν η πρώτη δολοφονία πολιτικού στην Ολλανδία και παρόλο που ο δολοφόνος δεν ήταν μετανάστης αλλά ένας ακτιβιστής δημιούργησε ένα κύμα συζητήσεων για το μεταναστευτικό φαινόμενο. Στις εκλογές του 2002 το κόμμα του, οι οποίοι δήλωναν ότι συνέχιζαν στον δρόμο του Fortuyn λαμβάνει το ποσοστό του 17,6%¹⁰³.

¹⁰⁰ Κάποιες πληροφορίες, όπως για παράδειγμα η ιδιότητα του, έχουν παρθεί από το αντίστοιχο site της Wikipedia: http://en.wikipedia.org/wiki/Pim_Fortuyn

¹⁰¹ "At Home with Professor Pim", BBC news, May, 2002, διαθέσιμο στο: http://news.bbc.co.uk/2/hi/programmes/from_our_own_correspondent/1966979.stm (30/08/2011)

¹⁰² Poorthuis F. & Wansink H. , "De Islam is een achterlijke cultuur", February, 2002, De Volkskrant, διαθέσιμο στα Γερμανικά στο: <http://www.volkskrant.nl/vk/nl/2824/Politiek/article/detail/611698/2002/02/09/De-islam-is-een-achterlijke-cultuur.dhtml> (τελευταία πρόσβαση (30/08/2011)

¹⁰³ CBS Statistics, διαθέσιμο στο: <http://www.cbs.nl/en-GB/menu/themas/vrije-tijd-cultuur/publicaties/artikelen/archief/2002/2002-0993-wm.htm>

Την 1 Απριλίου του 2003 τέθηκε σε εφαρμογή ο Νόμος για την αναθεώρηση του Κώδικα Ιθαγένειας¹⁰⁴, στον οποίο και εισάγονται περισσότερα απαιτούμενα στοιχεία, δυσκολεύοντας τη διαδικασία. Τα υποχρεωτικά έτη κατοικίας παραμένουν στα πέντε, όμως να είναι συναπτά, ο μετανάστης να έχει νόμιμη άδεια παραμονής και τα έτη αυτά προσμετρούνται αναδρομικά ακριβώς πριν την ημερομηνία κατάθεσης της αίτησης του. Το σημείο όμως που είναι ενδεικτικό των αλλαγών εισήχθησαν αφορά στη μορφή που θα έχει η εξέταση κατά την πολιτογράφηση.

Όπως αναφέραμε και σε προηγούμενο κεφάλαιο τα τεστ ενσωμάτωσης, γραπτά και προφορικά, αποτελούν σημάδια στο κατά πόσο το κράτος θέλει να προωθήσει μια «καθαρή» διαδικασία πολιτογράφησης διευκολύνοντας αυτή ή αντίθετα μα τη δυσκολέψει χρησιμοποιώντας μάλιστα στοιχεία για τα οποία δεν υπάρχει μια αντικειμενική προσέγγιση. Στη συγκεκριμένη περίπτωση ο βαθμός δυσκολίας των τεστ αυξάνεται κατά πολύ. Η εξέταση χωρίζεται πλέον σε δύο μέρη, το πρώτο από τα οποία αφορά στην γνώση που έχει ο αιτών πάνω σε ζητήματα καθημερινότητας, όπως για παράδειγμα πολιτικά θέματα, την οικονομική του κατάσταση αλλά και τις γνώσεις του γύρω από καθημερινά πρακτικά θέματα, όπως παραδείγματος χάρη τα μέσα μεταφοράς. Το δεύτερο μέρος αφορά στην ικανότητα του να γράφει, να διαβάζει, να κατανοεί και να μιλάει τη γλώσσα.

Μία άλλη παράμετρος που δυσκολεύει ακόμα περισσότερο τη διαδικασία είναι το κόστος. Ο υποψήφιος πληρώνει αρχικά ένα αντίτιμο της τάξεως των 90 ευρώ πριν ξεκινήσει το πρώτο τεστ και αν περάσει καλείται να δώσει άλλα 165. Συμπεριλαμβανομένου και του κόστους της αίτησης της πολιτογράφησης η οποία φθάνει τα 348 ευρώ, ο αιτών καλείται να δώσει συνολικά 603 ευρώ, ανεξάρτητα πάντα με το αποτέλεσμα της διαδικασίας. Το περιεχόμενο της εξέτασης και οι ερωτήσεις στις οποίες θα κληθούν να απαντήσουν οι υποψήφιοι δεν είναι ανακοινώσιμες. Αν ο εξεταζόμενος αποτύχει τότε θα πρέπει να ξαναδώσει αφού όμως περάσει ένα διάστημα μισού χρόνου.

Ποιες είναι όμως οι επιπτώσεις των μεταρρυθμίσεων αυτών στα ποσοστά πολιτογράφησης; Το 2002, μια χρονιά πριν τεθούν σε εφαρμογή οι αναθεωρημένες διατάξεις, ο αριθμός των αιτήσεων πολιτογράφησης είναι 38,985. Το 2004 ο αριθμός αυτός πέφτει στις 19,340. Παρόλο όμως που ούτως η άλλως πρόκειται για μία αισθητά μεγάλη διαφορά, ο αριθμός αυτός κρύβει μία παγίδα. Μέχρι και το 2003, οι ανήλικοι που έκαναν αίτηση πολιτογράφησης, δεν καταγράφονταν ξεχωριστά από τους γονείς τους. Επομένως, οι 19,340 αιτήσεις περιλαμβάνουν και αιτήματα ανηλίκων, τα οποία αν αφαιρεθούν παραμένουν 12.761 αιτήσεις, φθάνοντας την πτώση στα ποσοστά πολιτογράφησης στο 67% σε σχέση με το 2002¹⁰⁵. Χαρακτηριστικό ακόμα ότι το 50% δεν καταφέρνει να ολοκληρώσει με επιτυχία το τεστ, μη μπορώντας να συνεχίσει τη διαδικασία αφού ο υποψήφιος καλείται να περάσει το τεστ πριν κάνει την αίτηση του για την πολιτογράφηση χωρίς να

¹⁰⁴ Είχε ψηφιστεί από το 2000

¹⁰⁵ IND (Immigration and Neutralization service)

<http://www.ind.nl/search.aspx?simpleSearch=Trends+in+Naturalisation&zoekknop=Zoek> (τελευταία πρόσβαση 30/08/2011)

έχει δικαίωμα να συνεχίσει τη διαδικασία αν αποτύχει. Τα είκοσι προηγούμενα έτη μόνο το 1 με 2% των αιτήσεων πολιτογράφησης απορρίπτονταν για λόγους μη επιτυχούς ενσωμάτωσης.

Οι εξελίξεις όμως δεν σταματούν εκεί. Τον Νοέμβριο 2004 η δολοφονία του σκηνοθέτη Theo van Gogh την ώρα όπου έκανε ποδήλατο από μετανάστη, ο οποίος είχε μάλιστα διπλή ιθαγένεια της Ολλανδίας και του Μαρόκου, συγκλονίζει την κοινωνία της Ολλανδίας. Τα επεισόδια μετά την δολοφονία είναι τεταμένα, ενώ καταγράφονται επιθέσεις σε τζαμιά, εκκλησίες, ακόμα και βομβιστική επίθεση σε ισλαμικό σχολείο¹⁰⁶. Ταυτόχρονα, έρευνες έρχονται στο προσκήνιο όπου η πλειοψηφία των Μουσουλμάνων μαθητών δηλώνουν ότι σε περίπτωση σύγκρουσης της πίστης τους με το κράτος, θα επιλέξουν τον Αλλάχ¹⁰⁷. Τα ρατσιστικά κρούσματα γίνονται εντονότερα, ενώ το 76,7% των Ολλανδών θεωρεί ότι ο ρατσισμός έχει αυξηθεί αρκετά¹⁰⁸. Το 2007 αξιολογώντας η κυβέρνηση την επικινδυνότητα της κατάστασης, θέτει σε εφαρμογή πενταετές «σχέδιο ενάντια στην πόλωση»¹⁰⁹.

Υπό το φώς όλων αυτών των γεγονότων οι συζητήσεις γύρω από την άμεση ανάγκη εξεύρεσης λύσεων οι οποίες θα προωθούν την κοινωνική συνοχή εντείνονται, με την ιθαγένεια να βρίσκεται στο προσκήνιο. Η πολιτική που έπρεπε να ακολουθηθεί ήταν απαραίτητο να συνδυάζει τους «δεσμούς» προς το Ολλανδικό κράτος με την «ιθαγένεια»¹¹⁰. Για να ολοκληρώσουμε την εικόνα εκείνης της περιόδου και την αλλαγή στην γενικότερη πολιτική επί του ζητήματος της μετανάστευσης, θα αναφέρουμε ότι από τις 15 Μαρτίου του 2006, όσοι επιθυμούσαν να εισέλθουν στη χώρα υπό καθεστώς μονιμότητας, υποχρεούνταν να έχουν περάσει πρώτα επιτυχώς συγκεκριμένα τεστ τα οποία έδιναν στην πρεσβεία τους ή την πρεσβεία της Ολλανδίας στη χώρα τους και ήταν σχετικά με βασικές γνώσεις στη γλώσσα και τον πολιτισμό της Ολλανδίας. Ακόμα, υποχρεούνταν να παρακολουθήσουν ένα βίντεο το οποίο μιλούσε για την χώρα της Ολλανδίας, προβάλλοντας εικόνες από την καθημερινότητα οι οποίες ξεκινούσαν με τέτοιο τρόπο ώστε να εγείρουν αρνητικά συναισθήματα και να αποτρέψουν ένα μεγάλο μέρος μεταναστών που ήθελε να έρθει στη χώρα. Εκφράσεις όπως: «Κάνει πολύ κρύο εδώ», «οι Ολλανδοί έχουν πραγματικά λίγη υπομονή», «υποφέρουν από πολυπολιτισμικό σοκ» περιλαμβάνονταν στο βίντεο ενώ έδειχναν

¹⁰⁶ "Dutch Call for End to Religious Violence", *The Associated Press*, September, 2004 διαθέσιμο στο: http://www.msnbc.msn.com/id/6446342/ns/world_news-europe/t/dutch-call-end-religious-violence/#.Tl06sms53lV (τελευταία πρόσβαση 30/08/2011)

¹⁰⁷ Ian Buruma, στο: Orgav L., "Illiberal Liberalism cultural Restrictions on Migration and Access to Citizenship in Europe", *American Journal of Comparative Law*, Vol. 58, 2010, σελ. 58

¹⁰⁸ Migrant Integration Policy Index (MIPEX), *Netherlands*, British Council and Migration Policy Group, 2007, σελ. 133

¹⁰⁹ Netherlands Ministry of the Interior and Kingdom Relations, *Polarisation and Radicalisation Action Plan 2007-2011*, το πλαίσιο του σχεδίου και ο τρόπος εφαρμογής είναι διαθέσιμο στο <http://english.minbzk.nl/subjects/public-safety/publications/@108447/polarisation-and>

¹¹⁰ Chavi K.N., "With Strict Policies in Place, Dutch Discourse on Integration Becomes More Inclusive, Migration Policy Institute", *The Migration Information Source*, Migration Policy Institute, April 2007, σελ. 2 διαθέσιμο στο: <http://www.migrationinformation.org/Feature/display.cfm?ID=596>

εικόνες από ομοφυλόφιλους ανθρώπους και γυμνές γυναίκες, θεωρώντας ότι δημιουργήσουν έτσι μια αποτρεπτική - αρνητική διάθεση κυρίως θρησκόληπτους αιτούντες¹¹¹.

Άμεσες είναι και οι αλλαγές στην πολιτογράφηση. Από την 1^η Οκτωβρίου του 2006 η διαδικασία πολιτογράφησης συνοδεύεται από επίσημη τελετή η οποία επισφράγιζε την θετική έκβαση της διαδικασίας. Η τελετή γίνεται στον δήμο του αιτούνται, ο οποίος και είναι υποχρεωμένος να οργανώνει τουλάχιστον μια τελετή το χρόνο. Άτυπα, η 24^η Αυγούστου έχει κηρυχτεί ως η «ημέρα πολιτογράφησης»¹¹², οποία μάλιστα έχει και συμβολικό χαρακτήρα αφού την ίδια ημερομηνία το 1815 τέθηκε σε ισχύ το πρώτο ολλανδικό Σύνταγμα.

Οι εξελίξεις όμως δεν σταματούν εδώ. Από την 1η Ιανουαρίου του 2007 οι εξετάσεις ενσωμάτωσης αντικαθιστούν τα τεστ πολιτογράφησης. Η εξέταση συμπεριλαμβάνει όπως είναι φυσικό το θεωρητικό μέρος, επιπρόσθετα όμως θα περιλαμβάνει και το πρακτικό κομμάτι. Το δεύτερο εισήχθη με την λογική ο αιτών να έρθει σε άμεση επαφή με την κοινωνία και να γίνει κοινωνός των αξιών που προάγει αυτή, όμως είναι ο εθελοντισμός και η ενεργή συμμετοχή. Από εκείνο το σημείο και έπειτα η κοινωνική ενσωμάτωση είναι απαραίτητη και μάλιστα προαπαιτούμενη προϋπόθεση για το θετικό αποτέλεσμα της διαδικασίας πολιτογράφησης.

Οι αλλαγές αυτές είχαν σαν αποτέλεσμα όλο και λιγότερα άτομα να μπαίνουν στην διαδικασία. Το 2007 το αρμόδιο Υπουργείο δήλωσε ότι 611 άτομα έλαβαν μέρος σε αυτά τα τεστ, ενώ έναν χρόνο αργότερα ο αριθμός αυτός φθάνει τους 6,281.113. Ακόμα και στο σύνολο τους οι πολιτογραφήσεις από το 2002 και ύστερα μειώνονται συνεχώς (βλ. σχήμα 1). Χαρακτηριστικό είναι επίσης το γεγονός ότι το 2008 ο αριθμός των πολιτογραφήσεων των ανηλίκων είναι 44% χαμηλότερος απ' ότι ήταν το 2001.

Οι πιο πρόσφατες εξελίξεις ακολουθούν την ίδια πορεία με τα προηγούμενα έτη. Το στίγμα στα ΜΜΕ παραμένει ίδιο όπως και το κοινό αίσθημα. Το 2008 ξανά στην εφημερίδα NIS news δημοσιεύεται άρθρο με τίτλο «Μαζική Μετανάστευση – το Μεγαλύτερο μας λάθος». Την ίδια χρονιά η πρόεδρος του Εργατικού κόμματος δηλώνει ότι «το λάθος που δεν πρέπει να ξανακάνει η κοινωνία είναι να καταπνίξει την κριτική προς την κουλτούρα και την θρησκεία στο όνομα της ανεκτικότητας»¹¹⁴. Θετικό είναι το γεγονός ότι υπάρχει και ο αντίλογος, όπως το άρθρο ξανά του καθηγητή του Paul Scheffer ο οποίος αναφέρει ότι η ιστορία δείχνει ότι το μεταναστευτικό φαινόμενο έχει τρεις φάσεις: η πρώτη είναι της αποφυγής όταν ο μεταναστευτικός πληθυσμός

¹¹¹ Liav Orgad, Illiberal Liberalism - Cultural Restrictions on Migration and Access to Citizenship in Europe, The American Journal of Comparative law (Migration and Access to Citizenship). Vol. 58, σελ. 72

¹¹² Άρθρο στον ισότοπο του μουσείου του Αμστερνταμ: <http://blog.amsterdammuseum.nl/?p=2876>

¹¹³ Στοιχεία από το EUDO citizenship, *Introduction to National Citizenship Laws- Netherlands*, <http://eudo-citizenship.eu/docs/CountryReports/Netherlands.pdf>, σελ. 34

¹¹⁴ John Vinocur, From the left, a Call to End the Current Dutch Notion of Tolerance, New York Times, Νοέμβριος, 2008. Διαθέσιμο στο: <http://www.nytimes.com/2008/12/29/world/europe/29iht-politicus.3.18978881.html?scp=1&sq=a%20call%20to%20and%20the%20current%20dutch%20notion%20of%20tolerance&st=cse>

αποφεύγει την επαφή με την κοινωνία, η δεύτερη είναι της σύγκρουσης, ενώ η ιστορία έχει δείξει ότι η τρίτη είναι ο συμβιβασμός και των δύο πλευρών¹¹⁵.

Στις 17 Ιουνίου του 2010 εισέρχονται νέοι περιορισμοί. Η απόφαση απαλλαγής από προηγούμενο καθεστώς κατά την διαδικασία πολιτογράφησης διευρύνεται και σε κατηγορίες που μέχρι πρότινος είχαν απαλλαγεί, όπως για παράδειγμα σε πρώην κατοίκους αποικιών οι οποίοι πέρασαν ένα μέρος των παιδικών τους χρόνων εκεί. Ακόμα, κάτοικοι που στο παρελθόν είχαν δικαίωμα να επιλέξουν τη γλώσσα στην οποία θα γίνονταν η εξέταση, όπως οι πρώην κάτοικοι της Αρούμπα, πλέον επιβάλλεται ένα τουλάχιστον μέρος να είναι στα Ολλανδικά.

4.3.5 Επίλογος

Η περίπτωση της Ολλανδίας αποτελεί ένα καθοριστικό παράδειγμα σε σχέση με το πόσο οι εσωτερικές κοινωνικές δομές και συνθήκες επηρεάζουν την κτήση ιθαγένειας και εν προκειμένω της πολιτογράφησης.

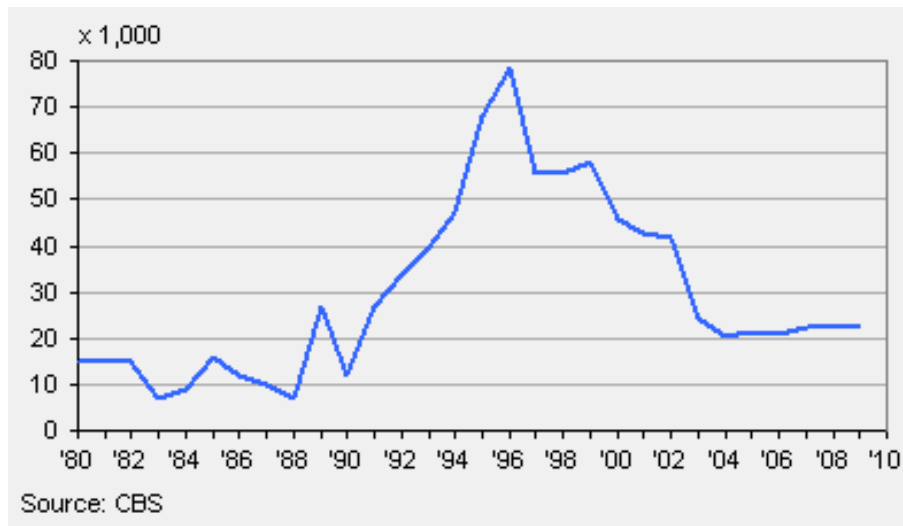
Η Ολλανδία βρέθηκε αντιμέτωπη με διαφόρων ειδών κατηγορίες μεταναστευτικού πληθυσμού. Από τη μία ανθρώπους οι οποίοι είχαν μακρινούς δεσμούς αίματος με αυτή και τη θεωρούσαν μακρινή πατρίδα τους και από την άλλη, με ανθρώπους που στα μάτια τους φάνταζε ο παράδεισος της πολυπολιτισμικότητας, ένα μέρος έτοιμο να τους αποδεχτεί με τα διαφορετικά χαρακτηριστικά τους και να τους κάνει μέρος της κοινωνίας.

Με την αλλαγή της οικονομικής κατάστασης της χώρας καθώς και συγκεκριμένων πολιτικών δυνάμεων που κάνουν την εμφάνισή τους, τα επίπεδα κοινωνικής συνοχής άρχισαν να είναι προβληματικά. Το μεταναστευτικό ζήτημα από την νέα χιλιετία και έπειτα τοποθετείται στην κορυφή της πολιτικής ατζέντας. Η Ολλανδία βλέπει ότι δεν «αντέχει» άλλους μετανάστες τόσο οικονομικά, όσο και κοινωνικά. Οικονομικά αδυνατεί πλέον να τους εντάξει στο κοινωνικό κράτος πρόνοιας και βλέπει ότι η πολιτική που ακολουθούσε στο παρελθόν πλέον δεν απέδιδε. Παράλληλα, ή καλύτερα συνεπακόλουθα, τα ήθη της ολλανδικής κοινωνίας μπήκαν στο κέντρο των συζητήσεων, ενώ ταυτόχρονα άρχισε να χτίζεται το οικοδόμημα του ρατσισμού και της ξеноφοβίας, απέναντι σε πληθυσμούς που η κοινωνική τους ενσωμάτωση θεωρείται δύσκολη, ακόμη και σε ένα κράτος σαν την Ολλανδία. Οι πολιτικές αντιπαραθέσεις, οι εξάρσεις βίας και το λαϊκό αίσθημα έκαναν την εξέλιξη των πολιτικών αποφάσεων γύρω από τα συγκεκριμένα ζητήματα να μοιάζει μονόδρομος.

¹¹⁵ Prof. Paul Scheffer, Resolving the Immigration Problem Means to Redefine What It Is to Be a Citizen, euinside, October, 2010. Διαθέσιμο στο: <http://www.euinside.eu/en/news/proff-paul-scheffer-integration-means-to-redefine-what-is-to-be-a-citizen>

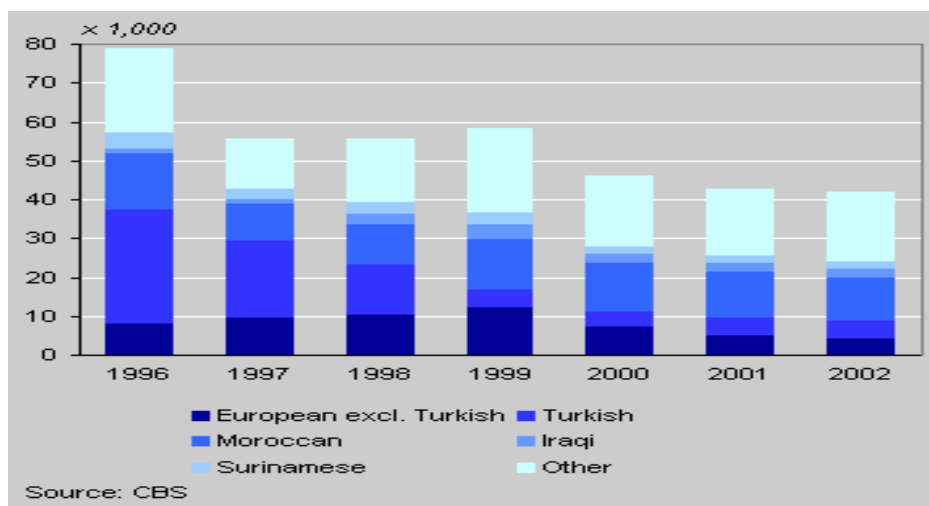
4.3.6 Στατιστική αποτύπωση

Σχήμα 1. Αριθμός πολιτογραφήσεων ανά έτος

Διαθέσιμο στο: <http://www.cbs.nl/enGB/menu/themas/bevolking/publicaties/artikelen/archief/2010/2010-3282-wm.htm>

Σχήμα 2. Σύσταση μεταναστευτικού πληθυσμού/ Ιθαγένεια

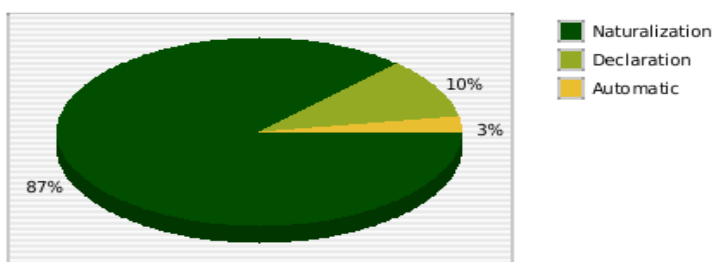

Πηγή CBS

Σχήμα 3. Ποσοστό ανάλογα με τον τρόπο κτήσης ιθαγένειας από το 1985 έως και το 2008

Source: www.eudo-citizenship.eu

Citizenship acquisitions by mode of acquisition: Netherlands (average 1985 - 2008)

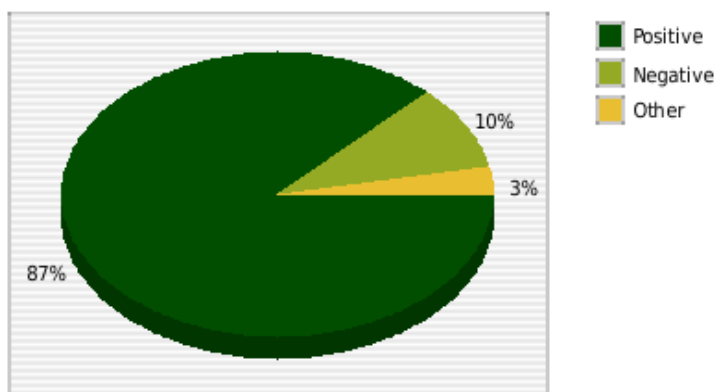

Διαθέσιμο στο: <http://eudo-citizenship.eu/stat/index.php?type=1&coun=Netherlands>

Σχήμα 4. Αποτελέσματα αποφάσεων πολιτογραφήσεων από το 1985-2008

Source: www.eudo-citizenship.eu

Decisions on applications for naturalization: Netherlands

Διαθέσιμο στο: <http://eudo-citizenship.eu/stat/index.php?type=1&coun=Netherlands>

4.4 Η περίπτωση της Ιρλανδίας

4.4.1 Εισαγωγή

Όπως αναφέρθηκε και στον πρόλογο, σκοπός της συγκεκριμένης εργασίας, ιδιαίτερα στο κομμάτι της μελέτης περιπτώσεων, είναι να καταδείξει την πορεία που έδειξαν συγκεκριμένες χώρες στα ζητήματα ιθαγένειας και κυρίως στα ζητήματα πολιτογράφησης, όταν άρχισαν να αντιμετωπίζουν προβλήματα μετανάστευσης σε σχέση πάντα με την πρότερη πορεία τους. Παρόλο που η Ιρλανδία δεν συμπεριλαμβάνεται στις χώρες εκείνες οι οποίες αποτέλεσαν κλασικούς μεταναστευτικούς προορισμούς, ωστόσο η πορεία που ακολούθησε στο ζήτημα της πολιτογράφησης είναι άξια έρευνας και καταγραφής.

Στα περισσότερα κείμενα ερευνητών όπως ο Howard¹¹⁶ ή ο Handoll αυτό που τονίζεται ότι πρέπει να ληφθεί υπόψη από οποιονδήποτε θέλει να εξετάσει μεταναστευτικά ή παρόμοια ζητήματα, είναι το γεγονός ότι η Ιρλανδία όντας μια χώρα αποστολής μεταναστευτικού πληθυσμού, βρέθηκε ξαφνικά λόγω και της οικονομικής της ανάπτυξης αλλά και ευρύτερων πολιτικών καταστάσεων να αποτελεί μια από τις χώρες οι οποίες έπρεπε ξαφνικά να συμπεριλάβει στο δυναμικό της όχι μόνο εκείνους που προσδοκούσαν τον επαναπατρισμό τους στην χαμένη γι αυτούς πατρίδα και οι οποίοι είχαν και δεσμούς αίματος με αυτή, αλλά και εκείνων που στα μάτια τους η Ιρλανδία φάνταζε ως η πλούσια χώρα, για την οποία και προσδοκούσαν να αποτελέσει τον τόπο διαμονής και διαβίωσης τους

Η Ιρλανδία ανήκει στις χώρες εκείνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης η οποία θεωρούνταν, από τις πλέον φιλελεύθερες όσον αφορά ζητήματα ιθαγένειας και πολιτογράφησης. Ταυτόχρονα όμως αποτελεί μία από τις περιπτώσεις οι οποίες ξεκίνησαν να αντιμετωπίζουν ζητήματα μετανάστευσης μόλις τις τελευταίες δύο δεκαετίες. Ο συνδυασμός των δύο στοιχείων είναι και ο λόγος που κάνουν την περίπτωση αυτή ξεχωριστή. Αυτό που θα αναζητηθεί δεν είναι μόνο ο βαθμός δυσκολίας στον τρόπο που δίνει ιθαγένεια η συγκεκριμένη χώρα ο οποίος συγκριτικά με άλλες σκληροπυρηνικές χώρες μπορεί να είναι σε θετικά επίπεδα, αλλά αν ο τρόπος ήρθε ως αποτέλεσμα κοινωνικοπολιτικών εξελίξεων κατά τη μετάβαση της αυτής από χώρα προέλευσης μεταναστευτικού πληθυσμού σε χώρα υποδοχής καθώς και τον τρόπο που χειρίστηκε την αλλαγή αυτή. Συνέχισε να είναι μια πορεία προς την κατεύθυνση της διεύρυνσης και ανοχής ή στράφηκε προς μια κατεύθυνση περιορισμού;

Αρχικά, οι περίοδοι, οι οποίες και θα εξεταστούν συνοπτικά. ως προς την κτήση ιθαγένειας με πολιτογράφηση είναι: α) η κτήση ιθαγένειας στο ελεύθερο πλέον κράτος της Ιρλανδίας, β) ο Νόμος του 1956 σχετικά με τα ζητήματα ιθαγένειας, ενώ στη συνέχεια γ) θα δοθεί αναλυτικά το πλαίσιο των αλλαγών του 2005 και δ) οι πρόσφατες εξελίξεις μέχρι και σήμερα.

¹¹⁶ Howard M., *The Politics of Citizenship in Europe*, Cambridge University Press, New York, 2009 σελ. 161

4.4.2 Ιστορική αναδρομή – Οι βάσεις της πολιτογράφησης

Στις 10 Απριλίου του 1956 η Ιρλανδία αποκτά για πρώτη φορά ένα ολοκληρωμένο σύστημα κανόνων στο οποίο και καθορίζονται ρητά οι προϋποθέσεις κτήσης ιθαγένειας. Στον λόγο του στη Βουλή ο Υπουργός Δικαιοσύνης τονίζει ότι το έργο της διαμόρφωσης της σχετικής νομοθεσίας «θα έπρεπε να είχε ξεκινήσει νωρίτερα αλλά καθυστέρησε λόγω του πολέμου και όλων των συνεπακόλουθων του»¹¹⁷.

Στις προϋποθέσεις πολιτογράφησης εισάγεται για πρώτη φορά η υποχρέωση του αιτούντα να δηλώσει εγγράφως την πίστη του όχι μόνο στο κράτος και στο έθνος της Ιρλανδίας, ενώ γίνεται σαφής αναφορά στο γεγονός ότι το αποτέλεσμα της διαδικασίας είναι στην διακριτική ευχέρεια του αρμόδιου Υπουργού, ο οποίος και δύναται να αλλάξει τις προϋποθέσεις σε συγκεκριμένες περιπτώσεις¹¹⁸. Το σημείο που έλαβε τα περισσότερα αρνητικά σχόλια, αφορά στο δικαίωμα του Υπουργού να παραβλέψει ή να μετριάσει κάποιες από τις τυπικές προϋποθέσεις σε περίπτωση όπου ο αιτών είναι Ιρλανδικής καταγωγής ή έχει Ιρλανδικούς δεσμούς. Αυτό που σχολιάστηκε από αναλυτές δεν ήταν τόσο το ζήτημα της Ιρλανδικής καταγωγής, όσο ο τρόπος που αόριστα αναφέρεται η πρόβλεψη των Ιρλανδικών δεσμών που μπορεί να επιδείξει κάποιος με το κράτος.

Το συγκεκριμένο ζήτημα συζητήθηκε από την Επιτροπή Οικονομικών στη Βουλή, με τους Υπουργούς να ζητούν να διευκρινιστεί το ακριβές νόημα της συγκεκριμένης πρόβλεψης, τη στιγμή όπου κανένας αρμόδιος Υπουργός ή Δικαστής δεν ήταν σε θέση να εφαρμόσει σωστά τον κανόνα, όταν δεν θα υπάρχει αντίστοιχο νομικό πλαίσιο και ξεκάθαρες κατευθυντήριες γραμμές ως προς την ερμηνεία του. Χαρακτηριστικό της διαφωνίας μεταξύ των υπουργών είναι το παράδειγμα που χρησιμοποίησε ένας από τους αναπληρωτές υπουργούς, λέγοντας ότι η σχετική πρόβλεψη είναι τόσο ασαφής όπου ακόμα και ένας Άραβας στο Κάιρο, ο οποίος πίνει ιρλανδικό ουίσκι θα μπορούσε να επικαλεστεί ισχυρούς δεσμούς για την πολιτογράφηση του¹¹⁹.

Παρά τις όποιες αντιδράσεις σε επιμέρους ζητήματα όπως για παράδειγμα το γεγονός της προσωποπαγούς συγκέντρωσης εξουσίας, οι μέχρι τώρα προϋποθέσεις κτήσης ιθαγένειας και πιο συγκεκριμένα πολιτογράφησης, χαρακτηρίζονται ως φιλελεύθερες αντικατοπτρίζοντας τις ανάγκες του κράτους εκείνη την περίοδο. Δεχόμενο ταυτόχρονα εσωτερικές και εξωτερικές πιέσεις, συντέθηκε ένα πλέγμα καταστάσεων, ικανές να επεξηγήσουν τους λόγους που η Ιρλανδία ακολούθησε τη συγκεκριμένη πολιτική.

¹¹⁷ Parliamentary Debates, *Dáil Éireann – Volume 154* - 29 February, 1956, διαθέσιμο στο: <http://historical-debates.oireachtas.ie/D/0154/D.0154.195602290045.html>

¹¹⁸ Παράδειγμα αποτελεί το εάν ο ενδιαφερόμενος είναι σύζυγος Ιρλανδής/ού υπηκόου ή έμμενε εκτός επικράτειας ως εργαζόμενος στον δημόσιο τομέα.

¹¹⁹ Τα πρακτικά της συγκεκριμένης συνεδρίασης είναι διαθέσιμα στο Parliamentary Debates, *Dáil Éireann - Volume 155* - 22 March, 1956, <http://historical-debates.oireachtas.ie/D/0155/D.0155.195603220007.html>

Μετά την οριστική ανεξαρτητοποίηση της το 1948 και την αποχώρηση της από την Κοινοπολιτεία το 1949 η Ιρλανδία προσπαθεί να απαρνηθεί την σύνδεση της με την Βρετανία. Θέλει να δημιουργήσει τον δικό της «λαό» και τις δικές της βάσεις ως ανεξάρτητο και ελεύθερο πλέον κράτος, έχοντας την ανάγκη «δημιουργίας» πολιτών. Βλέποντας την ίδια στιγμή τον πληθυσμό της, ως χώρα αποδημίας, να μειώνεται όλο και περισσότερο το «άνοιγμα» αυτό παρουσιάστηκε περισσότερο ως ανάγκη παρά ως επιλογή. Ένα άνοιγμα το οποίο και θα έφερνε στη μαραζωμένη οικονομία της Ιρλανδίας άτομα ικανά να στηρίξουν μια προσπάθεια αναζωπύρωσης και επαναπροσδιορισμού των στόχων της. Τα δεδομένα που δίνονται από τη στατιστική υπηρεσία δείχνουν πόσο απογοητευτική είναι η κατάσταση στο συγκεκριμένο, με τον πληθυσμό να έχει μειωθεί από το 1841 μέχρι το 1946 σχεδόν πάνω από 50%¹²⁰, φθάνοντας από τα 6.5 εκατομμύρια στα 3, με τους ερευνητές να κάνουν λόγο για μία «Ιρλανδία που εξαφανίζεται» σιγά σιγά¹²¹. Το 1961 ήταν η χρονιά όπου η Ιρλανδία αγγίζει το ναδίρ στην μείωση του πληθυσμού¹²².

4.4.3 Οι κοινωνικοπολιτικές εξελίξεις από το 1990 μέχρι και την αλλαγή του 2005: Αίτια και αιτιατά στην αλλαγή των προϋποθέσεων πολιτογράφησης

4.4.3.1 Αλλαγές στη σύσταση του πολιτισμού- Στατιστικά στοιχεία

Στα τέλη του 1990 τα δεδομένα αλλάζουν για την Ιρλανδία, προσδιορίζοντας το έτος αυτό ως την αφετηρία της μετέπειτα οικονομικής ανάπτυξης που γνώρισε η χώρα. Η απελευθέρωση του εμπορίου, η είσοδος στην Ευρωζώνη το 1999 καθώς και η ανάγκη εύρεσης εργατικού και τεχνικού δυναμικού την περίοδο ανάπτυξης της, είναι μερικοί από τους παράγοντες οι οποίοι είτε μακροπρόθεσμα, είτε βραχυπρόθεσμα συνέβαλαν στην προσέλκυση μεγάλου αριθμού μεταναστών, κάτι που συνεχίστηκε μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 2000 με τη χώρα να βιώνει ιστορικές εξελίξεις στη σύσταση του πληθυσμού της. Μέσα σε μία περίπου δεκαετία η Ιρλανδία ήρθε αντιμέτωπη με το μεταναστευτικό φαινόμενο, το οποίο για τα δικά της δεδομένα ήταν πρωτοφανές, με τα στατιστικά στοιχεία παρακάτω να αποτυπώνουν αυτή ακριβώς την κατάσταση:

Με το 1990 να αποτελεί το εφαλτήριο για την μετανάστευση, από το 1991 τα ποσοστά αρχίζουν να αυξάνονται με όλο και μεγαλύτερους ρυθμούς. Από τις 33,000 περίπου που ήταν οι μετανάστες το 1991, το 1998 ο αριθμός μεταναστών αυξάνεται στις 46,000, ενώ το 2002 το ποσοστό αυτό πλησιάζει τις 67.000¹²³. Ακόμα, ενώ μέχρι και το 1991 το 56% των μεταναστών προέρχονταν από τη Μ. Βρετανία και το 13% από τις Ηνωμένες Πολιτείες, το 2004 τα 2/3 των μεταναστών στην

¹²⁰ Central Statistics Office Ireland, *Annual Population and Migration Estimates*, http://www.cso.ie/Quicktables/GetQuickTables.aspx?FileName=CNA13.asp&TableName=Population+1901+-+2006&StatisticalProduct=DB_CN (τελευταία πρόσβαση στις 19/8/2011)

¹²¹ John O' Brien, *The Vanishing Ireland*, London, W.H. Allen, 1954, το απόσπασμα είναι διαθέσιμο στο <http://migration.ucc.ie/oralarchive/bibliography.htm>

¹²² Gerald Hughes & Emma Quinn for European Migration Network, *The Impact of Immigration on Europe's Societies: Ireland*, 2004, σελ. 5

¹²³ Central Statistics Office, *Population and Labor Force Projections 2011-2041*, Stationary Office, 2008, σελ. 17

Ιρλανδία κατάγονταν από χώρες εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης. Από το 2000 μέχρι και το 2005 τα ποσοστά μετανάστευσης σημειώνουν τις μεγαλύτερες μεταβολές. Σύμφωνα με την αναφορά του 2006 του Ευρωπαϊκού Δικτύου Μετανάστευσης, το 2000 η καθαρή μετανάστευση στην Ιρλανδία φθάνει το ποσοστό του 26% του συνολικού πληθυσμού ενώ το 2005 ο συνδυασμός αυτός εκτοξεύεται στο 53,4%. Ταυτόχρονα, το ποσοστό γεννήσεων στην Ιρλανδία σε σχέση με τη δεκαετία του '80 μειώνεται κατά το 1/3¹²⁴.

4.4.3.2 Οι εξελίξεις στο εσωτερικό της Ιρλανδίας και οι αποφάσεις στα ζητήματα πολιτογράφησης

Μέχρι και πρόσφατα λοιπόν η Ιρλανδία θεωρούσε ότι το ζήτημα της μετανάστευσης αφορούσε την πολιτική ελίτ της χώρας και το αντιμετώπιζε ως τέτοιο. Όταν όμως οι αριθμοί μεταναστών αυξήθηκαν και ταυτόχρονα παρουσιάστηκαν ζητήματα κοινωνικής παθογένειας εξαιτίας του μεταναστευτικού φαινομένου, η Ιρλανδία κλήθηκε να έχει μια πιο ουσιαστική θεώρηση του ζητήματος. Ποια είναι όμως τα στοιχεία αυτά που αλλάζουν το πολιτικό και κοινωνικό σκηνικό και οδηγούν την Ιρλανδία στην επόμενη αναθεώρηση του Κώδικα Ιθαγένειας;

Το 2004 ο τότε Υπουργός Εμπορίου και Απασχόλησης σε λόγο του στη Βουλή κατά τη διάρκεια «έντονης» συζήτησης γύρω από τις επικείμενες αλλαγές στα ζητήματα κτήσης ιθαγένειας, ανέφερε ότι η Ιρλανδία δεν μπορεί να συνεχίσει να είναι η μόνη χώρα κατά την οποία η ιθαγένεια δίδεται τόσο εύκολα, ενώ όλες οι σχετικές προτάσεις έγιναν στο πλαίσιο του να συμβαδίσει η χώρα με την γενικότερη ευρωπαϊκή αλλά και παγκόσμια πολιτική. Ταυτόχρονα, ο Υπουργός Δικαιοσύνης Willie O' Dea, θέλοντας να αναφερθεί στην εργαλειοποίηση της ιθαγένειας, δίνει στην Βουλή στοιχεία της εφημερίδας Sunday Times τα οποία αναφέρουν ότι το 2003 από τις 3270 γυναίκες που έκαναν αίτηση για άσυλο το 58% ήταν έγκυες, ενώ στο νοσοκομείο του Δουβλίνου, τον τελευταίο χρόνο έγιναν 1951 γεννήσεις από μετανάστες, κάνοντας λόγο ένα πολύ μεγάλο ποσοστό που κάνουν αίτηση πολιτογράφησης με στόχο τα διαβατήρια¹²⁵. Παράδειγμα του «επιτηδευμένου» αυτού τουρισμού αποτέλεσε η περίπτωση της Κινέζας Chen¹²⁶ η οποία κατοικούσε στην Αγγλία χωρίς άδεια παραμονής και θέλησε να γεννήσει το δεύτερο παιδί της στην Ιρλανδία, έτσι ώστε να λάβει μέσω του παιδιού της την Ιρλανδική Ιθαγένεια, την οποία το πρώτο θα είχε αποκτήσει με τη γέννηση του.

¹²⁴ Council of Europe, Social Cohesion and Quality of Life, *Demographic Year Book*, 2003
http://www.coe.int/t/e/social_cohesion/population/demographic_year_book/2003_edition/03%20comparative%20tables/default.asp#P39_494 (τελευταία πρόσβαση 13/8/2011)

¹²⁵ Τα πρακτικά της συνεδρίασης είναι διαθέσιμα στον επίσημο ιστότοπο της Βουλής: Historical Debates Web:
<http://historical-debates.oireachtas.ie/D/0583/D.0583.200404210006.html> (πρόσβαση στις 11/07/2011)

¹²⁶ *Case C-200/02, Chen, ECR, I3887, Chen v. Secretary of State: Expanding the Residency Rights of Non-Nationals in the European Community*, διαθέσιμο στο: <http://ilr.lls.edu/documents/Article329.2King.pdf>

Ένα άλλο ζήτημα που έπαιξε πολύ σημαντικό ρόλο στην υιοθέτηση συγκεκριμένων πολιτικών είναι η αλλαγή που παρατηρήθηκε στην κουλτούρα των Ιρλανδών και στον τρόπο με τον οποίο η κοινωνία αντέδρασε, όταν η αύξηση της μετανάστευσης είχε άμεσο αντίκτυπο σε ζητήματα επιβίωσης για τους Ιρλανδούς, όπως είναι η εύρεση εργασίας.

Σύμφωνα με την Εθνική Συμβουλευτική Επιτροπή για το Ρατσισμό και την Διαπολιτισμικότητα¹²⁷ το 2001 σε διάστημα 6 μηνών κατεγράφησαν 40 κρούσματα βίας, εκ των οποίων το 56% σημειώθηκαν στην ευρύτερη περιοχή του Δουβλίνου. Το 2002 από τον Μάιο μέχρι τον Οκτώβριο ο αριθμός φθάνει τα 67, το 2003 τα 46 με το 65% στην περιοχή του Δουβλίνου, ενώ το 2004 σε διάστημα 6 μηνών ο αριθμός αυτός εκτοξεύεται στα 70. Ποια είναι όμως η θέση των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης; Το 1998, μια χρονιά κατά την οποία όπως προείπαμε η Ιρλανδία βλέπει τη μετανάστευση να αυξάνεται και από την αφάνεια να ανακύπτει σε υπαρκτό πολιτικό και κοινωνικό ζήτημα, η Εθνική Ένωση Δημοσιογράφων σε συνεργασία με την Εθνική Συμβουλευτική Επιτροπή για το Ρατσισμό και την Διαπολιτισμικότητα (NCCRI) οργανώνει ένα συνέδριο στο Δουβλίνο με θέμα την ανησυχητική άνοδο του ρατσισμού και τον προσδιορισμό του ρόλου των μέσων ενημέρωσης σε αυτό. Στην έκθεση του συνεδρίου αποτυπώθηκε η αλλαγή στα ΜΜΕ στον τρόπο αντιμετώπισης του μεταναστευτικού φαινομένου με το πέρασμα των ετών. Η εξέταση αυτή έγινε με βάση τον τρόπο που καλύφθηκαν τα συγκεκριμένα ζητήματα, την αρθρογραφία, ακόμα και τους τίτλους και τα πρωτοσέλιδα. Το πρώτο παράδειγμα που αναφέρεται αφορά στο 1992, όταν η πρώτη ομάδα Βοσνίων έφθασε στην Ιρλανδία. Η συνολική αντιμετώπιση από τα ΜΜΕ κρίνεται ως θετική, αφού στα περισσότερα έντυπα έγινε προσπάθεια να δοθούν οι κοινωνικές και πολιτικές προεκτάσεις του φαινομένου, ώστε να αποφευχθεί η ευρύτερη δαιμονοποίηση αυτού, τονίζοντας το ανθρώπινο στοιχείο των μεταναστών¹²⁸.

Δεν συνέβη όμως το ίδιο και σε μετέπειτα αντίστοιχα γεγονότα, όταν ο αριθμός των μεταναστών άρχισε να αυξάνεται σημαντικά. Στην ίδια έρευνα αναφέρονται τίτλοι εφημερίδων όπου αποτυπώνουν αυτή ακριβώς την αλλαγή, με τις εφημερίδες το 1997 να κάνουν λόγο για «στρατιές» φτωχών που βαλτώνουν την χώρα¹²⁹, να αναφέρουν ότι έλεγχοι στα σύνορα απαγορεύουν την είσοδο μεταναστών στην χώρα¹³⁰. Άλλες εφημερίδες όπως η Sunday Independent σε τίτλο της το 1996, μέσω της αρθρογράφου Mary Ellen Synon, Gardaί αναφέρει ότι είναι ώρα η Ιρλανδία να πετάξει από πάνω της την τρομοκρατία της “κουλτούρας των σκουπιδιών”, αναφερόμενη βέβαια

¹²⁷ Η Εθνική Συμβουλευτική Επιτροπή για το Ρατσισμό και τη Διαπολιτισμικότητα συστήθηκε από τον Υπουργό Δικαιοσύνης τον Ιούλιο του 1998. Ο ρόλος της Επιτροπής είναι συμβουλευτικός στη συνολική ανάπτυξη της δημόσιας πολιτικής σε σχέση με το ρατσισμό και τη Διαπολιτισμικότητα. Τα στατιστικά στοιχεία από έρευνες αλλά και αναφορές της Επιτροπής είναι διαθέσιμα στην ιστοσελίδα της: <http://www.nccri.ie/incidents.html> (τελευταία πρόσβαση στις 15/08/2011)

¹²⁸ Wal ter J., *Report on Racism and Cultural Diversity in the Mass Media*, European Research Centre on Migration and Ethnic Relations (ERCIMER), Vienna, February 2002, p. 226

¹²⁹ “Floodgates open as new army of poor swamp the country”, *The Sunday World*, May, 25/05/1997

¹³⁰ “Border Checks Weed out Illegal Immigrants”, *The Irish World*, August, 1997, διαθέσιμο στο: <http://www.irishtimes.com/newspaper/ireland/1997/0808/97080800010.html>

στη ζωή των μεταναστών η οποία είναι χειρότερη από αυτή των θηρίων, χωρίς καμιά κουλτούρα και κανένα στόχο, ενώ στην ίδια εφημερίδα τον Μάιο του 1997 η δημοσιογράφος Brendan O'Connor γράφει ότι το φαινόμενο αυτό δεν συμβαίνει σε καμία εκπολιτισμένη κοινωνία, ονομάζοντας τους μετανάστες 'εργολάβους κατεδαφίσεων', παραλληλίζοντας την ισοπέδωση που δέχεται μια χώρα κοινωνικά και πολιτικά με την άφιξή τους¹³¹. Σε συνέχεια των παραπάνω, το 2000 η εφημερίδα Observer σε άρθρο της¹³² για την αύξηση της εγκληματικότητας στην Ιρλανδία κάνει λόγο για ρατσιστές που κυβερνούν τους δρόμους της Ιρλανδίας, παραθέτοντας στατιστικά στοιχεία για τα ποσοστά μετανάστευσης. Το γεγονός λοιπόν ότι η μέχρι πρότινος «χώρα του καλωσορίσματος» βλέπει εκτός από τα στοιχεία των στατιστικών να αλλάζει και η κουλτούρα του πληθυσμού φέρνει πολλούς αναλυτές και δημοσιογράφους σε αμηχανία.

Υπό το πρίσμα των παραπάνω εξελίξεων το κυβερνών κόμμα της Ιρλανδίας αποφασίζει τον Ιούνιο του 2004 να διεξάγει δημοψήφισμα με κύριο θέμα την κτήση ιθαγένειας των ατόμων που γεννιούνται στην Ιρλανδία, την οποία μέχρι τότε κάθε τέκνο που αλλοδαπών που γεννιόνταν στην επικράτεια αυτής θεωρούνταν Ιρλανδός πολίτης, ενώ οι οικογένειες αυτών λάμβαναν εξίσου εύκολα την ιθαγένεια. Το αποτέλεσμα της διαδικασίας ήταν σχεδόν το 80% των Ιρλανδών να καταψηφίσει τον υπάρχοντα νόμο και να υπερψηφίσει την πρόταση της κυβέρνησης η οποία προέβλεπε τα τέκνα που γεννιούνται στην Ιρλανδία από αλλοδαπούς γονείς να έχουν δικαίωμα στην κτήση ιθαγένειας μέσω της πολιτογράφησης.

Ποια είναι λοιπόν η αντίδραση της Ιρλανδίας στα νέα δεδομένα σε σχέση με την πολιτογράφηση; Θα εξακολουθήσει να στηρίζει την κτήση ιθαγένειας στην άνευ όρων πολιτογράφηση των αιτούντων με βάση το δίκαιο του εδάφους ή θα αντιδράσει στα νέα δεδομένα προφυλάσσοντας την ιθαγένεια από την πραγματικότητα με την οποία έρχεται αντιμέτωπη;

4.4.3 Οι αλλαγές στην διαδικασία πολιτογράφησης τα τελευταία πέντε έτη

Μέσα λοιπόν σε όλο αυτό το κοινωνικοπολιτικό πλαίσιο που έχει δημιουργηθεί, η Ιρλανδία αποφασίζει ότι από την 1^η Ιανουαρίου του 2005, τα κριτήρια κτήσης ιθαγένειας και πολιτογράφησης αυτών θα πρέπει να αναπροσαρμοστούν με τέτοιο τρόπο έτσι να αντιμετωπιστούν οι πραγματικές διαστάσεις του φαινομένου της μετανάστευσης.

Εκτός από τις βασικές προϋποθέσεις που αποτελούν τον κύριο κορμό και είναι η ενηλικότητα και ο χρόνος διαμονής, εισάγονται νέα στοιχεία, όπου παρατηρείται μια σύγκλιση στα κράτη που θέλουν

¹³¹ Αποσπάσματα των άρθρων: Sunday Independent, *Time To Get Tough On Tinker Terror Culture*, 28/01/1996 και Brendan O'Connor for Sunday Independent, *Patience Runs Thin When Uncivilised Travellers Spill Blood*, 25/03/1997 είναι διαθέσιμα στην ιστοσελίδα της Εθνικής Συμβουλευτικής και Διαπολιτισμική Επιτροπή της Ιρλανδίας (NCCRI) στο: <http://homepage.eircom.net/~racismctee/traveller2.html>

¹³² John Sweeney, *Racist Rule Streets of Ireland*, news. The Observer, 25/06/2000, διαθέσιμο στο: <http://www.guardian.co.uk/world/2000/jun/18/johnsweeney.theobserver>

να δυσκολέψουν σε μεγάλο βαθμό τη διαδικασία. Παράδειγμα αυτού αποτελεί η αξιολόγηση του χαρακτήρα του αιτούντα.

Πιο συγκεκριμένα, στα βασικά χαρακτηριστικά συγκαταλέγεται ότι ο αιτών πρέπει να είναι τουλάχιστον 18 αιτών κατά την αίτηση πολιτογράφησης και να διαμένει στην Ιρλανδία για τουλάχιστον έναν (1) χρόνο συνεχόμενα πριν την κατάθεση του αιτήματος του και άλλα τέσσερα (4) από τα προηγούμενα συναπτά οκτώ (8) έτη ενώ θα πρέπει να δηλώσει ότι επιθυμεί να έχει ως τόπο κατοικίας του και απασχόλησης του για τα επόμενα χρόνια την Ιρλανδία.

Βασική όμως προϋπόθεση για την επιτυχή εξέλιξη της διαδικασίας αποτελεί ο ‘καλός χαρακτήρας’ του αιτούντα. Η αρτιότητα του χαρακτήρα του ενδιαφερόμενου επαληθεύεται από την Ιρλανδική αστυνομία μέσω αναφοράς που καταθέτει σε σχέση με το παρελθόν του αιτούντα, τις εκκρεμείς υποθέσεις και γενικότερα το ποινικό του μητρώο. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα της περίπτωσης του A.B. η οποία έφθασε στο Ανώτατο Δικαστήριο¹³³, όπου η αίτηση του ενδιαφερόμενου απορρίφθηκε με την αιτιολογία της μη πλήρωσης της συγκεκριμένης προϋπόθεσης, αφού η αστυνομία δήλωσε στην αναφορά της ότι ο συγκεκριμένος σε έλεγχο της πρώτης δεν έφερε μαζί του το δίπλωμα οδήγησης. Παρόλο που ο αιτών είχε λάβει το καθεστώς του πρόσφυγα, είχε δύο παιδιά με Ιρλανδική υπηκοότητα, ενώ δεν υπήρξε καταδίκη, ούτε καν κλήθηκε να παρουσιαστεί σε δίκη, το δικαστήριο απεφάνθη ότι ο υπουργός είχε κάθε δικαίωμα να αναστείλει την πολιτογράφηση του συγκεκριμένου, αφού αφενός η απόφαση πάρθηκε στηριζόμενη στο γεγονός ότι ο αιτών δεν πληρούσε μια από τις βασικές προϋποθέσεις και αφετέρου, ακόμα και αν ίσχυε κάτι τέτοιο, ο Υπουργός είχε την δικαιοδοσία να λάβει αρνητική απόφαση αν θεωρούσε ότι κάποιο στοιχείο της συγκεκριμένης αίτησης αντιβαίνει στις γενικότερες αρχές του κράτους. Ως προς το δεύτερο, η σχετική αναφορά υπάρχει και στον επίσημο ιστότοπο της Υπηρεσίας Πολιτογράφησης της κυβέρνησης¹³⁴ όπου ακόμα και από την πρώτη σελίδα, η κυβέρνηση θέλει να κάνει ξεκάθαρο ότι ανεξάρτητα με το εάν κάποιος πληροί της απαιτούμενες προϋποθέσεις, η τελική απόφαση της αίτησης εξακολουθεί να βρίσκεται στη διακριτική ευχέρεια του Υπουργού Δικαιοσύνης και Ισότητας¹³⁵.

Η ίδια πολιτική ακολουθείται μέχρι και σήμερα. Το 2008 η κυβέρνηση αποφασίζει να αυξήσει το κόστος των παραβόλων που απαιτούνται για την πολιτογράφηση και από 650€ που ήταν στο παρελθόν να φτάσει τα 950€ ενώ ταυτόχρονα ο υποχρεωτικός μέσος όρος παραμονής ανεβαίνει στους 26 μήνες, αποτελώνοντας, μαζί με τη Γαλλία, την Ιταλία και τη Σλοβακία, μια από τις χώρες με τα μεγαλύτερα ποσοστά. Ένα χρόνο μετά, εφημερίδα της Ιρλανδίας αναφέρει ότι το Υπουργείο Δικαιοσύνης, λίγο πριν την εισαγωγή των τελευταίων ρυθμίσεων έδωσε εντολή στο προσωπικό

¹³³ A.B. v. Minister for Justice, Equality and Law Reform, [2009] IEHC 449, Ireland: High Court, 18 June 2009, διαθέσιμο στο:

<http://www.unhcr.org/refworld/docid/4b13b5eb2.html> [πρόσβαση 14/08/2011]

¹³⁵ Department of Justice and Equality, *Irish Naturalization and Immigration Service*, <http://www.inis.gov.ie/en/INIS/Pages/WP11000028> (τελευταία πρόσβαση στις 14/8/2011)

του Υπουργείου να σταματήσει την έγκριση των αιτημάτων πολιτογράφησης έως ότου τεθούν σε εφαρμογή οι κανόνες που όριζαν την αύξηση της τιμής του παραβόλου. Παρακάτω, θέλοντας να επικυρώσει το αληθές του δημοσιεύματος αναφέρει ότι τα ποσοστά των πολιτογραφήσεων λίγο πριν την εφαρμογή έπεσαν κατακόρυφα για να αυξηθούν αμέσως μετά. Πιο συγκεκριμένα τον Ιούνιο του 2008 ο αριθμός των αιτημάτων πολιτογράφησης που έγιναν αποδεκτές ήταν 301, τον Ιούλιο έπεσαν στις μόλις 57, ενώ τους δύο επόμενους μήνες αυξήθηκαν πάλι στις 434 και 558 αντίστοιχα. Η αιτιολόγηση του υπουργείου σύμφωνα με το δημοσίευμα για την αύξηση του κόστους των παραβόλων έγινε με σκοπό να μειωθεί ο χρόνος αναμονής των αιτούντων μέσω της πρόσληψης περισσότερων υπαλλήλων στην συγκεκριμένη υπηρεσία, τη στιγμή που η εφημερίδα αναφέρει ότι δικηγόροι στη συγκεκριμένη υπηρεσία ισχυρίζονται ότι θα γίνουν περικοπές¹³⁶.

Την ίδια χρονιά, ακολουθώντας παράλληλα και την πορεία των γεγονότων εκτός από αυτή των κανόνων, σε διάστημα 6 μηνών καταγράφονται 56 κρούσματα βίας, το 32% των οποίων σχετίζονται με το άρθρο του Kevin Myers στην Ιρλανδική εφημερίδα Independent, «η Αφρική δεν έχει να προσφέρει τίποτα άλλο πέρα από το AIDS»¹³⁷ τη ίδια στιγμή που το Οικονομικό και Κοινωνικό Ερευνητικό Ίδρυμα (ESRI) αναφέρει ότι τουλάχιστον 50.000 άνθρωποι θα μεταναστεύσουν από την Ιρλανδία το 2011, σύμφωνα με την τελευταία πρόβλεψη του¹³⁸.

4.4.5 Συμπεράσματα

Παρατηρούμε λοιπόν ότι από την αρχή της σύστασης του ελεύθερου κράτους η Ιρλανδία προσπάθησε να αντιμετωπίσει τις πολιτικές και κοινωνικές προκλήσεις με τις οποίες έρχονταν αντιμέτωπη, με τέτοιο τρόπο, ώστε κάθε φορά να είναι μεν συνεπής προς τον πολιτικό της στόχο ταυτόχρονα όμως να είναι σε θέση να λειτουργήσει κατασβεστικά προς τις νέες και συνεχής κοινωνικές προκλήσεις.

Μετά την ανεξαρτητοποίηση η Ιρλανδία θέλησε να ενισχύσει τους δεσμούς της με την διασπορά υιοθετώντας από αρχή ένα γενναιόδωρο σύστημα ιθαγένειας. Το σύστημα αυτό στηριζόμενο στο δίκαιο του αίματος, έδινε χωρίς κανένα περιορισμό την ιθαγένεια σε όσους είχαν Ιρλανδική καταγωγή ή ρίζες από την Ιρλανδία, ταυτόχρονα όμως διατηρούσε και τις αρχές του δικαίου του

¹³⁶ "Delay to Citizenship Applications over Fees", RTE NEWS, May, 2009, διαθέσιμο

στο: <http://www.rte.ie/news/2009/0519/immigration.html> (τελευταία πρόσβαση 16/09/2011)

¹³⁷ NCCRI, *Reported Incidents Related to Racism and Strategic responses from NCCRI*, 2008, σελ. 3

¹³⁸ Former president speaks about Irish immigration", sit. *Workpermit*, October, 2007, διαθέσιμο στο: <http://www.workpermit.com/news/2007-10-18/ireland/mary-robinson-notre-dame-immigration-speech.htm> (τελευταία πρόσβαση 16/09/2011)

εδάφους, δίνοντας ιθαγένεια σε όσους γεννήθηκαν στην επικράτεια της. Την ίδια λογική ακολουθούσε και η πολιτογράφηση. Εύκολοι σχετικά κανόνες, με τα τέσσερα χρόνια παραμονής να αποτελούν την βάση και τους μετανάστες να έχουν το δικαίωμα στην διπλή ιθαγένεια. Όταν όμως τα πράγματα αλλάζουν στην Ιρλανδία και η ίδια βιώνει στο εσωτερικό της τον αντίκτυπο της μετανάστευσης ειδικότερα σε περίοδο που δεν υπάρχει αντίστοιχη οικονομική ανάπτυξη στη χώρα, τότε άλλαξε και αυτή την πορεία της, μετρίασε τα φιλελεύθερα στοιχεία και άρχισε όλο και περισσότερο να «κλείνει» το σύστημα ιθαγένειας προς τους μεταναστευτικούς πληθυσμούς.

Για να μπορέσει όμως κάποιος να αντιληφθεί την εργαλειοποίηση που υπέστη η διαδικασία της κτήσης ιθαγένειας ως προς την πολιτογράφηση των μεταναστών αξίζει να αναλυθεί το παρακάτω παράδειγμα. Όπως αναφέραμε, η οικονομική κατάσταση στη χώρα και η μεταβολές σε αυτή ήταν ένας ακόμα σημαντικός ρόλος που έπαιξε ρόλο στην πορεία της διαδικασίας της πολιτογράφησης. Τον Απρίλιο του 1989 η κυβέρνηση της Ιρλανδίας προωθεί ένα σχέδιο επενδύσεων και προσέλκυσης ξένων επενδυτών. Λόγω του συγκεκριμένου πλαισίου και της ανάγκης που είχε η Ιρλανδία να προσελκύσει επενδυτικό κοινό αλλάζει για τη συγκεκριμένη ομάδα του όρους πολιτογράφησης. Οι όροι αυτοί διαφέρουν από αυτούς των υπολοίπων και μάλιστα είναι τοποθετημένοι σε ένα νομικά αίολο πλαίσιο εγείροντας πολλά ερωτήματα και προβληματικές γύρω από αυτό. Η ‘Δήλωση Πρόθεσης’ παρουσιάστηκε τον Απρίλιο του 1989 και ανέλυε τις προϋποθέσεις που θα ίσχυαν στην πολιτογράφηση των επενδυτών, χωρίς όμως να αναφέρει καν το ελάχιστο ποσό που χρειάζονταν για να θεωρηθεί κάποιος επενδυτής¹³⁹. Υπολογίζεται ότι από το 1989 μέχρι και το 1994 ο αριθμός των πολιτογραφήσεων με τον συγκεκριμένο τρόπο ανήλθε στις 66, ενώ άλλες 39 δόθηκαν στους/ στις συζύγους και στα ανήλικα παιδιά τους. Αυτό που ήταν όμως κοινά αποδεκτό είναι ότι οι συγκεκριμένες διαδικασίες ήταν εξαιρετικά αμφίβολες, με σημαντικές ενδείξεις αδιαφάνειας. Για τους λόγους αυτούς η γνωμοδοτική επιτροπή αποφασίζει το 1994 να δώσει γραπτώς μια αναφορά περιγραφής των απαιτούμενων προϋποθέσεων. Ο αριθμός πολιτογραφήσεων μειώνεται στους 60 συνολικά αλλά το σχέδιο παραμένει σε εφαρμογή.

Πότε όμως σταμάτησε νομικά να βρίσκεται το συγκεκριμένο νομοσχέδιο σε ισχύ; Η εξεταστική επιτροπή αναγνώρισε ότι το συγκεκριμένο έχει γίνει ζήτημα πολλών αντιπαραθέσεων στη Βουλή αλλά και στα ΜΜΕ, λόγω του ότι ουσιαστικά νομιμοποιούσε την ύπαρξη μιας διαδικασίας δύο ταχυτήτων, φέρνοντας σε σύγκριση τη διαδικασία που ακολουθείται σε μεμονωμένες αλλά και ευάλωτες περιπτώσεις και μάλιστα ατόμων που στις περισσότερες περιπτώσεις δεν επιθυμούν καν να παραμείνουν στην Ιρλανδία¹⁴⁰. Ωστόσο, αν και από το 1998 τίθεται σε ανενεργία, δεν ήταν πριν την αναθεώρηση του 2004 όταν σταμάτησε και τυπικά η εφαρμογή του όπως και των σχετικών προβλέψεων περί ισχυρών δεσμών.

¹³⁹ Handol G., “Ireland”, στο: Bauböck R, Ersboll R., Groenendijk K. & Waldrauch H.(eds.), *Acquisition and Loss of Nationality- Policies and Trends in 15 European Countries*, Vol. II: Country Analyses, Amsterdam University Press, Amsterdam, 2006, σελ. 163

¹⁴⁰ Ομοίως, σελ. 304

Σύμφωνα με το Ιρλανδικό Κέντρο Υποστήριξης Μεταναστών, η διαδικασία στην Ιρλανδία είναι «ανησυχητική» αφού δεν πρόκειται για μια αξιόπιστη διαδικασία τη στιγμή και δεν υπάρχει ένας σαφής και υποδειγματικός τρόπος που πρέπει να ακολουθήσει κάποιος για να ολοκληρώσει επιτυχώς τη διαδικασία πολιτογράφησης του. Η χορήγηση ιθαγένειας υπόκειται στην διακριτική ευχέρεια του υπουργού Δικαιοσύνης. Χαρακτηρίζεται από καθυστέρηση και οι αποφάσεις είναι συχνά απορριπτικές για ήσσονος σημασίας λόγους¹⁴¹. Τον Φεβρουάριο του 2009 ο Υπουργός δικαιοσύνης σε συνεδρίαση της βουλής δηλώνει ότι η πολιτογράφηση είναι προνόμιο που δεν μπορεί να δίνεται ασύστολα και στον οποιονδήποτε. Πρέπει να εξετάζονται όλες οι παράμετροι μία από τις οποίες αφορά στον αν ο μετανάστης θα είναι βάρος για την χώρα. Ταυτόχρονα εντύπωση προκαλεί το γεγονός ότι στο τέλος θέλοντας να ισχυριστεί ότι και στις άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ισχύει κάτι παρόμοιο αναφέρει: μαντεύω (!) ότι η εξέταση άλλων συστημάτων χωρών θα αποδείκνυε ότι η διαδικασία διαρκεί περισσότερο απ' ότι στην Ιρλανδία¹⁴².

4.5 Η περίπτωση της Ελλάδας

4.5.1 Εισαγωγή

Όπως είδαμε και στα τρία προηγούμενα παραδείγματα για να γίνει κατανοητή η πορεία που ακολουθεί μια χώρα, πρέπει αρχικά να γίνει γνωστή η βάση στην οποία σύστησε τους πρώτους κανόνες κτήσης ιθαγένειας.

Η Ελλάδα αποτελεί μια από τις χώρες η οποία στήριξε τους πρώτους κανόνες κτήσης ιθαγένειας στο δίκαιο του αίματος. Οι όροι «ιθαγένεια», «ωπηκοότητα» και «αδιότητα του πολίτη» έχουν ακριβώς την ίδια σημασία και παραπέμπουν στο «ορθόδοξο γένος» της θρησκευτικής κοινότητας των επαναστατημένων ορθόδοξων, η οποία εθνικοποιείται σταδιακά κατά τον 19^ο αι. Ο Κώδικας Ελληνικής Ιθαγένειας του 1955 ορίζει ότι το τέκνο Έλληνα ή Ελληνίδας αποκτά από τη γέννησή του την ελληνική ιθαγένεια¹⁴³, κάνοντας έτσι άμεση αναφορά στους δεσμούς αίματος ανάμεσα στον πολίτη με το ελληνικό έθνος. Με εξαίρεση ίσως τις πιο πρόσφατες αλλαγές, στην πορεία των ετών η Ελλάδα συνδυάζει ένα αυστηρό δίκαιο του εδάφους με μια σκληρή διαδικασία πολιτογράφησης, μετριάζοντας τα στοιχεία ανοχής. Χαρακτηριστικά, ο Mark Monrje Howard σε σχόλιο του για την αυστηρότητα των κανόνων της Ελλάδας στη διαδικασία πολιτογράφησης, αναφέρει ότι δεν θα έπρεπε να μας εκπλήσσει το γεγονός ότι η Ελλάδα είναι σχετικά ανεκτική στην

¹⁴¹ Immigrant Council of Ireland, *Living in Limbo: Migrants' Experiences of applying for Naturalisation in Ireland*, Immigrant Council of Ireland in Collaboration with NASC, 2011, σελ. 8

¹⁴² Minister for Justice, Equality and Law Reform, Mr Dermot Ahern, TD, Dail questions, Wednesday, 25 February 2009

¹⁴³ Ν. 3370/1955, Κώδικας Ελληνικής Ιθαγένειας, Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής δημοκρατίας, 23 Σεπτεμβρίου 1955, Αρ. Φύλλου 258/2112

διπλή ιθαγένεια¹⁴⁴, αφού τελικά αυτοί που κατορθώνουν να ολοκληρώσουν επιτυχώς τη διαδικασία είναι πάρα πολύ λίγοι¹⁴⁵.

Εξετάζοντας τις πολιτικές που ακολουθήθηκαν σχετικά με την ιθαγένεια, το κρισιμότερο στοιχείο αφορά στη διάκριση των πολιτών ανάμεσα σε ομογενείς/αλλογενείς. Η διάκριση αυτή κάθε άλλο παρά ελάσσοнос σημασίας είναι, αφού επέφερε σημαντικές διαφοροποιήσεις στον τρόπο αντιμετώπισης των πληθυσμών που βρέθηκαν στην Ελλάδα ζητώντας πρόσβαση στην ελληνική ιθαγένεια. Με τον όρο «ομογενής» χαρακτηρίζουμε το άτομο εκείνο το οποίο δεν έχει μεν την ελληνική ιθαγένεια, έχει όμως την ελληνική εθνικότητα. Συνδέεται δηλαδή με το ελληνικό έθνος, θεωρητικά τουλάχιστον, μέσω των κοινών παραδόσεων, της κοινής γλώσσας και κυρίως της κοινής ελληνικής εθνικής συνείδησης. Ο «αλλογενής» διακρίνεται στον αλλογενή αλλοδαπό και στον ομογενή αλλοδαπό. Αυτοί που θα μας απασχολήσουν περισσότερο είναι οι πρώτοι, τα άτομα δηλαδή τα οποία δεν έχουν την ελληνική ιθαγένεια και ανήκουν σε διαφορετικό από το ελληνικό έθνος.

Παρόλο που παρακάτω δεν θα επιμείνουμε στην αναφορά των επιμέρους προϋποθέσεων πολιτογράφησης για τους ομογενείς, ωστόσο, επειδή η μεταχείριση των τελευταίων στα ζητήματα ιθαγένειας παρουσιάζει σημαντικές διαφοροποιήσεις σε σχέση με τους αλλογενείς πληθυσμούς, που αξίζει να σημειωθούν, θα υπάρξουν επιμέρους αναφορές οι οποίες θα αναδείξουν αυτή ακριβώς την επιλεκτική «χρήση» των κανόνων.

4.5.2 Η μετανάστευση στην Ελλάδα- Δεδομένα και στοιχεία

Ενώ μέχρι τη δεκαετία του 1980 η διεθνής μεταναστευτική ιστορία καταγράφει την Ελλάδα ως κλασική χώρα αποστολής μεταναστών, η δεκαετία του '90 αλλάζει ριζικά τον δημογραφικό χάρτη της Ελλάδας, προσθέτοντας στο πληθυσμό της περισσότερο από ένα εκατομμύριο μετανάστες.

Οι μετακινήσεις αυτές συνδέονται κυρίως με τις πολιτικές εξελίξεις στην Ανατολική Ευρώπη, ενώ μεταναστευτικές μειονότητες προέρχονται από την Αφρική και την Ασία. Σύμφωνα με το αρμόδιο Υπουργείο, το 2000 διαμένουν μόνιμα στην Ελλάδα 160,000 «παλιννοστούντες» Πόντιοι από χώρες της Σοβιετικής Ένωσης ενώ σύμφωνα με τη Γενική Γραμματεία Παλιννοστούντων του Υπουργείου Μακεδονίας – Θράκης, οι ομογενείς από την πρώην ΕΣΣΔ προέρχονται στην πλειοψηφία τους από τη Γεωργία (52%) , από το Καζακστάν (20%), τη Ρωσία (15%), την Ουκρανία (2%) και το Ουζμπεκιστάν (2%)¹⁴⁶. Κατά τη δεκαετία 1980 έως 1990 η παρουσία των μεταναστών ανέβηκε στο 7,27% του συνολικού πληθυσμού.

¹⁴⁴ Η διπλή ιθαγένεια αποτελεί για τα περισσότερα κράτη σημείο ταμπού και εγείρει πολλές αντιπαράθεσεις κατά την εφαρμογή της

¹⁴⁵ Marc Monrje Howard, *The Politic of Citizenship in Europe - Greece*, Gambbridge Un.press, 2009, σελ. 111

¹⁴⁶ Τα στοιχεία αυτά δίνονται στο κείμενο του Δ. Χριστόπουλου στο: *Τα δικαιώματα στην Ελλάδα 1953-2003, Η Ελληνική Ιθαγένεια στην εποχή της Μετανάστευσης – «Παλιννόστησης»*, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα,

Σύμφωνα με επίσημα στοιχεία της απογραφής της Ελληνικής Στατιστικής Υπηρεσίας¹⁴⁷ του 2001, Ο αριθμός των μεταναστών φθάνει τις 762.191, από τους οποίους οι 690.000 είναι υπήκοοι τρίτων χωρών (όχι όμως ομογενείς), ενώ η Ελλάδα αποτελεί την ευρωπαϊκή χώρα με τη μεγαλύτερη σχετική αύξηση του ποσοστού των αλλοδαπών, με μικρή απόσταση από παραδοσιακά μεταναστευτικά κράτη, όπως το Λουξεμβούργο, το Βέλγιο, την Αυστρία, και τη Γερμανία. Στη σύστασή τους το 56% του συνόλου των μεταναστών προέρχονται από την Αλβανία, ενώ ακολουθούν οι Βούλγαροι (5%), οι Γεωργιανοί (3%) και οι Ρουμάνοι (3%). Ωστόσο, η Ελλάδα είναι η μοναδική χώρα της Ε.Ε. η οποία έχει μια εθνικότητα μεταναστών τα οποία ξεπερνά το 50% του συνόλου των αλλοδαπών που βρίσκονται στη χώρα¹⁴⁸.

Όπως και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες έτσι και στην Ελλάδα ο σημαντικότερος λόγος μετανάστευσης είναι η εργασία, αλλά και η οικογενειακή επανένωση. Η εργασία ως κύριος λόγος μετακίνησης ισχύει για τους μεταναστευτικούς πληθυσμούς από τη Ρουμανία, το Πακιστάν, τη Βουλγαρία, το Μπαγκλαντές και το Ιράκ. Το 1991 το 1,6% επί του πληθυσμού είναι μη Έλληνες, ενώ το 2001 το ποσοστό αυτό φθάνει στο 7,3%.

Το άνοιγμα των συνόρων το 1990 σε συνδυασμό με την απουσία συγκεκριμένης πολιτικής διαχείρισης του μεταναστευτικού, έκαναν την κατάσταση ακόμα πιο περίπλοκη. Η μαζική μετανάστευση κατά τη δεκαετία του '80 βρήκε την Ελλάδα ανέτοιμη να αντιμετωπίσει τα κύματα μεταναστών που δέχτηκε, όχι μόνο λόγω του αριθμητικού μεγέθους αυτών, αλλά και της σύντομης χρονικά εξέλιξης του φαινομένου.

4.5.3 Οι εξελίξεις στη διαδικασία πολιτογράφησης τα τελευταία είκοσι έτη: Οι άμυνες του ελληνικού κράτους και η «διαφύλαξη» της ιθαγένειας

Η Ελλάδα βρίσκεται για πρώτη φορά ουσιαστικά αντιμέτωπη με το ζήτημα της κτήσης της ελληνικής ιθαγένειας από αλλοδαπούς μόλις τη δεκαετία του 1980. Έως τότε η ελληνική διοίκηση επιδίδοταν σε μια άλλη πρακτική, αυτή της στέρησης της ελληνικής ιθαγένειας¹⁴⁹, αφού μετά το τέλος και του εμφύλιου πολέμου το 1949, το πολιτικό σκηνικό στην Ελλάδα είναι τέτοιο όπου η ιθαγένεια επιστρατεύεται ως «όπλο» απέναντι σε συγκεκριμένες πολιτικές σκοπιμότητες. Μέχρι και τη δεκαετία του '90 η Ελλάδα διέπεται από ένα σύστημα κανόνων με το οποίο προσπαθεί να επιλύσει εκκρεμούντα ζητήματα της πολιτικής της ιστορίας. Το τέλος του Ψυχρού πολέμου αποτελεί κομβικό σημείο για την ελληνική ιθαγένεια η οποία από εκείνο το σημείο και έπειτα άρχισε να λαμβάνεται ως ένα δικαίωμα δύο ταχυτήτων, ανάμεσα σε ομογενείς και μη. Από τη μία

2004, σελ. 104, από έρευνα του Υπουργείου Μακεδονίας – Θράκης: *Η ταυτότητα των Παλιννοστούντων Ομογενών από την πρώην ΕΣΣΔ*

¹⁴⁷ Στοιχεία Απογραφής 2011, διαθέσιμα στο:

¹⁴⁸ Μεσογειακό Παρατηρητήριο Μετανάστευσης Ι.Α.Π.Α.Δ., *Στατιστικά Δεδομένα για τους Μετανάστες στην Ελλάδα*, Πάντειο Πανεπιστήμιο, 2004, σελ. 6

¹⁴⁹ Χριστόπουλος Δ., «Η τελευταία εικοσαετία της ελληνικής ιθαγένειας: 1984-2004», *Σύγχρονα Θέματα*, τχ 91, Οκτώβριος – Δεκέμβριος, 2005, σελ. 24

οι ομογενείς, για τους οποίους το κράτος επιφυλάσσει ειδική μεταχείριση και διευκόλυνση στη διαδικασία κτήσης ιθαγένειας¹⁵⁰ και από την άλλη η αλλοδαποί οι οποίοι μένουν για χρόνια στην αφάνεια των διαδικασιών.

4.5.3.1 Η «θωράκιση» της πολιτογράφησης

Όταν ένα κράτος επιθυμεί την προάσπιση της διαδικασίας πολιτογράφησης, εισάγει συγκεκριμένους κανόνες οι οποίοι στοχεύουν, στον άμεσο ή έμμεσο, αποκλεισμό των μεταναστών από τη διαδικασία. Με τον όρο «άμεσο» περιγράφονται οι προϋποθέσεις που εισάγονται και αναφέρονται κυρίως στους χρονικούς περιορισμούς, ενώ με τον όρο έμμεσο περιγράφονται οι αλλαγές που γίνονται στις προϋποθέσεις και ενώ τυπικά δεν στερούν από κανέναν το δικαίωμα εισαγωγής στη διαδικασία, αποτελούν όμως αντικειμενικά και σημαντικά εμπόδια.

Το πρώτο βήμα του ελληνικού κράτους για να διαφυλάξει την ιθαγένεια του από τους «ανεπιθύμητους» είναι οι συνεχώς αυξανόμενες χρονικές προϋποθέσεις απαραίτητης προηγούμενης παραμονής στη χώρα. Στην Ελλάδα, το 1998 τα προηγούμενα οκτώ έτη υποχρεωτικής παραμονής ανεβαίνουν στα δέκα, με επιπρόσθετο περιορισμό τα πέντε από αυτά να είναι συμπληρωμένα πριν την κατάθεση της αίτησης πολιτογράφησης, ενώ το 2001 καταργείται τελικά η προϋπόθεση υποχρεωτικών ετών παραμονής στη χώρα μετά την κατάθεση της αίτησης.

Η επόμενη παρατήρηση αφορά στην προσπάθεια που είχε προηγηθεί και συνεχίστηκε, για την αποκέντρωση της διαδικασίας πολιτογράφησης. Ενώ η προσπάθεια αυτή είχε ήδη ξεκινήσει από το 1995, όταν η αρμοδιότητα για την έκδοση πράξεων καθορισμού της ιθαγένειας είχε περάσει από το Υπουργείο Εσωτερικών στη Νομαρχία, το 1998 η ανάλογη διαδικασία, αλλά και αυτή της σχετικής έρευνας που διεξάγεται προηγουμένως, περνά στις υπηρεσίες των Περιφερειών¹⁵¹, με την αιτιολογία να αποσυμφωρηθεί η διοίκηση από τον μεγάλο όγκο των αιτήσεων. Το βασικό όμως ερώτημα που προέκυψε και εκφράστηκαν ανησυχίες, αφορά στον βαθμό που οι περιφέρειες είναι επαρκώς στελεχωμένες για τη διεκπεραίωση μιας τέτοιας διαδικασίας¹⁵² έτσι ώστε να οδηγηθούν στη λήψη ασφαλών αποφάσεων. Χαρακτηριστικό, ας επιτραπεί ο όρος, των «εμμονών» που είχε το κράτος με συγκεκριμένους πληθυσμούς είναι το γεγονός ότι περιπτώσεις οι οποίες

¹⁵⁰ Για παράδειγμα, η ελληνική διοίκηση θέτει στη διάθεση της νομικά εργαλεία όπως ο «καθορισμός» για να μπορέσει να αποσυνδέσει την κτήση ιθαγένειας των ομογενών από τις αυστηρές προϋποθέσεις της πολιτογράφησης, όπως επίσης με την ίδια διάθεση, δείχνει ένα γενναιόδωρο πρόσωπο στους «παλιννοστούντες» από την πρώτην ΕΣΣΔ, στους οποίους παρέχει έναν συνοπτικό τρόπο κτήσης ιθαγένειας τον οποίο και αποκαλεί «ιδιόμορφη πολιτογράφηση»¹⁵⁰, «κατά παρέκκλιση από κάθε γενική η ειδική διάταξη, που προβλέπει την υποβολή ορισμένων δικαιολογητικών»¹⁵⁰. Την ίδια στιγμή, και ενώ το μεγαλύτερο ποσοστό μεταναστών που δέχθηκε η Ελλάδα κατά τη δεκαετία του '90 είναι Αλβανοί, οι αιτήσεις πολιτογράφησης των ατόμων αυτών παραμένουν εκκρεμείς για τουλάχιστον δύο γενιές.

¹⁵¹ Ν. 2648/1998, άρθρ. 1, Φ. 238/Α'

¹⁵² Γραμμένος Σ., Το δίκαιο της ελληνικής ιθαγένειας, εκδ. Καραναστάση (4^η έκδ.), Αθήνα, 2003, σελ. 154

χαρακτηρίζονται εθνικής σημασίας παραμένουν στην αρμοδιότητα του Υπουργείου Εσωτερικών¹⁵³.

Το 2001 το ελληνικό κράτος προσπαθεί και πάλι να προλάβει τις εξελίξεις. Η άφιξη σημαντικού τμήματος μεταναστών μετρά πλέον μία δεκαετία καθιστώντας, με τους ισχύοντες νόμους, περισσότερα άτομα ικανά να συμπληρώνουν τις τυπικές προϋποθέσεις για να ενταχθούν στη διαδικασία. Υπό αυτό τον φόβο, το κράτος αντιδρά και προσπαθεί και να βρει τρόπο να ελέγξει την κατάσταση, ο οποίος όμως τρόπος συνοψίζεται στο να αποθαρρυνθούν οι μετανάστες από την κτήση ιθαγένειας. Η απάντηση έρχεται με την εισαγωγή της υποχρέωσης καταβολής ενός παραβόλου αξίας 1467€. Το ποσό αυτό κρίνεται ούτως ή άλλως άκρως απαγορευτικό, πόσο μάλλον αν συλλογιστεί κάποιος ότι μιλάμε για οικογένειες που θέλουν να προσφύγουν στη διαδικασία¹⁵⁴. Επιστρέφοντας για λίγο στο προηγούμενο σχόλιο για την ιθαγένεια ως ένα δικαίωμα δύο ταχυτήτων, θα αναφέρουμε ότι ένα χρόνο αργότερα, οι ομογενείς εξαιρούνται από την υποχρέωση καταβολής του παραβόλου κατά την πολιτογράφησή τους.

Σε όλα τα παραπάνω σημαντικό σημείο αναφοράς, αποτελούν οι αλλαγές στον Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, οι οποίες έγειραν σημαντικά ερωτήματα για διαδικασία πολιτογράφησης. Βάσει των αλλαγών αυτών, η διοίκηση «για υποθέσεις που αφορούν κτήση, αναγνώριση και ανάκτηση της ιθαγένειας» όχι μόνο απαλλάσσεται από οποιαδήποτε δεσμευτική προθεσμία απάντησης, αλλά συνεπακόλουθα από την υποχρέωση απάντησης στα πρόσωπα που συναλλάσσονται γραπτώς με αυτή καθώς και την υποχρέωση αιτιολογίας των αποφάσεων¹⁵⁵. Ως αποτέλεσμα, πράγμα το οποίο συνέβη, η διοίκηση είχε το δικαίωμα να κρατάει για χρόνια σε εκκρεμότητα τις αιτήσεις πολιτογράφησης, χωρίς μάλιστα να είναι υποχρεωμένη να ενημερώνει τον ενδιαφερόμενο για την πορεία του φακέλου του. Η διαδικασία ήταν συνεχώς σε εκκρεμότητα χωρίς τη δυνατότητα της παραμικρής αντίδρασης. Ακόμα, λόγω του ότι από τις συγκεκριμένες εξαιρέσεις προέκυπτε και ότι η «μη υπαγωγή των πράξεων ή των παραλείψεων της διοίκησης στον έλεγχο των ελληνικών δικαστηρίων», ο αιτών δεν μπορούσε να έχει ούτε δικαστική προστασία επί του θέματος.

Τον Νοέμβριο του 2004 υιοθετείται από το κοινοβούλιο ο νέος Κώδικας Ελληνικής Ιθαγένειας, ο οποίος όμως δεν παρέχει καμία νέα κανονιστική διάταξη σε ότι αφορά την πολιτογράφηση, κάτι το οποίο συμβαίνει και με τον νέο νόμο για την μετανάστευση το 2005. Ο νέος ΚΕΙ εξακολουθεί να μην εισάγει στοιχεία δίκαιο του εδάφους με αποτέλεσμα η διαδικασία κτήσης της ιθαγένειας από

¹⁵³ Οι περιπτώσεις αυτές αφορούν: Τούρκους μειονοτικούς της Θράκης, Σλαβομακεδόνες πολιτικούς πρόσφυγες, Βλάχους, Τσάμηδες, Έλληνες Αρμένιους, Έλληνες Εβραίους.

¹⁵⁴ Η αλλαγή αυτή συνοδεύτηκε από επιπρόσθετες διατάξεις του Ν. 2910/2001 οι οποίες συνοψίζονται στις εξής παραδείγματα: α) Η δημιουργία της Επιτροπής Πολιτογράφησης στο Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, η οποία γνωμοδοτεί για την χορήγηση ή μη της ελληνικής ιθαγένειας, β) η δημιουργία ευνοϊκότερων προϋποθέσεων για την κτήση ιθαγένειας από τους ανιθαγενείς και τους πολιτικούς πρόσφυγες.

¹⁵⁵ Ν. 2690/1999, Η προθεσμία διεκπεραίωσης των υποθέσεων από τη διοίκηση είναι αυτή των εξήντα ημερών. Εγκύκλιος, «Κοινοποίηση διατάξεων του Ν. 2130/1993 που αφορούν τροποποίηση διατάξεων του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας και παροχή οδηγιών εφαρμογής τους»

τα άτομα που γεννήθηκαν στο έδαφος της Ελλάδας, αντί να γίνεται αυτόματα – κάτω φυσικά από κάποιες προϋποθέσεις- εξακολουθεί να περνάει μέσα από τη διαδικασία της πολιτογράφησης, με τις δυσκολίες που αυτό συνεπάγεται.

Όπως αναφέρεται στο κείμενο του Χριστόπουλου Δ.¹⁵⁶ αυτό που προκαλεί εντύπωση είναι το γεγονός ότι οι αλλαγές (ή μη) που υιοθετήθηκαν με τον νέο Νόμο περί ιθαγένειας πέρασαν με την απόλυτη πλειοψηφία των δύο μεγάλων κομμάτων της κεντροαριστεράς και της κεντροδεξιάς χωρίς καμία πολιτική διαβούλευση με τα αντίστοιχα συμβουλευτικά σώματα. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι ο ΚΕΙ εκπονήθηκε από το Υπουργείο Εσωτερικών της προηγούμενης σοσιαλιστικής κυβέρνησης και πέρασε χωρίς την παραμικρή αλλαγή από τη νέα κυβέρνηση της κεντροδεξιάς.

4.5.3.2 Κοινωνικές και πολιτικές πιέσεις: Η επιτακτικότητα της ανάγκης εξεύρεσης λύσεων

Παρά τις τροποποιήσεις και τις όποιες νομοθετικές πρωτοβουλίες, το ζήτημα της ενσωμάτωσης και πολιτογράφησης των αλλοδαπών παρέμενε ένα από τα τρωτά σημεία του δικαίου της ιθαγένειας. Μια σειρά από συγκεκριμένα ζητήματα εξέγειραν σημαντικές αντιδράσεις τόσο από μεμονωμένους ερευνητές όσο και από ομάδες που ασχολούνται με ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων¹⁵⁷. Τα ζητήματα αυτά συνοψίζονταν στην επαναπροσδιορισμό των εξής ζητημάτων: 1. Τη μη αιτιολόγηση της απόφασης της διοίκησης, 2. Τη μη υπαγωγή στις προθεσμίες του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, 3. Το απαιτούμενο από το νόμο διάστημα νόμιμης παραμονής της χώρας ως τυπική προϋπόθεση της αίτησης πολιτογράφησης, 4. Το ζήτημα της πολιτογράφησης της δεύτερης γενιάς μεταναστών και τέλος 5. Το ύψος του παραβόλου της πολιτογράφησης¹⁵⁸.

Στα έτη που ακολούθησαν το μεταναστευτικό άρχισε να προκύπτει, έστω και δειλά, ως ζήτημα πολιτικού διαλόγου. Οι οικονομικές δυσκολίες που αρχίζει να αντιμετωπίζει το κράτος σε συνδυασμό με το γεγονός ότι οι μετανάστες καταλαμβάνουν το 8,1% του συνόλου του πληθυσμού της Ελλάδας, δημιουργούν πρόσφορο έδαφος για την αναγωγή των μεταναστών ως την κύρια πηγή προβλημάτων.

Επιπρόσθετα, μετά το 2000, έρχεται στο πολιτικό προσκήνιο το πρώτο κόμμα το οποίο εξέφραζε ανοιχτά την αντίδραση του στο μεταναστευτικό, χαρακτηρίζοντας τους μετανάστες απειλή για το ελληνικό έθνος και κράτος. Σε δηλώσεις του ο πρόεδρος του ΛΑ.ΟΣ ανέφερε ότι «οι μισοί κρατούμενοι στις φυλακές είναι λαθρομετανάστες» ενώ σε συνέντευξη του υποστήριξε ότι «πρέπει να δούμε τι θα γίνει με την 3η γενιά των μεταναστών», χαρακτηρίζοντας «λάθος» την έως

¹⁵⁶ Christopoulos D., "Greece", στο: Bauböck R, Ersboll R., Groenendijk K. & Waldrauch H.(eds.), *Acquisition and Loss of Nationality- Policies and Trends in 15 European Countries*, Vol. II: Country Analyses, Amsterdam University Press, Amsterdam, 2006, σελ. 277

¹⁵⁷ Βλ. Συνήγορος του Πολίτη, Ελληνική Ένωση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, Κέντρο Μειονοτικών Ομάδων

¹⁵⁸ Ξ. Κοντιάδης- Θ. Παπαθεοδώρου, *Η μεταρρύθμιση της μεταναστευτικής Πολιτικής- Συγκριτικές Ιδιαιτερότητες της Ελληνικής Νομοθεσίας*, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα, 2007, σελ. 73

τώρα πολιτική των δύο μεγάλων κομμάτων¹⁵⁹. Στην 4η έκθεση του Συμβουλίου της Ευρώπης για τις Φυλετικές Διακρίσεις στην Ελλάδα επισημαίνεται ότι «ο επικεφαλής του ακροδεξιού κόμματος κάνει συχνά δημόσια αντισημιτικές και ρατσιστικές δηλώσεις, κατηγορώντας ακόμη τους μετανάστες για αύξηση των εγκλημάτων που σχετίζονται με ναρκωτικά και της βίας»¹⁶⁰. Μέχρι και εκείνο το σημείο ήταν χαρακτηριστικό για την Ελλάδα η απουσία μιας συντονισμένης ακροδεξιάς. Στις βουλευτικές εκλογές του 2009 το ακροδεξιό κόμμα ΛΑ.Ο.Σ. συνεργάστηκε με τους Οικολόγους Ελλάδας, συγκέντρωσε ποσοστό 5,63% και μπήκε στην βουλή με 15 έδρες.

Τα κρούσματα βίας ενάντια στους μετανάστες άρχισαν να γίνονται εντονότερα. Η μη ικανότητα του κράτους να απορροφήσει τους χιλιάδες πλέον μεταναστών δημιούργησε ένα οριακό σημείο κοινωνική ανοχής. Στην προαναφερθείσα έρευνα¹⁶¹ αναφέρθηκαν 17 σοβαρά περιστατικά βίας ενάντια μεταναστών και προσφύγων ενώ αναφορές υπάρχουν για ένα περιστατικό που συνέβη τον Ιούλιο του 2007 ανάμεσα σε έλληνες και ένα Αλβανό μετανάστη όπου ξυλοκοπήθηκε μέχρι θανάτου στην πόλη στου Βόλου. Αντίστοιχο περιστατικό καταγράφεται τον Δεκέμβριο του 2007 όταν 8 Πακιστανοί ξυλοκοπούνται αγρίως μέσα στο σπίτι τους από οπλισμένους Έλληνες. Το 2007 το 16,4% τον συμμετεχόντων στην έρευνα καταγγέλλει ότι έχει πέσει θύμα αντίστοιχης βίας. Η Επιτροπή αναφέρει ακόμα, με επιφύλαξη βέβαια, ότι υπάρχουν και αναφορές βίαιων περιστατικών από φορείς εξουσίας όπως είναι οι αστυνομικές αρχές ενάντια σε μετανάστες.

4.5.4. «Έλληνας γεννιέσαι δεν γίνεσαι». Η μετανάστευση ως ατυχής συγκυρία

Για πολλά έτη τα μεταναστευτικά ζητήματα βρίσκονται στην ανυπαρξία του δημοσίου διαλόγου όπου «η μη πολιτογράφηση αλλογενών αλλοδαπών αποτελεί δομική κρατική αντίληψη που ακολουθείται με συνέπεια»¹⁶². Στην ετήσια έκθεση του το 1998, ο Συνήγορος του Πολίτη αναφέρει ότι «η εμμονή του ελληνικού δικαίου της ιθαγένειας στη λεγόμενη αρχή του αίματος αποτελεί, όπως και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες πηγή αρκετών προβλημάτων»¹⁶³.

Η Ελλάδα αντιμετωπίζει τα ζητήματα ιθαγένειας ως ένα ζήτημα «εθνικώς ευαίσθητο» το οποίο έμενε στο απυρόβλητο του δημοσίου διαλόγου. Ο εμβόλιμος χαρακτήρας των αλλαγών στις προϋποθέσεις πολιτογράφησης έρχεται περισσότερο να διορθώσει ή να προλάβει επιμέρους ζητήματα¹⁶⁴, παρά να ανταπεξέλθει στις προκλήσεις του μεταναστευτικού, κομμάτι του οποίου

¹⁵⁹ “Μετανάστευση με... ποσόστωση ζήτησε ο Γ. Καρατζαφέρης”, *Ελευθεροτυπία*, Σεπτέμβριος 2009, διαθέσιμο στο: <http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=84670>

¹⁶⁰ European Commission against Racism and Intolerance (ECRI), *Έκθεση της ECRI για την Ελλάδα*, 4ος κύκλος παρακολούθησης, Απρίλιος, 2009, σελ. 35, παρ. 91, [διαθέσιμο και σε: http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/ecri/Country-by-country/Greece/GRC-CbC-IV-2009-031-GRC.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/ecri/Country-by-country/Greece/GRC-CbC-IV-2009-031-GRC.pdf)

¹⁶¹ Council of Europe - European Commission against Racism and Intolerance (ECRI) - *Έκθεση της ECRI για την Ελλάδα*, 4ος κύκλος παρακολούθησης, 2009, σελ. 29

¹⁶² Χριστόπουλος Δ. «Η Ελληνική Ιθαγένεια την Εποχή της Μετανάστευσης – Παλλινόστησης» στο: Χριστόπουλος Δ., Τσαπόγας Μ., *Τα Δικαιώματα στην Ελλάδα 1953-2003*, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα, 2004, σελ. 93

¹⁶³ Συνήγορος του Πολίτη, *Ετήσια Έκθεση 1998*, Εθνικό Τυπογραφείο, Αθήνα, 1999, σελ. 31

¹⁶⁴ Παράδειγμα αποτελεί ο ν. 2503/1997 όπου δίνεται η δυνατότητα στους αλλοδαπούς συζύγους ελλήνων υπηκόων, οι οποίοι έχουν αποκτήσει παιδιά, να πολιτογραφούνται πολύ ευκολότερα και χωρίς χρονικούς

είναι και η ιθαγένεια. Σε κάθε περίπτωση ακόμα και η εν δυνάμει αύξηση των πολιτογραφήσεων δημιούργησαν ένα αίσθημα οχύρωσης στο ελληνικό κράτος απέναντι στον επικείμενο κίνδυνο. Το «Έλληνας γεννιέσαι, δεν γίνεσαι»¹⁶⁵ βρίσκει και την τυπική του εφαρμογή στο ελληνικό δίκαιο.

4.5.5 Ο νέος Κώδικας Ελληνικής Ιθαγένειας του 2010 ως ορόσημο στην πολιτογράφηση των μεταναστών

4.5.5.1 Τροποποιήσεις στον βασικό κορμό– πρακτικά ζητήματα

Υπό το πρίσμα όλων των παραπάνω, κοινωνικών και πολιτικών πιέσεων, το Μάρτιο του 2010 και ύστερα από έντονες διαβουλεύσεις, δημοσιεύεται ο νέος Κώδικας Ελληνικής Ιθαγένειας¹⁶⁶. Εκτός από την εισαγωγή στοιχείων *iuris solii* για την από γέννηση κτήση ιθαγένειας, στα οποία και δεν θα αναφερθούμε περαιτέρω, οι κυριότερες τροποποιήσεις οι οποίες είναι σχετικές με την πολιτογράφηση, αφορούν τόσο στην αλλαγή των ορίων παραμονής, όσο και σε μια σειρά από άλλες μεταρρυθμίσεις τις οποίες και θα εξετάσουμε παρακάτω¹⁶⁷.

α. Από τις βασικότερες αλλαγές στον νέο Κώδικα αποτελεί η αλλαγή του ορίου του απαιτούμενου χρόνου διαμονής. Ενώ μέχρι πρότινος το κατώτατο όριο ήταν τα δέκα χρόνια, με τη νέα ρύθμιση ο ενδιαφερόμενος θα πρέπει να διαμένει νόμιμα για 7 συνεχή έτη πριν από την υποβολή της αίτησης πολιτογράφησης, ενώ διευκολύνσεις υπάρχουν και στην περίπτωση που είναι σύζυγος Έλληνα ή Ελληνίδας και έχουν αποκτήσει παιδί.

Στις νέες προβλέψεις ο όρος της συνεχούς διαμονής δεν νοείται πλέον ως η αδιάλειπτη παρουσία του προσώπου σε συγκεκριμένα γεωγραφικά πλαίσια, αλλά στον ουσιαστικό δεσμό του αιτούντα με τη χώρα διαμονής του η οποία και τοποθετείται ως η βάση των κοινωνικών και βιοτικών του σχέσεων. Στο παρελθόν, οι ημέρες απουσίας από τη χώρα ανεξαρτήτως αιτίας, δεν προσμετρούνταν στις μέρες διαμονής, με αποτέλεσμα η αφαίρεση του συγκεκριμένου διαστήματος να έχει αντίκτυπο στην υποβολή αίτησης πολιτογράφησης, αφού με την αφαίρεση των συγκεκριμένων ημερών, υπήρχε περίπτωση να μην συμπληρωνόταν ο απαιτούμενος χρόνος. Σύμφωνα και με τη νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας¹⁶⁸ η παρουσία του αιτούντα

περιορισμούς, ενώ με τον 2623/1998 καταργείται το πολυσυζητημένο άρθ. 19 του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας όπου αναφερόταν στην απώλεια της ελληνικής ιθαγένειας αλλογενούς που εγκατέλειπε το ελληνικό έδαφος χωρίς πρόθεση παλιννόστησης.

¹⁶⁵ Δήλωση του Νομάρχη Θεσσαλονίκης με αφορμή την υπόθεση του Αλβανού σηματοφόρου μαθητή στη Ν. Μηχανιώνα

¹⁶⁶ Ν. 3838/2010, «Σύγχρονες Διατάξεις για την Ελληνική Ιθαγένεια και την πολιτική συμμετοχή ομογενών και νομίμως διαμενόντων μεταναστών και άλλες ρυθμίσεις», δημοσιεύεται με αριθμό Φ. 49/24.3.2010

¹⁶⁷ Ενδεικτικά αναφέρονται: τροποποίηση των τυπικών προϋποθέσεων πολιτογράφησης (άρθ. 2 & 3), β) απαιτούμενα δικαιολογητικά (άρθ. 4), γ) διαδικασία της πολιτογράφησης (άρθ. 5), δ) καθιέρωση υποχρέωσης αιτιολογίας της απόφασης επί αίτησης πολιτογράφησης (άρθρο 6), ε) ορκωμοσία του πολιτογραφηθέντος αλλοδαπού μετά την ενηλικίωσή του (άρθ. 7), στ) σύσταση Επιτροπής Πολιτογράφησης σε κάθε Περιφέρεια της Χώρας (άρθ. 8), ζ) στη συγκρότηση και τις αρμοδιότητες του Συμβουλίου Ιθαγένειας (άρθ. 11) και η) καθιέρωση προθεσμιών για όλα τα στάδια έως την έκδοση της απόφασης επί της αίτησης πολιτογράφησης (άρθ. 12).

¹⁶⁸ Βλ. ΣτΕ 2114-5/2003, 1331/2004

συνδέεται άρρηκτα με το σύμπλεγμα των οικογενειακών, επαγγελματικών αλλά και κοινωνικών σχέσεων τις οποίες έχει αναπτύξει ο αιτών με τη χώρα και εστιάζει στην πρόθεση του η Ελλάδα να παραμείνει το κέντρο των βιοτικών του σχέσεων¹⁶⁹. Ως αποτέλεσμα, η οποιαδήποτε απουσία του εκτός Ελλάδος, δεν σημαίνει απαραίτητως και τυπικό κώλυμα στην αίτηση πολιτογράφησης του. Ωστόσο, η αρμόδια υπηρεσία της Περιφέρειας οφείλει να εξετάζει τα παραπάνω έτσι ώστε να αποφασίζεται αν το διάστημα αυτό θα προσμετρηθεί κανονικά στο συνολικά απαιτούμενο χρόνο, αφού πρώτα ο αιτών αποδείξει με τα απαραίτητα δικαιολογητικά ότι η Ελλάδα πράγματι αποτελεί το κέντρο των δραστηριοτήτων του.

β. Επόμενη σημαντική αλλαγή είναι η κατοχή οριστικού τίτλου διαμονής ορισμένου τύπου. Η εισαγωγή της κατοχής άδειας διαμονής ορισμένου τύπου ως προϋπόθεση για την υποβολή της αίτησης πολιτογράφησης αποτελεί σημαντική διαφοροποίηση σε σχέση με το προγενέστερο καθεστώς. Πιο συγκεκριμένα, ο αλλοδαπός που επιθυμεί να αποδείξει ότι διέμενε στη χώρα καθ' όλη τη διάρκεια του απαιτούμενου κατά περίπτωση χρόνου, οφείλει να κατέχει υποχρεωτικά έναν συγκεκριμένο τύπο άδειας. Οι τίτλοι αυτοί αποτελούν τεκμήριο σταθερής και νόμιμης διαμονής, με πιο σημαντική την περίπτωση της άδειας του επί μακρόν διαμένοντος, η οποία θεωρείται και η επισφράγιση της ουσιαστικής ένταξης του αιτούντα στην κοινωνία¹⁷⁰.

γ. Εκτός όμως από τις αλλαγές στις τυπικές προϋποθέσεις πολιτογράφησης, ο νέος ΚΕΙ παρουσιάζει αλλαγές συγκριτικά με την πολιτογράφηση στα άρθρα που αφορούν στα δικαιολογητικά¹⁷¹ και πιο συγκεκριμένα το παράβολο¹⁷² το οποίο και έχει αποτελέσει από τα βασικά σημεία κρίσης του προγενέστερου κώδικα. Με τον νέο ΚΕΙ το κόστος αυτού μειώνεται στα 700 ευρώ, ενώ για την εκ νέου υποβολή αίτησης, μετά από έκδοση απορριπτικής απόφασης, είναι 200 ευρώ.

Αν αναλογιστεί κάποιος ότι το κόστος μειώθηκε σχεδόν στο μισό, τότε κρίνεται ότι η αλλαγή που σημειώθηκε είναι σημαντική. Σε ποιο βαθμό όμως ισχύει κάτι τέτοιο; Αν εξετάσουμε το γεγονός σε σχέση με άλλες χώρες της Ε.Ε. η Ελλάδα βρίσκεται περίπου στο μέσον. Επίσης, για άλλη φορά, αν συγκριθεί με το ποσό που οι ομογενείς υποχρεούνται να καταβάλουν, το ποσό δηλαδή των 100 ευρώ μόνο, τότε αντιλαμβανόμαστε την αντιστοιχία. Τέλος, η θεώρηση αυτή αλλάζει ακόμα

¹⁶⁹ Εισαγωγή του βουλευτικού στοιχείου: *animus*

¹⁷⁰ Σύμφωνα λοιπόν με τις διατάξεις της άρθρου 5 περ. ε παρ. 1, οι οριστικοί τίτλοι διαμονής είναι οι εξής:

1. άδεια επί μακρόν διαμένοντος (π.δ.150/2006)
 2. βεβαίωση ή άλλο τίτλο διαμονής που χορηγείται σε πολίτες κρατών – μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (π.δ. 106/2007)
 3. δελτίο ή άλλο τίτλο διαμονής που χορηγείται σε μέλη οικογένειας Έλληνα πολίτη ή πολίτη κράτους – μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή σε γονείς ανηλίκου ημεδαπού (αρθ. 61, 63 και 94 ν.3386/2005)
- δελτίο αναγνωρισμένου πολιτικού πρόσφυγα ή καθεστώς επικουρικής προστασίας ή μέλους οικογένειας κατόχου τέτοιου δελτίου, συμπεριλαμβανομένων και των δελτίων όσων διαμένουν νόμιμα ως υπαχθέντες σε καθεστώς προστασίας για ανθρωπιστικούς λόγους.
4. ταξιδιωτικά έγγραφα ή ειδικό δελτίο που έχουν χορηγηθεί σύμφωνα με τις διατάξεις της Διεθνούς Σύμβασης της Νέας Υόρκης περί του καθεστώτος των ανιθαγενών (ν. 139/1975) και
 5. δελτίο ή άλλο τίτλο διαμονής ομογενούς, κάθε τύπου.

¹⁷¹ Το άρθρο 6 του ΚΕΙ (Ν. 3284/2004) αντικαθίσταται από το άρθρο 4 του 3838/2010

¹⁷² Βλ. άρθ. 58 του 2910/2001 και άρθρο 21 παρ. 3 του 3013/2002

περισσότερο σημειώνοντας το εξής: Τα τέλη για την υποβολή της αίτησης για την υπαγωγή στο καθεστώς του επί μακρόν διαμένοντος ανέρχονται στα 600€. Αυτό σημαίνει ότι κάποιος που θέλει να γίνει κάτοχος της συγκεκριμένης άδειας και να ενταχθεί στη διαδικασία πολιτογράφησης πρέπει ουσιαστικά να δώσει 1300€ σε δύο δόσεις, μέσα σε διάστημα δύο χρόνων (συμπληρώνοντας πέντε έτη για το καθεστώς επί μακρόν διαμονής και στη συνέχεια επτά έτη κατά την αίτηση πολιτογράφησης)¹⁷³. Επομένως ναι μεν, το κόστος ενός μεμονωμένου παραβόλου, το συνολικό κόστος όμως παραμένει υψηλό.

δ) Επόμενες ουσιαστικές αλλαγές είναι η καθιέρωση προθεσμιών για όλα τα στάδια της διαδικασίας πολιτογράφησης. Το άρθρ. 12 του νέου ΚΕΙ ορίζει για πρώτη φορά συγκεκριμένες προθεσμίες για όλα τα στάδια της απόφασης επί της αίτησης πολιτογράφησης, καταργώντας έτσι προγενέστερες διατάξεις. Σύμφωνα με τα νέα δεδομένα, η προθεσμία από την υποβολή της αίτησης πολιτογράφησης μέχρι την έκδοση απόφασης είναι 18 μήνες (παρ. 2).

Το βήμα αυτό αποτελεί μια πάρα πολύ σημαντική αλλαγή, για λόγους τους οποίους έχουμε ήδη αναφέρει. Η μέχρι πρότινος μη αιτιολόγηση μπορούσε να λογιστεί μόνο ως καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αφού ήταν απαράδεκτο να μην έχει δικαίωμα ο ενδιαφερόμενος, όχι μόνο να μάθει σε ποιο στάδιο βρίσκεται η διαδικασία αλλά σε περίπτωση αρνητικής απόφασης, το σημείο που η αίτηση παρουσίαζε κώλυμα. Υποχρεούνταν δηλαδή στην καταβολή συγκεκριμένων δικαιολογητικών και ενός υπέρογκου ποσού, χωρίς να έχει καμία περαιτέρω ενημέρωση για την έκβαση της διαδικασίας πλην του τελικού αποτελέσματος και αυτό σε αόριστο χρόνο. Αναφορές επί του συγκεκριμένου είχαν υπάρξει και στον Συνήγορο του Πολίτη¹⁷⁴ αλλά η συγκεκριμένη διάταξη είχε καταδικαστεί πολλάκις από οργανώσεις για τα δικαιώματα του ανθρώπου¹⁷⁵.

ε) Μια από τις σημαντικότερες αλλαγές αφορά επίσης στην ρήτρα της δημοσιοποίησης των στοιχείων για την πολιτογράφηση¹⁷⁶. Το αρμόδιο Υπουργείο¹⁷⁷ υποχρεούται πλέον στη δημοσιοποίηση των δεδομένων για τις πολιτογραφήσεις τα οποία και συμπεριλαμβάνουν την ημερομηνία γέννησης, το φύλλο, το προφίλ, τον τόπο κατοικίας και τα χρόνια παραμονής στην Ελλάδα. Δεδομένου ότι μέχρι πρότινος η Ελλάδα δεν είχε μια ενιαία βάση συγκέντρωσης

¹⁷³ Παρατήρηση που αναφέρεται στην αναφορά για την Ελλάδα στο: Christopoulos D., Amendments in the Greek Citizenship Legislation (update), Eudo Citizenship Observatory, European University Institute, Robert Schuman Centre for Advanced Studies, March 2010, σελ. 2, διαθέσιμο και σε: <http://eudo-citizenship.eu/docs/CountryReports/recentChanges/Greece.pdf>

¹⁷⁴ Ενδεικτικά αναφέρεται η αναφορά 6781/2005: «μη αιτιολόγηση απόφασης απόρριψης πολιτογράφησης, προθεσμίες σε ζητήματα ιθαγένειας, ζητήματα επικύρωσης αλλοδαπών εγγράφων» και η απάντηση που δόθηκε επί του θέματος από τον ΣτΠ στις 10/05/2005. Διαθέσιμο στο: http://www.synigoros.gr/allodapoi/docs/omo_politografisi-13.pdf (τελευταία πρόσβαση 16/09/2011)

¹⁷⁵ Αναφέρεται ως παράδειγμα η Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου: Περίληψη Αιτιολογικής έκθεσης του προτεινόμενου σχεδίου Νέου Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας (12.2009). Διαθέσιμο στο: <http://www.hlhr.gr/details.php?id=144> (τελευταία πρόσβαση 16/09/2011)

¹⁷⁶ Άρθρ. 10, παρ. 4

¹⁷⁷ Υπουργείο Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης: Πρόγραμμα Διαύγεια, Πολιτογράφηση Αλλογενούς Αλλοδαπού. Περίπτωση: 4A5NK-Y36 <http://et.diavgeia.gov.gr/f/ypes/ada/4%CE%915%CE%9D%CE%9A-%CE%A536>

στοιχείων με αποτέλεσμα να μην μπορούν να υπάρξουν ασφαλή συμπεράσματα, τόσο ποσοτικά όσο και ποιότητα, η ενέργεια αυτή είναι άκρως θετική.

4.5.5.2 Η δοκιμασία ενσωμάτωσης

Όπως στα περισσότερα κράτη που εμφανίζουν προβλήματα μετανάστευσης, έτσι και στην Ελλάδα, η διεύρυνση των τυπικών προϋποθέσεων ενσωμάτωσης, όπως για παράδειγμα τα απαραίτητα έτη διαμονής, συνήθως συνοδεύονται από περαιτέρω αλλαγές στις ενταξιακές απαιτήσεις, όπως οι δοκιμασίες ενσωμάτωσης, που έως τώρα έχουμε δει ότι εγείρουν σημαντικά ζητήματα γύρω από την εφαρμογή τους. Ο νέος Νόμος εισάγει προϋποθέσεις για την ενσωμάτωση των μεταναστών και εν δυνάμει πολιτών της Ελλάδας, προτού την πολιτογράφηση τους, οι οποίες και θα πιστοποιούν την ομαλή ενσωμάτωση του αιτούντα στην κοινωνία. Αυτό συνοψίζεται στα εξής τρία σημεία:

- i. Επαρκής γνώση της Ελληνικής Γλώσσας
- ii. Ομαλή ένταξη στην οικονομική και κοινωνική ζωή της χώρας
- iii. Επαρκής και ουσιαστική συμμετοχή στην πολιτική ζωή της χώρας

Ο ενδιαφερόμενος καλείται επίσης να αποδείξει την εξοικείωση του με την ελληνική ιστορία και τον ελληνικό πολιτισμό, τους θεσμούς του πολιτεύματος, την πολιτική ζωή της χώρας και της σύγχρονης ελληνικής πολιτικής ιστορίας. Η επαγγελματική και οικονομική δραστηριότητα του ενδιαφερόμενου, φιλανθρωπικές δραστηριότητες, συμμετοχή σε κοινωνικές οργανώσεις μέλη των οποίων είναι Έλληνες πολίτες είναι στοιχεία της ομαλής του ένταξης στην κοινωνική και οικονομική ζωή τα οποία και οφείλει να αποδείξει με την προσκόμιση αντίστοιχων τεκμηρίων. Στην αξιολόγηση θα προσμετρούνται οι συστατικές επιστολές Ελλήνων πολιτών και οι σχέσεις του ενδιαφερόμενου με Έλληνες πολίτες.

4.5.6 Συμπεράσματα

Τα ζητήματα ιθαγένειας από νωρίς ήταν για την Ελλάδα ευαίσθητες χορδές, λόγω τις πολιτικής της ιστορίας που προσπαθούσε για χρόνια να μην αγγίζει. Για χρόνια το δίκαιο του αίματος δεν τροφοδοτούσε μόνο το κοινό αίσθημα του συνανήκειν και του έθνους, αλλά και μία σειρά κανόνων οι οποίοι προάσπιζαν αυτή την ιδέα.

Η διάκριση μεταξύ ομογενών και αλλογενών διατρέχει όλη την ιστορία του ελληνικού δικαίου ιθαγένειας¹⁷⁸. Τα κριτήρια απόδοσης ιθαγένειας των συγκεκριμένων πληθυσμών δεν είναι η πραγματική ικανότητα των ανθρώπων αυτών να ενταχθούν στην κοινωνία. Είναι συγκεκριμένες πολιτικές επιλογές οι οποίες παρόλο που εγείρουν σημαντικά ζητήματα ανισοτήτων και αδικιών,

¹⁷⁸ Τσιούκας Γ., «Ομογενείς και Ιθαγένεια: Ανεπάρκειες μιας Διαφοροποιημένης Αντιμετώπισης», , *Σύγχρονα Θέματα*, τχ 91, Οκτώβριος – Δεκέμβριος, 2005, σελ. 32

ανάγονται σε «εθνικό χρέος έναντι των αδελφών Ελλήνων». Από την άλλη, οι μετανάστες οι οποίοι δεν είναι σε θέση – άξιοι να γίνουν Έλληνες πολίτες μένουν για χρόνια στο περιθώριο.

Οι διαδικασίες πολιτογράφησης στην Ελλάδα έχουν έναν στόχο: Όσο το δυνατόν λιγότερα άτομα να λάβουν την ιθαγένεια. Η Ελλάδα βλέπει τη μετανάστευση ως μια ατυχή συγκυρία και δεν πρακτικά αντιμετωπίζει το φαινόμενο ως τέτοιο. Αυστηρές προϋποθέσεις παραμονής, υψηλό κόστος και μια διαδικασία στην οποία η διακριτική ευχέρεια της διοίκησης δεν γνωρίζει όρια¹⁷⁹.

Χαρακτηριστικό των αντιλήψεων για την κτήση της ιθαγένειας είναι το γεγονός ότι ο πρώην υπηρεσιακός υπουργός εσωτερικών προηγούμενης κυβέρνησης ΠΑΣΟΚ , δήλωσε δημοσίως σε εκδήλωση της Ελληνικής Ένωσης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου ότι «Όταν ανέλαβα το πόστο μου ένα μήνα περίπου πριν τις εκλογές του Μαρτίου του 2004, ζήτησα μια ενημέρωση από το προσωπικό του Υπουργείου για τα ζητήματα ιθαγένειας, όπου ενημερώθηκα για την προφορική εντολή του προηγούμενου Υπουργού. Η εντολή αυτή ήταν να μην δίνονται καθόλου ιθαγένειες σε λαούς από τα υπόλοιπα Βαλκάνια...»¹⁸⁰

Τα τελευταία έτη η οικονομική κατάσταση της χώρας και οι επιπτώσεις στην κοινωνία τοποθέτησαν και μεταναστευτικό στην πολιτική ατζέντα. Άρχισε να δημιουργείται ένα έντονο αίσθημα δυσφορίας για την υπάρχουσα κατάσταση το οποίο εκδηλωνόταν απέναντι στους μετανάστες, χωρίς καμία ιδιαίτερη διάκριση ανάμεσα σε αυτούς που ήταν στην χώρα για δεκαετίες και απέναντι σε αυτούς που συνέχιζαν να καταφθάνουν. Ο κοινός τόπος και για τις δύο ομάδες είναι ένας: Οι μετανάστες πρέπει να φύγουν.

Έτσι λοιπόν η Ελλάδα έπρεπε να αντιμετωπίσει ζητήματα που ήταν για χρόνια στη σκιά. Η κατάσταση έφτασε σε οριακό σημείο τόσο από μέρους της κοινωνίας των πολιτών όσο και από τους ίδιους τους μετανάστες. Η άνοδος του ρατσισμού και ακροδεξιών συναισθημάτων γίνεται όλο και πιο έντονη ωθώντας προς την αναγκαιότητα της εκτόνωσης του φαινομένου. Ο πολιτικός λόγος γίνεται ακόμη πιο σκληρός, ενώ και τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης αναφέρονται όλο και περισσότερο στα ζητήματα μεταναστών¹⁸¹ άλλοτε με ανησυχία και άλλοτε με μια αντικειμενική προσπάθεια προσέγγισης.

¹⁷⁹ Ενδεικτικό είναι το γεγονός ότι μόλις το 2005 εστάλη το πρώτο διοικητικό έγγραφο που παραινεί τους υπαλλήλους να μην κάνουν κατάχρηση αυτής της ευχέρειας. Εγκύκλιος του Υπουργείου Εσωτερικών: Φ. 102744/2709 της 28.1.2005

¹⁸⁰ Ν. Αλιβιζάτος, *Εισαγωγική προσφώνηση στην εκδήλωση με αφορμή την υιοθέτηση του Νέου Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας*, που διοργανώθηκε από την Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου με θέμα «Ιστορία και Συγκυρία της Ελληνικής Ιθαγένειας», στο: Χριστόπουλος Δ., «Η τελευταία εικοσαετία της ελληνικής ιθαγένειας: 1984-2004», *Σύγχρονα Θέματα*, τχ 91, Οκτώβριος – Δεκέμβριος, 2005, σελ. 28

¹⁸¹ Παραδείγματα άρθρων :

Πάνω από 900.000 οι μετανάστες στην Ελλάδα, εφημ. Το ΒΗΜΑ, 17/12/2009,

<http://www.tovima.gr/politics/article/?aid=305285>

Δίνουμε την ιθαγένεια με το σταγονόμετρο - Δυσχερείς οι όροι πολιτογράφησης των μεταναστών που έχουν γεννηθεί στην Ελλάδα σύμφωνα με τους σχετικούς ευρωπαϊκούς δείκτες, εφημ. ΤΑ ΝΕΑ, 07/01/2010, <http://www.tanea.gr/ellada/article/?aid=4554101>

Όλα τα παραπάνω δημιούργησαν ένα αντιφατικό κλίμα πιέσεων σε σχέση με τις αλλαγές στα ζητήματα ιθαγένειας. Από τη μια το αντικειμενικό πρόβλημα που υπάρχει επί δεκαετίες για την ένταξη των μεταναστών στην κοινωνία και από την άλλη, πολιτικές πιέσεις για αλλαγές που δεν θα είναι εις βάρος της κοινωνίας. Συντηρητικές πολιτικές αντιλήψεις γίνονται όλο και εντονότερες, ενώ ο ακροδεξιός λόγος κερδίζει περισσότερο έδαφος. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι πριν την αλλαγή του ΚΕΙ το κόμμα του ΛΑ.Ο.Σ ζητούσε να γίνει δημοψήφισμα για το ζήτημα της ιθαγένειας των μεταναστών¹⁸².

Οι αλλαγές λοιπόν του 2010 αποτελούν ορόσημο στον τρόπο με τον οποίο το ελληνικό κράτος χειρίζεται την πολιτογράφηση των μεταναστών. Παρόλο που οι αλλαγές αυτές σίγουρα δεν φτάνουν στο ανώτερο στάδιο των προσδοκιών για ένα κράτος δικαίου και ισότητας, ωστόσο τα βήματα που έκανε η ελληνική ιθαγένεια είναι σημαντικά. Ακόμα και οι όποιες ελλείψεις ή οπισθοχωρήσεις¹⁸³, πρέπει να κριθούν με βάση την ιστορία της ιθαγένειας στην Ελλάδα, η οποία κάθε άλλο παρά ενθαρρυντική είναι.

Κεφάλαιο 5^ο: Τελικά συμπεράσματα

Το τελευταίο μέρος, στο οποίο θα αναλυθούν τα συμπεράσματα της παρούσας εργασίας, ξεκινάει με τις εξής παραδοχές. *Πρώτον*, η δυνατότητα πρόσβασης των μεταναστών στην ιδιότητα του πολίτη είναι άρρηκτα συνδεδεμένη και εξαιρετικά κρίσιμη για την ενσωμάτωσή τους στο κράτος υποδοχής, έχοντας καθοριστικές επιπτώσεις στην ποιότητα του μετέπειτα βίου τους. *Δεύτερον*, η ιδιότητα του πολίτη αποτελεί για το κράτος τη νομική κατασκευή που θα του επιτρέψει να διαχωρίσει τα μέλη μιας κοινωνίας, ανάμεσα σε αυτά που θέλει να κάνει μέλη του λαού του και τα ανεπιθύμητα.

Το αρχικό ερώτημα αφορούσε στο κατά πόσο η πολιτική που ακολουθείται από τα κράτη στα ζητήματα ιθαγένειας είναι αποτελέσματα εσωτερικών αναγκών του κράτους ή μιας διαδικασίας πιέσεων και συντονισμού με κοινές, ευρωπαϊκές και μη, πολιτικές. Η απάντηση που προκύπτει, τόσο από την επισταμένη μελέτη των τεσσάρων περιπτώσεων (Ελλάδα, Γερμανία, Ολλανδία, Ιρλανδία), κρατών τα οποία βίωσαν ή συνεχίζουν τα βιώνουν έντονα το φαινόμενο της μετανάστευσης, όσο και από τη γενικότερη εξέταση των ζητημάτων ιθαγένειας στην Ευρώπη, είναι

¹⁸² Βλ. σχετικό άρθρο: *Επιμένει στο δημοψήφισμα για την ιθαγένεια ο Γ. Καρατζαφέρης*, *innews*, 19/1/2010. Διαθέσιμο στο:

<http://www.inews.gr/29/epimenei-sto-dimopsifisma-gia-tin-ithageneia-o-g-karatzafetis.htm>

¹⁸³ Εδώ θα αναφέρουμε το γεγονός ότι ενώ αρχικά για πρώτη φορά θεσπίστηκε το δικαίωμα ψήφου στις τοπικές εκλογές πρώτου βαθμού σε ομογενείς και μετανάστες που διαμένουν νόμιμα στη χώρα, εφόσον έχουν οριστικές άδειες διαμονής, στη συνέχεια κρίθηκε αντισυνταγματική από το Συμβούλιο της Επικρατείας με τους δικαστές να κάνουν λόγο για συνταγματική κατοχύρωση του «δικαίου του αίματος» Σ.τ.Ε. 350/2011(Δ' Τμήμα, 7μ.), 02/02/2011, <http://www.ste.gr/portal/page/portal/StE/ProsfaresApofaseis>

ότι τα τελευταία παραμένουν στο απυρόβλητο των κοινών συζητήσεων για την χάραξη πολιτικών μεταξύ των κρατών της ΕΕ.

Το ποιους το κράτος επιλέγει και επιθυμεί να εντάξει -το ρήμα δεν χρησιμοποιείται τυχαία αφού αντιπροσωπεύει πλήρως το γεγονός ότι μιλάμε για τη βούληση του κράτος υποδοχής στην ενσωμάτωση ή έξωση από αυτό- ανήκει στον σκληρό πυρήνα των κυριαρχικών του αποφάσεων. Το κράτος είναι κυρίαρχο (και) γιατί διαλέγει τους πολίτες του. Το μήνυμα που εκπέμπεται είναι ότι οι πολιτικές ιθαγένειας είναι ένα ευαίσθητο και συγχρόνως ακανθώδες ζήτημα το οποίο δεν μπορεί, ούτε επί του παρόντος υπάρχει η θέληση, να τεθεί ως ζήτημα ταύτισης και συντονισμού μιας δεδομένης ευρωπαϊκής πολιτικής. Ακόμα και οι συγκριτικές μελέτες που έχουν γίνει πάνω στον τρόπο με τον οποίο κάθε χώρα επιλέγει τους πολίτες της είναι ελάχιστες, με φωτεινές εξαιρέσεις το σχέδιο NATAC¹⁸⁴ την έρευνα του Βρετανικού Πανεπιστημίου με την ονομασία MIPEX¹⁸⁵ και κυρίως το Παρατηρητήριο Eudo-citizenship που ιδρύθηκε μόλις το 2009. Πάντως, χαρακτηριστικό όλων αυτών είναι η καταγραφή, η σύγκριση και αξιολόγηση των πολιτικών ιθαγένειας και μόνον οριακά κάποιες συστάσεις προς την κατεύθυνση σύγκλισής τους.

Από τις τέσσερις χώρες που εξετάστηκαν, οι δύο για αρκετά έτη από τη στιγμή που πρωτοήρθαν αντιμέτωπες με το φαινόμενο της μετανάστευσης αρνήθηκαν να δουν τις πραγματικές διαστάσεις αυτού. Στη Γερμανία και την Ελλάδα, από τα τέλη του Ψυχρού πολέμου μέχρι και τις αρχές του 20^{ου} αι. ήταν εδραιωμένη η πεποίθηση ότι τα μεταναστευτικά ρεύματα που βρίσκονταν ήδη στο εσωτερικού του κράτους ήταν προσωρινού ή τρανζιτ χαρακτήρα. Όλες οι πολιτικές διαχείρισης βασίζονταν σε αυτήν παραδοχή με αποτέλεσμα στα κράτη αυτά να αργήσει πολύ η χάραξη μιας στρατηγικής διαχείρισης του μεταναστευτικού σε βάθος χρόνου.

Η κατάσταση αυτή όμως αλλάζει, όταν τα δεδομένα επιβάλουν την αλλαγή του πολιτικού σχεδιασμού. Η Ελλάδα και η Γερμανία, αποφάσισαν να αλλάξουν τακτική, όταν παραδέχτηκαν ή καλύτερα αποδέχτηκαν, ότι οι άνθρωποι που επί σειρά ετών διαμένουν στο εσωτερικό τους, θα παραμείνουν, είτε λογιστούν ως μέλη του λαού είτε γίνει προσπάθεια να παραμείνουν στο περιθώριο αυτού. Οι μόνες επιλογές που είχαν ήταν ανάμεσα σε ένα κράτος γεμάτο «ξένους» και σε ένα κράτος το οποίο θα έκανε σοβαρά και στοχευμένα βήματα να ενσωματώσει ανθρώπους που είχαν για πολλά χρόνια το ίδιο πεδίο ανάπτυξης των βιοτικών και κοινωνικών αναγκών.

Από την άλλη, η Ολλανδία βιώνοντας το όνειρο της πολυπολιτισμικής κοινωνίας θεώρησε τη μετανάστευσης μέρος της κουλτούρας της, υιοθετώντας πολιτικές ανοχής και συμπερίληψης, μέχρι που αντιλήφθηκε ότι αδυνατεί να περάσει στο επόμενο στάδιο αυτό της ενσωμάτωσης των μεταναστών σε ένα κράτος πρόνοιας. Όταν όμως είδε ότι η πολιτική που ακολουθούσε δεν ήταν δυνατόν να συνεχιστεί με τα δεδομένα των κυρίαρχων πολιτικών επιλογών στο χώρο της οικονομίας από τις αρχές του 21^{ου} αι. τότε επαναπροσδιόρισε τους κανόνες της. Το κοινωνικό

¹⁸⁴ "Acquisition of Nationality in EU Member States: Rules, Practices and Quantitative Developments"

¹⁸⁵ "Migrant Integration Policy Index"

κράτος πρόνοιας, για το οποίο η ιθαγένεια ήταν προπύργιο της ενσωμάτωσης, δεν μπορούσε να ακολουθήσει τις εξελίξεις στο εσωτερικό της, αφού δεν άντεχε άλλο να παρέχει την ιθαγένεια σε ανθρώπους τους οι οποίοι θα ήταν ύστερα φορείς κοινωνικών δικαιωμάτων. Η Ιρλανδία τέλος, ενώ αποτελούσε ένα κράτος που στηριζόταν στην αυτόματη εφαρμογή του δικαίου του εδάφους σε όποιον γεννιόνταν στην επικράτεια της, το 2004 άλλαξε τους κανόνες της όταν θεώρησε ότι έγινε πόλος έλξης επιτηδευμένου τουρισμού (citizenship tourism), με προορισμό την Ιρλανδία αποκλειστικά για το λόγο κτήσης της ιρλανδικής ιθαγένειας δια της γέννησής επί του ιρλανδικού εδάφους.

Το κράτος ισορροπεί τις δικές του ανάγκες με τα δικαιώματα των εν δυνάμει πολιτών του γύρω από τις δυνατότητες που έχει. Μπορεί λοιπόν μια δεδομένη στιγμή να ακολουθήσει μια φαινομενική πολιτική διεύρυνσης και ανοχής, μετριάζοντας για παράδειγμα συγκεκριμένες τυπικές προϋποθέσεις της πολιτογράφησης, ουσιαστικά όμως το βήμα προς αυτή την κατεύθυνση, με μια πιο προσεκτική ματιά, να αποδεικνύεται λιγότερο «ανεκτικό». Το κράτος έχοντας ένα συγκεκριμένο δεδομένο, που είναι ο αριθμός των ατόμων που μπορεί να «αντέξει» να πολιτογραφηθούν, φροντίζει να εξισορροπεί τις απαιτήσεις που έχει στην πολιτογράφηση. Την ίδια στιγμή που μετριάζει κάποιες από τις προϋποθέσεις, φροντίζει να γίνεται πιο αυστηρό σε κάποιες άλλες. Συνηθέστερα παραδείγματα είναι τα απαιτούμενα έτη παραμονής σε σχέση με το κόστος πολιτογράφησης ή την επιβολή αυστηρότερων τεστ ενσωμάτωσης, με τα τελευταία να ανήκουν στις προϋποθέσεις των οποίων η αντικειμενικότητα είναι μάλλον αμφίβολη.

Η Ελλάδα για παράδειγμα, με την τελευταία νομοθετική μεταρρύθμιση του 2010 μειώνει τα απαιτούμενα έτη διαμονής καθώς και το κόστος πολιτογράφησης. Ενώ όμως μειώνει τα προαπαιτούμενα στους τομείς αυτούς, ταυτόχρονα αυξάνει τη δυσκολία στη δοκιμασία ενσωμάτωσης μέσω της συνέντευξης. Πάρα τούτα, σε σχέση με τα τεστ σε Ολλανδία και Γερμανία, η ελληνική δοκιμασία είναι μάλλον εύκολη. Αντίστοιχα παραδείγματα έχουμε στην Γερμανία αλλά και στην Ολλανδία όπου η τελευταία, από το 2003, ενώ τα απαραίτητα έτη διαμονής μένουν ίδια, η εξέταση για την πολιτογράφηση αλλάζει σημαντικά, αυξάνοντας τις απαιτήσεις. Η Ιρλανδία επίσης, όταν αποφασίζει να δυσκολέψει την πολιτογράφηση εισάγει στη διαδικασία το κριτήριο της αξιολόγησης του «καλού χαρακτήρα» του ενδιαφερόμενου.

Ένα ακόμα σημαντικό εύρημα αποτελεί το γεγονός ότι σε όλα τα κράτη, σημαίνοντα ρόλο στην εξέλιξη της πολιτικής απέναντι στην κτήση ιθαγένειας από τους μεταναστευτικούς πληθυσμούς, έπαιξε η ύπαρξη ακροδεξιών δυνάμεων, οι οποίες βρίσκουν πρόσφορο έδαφος σε περιόδους οικονομικών δυσκολιών ή εσωτερικής αναταραχής. Στην Ολλανδία η αντίληψη και ο τρόπος που έβλεπαν οι Ολλανδοί τα ζητήματα ιθαγένειας άλλαξε, ή έστω οργανώθηκε, κυρίως από την εμφάνιση μιας σκληροπυρηνικής πολιτικής προσωπικότητας του Pim Fortuyn. Στην Ιρλανδία η πολιτογράφηση αλλάζει πορεία μετά τα μέσα του '90 όταν αρχίζουν τα MME να φιλοξενούν προσωπικότητες οι οποίες να αρθρώνουν πολιτικό λόγο με ακραίες αντιλήψεις, ενώ στην Ελλάδα

ακροδεξιών πολιτικών αντιλήψεων βρίσκει έδαφος σε μια δύσκολη περίοδο για τη χώρα, ανάμεσα στα προβλήματα της οποίας είναι και η αδυναμία ελέγχου των επιπτώσεων που έχει η μετανάστευση στην κοινωνία. Η περιθωριοποίηση των μεταναστών και ο αποκλεισμός τους από τα ίσα δικαιώματα με αυτά των πολιτών, δημιουργεί μια συγκρουσιακή κατάσταση μεταξύ του γηγενή πληθυσμού και του μεταναστευτικού πληθυσμού καθώς και κυρίως μεταξύ μερίδων του τελευταίου. Οι μετανάστες, ιδιαίτερα σε συνθήκες οικονομικής ύφεσης τείνουν να θεωρούνται υπαίτιοι της παθογένειας του κράτους, αφού με την έλευση τους τάραξαν την υποτιθέμενη πρωτύτερη κατάσταση ευρωστίας και κοινωνική συνοχής. Σε τέτοιες συγκυρίες, τα κρούσματα ρατσιστικής βίας γίνονται όλο και πιο έντονα, οδηγώντας στην πόλωση. Μια τέτοια κατάσταση φαίνεται να βιώνει η Ελλάδα τα τελευταία χρόνια.

Η πολιτογράφηση λοιπόν των μεταναστευτικών ομάδων και σε επόμενο στάδιο η ενσωμάτωση τους στο κοινωνικό σύνολο και στο κράτος δικαίου, αποτελεί ένα πολυσύνθετο ζήτημα για τα κράτη υποδοχής, που το καθένα καλείται να λύσει ξεχωριστά, αξιολογώντας τις δικές του ανάγκες και προτεραιότητες. Το ποιος θα επιλεγεί να γίνει πολίτης δεν είναι αυτονόητο. Η διαδικασία της πολιτογράφησης είναι το φίλτρο ανάμεσα στους εν δυνάμει και στους άξιους πολίτες, αυτούς που το κράτος θα επιλέξει να ενταχθούν στον βασικό κορμό του κράτους πρόνοιας.

Οι πολιτικές σκοπιμότητες οδηγούν στην υιοθέτηση συγκεκριμένων κανόνων. Οι εθνικές παραδόσεις από τη άλλη, οι οποίες δημιουργούν τη βάση αξιολόγησης του εν δυνάμει πολίτη, εγκλωβίζουν το κράτος σε ένα συγκεκριμένο πεδίο επιλογών και στη χάραξη συγκεκριμένων πολιτικών, μην έχοντας τη δυνατότητα να αντιληφτεί τις προκλήσεις της μετανάστευσης, στο πραγματικό τους μέγεθος. Εξετάζοντας λοιπόν τους κανόνες, τις αλλαγές στην πολιτογράφηση και γενικότερα στις πολιτικές διαχείρισης της ιθαγένειας από ένα κράτος, μπορούμε να κάνουμε λόγο για μια παράλληλη πορεία με την ίδια την ιστορία του.

➤ Βιβλιογραφία

- Bevelander P., Veeman J., *Naturalization and Socioeconomic Integration: The case of Netherlands*, IZA (discussion paper no. 2153), May 2006, διαθέσιμο και στο: http://hwwi.org/fileadmin/hwwi/Veranstaltungen/Workshops/2007/2007_11/Naturalisation_NL_Bevelander_Veenmann.pdf
- Boeles P., Heijer den M., Loder G.& Wouters K.(eds), *European Migration Law*, Vol. III, Intersertia, Antwerp- Oxford-Portland, 2009
- Brubaker R., *Citizenship and Nationhood in France and Germany*, Harvard College, United Nations of America, 1992
- Carens J., “The Most Liberal Citizenship Test is None at All”, *How liberal are citizenship tests?*, Eudo Citizenship Observatory, European University Institute, Robert Schuman Centre for Advanced Studies, January 2010, σελ. 5, διαθέσιμο και σε: <http://eudo-citizenship.eu/citizenship-forum/255-how-liberal-are-citizenship-tests?start=4>
- Castles St. & Miller J. M., *The Age of Migration*, Macmillan (Palgrave), 4th ed., England, 2009
- Chavi K.N, “With Strict Policies in Place, Dutch Discourse on Integration Becomes More Inclusive, Migration Policy Institute”, *The Migration Information Source*, Migration Policy Institute, April 2007, διαθέσιμο στο: <http://www.migrationinformation.org/Feature/display.cfm?ID=596>
- Christopoulos D., Amendments in the Greek Citizenship Legislation (update), Eudo Citizenship Observatory, European University Institute, Robert Schuman Centre for Advanced Studies, March 2010, διαθέσιμο και σε: <http://eudo-citizenship.eu/docs/CountryReports/recentChanges/Greece.pdf>
- Christopoulos D., *Country Report: Greece*, Eudo Citizenship Observatory, European University Institute, Robert Schuman Centre for Advanced Studies, September 2009, διαθέσιμο και σε: <http://eudo-citizenship.eu/docs/CountryReports/Greece.pdf>
- Christopoulos D. ,“Greece”, στο: Bauböck R, Ersboll R., Groenendijk K. & Waldrauch H.(eds.), *Acquisition and Loss of Nationality- Policies and Trends in 15 European*

- Ersanili E., Country Profile 11: Netherlands, Focus Migration, Hamburg Institute of International Economics in cooperation with The German Federal Agency for Civic Education and Netzwerk Migration in Europa e.V, November 2007, διαθέσιμο και σε: http://focus-migration.hwwi.de/typo3_upload/groups/3/focus_Migration_Publikationen/Laenderprofile/CP11_Netherlands.pdf
- European Commission against Racism and Intolerance (ECRI), *Εκθεση της ECRI για την Ελλάδα*, 4ος κύκλος παρακολούθησης, Απρίλιος, 2009, διαθέσιμο και σε: <http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/ecri/Country-by-country/Greece/GRC-CbC-IV-2009-031-GRC.pdf>
- European Migration Network (EMN), *Annual Report on Migration and International Protection Statistics 1 January 2008 - 31 December 2008: The Netherlands*, September 2010, σελ.
- Flander O.A., “Population and Social Conditions”, *Statistics in Focus*, Eurostat, 1/2011, διαθέσιμο και στο: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-SF-11-001/EN/KS-SF-11-001-EN.PDF
- Goodman W.S., *Naturalisation Policies in Europe: Exploring Patterns of inclusion and Exclusion*, Eudo Citizenship Observatory, European University Institute, Robert Schuman Centre for Advanced Studies, November, 2010, διαθέσιμο και σε: <http://eudo-citizenship.eu/docs/7-Naturalisation%20Policies%20in%20Europe.pdf>
- Green S., “Between Ideology and Pragmatism – The politics of dual citizenship in Germany”, *ECPR Joint Sessions*, 14-19 April 2000, Copenhagen
- Grieco E. «Data insight: Defining 'Foreign Born' and 'Foreigner' in International Migration Statistics», *Migration Information Source*, Migration Policy Institute, July 2002, διαθέσιμο και στο: <http://www.migrationinformation.org/Feature/display.cfm?ID=34>
- Haas B., *Modern German Political Drama 1980-2000*, Camden House, 2003

- Hailbronner K., *Country Report: Germany*, Eudo Citizenship Observatory, European University Institute, Robert Schuman Centre for Advanced Studies, April 2010 (revised), διαθέσιμο και σε: <http://eudo-citizenship.eu/docs/CountryReports/Germany.pdf>
- Hailbronner K., “Nationality in Public International Law and European Law”, στο: Bauböck R., Ersboll E., Groenendijk K. & Waldrauch H.(eds.), *Acquisition and Loss of Nationality- Policies and Trends in 15 European Countries*, Vol. I: Comparative Analyses, Amsterdam University Press, Amsterdam, 2006, σελ. 35-100
- Handoll J., *Country Report: Ireland*, Eudo Citizenship Observatory, European University Institute, Robert Schuman Centre for Advanced Studies, June 2010 (revised), διαθέσιμο και σε: <http://eudo-citizenship.eu/country-profiles/?country=Ireland>
- Handol G., “Ireland”, στο: Bauböck R., Ersboll R., Groenendijk K. & Waldrauch H.(eds.), *Acquisition and Loss of Nationality- Policies and Trends in 15 European Countries*, Vol. II: Country Analyses, Amsterdam University Press, Amsterdam, 2006, σελ. 289-323
- Randall Hansen, “A European Citizenship or a Europe of Citizens? Third country nationals in the EU”, *Journal of Ethnic and Migration Studies* 21,no. 4, 1998
- Herm A., “Population and Social Conditions”, *Statistic in Focus*, Eurostat, 98/2008, διαθέσιμο και σε: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-SF-08-098/EN/KS-SF-08-098-EN.PDF
- Hart B. & Oers v. R, “European Trends in Nationality Law”, στο: Bauböck R., Ersboll E., Groenendijk K. & Waldrauch H.(eds.), *Acquisition and Loss of Nationality- Policies and Trends in 15 European Countries*, Vol. I: Comparative Analyses, Amsterdam University Press, Amsterdam, 2006, σελ. 317-354
- Honohan I., *Ius Soli Citizenship*, EUDO Citizenship Observatory, European University Institute, Robert Schuman Centre for Advanced Studies, (Policy Brief No. 1), διαθέσιμο και στο: <http://eudo-citizenship.eu/docs/ius-soli-policy-brief.pdf>
- Howard M., *The Politics of Citizenship in Europe*, Cambridge University Press, New York, 2009
- Howard M., «The Impact of the Far Right on Citizenship Policy in Europe: Explaining, Continuity and Change», *Journal of Ethnic and Migration Studies*, Vol. 36, No 5, May 2010, σελ. 735-751

- Hughes G. & Quinn E, *The Impact of Immigration on Europe's Societies: Ireland*, Research Study for European Migration Network, 2004
- Immigrant Council of Ireland, *Living in Limbo: Migrants' Experiences of applying for Naturalisation in Ireland*, Immigrant Council of Ireland in Collaboration with NASC, 2011
- Joppke C., "How liberal are citizenship tests?", Eudo Citizenship Observatory, European University Institute, Robert Schuman Centre for Advanced Studies, January 2010, σελ.11, διαθέσιμο και σε: <http://eudo-citizenship.eu/citizenship-forum/255-how-liberal-are-citizenship-tests?start=10>
- Klekowski von Koppenfels A., "Citizenship Tests Could Signal that European States Perceive Themselves as Immigration Countries", *How liberal are citizenship tests?*, Eudo Citizenship Observatory, European University Institute, Robert Schuman Centre for Advanced Studies, January 2010, σελ.4, διαθέσιμο και σε: <http://eudo-citizenship.eu/citizenship-forum/255-how-liberal-are-citizenship-tests?start=3>
- Kreienbrink A., Country Profile 6: Spain, Focus Migration, Hamburg Institute of International Economics in cooperation with The German Federal Agency for Civic Education and Netzwerk Migration in Europa e.V., August 2008, διαθέσιμο και σε: http://focus-migration.hwwi.de/uploads/tx_wilpubdb/CP_06_Spain-08.pdf
- Michalowski I., "Citizenship tests reflect political traditions of state interference with cultural diversity", *How liberal are citizenship tests?*, Eudo Citizenship Observatory, European University Institute, Robert Schuman Centre for Advanced Studies, January 2010, σελ. 2 διαθέσιμο και σε: <http://eudo-citizenship.eu/citizenship-forum/255-how-liberal-are-citizenship-tests?start=1>
- *Migrant Integration Policy Index (MIPEX)*, British Council and Migration Policy Group, 2007
- "More Inclusive", *Migration Information Source*, Migration Policy Institute, April 2007, διαθέσιμο και στο: <http://www.migrationinformation.org/Feature/display.cfm?ID=596>
- OECD/ SOPEMI (Continuous Reporting System), *Report on Trends in International Migration* (abstract), press 92(48), Paris, June 2002, διαθέσιμο και

σε:<http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=SG/PRESS%2892%2948&docLanguage=En>

- Orgav L., “Illiberal Liberalism cultural Restrictions on Migration and Access to Citizenship in Europe”, *American Journal of Comparative Law*, Vol. 58, 2010, σελ. 53-105
- Oers v. R., Hart B. & Groenendijk K., “Netherlands”, στο: *Acquisition and Loss of Nationality- Policies and Trends in 15 European Countries*, Vol. II: Country Analyses, Amsterdam University Press, Amsterdam, 2006, σελ. 391-423
- Özcan V., *Country Profile 1: Germany*, Focus Migration, Hamburg Institute of International Economics in cooperation with The German Federal Agency for Civic Education and Netzwerk Migration in Europa e.V., May 2007, διαθέσιμο και σε: http://focus-migration.hwwi.de/uploads/tx_wilpubdb/CP01_Germany_v2.pdf
- Quinn E., *Country Profile 19: Ireland*, Focus Migration, Hamburg Institute of International Economics in cooperation with The German Federal Agency for Civic Education and Netzwerk Migration in Europa e.V., January 2010, διαθέσιμο και σε: http://focus-migration.hwwi.de/uploads/tx_wilpubdb/CP_19_Ireland.pdf
- Schrover M., “Decolonization – Effect of Characteristics on Migration”, *History of International Migration*, Leiden University, May 2008, διαθέσιμο στο: <http://www.let.leidenuniv.nl/history/migration/chapter8.html>
- UCB Institute of European Studies in cooperation with MacArthur and Sloan Foundations, “Germany: Citizenship Changes”, *European Migration News*, Vol. 5, No 11, November 1998, διαθέσιμο και στο: http://migration.ucdavis.edu/mn/more.php?id=1670_0_4_0
- UCB Institute of European Studies in cooperation with MacArthur and Sloan Foundations, “Germany: Citizenship Changes”, *European Migration News*, Vol. 6, No 2, February 1999, διαθέσιμο και στο: http://migration.ucdavis.edu/mn/more.php?id=1730_0_4_0
- Van Oers R., De Hart B., & Groenendijk K., *Country report: the Netherlands*, Eudo Citizenship Observatory, European University Institute, Robert Schuman Centre for Advanced Studies, April 2010(revised), διαθέσιμο και σε: <http://eudo-citizenship.eu/docs/CountryReports/Netherlands.pdf>

- Wal ter J., *Report on Racism and Cultural Diversity in the Mass Media*, European Research Centre on Migration and Ethnic Relations (ERCOMER), Vienna, February 2002
- Γραμμένος Σ., *Το δίκαιο της ελληνικής Ιθαγένειας*, εκδ. Καραναστάση (4^η έκδ.), Αθήνα, 2003
- Εσδράς Δ., στο: Παπασιώπη – Πασιά Ζ., *Ο Νέος Νόμος 3386/2005 για τους Αλλοδαπούς-Σκέψεις και Προβληματισμοί*, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα- Κομοτηνή, 2006, σελ. 17-27
- ΙΜΕΠΟ, *Μεταναστευτική Πολιτική- Η Ευρωπαϊκή Εμπειρία*, εκδ. ΙΜΕΠΟ, Αθήνα, 2007
- Κόντης Α., στο: *Μετανάστευσης Επίκαιρα*, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών- Εργαστήριο Μελέτης τη Μετανάστευσης και της Διασποράς, Τεύχος 1, Μάρτιος 2011
- Κοντιάδης Ξ., Παπαθεοδώρου Θ., *Η μεταρρύθμιση της μεταναστευτικής Πολιτικής- Συγκριτικές Ιδιαιτερότητες της Ελληνικής Νομοθεσίας*, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα, 2007
- Μάρκου Π., Αρναουτέλη Μ. & Μάρκου Κ., «Νεοφιλελεύθερη Ανάπτυξη και το Πρόβλημα της Μετανάστευσης», *Θέσεις*, Τεύχος 78, Ιανουάριος- Μάρτιος, 2002
- Μπαλτσιώτης Λ., «Η Ιθαγένεια στον Ψυχρό πόλεμο», στο: Χριστόπουλος Δ., Τσαπόγας Μ., *Τα Δικαιώματα στην Ελλάδα 1953-2003*, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα, 2004, σελ. 82-98
- Παπασιώπη , Πασιά Ζ., «Το δικαίωμα στην Ιθαγένεια κατά το Σύνταγμα της Ελλάδας», *Αρμενόπουλος*, Μηνιαία Νομική Επιθεώρηση, εκδ. Δικηγορικός Συλλόγος Θεσσαλονίκης, τεύχος 6, 2009, σελ. 813-831
- Παπασιώπη, Πασιά Ζ., *Δίκαιο Ιθαγένειας*, Εκδόσεις Σάκκουλα (7η έκδοση) ,Αθήνα- Θεσσαλονίκη, 2004
- Παύλου Μ., Χριστόπουλος Δ., *Η Ελλάδα της Μετανάστευσης- Κοινωνική Συμμετοχή, Δικαιώματα και Ιδιότητα του Πολίτη*, εκδ. Κριτική & ΚΕΜΟ, Αθήνα, 2004

- Συνήγορος του Πολίτη, *Ετήσια Έκθεση 1998*, Εθνικό Τυπογραφείο, Αθήνα, 1999, σελ. 25-50
- Τσιούκας Γ., «Ομογενείς και Ιθαγένεια: Ανεπάρκειες μιας Διαφοροποιημένης Αντιμετώπισης», , *Σύγχρονα Θέματα*, τεύχος 91, Οκτώβριος – Δεκέμβριος, 2005, σελ. 32-38
- Χριστόπουλος Δ., *Η Ετερότητα ως Σχέση Εξουσίας*, εκδ. Κριτική, Αθήνα, 2002, σελ. 17-43
- Χριστόπουλος Δ., «Η τελευταία εικοσαετία της ελληνικής ιθαγένειας: 1984-2004», *Σύγχρονα Θέματα*, τεύχος 91, Οκτώβριος – Δεκέμβριος, 2005, σελ. 22-31
- Χριστόπουλος Δ., *Το Ανομολόγητο Ζήτημα των Μειονοτήτων στην Ελληνική Έννομη Τάξη*, εκδ. Κριτική, 2008
- Χριστόπουλος Δ., Τσαπόγας Μ., *Τα Δικαιώματα στην Ελλάδα 1953-2003*, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα, 2004, σελ. 99-109

➤ **Άρθρα περιοδικού τύπου**

- “At Home with Professor Pim”, BBC news, May, 2002, διαθέσιμο στο: http://news.bbc.co.uk/2/hi/programmes/from_our_own_correspondent/1966979.stm
- “Border Checks Weed out Illegal Immigrants”, The Irish World, August, 1997, διαθέσιμο στο: <http://www.irishtimes.com/newspaper/ireland/1997/0808/97080800010.html>
- “Delay to Citizenship Applications over Fees”, RTE NEWS, May, 2009, διαθέσιμο στο: <http://www.rte.ie/news/2009/0519/immigration.html>

- “Dutch Call for End to Religious Violence”, *The Associated Press*, September, 2004
διαθέσιμο στο: http://www.msnbc.msn.com/id/6446342/ns/world_news-europe/t/dutch-call-end-religious-violence/#.Tl06sms53IV
- “Floodgates open as new army of poor swamp the country”, *The Sunday World*, May, 25/05/1997
- “Former president speaks about Irish immigration”, sit. *Workpermit*, October, 2007,
διαθέσιμο στο: <http://www.workpermit.com/news/2007-10-18/ireland/mary-robinson-notre-dame-immigration-speech.htm>
- “Germany to Introduce Controversial New Citizenship Test”, *De Spiegel*, June, 2008,
διαθέσιμο στο: <http://www.spiegel.de/international/germany/0,1518,559021,00.html>
- “Proposed Hesse Citizenship Test”, *De Spiegel*, May, 2006, διαθέσιμο
στο: <http://www.spiegel.de/international/0,1518,415242,00.html>
- “Time To Get Tough On Tinker Terror Culture”, *Sunday Independent*, 28/01/1996,
απόσπασμα στο: <http://homepage.eircom.net/~racismctee/travellr2.html>
- Hawley C., “A German State Quizes Muslim Immigrants on Jews, Gays and Swim Lessons”, *De Spiegel*, January, 2006, διαθέσιμο
στο: <http://www.spiegel.de/international/germany/0,1518,559021,00.html>
- O'Connor B., “Patience Runs Thin When Uncivilised Travellers Spill Blood”, *Sunday Independent*, March, 1997, απόσπασμα στο:
<http://homepage.eircom.net/~racismctee/travellr2.html>
- Poorthuis F. & Wansink H., “*De Islam is een achterlijke cultuur*”, February, 2002, *De Volkskrant*, διαθέσιμο στα Γερμανικά
στο: <http://www.volkskrant.nl/vk/nl/2824/Politiek/article/detail/611698/2002/02/09/De-islam-is-een-achterlijke-cultuur.dhtml>

- Scheffer P, «Resolving the Immigration Problem Means to Redefine What It Is to Be a Citizen», *Euinside*, October, 2010, διαθέσιμο στο: <http://www.euinside.eu/en/news/proff-paul-scheffer-integration-means-to-redefine-what-is-to-be-a-citizen>
- Sweeney J., “Racist Rule Streets of Ireland”, *The Observer*, June, 2000, διαθέσιμο στο: <http://www.guardian.co.uk/world/2000/jun/18/johnsweeney.theobserver>
- Vinocur J., “From the left, a Call to End the Current Dutch Notion of Tolerance”, *New York Times*, November, 2008, διαθέσιμο στο: <http://www.nytimes.com/2008/12/29/world/europe/29iht-politicus.3.18978881.html?scp=1&sq=a%20call%20to%20and%20the%20current%20dutch%20notion%20of%20tolerance&st=cse>
- Vos d. C., “It is not Culture but the Absence of a Cultural Identity that Causes Radicalization”, *Newrop Magazine*, April, 2005, διαθέσιμο στο: http://www.essener.nl/opdracht/mc_samenleving/opdrachten/downloads/Microsoft%20Word%20-%20MULTICULT%20PAUL%20SCHEFFER%20definitief.pdf
- “Δίνουμε την ιθαγένεια με το σταγονόμετρο - Δυσχερείς οι όροι πολιτογράφησης των μεταναστών που έχουν γεννηθεί στην Ελλάδα σύμφωνα με τους σχετικούς ευρωπαϊκούς δείκτες”, *TA NEA*, Ιανουάριος, 2010, διαθέσιμο στο: <http://www.tanea.gr/ellada/article/?aid=4554101>
- “Επιμένει στο δημοψήφισμα για την ιθαγένεια ο Γ. Καρατζαφέρης”, *Innews*, Ιανουάριος, 2010, διαθέσιμο στο: <http://www.inews.gr/29/epimenei-sto-dimopsifisma-gia-tin-ithageneia-o-g-karatzaferis.htm>
- “Μετανάστευση με... ποσόστωση ζήτησε ο Γ. Καρατζαφέρης”, *Ελευθεροτυπία*, Σεπτέμβριος 2009, διαθέσιμο στο: <http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=84670>
- “Πάνω από 900.000 οι μετανάστες στην Ελλάδα”, *Το ΒΗΜΑ*, Δεκέμβριος, 2009, διαθέσιμο στο: <http://www.tovima.gr/politics/article/?aid=305285>

- «Συμβόλαια ενσωμάτωσης μεταναστών προτείνει η γερμανική κυβέρνηση», *Ελευθεροτυπία*, Νοέμβριος 2009
<http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=104828>
- Χριστόπουλος Δ., «Ιθαγένεια και Δίκαιο», *Ελευθεροτυπία*, Απρίλιος, 2004
http://archive.enet.gr/online/online_hprint.jsp?q=%25C4%25E7%25EC%25DE%25F4%25F1%25E7%25F2+%25D7%25F1%25E9%25F3%25F4%25FC%25F0%25EF%25F5%25B%25EF%25F2&a=&id=69477044
- **Στατιστικά στοιχεία**
 - Statistisches Bundesamt Deutschland, Migration Between Germany and Foreign Countries 1991 to 2009
<http://www.destatis.de/jetspeed/portal/cms/Sites/destatis/Internet/EN/Content/Statistics/Bevoelkerung/Wanderungen/Tabellen/Content50/WanderungenInsgesamt,templateId=renderPrint.psm1>
 - CBS Statistics
<http://www.cbs.nl/en-GB/menu/themas/vrije-tijd-cultuur/publicaties/artikelen/archief/2002/2002-0993-wm.htm>
 - Eurostat:
Population and Population Change Statistics,
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Population_and_population_change_statistics
 - IOM:
Facts and Figures-Global Estimates and Trends
<http://www.iom.int/jahia/Jahia/about-migration/facts-and-figures/lang/en>
 - OECD, International Migration Outlook, *Προοπτικές της Διεθνούς Μετανάστευσης*, SOPEMI, 2008
<http://www.oecd.org/dataoecd/30/62/41275528.pdf>
 - IND (Immigration and Neutralization service)
<http://www.ind.nl/search.aspx?simpleSearch=Trends+in+Naturalisation&zoecknop=Zoek>
 - Central Statistics Office Ireland, *Annual Population and Migration Estimates*,
http://www.cso.ie/Quicktables/GetQuickTables.aspx?FileName=CNA13.asp&TableName=Population+1901+-+2006&StatisticalProduct=DB_CN
 - Council of Europe, Social Cohesion and Quality of Life, *Demografic Year Book*, 2003

http://www.coe.int/t/e/social_cohesion/population/demographic_year_book/2003_edition/03%20comparative%20tables/default.asp#P39_494

- Μεσογειακό Παρατηρητήριο Μετανάστευσης Ι.Α.Π.Α.Δ., *Στατιστικά Δεδομένα για τους Μετανάστες στην Ελλάδα*, Πάντειο Πανεπιστήμιο, 2004

➤ **Λοιποί Ιστότοποι**

- Amsterdam Museum
<http://blog.amsterdammuseum.nl/?p=2876>
- Europa EU – Member Countries
<http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries>
- European Commission – EU Citizenship and Free Movement
<http://ec.europa.eu/justice/citizen/>
- European Council on Refugees and Exiles (ECRE)
<http://www.ecre.org/>
- European Migration Network (EMN)
<http://emn.intrasoft-intl.com/html/index.html>
- Houses of the Oireachtas
<http://www.oireachtas.ie/parliament/>
- National Consultative Committee on Racism and Interculturalism, Reporting Racist Incidents
<http://www.nccri.ie/incidents.html>
- Online Migration – Germany:
http://www.migration-online.de/data/52821_igbce_info_27.pdf
- Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD)
http://www.oecd.org/home/0,2987,en_2649_201185_1_1_1_1_1,00.html
- Programme for International Students Assessment, OECD, 2000. Διαθέσιμο στο:
http://www.oecd.org/document/4/0,3746,en_32252351_32236159_33668932_1_1_1_1,00.html

- UN Refugee Agency (UNHCR)
<http://www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/home>
- Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου
<http://www.hllr.gr/>
- Κέντρο Μειονοτικών Ομάδων
<http://www.kemo.gr/>
- Συμβούλιο της Επικρατείας
http://www.ste.gr/councilofstate/index_gr.jsp
- Συνήγορος του Πολίτη
<http://www.synigoros.gr/>
- Υπουργείο Εσωτερικών, Εγκύκλιοι
<http://www.ypes.gr/el/Ministry/Encyclical/>
- Υπουργείο Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης: Πρόγραμμα Διαύγεια, <http://et.diavgeia.gov.gr/>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΡΟΣΦΑΤΗ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΘΑΓΕΝΕΙΑ

ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Nationality Act¹ (Staatsangehörigkeitsgesetz, StAG)

In the version published on 22 July 1913 (Reich Law Gazette I p. 583 - Federal Law Gazette III 102-1), as last amended by the Act of 23 July 1999 (Federal Law Gazette I pp. 1618 ff.)
Reform of Nationality Law

On 21 May 1999 the Bundesrat gave its assent to the Act to reform nationality law.

The essential parts of the Act come into force as from 1 January 2000.

At the heart of the reform is the supplementing of the traditional principle of descent (jus sanguinis) by the acquisition of nationality by birth. For children born in Germany of foreign parents, this makes it easier for them to identify with their home country of Germany. They are given the chance to grow up as Germans among Germans.

Enshrined in the new Act is a further important opportunity for integration: the shortening of the naturalisation period for foreigners who have lived in Germany for a long time. Since integration is not a one-way street, this opportunity entails certain minimum requirements. Anyone wishing to live permanently in Germany must respect our constitution and our legal system. It also goes without saying that he or she will have to learn German. Integration can only succeed where there is a will on both sides – among Germans and among the foreigners living in Germany. Admittedly, the new framing of German nationality law cannot bring about integration "by order". What it does do, however, is give those fellow citizens from abroad who live here permanently a clear sign of our care and concern and of our resolve to foster the peaceful co-existence of all men and women, irrespective of their cultural origin.

Otto Schily, Federal Minister of the Interior

(Foreword to the booklet "Staatsangehörigkeitsrecht",

published by the Official Federal Government Representative

for Matters relating to Foreigners, Federal Ministry of the Interior,

Press and Information Office of the Federal Government,

August 1999)

The law as from 1 January 2000

German by birth

As before the principle still applies: a child becomes a German at birth if at least one parent is a German national (principle of descent).

¹ Source: <http://www.legislationline.org/>

As from 1 January 2000 there will also be entitlement by birth. From that point onwards, children born in Germany of foreign parents will automatically become Germans at birth if one parent has been permanently and legally resident in Germany for at least eight years at the time of the birth, and has an entitlement to residence or has had for at least three years an unrestricted residence permit. These children will become German nationals at birth – with all accompanying rights and duties. In addition, they will also in most cases acquire at birth the nationality of their parents.

The "option model"

Persons who become Germans by right of birth and who at the same time acquire the nationality of their parents, must after attaining the age of majority and at the latest by their 23rd birthday opt for one nationality:

- Where they make a declaration to the effect that they wish to retain foreign citizenship, they will lose German citizenship. The same will apply where they have not made any declaration by their 23rd birthday.

- Where they decide in favour of German citizenship, they will need as a matter of principle to furnish evidence by their 23rd birthday that they have lost the other citizenship.

- Where giving up the other citizenship is not possible or cannot reasonably be expected, multiple nationality can be accepted. In this case, an application for retention of the other nationality must be made by the 21st birthday, even if at that point in time it is still not clear whether proceedings for release from that nationality might not after all be successful.

The young persons in question will be informed about the option model by the authorities on attainment of the age of majority.

Transitional provision for children

Children up to the age of 10 years have, from 1 January 2000, a special claim to naturalization in keeping with the requirements of the new entitlement by birth:

- An application for naturalisation must be made by 31 December 2000.

- The child will not have attained its tenth birthday by 1 January 2000.

- The child was born in Germany.

- At the time of the birth one parent had been legally resident in Germany for at least eight years and had an entitlement to residence or for at least three years an unrestricted residence permit.

- The status of legal and unrestricted parental residence must hold good not only at the time of birth, but also at the time of the child's naturalisation.

For these children, too, the option model shall apply when they attain the age of majority.

NATURALISATION

German by naturalisation

The road to German nationality for foreigners living permanently in Germany is naturalisation. Unlike entitlement by birth, naturalisation does not happen automatically: it must be applied for. The legal provisions on discretionary naturalisation remain largely unchanged. Where improvements have been made is in respect of statutory claims to naturalisation under the Aliens Act.

Claims to naturalisation under the Aliens Act

A claim to naturalisation is subject to the following essential requirements as from 1 January 2000:

- eight years legal residence in Germany

- possession of a residence permit or entitlement to residence

- express commitment to the Basic Law

- no activities hostile to the constitution

- as a rule, ability to support oneself and one's family without social security or unemployment benefit

- no criminal convictions, minor offences excepted

- adequate command of the German language

Multiple nationality

As a rule, the foreign nationality must be surrendered. Exceptions apply as in the past where the nationality cannot be given up, or where it is only possible to do so with particular difficulty. New or more extensive exceptions apply inter alia

- for older persons where release from the foreign citizenship meets with disproportionate difficulties;

- for recognised refugees;
 - in the case of unreasonable conditions for release from the foreign citizenship (including excessively high release fees or an undignified release procedure)
- and
- in the case of considerable disadvantages, particularly of an economic or financial kind.

The same exceptions apply for regular claims to naturalisation made by the spouses of Germans.

(From: "Staatsangehörigkeitsrecht", booklet published by the Official Federal Government Representative for Matters relating to Foreigners, Federal Ministry of the Interior, Press and Information Office of the Federal Government, August 1999)

Chapter I

General Provisions

Section 1

A German is any person possessing citizenship in a federal state (Bundesstaat) (sections 3 to 32) or direct citizenship of the Reich² (sections 33 to 35).

Section 2

(no longer applicable)

Chapter II

Citizenship in a federal state

Section 3

Citizenship in a federal state shall be acquired

1. by birth (section 4);
2. by a declaration pursuant to section 5;
3. by adoption (section 6);
4. by the issue of a certificate pursuant to section 15 subsection 1 or 2 of the Federal Expellees Act (section 7);³
- 4a. by transfer as a German without German citizenship within the meaning of Article 116 paragraph 1 of the Basic Law (section 40a);⁴
5. for a foreigner by naturalisation (sections 8 to 16 and 40b).

Section 4

(1) A child shall acquire German citizenship by birth where one parent possesses German nationality. Where at the time of the birth only the father is a German national, and where for proof of descent under German law recognition or determination of paternity is necessary, the claim for acquisition shall require a determination of paternity which is valid under German law; the declaration of recognition must be made or the procedure for determination commenced before the child has attained its 23rd birthday.

(2) A child found in the territory of a federal state (foundling) shall be deemed to be a child of a citizen of that federal state until there is proof to the contrary.

(3) A child of foreign parents shall acquire German citizenship by birth in the domestic territory if one parent

1. has legally been normally resident in the domestic territory for eight years and
2. possesses a right of residence or has possessed for three years a residence permit for an unlimited period.

The acquisition of German citizenship shall be recorded by the registrar responsible for certifying the birth of the child. The Federal Ministry of the Interior shall be

empowered, with the consent of the Bundesrat, to issue on the basis of a statutory order regulations for the procedure for the registration of the acquisition of citizenship

in conformity with the first sentence of this subsection.⁵

(4) German citizenship shall not be acquired in keeping with subsection 1 in the case of a birth abroad where the German parent was born abroad after 31 December 1999 and is normally resident there unless the child would otherwise become stateless. The legal consequence contemplated by the preceding sentence shall not ensue where the German parent reports the birth to the competent diplomatic representation within one year. Where both parents are German nationals, the legal consequence contemplated by the first sentence of this subsection shall only ensue where they both fulfil the conditions there stipulated.

Section 5 Right of declaration for children born before 1 July 1993

By declaring a wish to become a German national, a child born before 1 July 1993 of a German father and a foreign mother shall acquire German citizenship where

1. there has been a recognition or determination of paternity which is valid under German law;
2. the child has legally been normally resident in the federal territory for three years; and
3. the declaration is made before attainment of the 23rd birthday.

Section 6

As a result of adoption by a German in a manner valid under German law a child that has not yet attained its eighteenth birthday at the time of application for adoption shall acquire citizenship. The acquisition of citizenship shall extend to the descendants of the child.

Section 76

A German within the meaning of Article 116 paragraph 1 of the Basic Law not possessing German citizenship shall acquire German citizenship with the issuing of the certificate pursuant to section 15 subsection 1 or 2 of the Federal Expellees Act.

The acquisition of German citizenship shall extend to those children who derive their status as Germans from the person enjoying the benefit contemplated by the preceding sentence.

Section 8

(1) A foreigner who has settled in the domestic territory may upon his making application be granted citizenship by the federal state within whose area such settlement has taken place if he

1. has legal capacity as specified in section 68 subsection 1 of the Aliens Act or enjoys legal representation;
2. does not meet any of the grounds for expulsion under section 46 nos. 1 to 4, section 47 subsection 1 or 2 of the Aliens Act;
3. has his own dwelling or has found accommodation at the place of settlement and
4. is able to provide for himself and his dependents at that place.

(2) Prior to naturalisation the local authority of the place of settlement shall be heard in respect of the requirements under nos. 2 to 4. Where this authority does not itself constitute an independent association for the care of the poor and needy, such association⁷ shall also be heard.

Section 9

(1) The spouses of Germans shall be naturalised in keeping with the requirements set out in section 8 where

1. they lose or give up their previous nationality or a ground exists for accepting multiple nationality in accordance with section 87 of the Aliens Act, and
2. it is certain that they will conform to the German way of life, unless serious interests of the Federal Republic of Germany, in particular such as concern external or internal security and international relations, speak against naturalisation.

(2) The provision made in subsection 1 shall also hold where naturalisation is applied for before the expiry of one year after the death of the German spouse or after that point in time where the judgment dissolving the marriage acquires final and binding force, and where the applicant is entitled to custody of a child issuing from the marriage and already possessing German citizenship.

(3) Minors shall enjoy parity of treatment with persons who have attained the age of majority.

Section 10

(repealed)

Section 11

(repealed)

Section 12

(repealed)

Section 13

A former German who has not settled in the domestic territory may upon his application be naturalised by the federal state of which he was previously a citizen if he meets the requirements of section 8 subsection 1 nos. 1 and 2; equivalent to a former German shall be any person who is a descendant of or has been adopted by a former German. Prior to naturalisation the Reich Chancellor⁸ shall be informed; naturalisation shall not take place where the Reich Chancellor expresses reservations.

Section 14

A foreigner who has not settled in the domestic territory may be naturalised subject to the other requirements of sections 8 and 9 where ties with Germany exist which justify naturalisation.

Section 15

(1) (repealed)

(2) Where a public employee is resident abroad for purposes of work and receives an emolument from the public purse (Reichskasse), he must be naturalised by the federal state to which he makes application; where he does not receive an emolument from the public purse (Reichskasse), he may be naturalised with the consent of the Reich Chancellor.

Section 16

(1) The registration (Aufnahme) or naturalisation shall become effective with the handing over of the certificate made out for this purpose by the higher administrative authority. The Land governments shall be entitled to designate by statutory order a competent authority other than that referred to in the preceding sentence. They may transfer this entitlement to the supreme Land authorities.

(2) The registration or naturalisation shall extend, unless a reservation is made on the certificate, at the same time to the wife of the registered or naturalised person and to those children whose legal representation he is entitled to exercise by virtue of right of parental custody. Not included shall be daughters who are married or have been married.

Section 17

Citizenship shall be lost

1. by release (sections 18 to 24);
2. by the acquisition of a foreign citizenship (section 25);
3. by waiver (section 26);
4. by adoption by a foreigner (section 27);
5. by joining the armed forces or a comparable armed group of a foreign state (section 28) or
6. by a declaration (section 29).

Section 18

A German shall upon his application be released from citizenship if he has applied for the acquisition of a foreign citizenship and the competent body has assured him of

such award.

Section 19

(1) The release of a person who is under parental custody or guardianship can only be applied for by the legal representative and only with the approval of the German guardianship court. Appeal from the decision of the guardianship court may also be lodged by the public prosecuting authority, who shall be informed of the decision; from the ruling of the court of appeal a further appeal shall be allowed without any restriction.

(2) The approval of the guardianship court shall not be required where the father or the mother applies for release for himself or herself and at the same time by virtue of the right of custody for a child and the applicant is entitled to custody for that child.

Section 20

(no longer applicable)

Section 21

(no longer applicable)

Section 22

(1) Release shall not be granted to

1. civil servants (Beamte), judges, Bundeswehr soldiers and other persons employed in a professional or official capacity under public law for as long as their professional or official capacity is not terminated, with the exception of persons exercising an honorary function;

2. persons liable for military service for as long as the Federal Ministry of

Defence or an office designated by it has not stated that there are no reservations about release.

(2) (repealed)

Section 23

(1) Release shall take effect with the handing over of a certificate of release made out by the higher administrative authority of the state of origin. The certificate shall not be handed to persons who have been arrested or whose arrest or seizure has been ordered by a judicial or police authority. The Land governments shall be entitled to designate by statutory order a competent authority other than that referred to in the first sentence. They may transfer this entitlement to the supreme Land authorities.

(2) If it is intended that the release should at the same time relate to the wife or the children of the applicant, these persons must also be named in the certificate of release.

Section 24

Release shall not be deemed to have taken place where the released person has not

acquired within one year of the handing over of the certificate of release the foreign citizenship of which he has been assured.

Section 25

(1) A German shall lose his citizenship upon the acquisition of a foreign citizenship where such acquisition results from his application or from the application of the husband or of the legal representative. The wife and the person represented however shall only suffer such loss where the requirements are met which under section 19 permit the making of an application for release.

(2) Citizenship shall not be lost by any person who before acquisition of the foreign citizenship has received upon his application the written approval of the competent authority of his state of origin for retention of his citizenship. Before the granting of the approval the German consul shall be heard. In taking the decision pursuant to the first sentence there shall be a weighing of the public and private interests. In the case of an applicant normally resident abroad special consideration shall be given to whether he can show convincing proof of continuing ties with Germany.

(3) With the consent of the Bundesrat the Reich Chancellor can order that persons who have acquired citizenship in a particular foreign state may not be granted the approval contemplated by subsection 2.

Section 26

(1) A German may waive his nationality if he possesses several nationalities. Such a waiver shall be put in writing.

(2) The written waiver shall require the approval of the authority competent under section 23 for the making out of the certificate of release. Approval shall be withheld where release could not be granted under section 22 subsection 1; this shall not apply however where the person making such waiver

1. has been constantly resident abroad for at least ten years or
2. has as a person liable for military service within the meaning of section 22 subsection 1 no. 2 done military service in one of the states whose nationality he possesses.

(3) The loss of nationality shall take effect with the handing over of the certificate of waiver made out by the approving authority.

(4) For minors section 19 shall apply *mutatis mutandis*.

Section 27

A German shall lose his citizenship as a result of an adoption by a foreigner which is valid under German law if by this he acquires the citizenship of the person adopting.

There shall be no loss if he remains related to one German parent. The loss shall extend to those descendants who are minors and for whom the adopted person has sole custody where the acquisition of citizenship by the adopted person pursuant to the first sentence also extends to the descendants.

Section 28

A German who as a result of a voluntary commitment without consent under section 8 of the Act to regulate liability for military service joins the armed forces or a comparable armed group of a foreign state whose citizenship he possesses, shall lose German citizenship. This shall not apply where he is entitled to such citizenship by virtue of an international agreement.

Section 29

(1) A German who after 31 December 1999 has acquired citizenship pursuant to section 4 subsection 3 or through naturalisation pursuant to section 40b and possesses a foreign citizenship shall be required to state after attaining the age of majority and after being advised in keeping with subsection 5 whether he wishes to retain the German or the foreign citizenship. The statement shall be made in writing.

(2) Where the person incurring the obligation contemplated by subsection 1 states that he wishes to keep the foreign citizenship, German citizenship shall be lost upon the statement being received by the competent authority. It shall also be lost where no statement has been made by the 23rd birthday.

(3) Where the person incurring the obligation contemplated by subsection 1 states that he wishes to keep German citizenship, he shall be obliged to furnish proof that he has given up or lost the foreign citizenship. Where such proof is not furnished by his 23rd birthday, German nationality shall be lost unless the German has already received upon application the written approval of the competent authority to retain German citizenship (retention approval). The application for the granting of retention approval, including as a precautionary measure, may only be made up to the 21st birthday (exclusion limit). The loss of German nationality shall only take effect when the application becomes the subject of a final rejection. The possibility of provisional legal redress under section 123 of the Rules of the Administrative Courts shall remain unaffected.

(4) The retention approval pursuant to subsection 3 shall be granted where giving up or losing the foreign citizenship is not possible or cannot reasonably be expected or where multiple nationality would have to be or could be accepted or in the case of naturalisation in accordance with section 87 of the Aliens Act.

(5) The competent authority shall advise the person who is subject to the requirement contemplated by subsection 1 of his obligations and of the possible legal consequences as set out in subsections 2 to 4. The advice shall be formally served.

Such service shall be made immediately after the 18th birthday of the person who is subject to the requirement of section 1. The provisions of the Act to regulate service in administrative proceedings shall be applied.

(6) The continuation or loss of German nationality under this provision shall be determined ex officio. The Federal Ministry of the Interior may, by statutory order

and with the consent of the Bundesrat, issue provisions regulating the procedure to determine the continuation or loss of German nationality.

Section 30

(no longer applicable)

Section 31

(no longer applicable)

Section 32

(no longer applicable)

Chapter III

Direct citizenship of the Reich

Section 33

(no longer applicable)

Section 34oθ

(no longer applicable)

Section 35

(no longer applicable)

Chapter IV

Final provisions

Section 36

(1) In respect of cases of naturalisation annual surveys, relating to the previous calendar year and beginning in 2000, shall be carried out as federal statistics.

(2) The surveys shall include for every naturalised person the following data:

1. year of birth;
2. sex;
3. marital status;
4. place of residence at the time of naturalisation;
5. length of stay in the federal territory in years;
6. legal basis for the naturalisation;
7. previous citizenships and
8. continuation of previous citizenships.

(3) Supplementary data in the surveys shall be

1. the designation and address of those obliged under subsection 4 to give information;
2. the name and telecommunication numbers of the person available to answer questions;
3. the registration number of the naturalised person at the naturalisation authority.

(4) In respect of the surveys there shall be a duty to give information. This duty shall be incumbent upon the naturalisation authorities. The naturalisation authorities shall provide the competent offices of statistics of the Länder with the information by 1 March. The data relating to subsection 3 no. 2 shall be voluntary.

(5) Transmission of tables with statistical results, including where a field in a table

only shows a single case, may be made by the Federal Office of Statistics and by the offices of statistics of the Länder to the competent highest federal and Land authorities for use in respect of the legislative bodies and for planning purposes, but not for measures dealing with individual cases.

Section 37

Section 68 subsections 1 and 3, section 70 subsections 1, 2 and 4 (first sentence) of the Aliens Act shall apply *mutatis mutandis*.

Section 38

(1) Official measures in citizenship matters shall, insofar as there is no other statutory provision, be subject to costs (fees and expenses).

(2) The fee for naturalisation under this Act shall be 500 Deutschmark. It shall be reduced to 100 Deutschmark for a child that is a minor, is naturalised at the same time, and does not have an independent income for the purposes of the Income Tax

Act. The acquisition of German citizenship pursuant to section 5 and the naturalisation of former Germans who have lost German citizenship by marriage to a foreigner shall be free of charge. Where there are grounds suggesting that it would be reasonable or in the public interest, the fee referred to in the first sentence may be reduced or waived.

(3) The Federal Ministry of the Interior shall be empowered, by statutory order and with the consent of the Bundesrat, to determine the additional circumstances in which fees are necessary and to make provision in respect of the fee levels and the covering of expenses. The fee for release shall not exceed 100 Deutschmark, for retention approval 500 Deutschmark, for the certificate of citizenship and for other forms of certification 100 Deutschmark.

Section 39

The Federal Ministry of the Interior shall issue, with the consent of the Bundesrat, general administrative regulations for the implementation of this Act and other Acts

containing provisions in respect of nationality, for certificates of naturalisation, release and waiver, and for certificates which serve as confirmation of citizenship.

Section 40

(1) (no longer applicable)

(2) The competences of the authorities and the procedure shall be determined by Land legislation and, in the absence of Land legislative provisions, by sections 20, 21 of the Trading Activities Code (Gewerbeordnung).

Section 40a10

Any person who on 1 August 1999 is a German within the meaning of Article 116 paragraph 1 of the Basic Law without possessing German citizenship shall acquire German citizenship on that day. For a late emigrant (Spätaussiedler), his non-German spouse and his descendants within the meaning of section 4 of the Federal Expellees Act, this shall only apply where they have been issued before that date with a certificate in accordance with section 15 subsection 1 or 2 of the Federal Expellees

Act.

Section 40b

A foreigner who is legally normally resident in the domestic territory on 1 January 2000 and has not yet attained his tenth birthday shall be naturalised upon application if at his birth the requirements set out in section 4 subsection 3, first sentence, were met and continue to be met. The application can be made up to 31 December 2000.

Section 41

[Entry into force]

Footnotes:

1. The amendments of or supplements to provisions not specially marked enter into force on 1 January 2000.
2. The passages printed in italics still correspond to the legal position applying at the

time of entry into force of the Act to regulate citizenship of the Reich and nationality (1 January 1914) and are now obsolete.

3. Enters into force on the first day of the calendar month following promulgation.

4. Enters into force on the first day of the calendar month following promulgation.

5. Section 4 subsection 3, third sentence, enters into force on the day after promulgation.

6. Enters into force on the first day of the calendar month following promulgation.

7. Now "body responsible for social assistance".

8. Now "Federal Minister of the Interior".

9. The insertion of the words "for the implementation of this Act and other Acts containing provisions in respect of nationality" shall enter into force on the day following promulgation.

10. Enters into force on the first day of the calendar month following promulgation.

Translation provided by Inter Nationes and reproduced with kind permission.

01111111

Netherlands Nationality Act

(as in force on 13 April 2010)

CHAPTER 1. General Provisions

Article 1

1. For the purposes of this Kingdom Act and the provisions relying thereon:

a. 'Our Minister' means Our Minister of Alien Affairs and Integration in his capacity as Minister of the Kingdom;

b. 'person of full age' means a person who has attained the age of eighteen or has married before attaining that age;

c. 'mother' means the woman who bore the child in question;

d. 'father' means the man with whom the child has a family relationship of the first ascending degree, other than by adoption;

e. 'alien' means a person who does not possess Netherlands nationality;

f. 'stateless person' means a person who is not regarded as a national by any State under its legislation;

g. 'admission': permission by the competent authority with respect to a lasting place of residence of an alien in the Netherlands, the Netherlands Antilles or Aruba;

h. 'principal place of residence': the place where a person has his or her actual domicile.

2. Without prejudice to the application of Section 15A, under a, of this Act:

a. a spouse must also be taken to mean the partner in a partnership registered in the Netherlands, as well as the partner in a partnership registered abroad which is recognized pursuant to Articles 2 and 3 of the Act on conflict rules regarding registered partnerships

(Wet conflictenrecht geregistreerd partnerschap), and

b. a marriage must also be taken to mean a partnership registered in the Netherlands, as well as a partnership registered abroad which is recognized pursuant to Articles 2 and 3 of the Act on conflict rules regarding registered partnerships.

Article 2

1. Unless the Act provides otherwise, Netherlands nationality shall not be acquired or lost retroactively.

2. Without prejudice to cases to be laid down by general administrative order of the Kingdom, declarations and applications are to be made and submitted in person.

3. Unless provided otherwise, declarations and applications by minors must be made and submitted by their legal representatives.

4. A child, provided he or she has reached the age of twelve years, and his or her legal representative are provided with the opportunity, at their request, to express their views regarding the acquisition or co-acquisition, or grant or co-grant of Netherlands nationality. If the representation of the child is conferred on one of the parents by operation of law, the other parent may submit the same application. If a child who has reached the age of sixteen years has objections against the acquisition or co-acquisition, or against the grant or co-grant, or if both the child and his or her legal representative or 2 the other parent as referred to in this subsection have objections against the co-acquisition or co-grant, the child shall not acquire Netherlands nationality.

5. The declaration of solidarity is made by minors of sixteen years and over in their own right. Unless provided otherwise, they cannot be represented in this.

CHAPTER 2. Acquisition of Netherlands Nationality by Law

Article 3

1. A child shall be a Netherlands national if the father or mother is a Netherlands national at the time of his or her birth, or if the father or mother was a Netherlands national who died before his or her birth.

2. A foundling found in the territory of the Netherlands, the Netherlands Antilles or Aruba, or on a sea-going vessel or aircraft registered in the Netherlands, the Netherlands Antilles or Aruba shall be deemed to be the child of a Netherlands national unless it becomes apparent within five years of the day on which he or she was found that the child possesses a foreign nationality by birth.

3. A child shall be a Netherlands national if he or she is born to a father or mother who has his or her principal place of residence in the Netherlands, the Netherlands Antilles or Aruba at the time of his or her birth and who was born to a father or mother who himself or herself had his or her principal place of residence in one of those countries at the time of his or her birth, provided that the child has his or her principal place of residence in the Netherlands, the Netherlands Antilles or Aruba at the time of his or her birth.

Article 4

1. In derogation from Article 3, the child of a person whose fatherhood is ascertained judicially shall acquire Netherlands nationality if the child is a minor on the day of the judgment in the first instance and the father was a Netherlands national on the day referred to in the next sentence, or, if the latter has died and was a Netherlands national on the day of his death. If it concerns a Netherlands judgment, the child shall acquire Netherlands nationality on the first day following a period of three months after the day of the judgment in the first instance or, if an appeal is instituted within this period, three months after the day of the judgment on appeal, and/or, if an appeal is taken to the Supreme Court within this latter period, on the day of the judgment in cassation. If it concerns a judgment of a foreign court, the child shall acquire Netherlands nationality on the day on which this judgment becomes final and conclusive.
2. An alien who as a minor is recognised after birth and before the age of seven by a Netherlands national shall acquire Netherlands nationality.
3. An alien who as a minor becomes the child of a Netherlands national through legitimation without recognition shall acquire Netherlands nationality.
4. An alien who as a minor is recognised after birth by a Netherlands national who proves his biological paternity at the time of or within one year after the recognition shall also acquire Netherlands nationality.
5. The children of a minor who has acquired Netherlands nationality pursuant to the first, third or fourth subsection shall also acquire Netherlands nationality.
6. Further rules can be laid down by or pursuant to a general administrative order of the Kingdom with respect to the proof referred to in the fourth subsection.

3

Article 5

A child shall become a Netherlands national if he or she is adopted in the Netherlands,

he Netherlands Antilles or Aruba pursuant to a judicial decision, provided that the child was a minor on the day of the judgment in the first instance and that at least one of the adoptive parents is a Netherlands national on the day referred to in the next sentence. The child shall acquire Netherlands nationality on the first day following a period of three months after the day of the decision in the first instance or, if an appeal is instituted within this period, three months after the day of the decision on appeal, and/or, if an appeal is taken to the Supreme Court within this latter period, on the day of the decision in cassation.

Article 5a

1. A child shall also acquire Netherlands nationality if he or she is adopted abroad pursuant to a decision of a competent local authority in accordance with the Convention concluded on 29 May 1993 in The Hague, the Netherlands, on the Protection of Children and Cooperation in respect of Inter-Country Adoption, if and when the following requirements are met:

- a. the adoption is concluded in accordance with the aforementioned convention, and
- b. the previously existing family law relationships cease to exist as a result of this adoption, and

c. at least one of the adoptive parents is a Netherlands national on the day on which the decision becomes final and conclusive, and

d. the child was a minor on the day of the decision in the first instance.

2. A child shall also acquire Netherlands nationality if he or she is adopted in accordance with the Convention, concluded on 29 May 1993 in The Hague, the Netherlands, on the Protection of Children and Cooperation in respect of Inter-Country Adoption by an adoption which does not result in the cessation of previously existing family law relationships, which adoption is converted into an adoption under the law of the Netherlands, the Netherlands Antilles or Aruba by a judicial decision in accordance with Article 27 of the aforementioned convention, if and when the following requirements are met:

a. the adoption is concluded in accordance with the aforementioned convention; and

b. at least one of the adoptive parents is a Netherlands national on the day after a period of three months since the decision in respect of the conversion in the first instance or on appeal has expired without an appeal or appeal in cassation being lodged, and/or, if an appeal in cassation is taken to the Supreme Court, on the day of the decision in cassation,

and

c. the child was a minor on the day of the decision in respect of the conversion in the first instance.

Article 5b

1. A child shall also acquire Netherlands nationality if he or she is adopted abroad pursuant to a decision of a competent local authority, if and when the following requirements are met:

4

a. the adoption complies with the conditions for recognition in the Netherlands of Article 6 or Article 7 of the Act on conflict rules regarding adoption (Wet conflictenrecht adoptie), and

b. the previously existing family law relationships cease to exist as a result of this adoption, and

c. at least one of the adoptive parents is a Netherlands national on the day on which the decision becomes final and conclusive, and

d. the child was a minor on the day of the decision in the first instance.

2. A child shall also acquire Netherlands nationality if he or she is adopted abroad by an adoption that does not result in the cessation of previously existing family law relationships, which adoption is converted into an adoption under the law of the Netherlands by a judicial decision in accordance with Article 9 of the Act on conflict rules regarding adoption, if and when the following requirements are met:

- a. the adoption complies with the conditions for recognition in the Netherlands of Article 6 or Article 7 of the Act on conflict rules regarding adoption, and
 - b. at least one of the adoptive parents is a Netherlands national on the day after a period of three months since the decision in respect of the conversion in the first instance or on appeal has expired without an appeal or appeal in cassation being lodged, and/or, if an appeal in cassation is taken to the Supreme Court, on the day of the decision in cassation,
- and
- c. the child was a minor on the day of the decision in the first instance.

Article 5c

The child of the person who acquires Netherlands nationality by adoption shall also acquire Netherlands nationality.

CHAPTER 3. Acquisition of Netherlands Nationality by Option

Article 6

1. After making a written declaration to that effect, the following persons shall acquire

Netherlands nationality by a confirmation referred to in the third subsection:

- a. an admitted alien who is of full age and who was born in the Netherlands, the Netherlands Antilles or Aruba and has his or her principal place of residence there since his or her birth;
- b. an alien who was born in the Netherlands, the Netherlands Antilles or Aruba and has been admitted to and who has had his or her principal place of residence there during a continuous period of at least three years and is stateless since his or her birth;
- c. an alien who as a minor was recognized by a Netherlands national and who has not become a Netherlands national pursuant to Articles 3 or 4, provided that immediately preceding the declaration he or she had been raised and cared for during a continuous period of at least three years by the Netherlands national by whom he or she is recognized;
- d. an alien who as a minor, by a decision of a Netherlands court or at birth by operation of law, comes under the joint custody of a non-Netherlands father or mother and another who is a Netherlands national, provided that he or she after the custody is granted has been raised and cared for during a continuous period of at least three years by this 5 Netherlands national, and provided that he or she does not have his or her principal place of residence in the country of which he or she is a subject. The third subsection of this Article shall not apply to the minor who at the time the declaration is made has not yet reached the age of sixteen;
- e. an alien who is of full age and who has been admitted to and has his or her principal place of residence in the Netherlands, the Netherlands Antilles or Aruba since attaining the age of four;

f. an alien who is of full age and who has at some time possessed either Netherlands nationality or the status of Netherlands subject non-Netherlands national and who during a minimum period of one year had been admitted for an indefinite period of time to and had his or her principal place of residence in the Netherlands, the Netherlands Antilles or Aruba unless he or she has lost Netherlands nationality pursuant to Article 15 first subsection under d;

g. an alien who for a minimum period of three years is the spouse of a Netherlands national and has been admitted to and has his or her principal place of residence in the

Netherlands, the Netherlands Antilles or Aruba during a continuous period of at least fifteen years;

h. an alien who has reached the age of sixty-five years and has been admitted to and has his or her principal place of residence in the Netherlands, the Netherlands Antilles or Aruba during a continuous period of at least fifteen years.

2. When making a declaration for the purpose of acquiring Netherlands nationality, the alien who is of full age and the alien who is a minor but has reached the age of sixteen shall declare to be willing to make a declaration of solidarity upon the acquisition of Netherlands nationality. The decision on the confirmation is not proclaimed until the declaration of solidarity has actually been made.

3. The authority who receives the declaration assesses on the basis of the documents

submitted the grounds on which the declaration is based. If the requirements are satisfied,

it shall confirm the acquisition of Netherlands nationality in writing.

4. It shall refuse the confirmation if there are grave reasons for believing, on the ground

of the behaviour of the person concerned that he or she may constitute a danger to public order, public morals or the security of the Kingdom, unless this is in conflict with international law obligations.

5. It shall decide within a period of thirteen weeks of the date of receipt of the declaration; this term may be postponed once for a maximum period of thirteen weeks.

6. If a person to whom the declaration refers has no surname or forename, or if the correct spelling thereof has not been determined, such names and the spelling thereof shall be established in consultation with this person and stated in the confirmation; where necessary, his or her name shall be transliterated into the characters in use in the Kingdom.

7. For the application of the first subsection, opening words and under a and b, the birth

on a sea-going vessel or aircraft registered in the Netherlands, the Netherlands Antilles or

Aruba is considered equivalent to a birth in the Netherlands, the Netherlands Antilles or

Aruba.

8. The minor non-Netherlands child of the father, mother or adoptive parent as referred to in Article 11 eighth subsection who makes a declaration to acquire Netherlands nationality shall also acquire Netherlands nationality provided this is stated for that purpose in the declaration and provided that the child, without prejudice to the cases in which the declaration is made pursuant to the first subsection under c or d, has been admitted to and has his or her principal place of residence in the Netherlands, the Netherlands Antilles or Aruba since the time when the declaration was made. Children of a child who co-acquires Netherlands nationality shall also acquire Netherlands nationality

under the same conditions. A child who has reached the age of sixteen years when the declaration is made shall only co-acquire Netherlands nationality if he or she explicitly consents to this, if he or she makes the declaration referred to in the second subsection as well as the declaration referred to in this subsection in his or her own right and provided that no grave reasons exist to suspect him or her in the sense of the fourth subsection. The decision on the confirmation is not proclaimed until the declaration of solidarity has actually been made.

9. The alien who at some time acquired Netherlands nationality by option can, of all the possibilities to re-acquire Netherlands nationality by option as referred to in the first subsection, only rely on the first subsection under f. CHAPTER 4. The Grant of Netherlands Nationality

Article 7

1. On the recommendation of Our Minister and with due regard to the provisions of this

Chapter, We shall grant Netherlands nationality to aliens who request this.

2. With regard to persons who have their principal place of residence in the Netherlands

Antilles or Aruba, Our Minister of Justice of the Netherlands Antilles or Our Minister of

Justice of Aruba, respectively, shall make recommendations regarding applications.

Article 8

1. Only the following applicants shall be eligible for the grant of Netherlands nationality pursuant to Article 7:

a. those who are of full age;

b. whose residence in the Netherlands, the Netherlands Antilles or Aruba for an unlimited period does not meet with any objection;

c. who has been admitted to and has had his or her principal place of residence in the

Netherlands, the Netherlands Antilles or Aruba for a minimum period of five years immediately preceding his or her application;

d. who may be deemed to have been assimilated into Netherlands, Netherlands-Antillean or Aruban society on the ground that he or she has a reasonable knowledge of the Dutch language to be determined by general administrative order of the Kingdom and/or—if he or she has his or her principal place of residence in the Netherlands Antilles or Aruba—of the language in common use on the island on which he or she has his or her principal place of residence in addition to the Dutch language, as well as a certain knowledge of the Netherlands, Netherlands-Antillean or Aruban political system and society, and who has also otherwise integrated in society in the Netherlands, the Netherlands Antilles or Aruba and

e. who declare to be willing to make a declaration of solidarity upon the acquisition of Netherlands nationality. The decision on the grant is not proclaimed until the declaration of solidarity has actually been made.

2. The first subsection under c shall not apply to an applicant who has at some time possessed either Netherlands nationality or the status of Netherlands subject non-

Netherlands national, or who has been the spouse of and has been living with a

Netherlands national for a period of at least three years, or since coming of age has been adopted in the Netherlands, the Netherlands Antilles or Aruba by parents at least one of whom possesses Netherlands nationality.

3. The period referred to in the first subsection under c shall be two years for the person who has been admitted to and has had his or her principal place of residence in the Netherlands, the Netherlands Antilles or Aruba for a total period of at least ten years.

4. The period referred to in the first subsection under c shall be three years for an applicant who has either been living with a Netherlands national in a permanent relationship other than marriage for a continuous period of at least three years, or who is stateless.

5. The period referred to in the first subsection under c shall also be three years for an applicant who by recognition or legitimation without recognition has become the child of a Netherlands national. As regards an applicant who was recognized or legitimated when he or she was a minor, the three-year term is reduced by the continuous period immediately preceding his or her coming of age during which he or she was raised and cared for by the Netherlands national by whom he or she was recognized or whose child he or she had become by legitimation without recognition.

6. A general administrative order of the Kingdom laid down pursuant to the first subsection under d does not enter into force until four weeks after the date of publication of the Staatsblad in which it is published. Both houses of the States-General shall be promptly informed of this publication.

Article 9

1. An application by an alien who fulfils the conditions laid down in Articles 7 and 8 shall nevertheless be refused if

a. there are grave reasons for believing, on the ground of the behaviour of the applicant that he or she constitutes a danger to public order, public morals or the safety of the

Kingdom;

b. the applicant possessing a foreign nationality has not made every effort to renounce that nationality and/or is not prepared to make such effort after his or her naturalisation, unless this cannot reasonably be expected of him or her;

c. an applicant to whom one of the exceptions referred to in Article 8 second subsection applies has his or her principal place of residence in the country of which he or she is a subject.

2. If an applicant has lost Netherlands nationality pursuant to Article 16 first subsection, the application on the ground laid down in the first subsection under 'a' may only be refused if he or she was convicted for a criminal offence against the safety of the Kingdom or sentenced to a prison term of a minimum period of five years for another criminal offence during the ten years preceding the application.

3. The first subsection, opening words and under b shall not apply to a. an applicant who is a national of a State that is party to the Second Protocol concluded on 2 February 1993 in Strasbourg (Tractatenblad 1994, 265) amending the Convention

8 on the Reduction of Cases of Multiple Nationality and Military Obligations in Cases of Multiple Nationality;

b. an applicant who was born in the Netherlands, the Netherlands Antilles or Aruba and who has his or her principal place of residence there at the time of the application;

c. an applicant who had his or her principal place of residence in the Netherlands, the

Netherlands Antilles or Aruba for a continuous period of five years before reaching the age of majority;

d. an applicant who is married to a Netherlands national;

e. an applicant who is acknowledged as a refugee in the Netherlands, the Netherlands Antilles or Aruba.

4. A decision on the application shall be taken within one year of payment of the fee referred to in Article 13 or of the decision to grant an exemption of payment and/or of the receipt of the requested supplement to the application, necessary for its assessment. The decision may be held over for a maximum period of six months on not more than two occasions.

5. Decisions to refuse or hold over applications to grant Netherlands nationality may be taken by Our Minister.

Article 10

In exceptional cases We may, after hearing the Council of State of the Kingdom, grant Netherlands nationality on grounds other than those laid down in Article 8 first subsection, opening words and under a, c and d, Article 9 first subsection, opening words and under c, and the term referred to in Article 11, third, fourth and fifth subsection.

Article 11

1. The minor non-Netherlands child of a father or mother who has been granted

Netherlands nationality shall also be granted Netherlands nationality provided this has been explicitly stipulated in the decree. The application for the co-grant shall be submitted together with the application to grant Netherlands nationality.

2. An application by the father or the mother to co-grant Netherlands nationality to a child under 16 years of age shall be granted if the child has been admitted for an unlimited period of time to and had his or her principal place of residence in the Netherlands, the Netherlands Antilles or Aruba at the time of the application.

3. An application by the father or mother to co-grant Netherlands nationality to a child who has reached the age of 16 years at the time of the application shall be granted if the child had been admitted for an unlimited period of time to and had his or her principal place of residence for a continuous period of at least three years immediately preceding the application and to whom no grounds for dismissal apply as referred to in Article 9 first subsection, opening words and under a,

including the second subsection of that Article. He or she shall only acquire Netherlands nationality if he or she explicitly consents to this.

4. Netherlands nationality shall, at his or her request, be granted to a minor non-

Netherlands child of a father or mother who has acquired Netherlands nationality by option or to whom it is granted, who did not co-acquire Netherlands nationality, provided

it had been admitted for an unlimited period of time to and had his or her principal place of residence in the Netherlands, the Netherlands Antilles or Aruba for a continuous

9 period of at least three years immediately preceding the application. The period concerning admission and principal place of residence shall not apply to a child born after his or her parent has submitted the declaration referred to in Article 6 first subsection or the application referred to in Article 7 first subsection. Netherlands nationality is only granted to a child who has reached the age of sixteen years at the time of the application subject to his or her explicit consent, if he or she is willing to make a declaration of

solidarity upon the acquisition of Netherlands nationality, and to whom no grounds for dismissal apply as referred to in Article 9, opening words and under a, including the second subsection of that Article. The decision on the grant is not proclaimed until the declaration of solidarity has actually been made.

5. Netherlands nationality shall, at his or her request, be granted to a non-Netherlands child of a father or mother who has acquired Netherlands nationality by option or to whom it was granted, who was a minor at the time of the declaration or the application by that parent and who did not co-acquire Netherlands nationality because he or she had come of age:

a. provided that he or she had been admitted to and had his or her principal place of residence in the Netherlands, the Netherlands Antilles or Aruba for a continuous period of at least three years immediately preceding the application and commencing prior to his or her coming of age,

b. provided that he or she is willing to make a declaration of solidarity upon the acquisition of Netherlands nationality and

c. to whom no grounds of dismissal apply as referred to in Article 9 first subsection, opening words and under a, including the second subsection of that Article.

The decision on the grant is not proclaimed until the declaration of solidarity has actually been made.

6. The requirements concerning admission and principal place of residence of the second

and third subsection shall not apply to a minor child of a father or mother who has his or her principal place of residence abroad and who acquires Netherlands nationality by application of the second subsection of Article 8, provided the child forms an actual part of the family of this parent and does not have his or her principal place of residence in the country of which he or she is a national.

7. Children of a child that is co-granted Netherlands nationality shall also be granted Netherlands nationality under the same conditions.

8. For the application of this Article, father or mother must also be taken to mean the adoptive parent, provided the adoption took place in accordance with the rules of

Netherlands private international law and the adoption had resulted in the cessation of the previously existing family law relationships.

Article 12

1. If the applicant has no surname or forename, or if the correct spelling thereof has not been determined, such names and the spelling thereof shall be established in consultation with the applicant in the decree granting Netherlands nationality.
2. Where necessary, the name of the applicant shall be transliterated into the characters in use in the Kingdom and it may be changed with the consent of the applicant in the decree granting Netherlands nationality, if this in the interest of his or her assimilation.

10

Article 13

1. Rules shall be laid down by general administrative order of the Kingdom with respect to the fee to be paid for making and handling the declaration of option and the application for granting Netherlands nationality, the cases in which full or partial exemption may be granted and the manner in which payment must be made.
2. Rules shall be laid down by general administrative order of the Kingdom with respect to proof of admission to one of the countries of the Kingdom.

CHAPTER 5. Loss of Netherlands Nationality

Article 14

1. Our Minister may revoke the acquisition or grant of Netherlands nationality if it is based on a false declaration made by the person concerned or fraud and/or on concealment of any fact relevant to the acquisition or grant. The revocation has retroactive effect to the time of the acquisition or grant of Netherlands nationality. The revocation is not possible following the expiration of a period of twelve years from the acquisition or grant of Netherlands nationality. The third sentence shall not apply if the person concerned is convicted for criminal offences referred to in the Criminal Law in

Wartime Act (Wet Oorlogsstrafrecht), the Torture Convention Implementation Act

(Uitvoeringswet folteringsverdrag) and the Genocide Convention Implementation Act

(Uitvoeringswet genocideverdrag).

2. Netherlands nationality is lost by a minor on cessation of the family law relationship on which it is based pursuant to Articles 3, 4, 5 or 6 first subsection, opening words and under c, and pursuant to Article 4 as it read until the coming into force of the Kingdom Act of 21 December 2000 amending the Kingdom Act on Netherlands Nationality with respect to the acquisition, grant and loss of Netherlands nationality (Staatsblad 618). The loss referred to in the first sentence shall not occur if the other parent was a Netherlands national at the time of the cessation of that relationship or if this parent was a Netherlands national at the time of his or her death. Nor does the loss occur if Netherlands nationality can also be based on Article 3 third subsection or Article 2 under a of the Netherlands

Nationality and Residence Act (Wet op het Nederlanderschap en het ingezetenschap) of

12 December 1892 (Staatsblad 268).

3. Netherlands nationality may only be lost pursuant to one of the provisions of this chapter.
4. Without prejudice to the case referred to in the first subsection, Netherlands nationality may not be lost if this would lead to statelessness.

Article 15

1. A person who is of full age shall lose his or her Netherlands nationality:

- a. by acquiring another nationality of his or her own free will;
- b. by making a declaration of renunciation;
- c. if he or she also has a foreign nationality and, after coming of age and while possessing both nationalities, has his or her principal place of residence for a continuous period of ten years outside the Netherlands, the Netherlands Antilles and Aruba, and outside the areas to which the Treaty on European Union applies, other than in the service of the

Netherlands, the Netherlands Antilles or Aruba and/or of an international body at which

11 the Kingdom is represented, or as the spouse of or as an unmarried person in a permanent relationship living with a person in such a service;

- d. by Our Minister's revocation of the decree granting Netherlands nationality, which

may take place if the person concerned has failed, after his or her naturalisation, to make every effort to divest himself of his or her original nationality;

- e. if he or she, of his or her own free will, takes military service with a foreign power involved in actions against the Kingdom and/or against an alliance of which the Kingdom is a member;

2. The first subsection, opening words and under a, does not apply to the acquirer

- a. who was born in the country of that other nationality and has his or her principal place

of residence there at the time of the acquisition;

- b. who before coming of age has had his or her principal place of residence in the country of that other nationality for a continuous period of at least five years;

- c. who is married to a person possessing that other nationality.

3. The period referred to in the first subsection under c is not deemed to be interrupted if the person concerned has his or her principal place of residence for a period shorter than

one year in the Netherlands, the Netherlands Antilles or Aruba and/or in the areas to which the Treaty on European Union applies.

4. The period referred to in the first subsection under c is interrupted by issuing a declaration with respect to the possession of Netherlands nationality and/or a travel document within the meaning of the Passport Act (Paspoortwet). A new period of ten years commences as from the day of issue.

Article 15A

A person who is of full age shall also lose his or her Netherlands nationality:

- a. if he or she acquires the nationality of a Contracting State to the Convention on the Reduction of Cases of Multiple Nationality and Military Obligations in Cases of Multiple Nationality, concluded in Strasbourg on 6 May 1963 (Tractatenblad 1964, no 4), as a result of an explicit declaration of intention by naturalisation, option or resumption and this Convention implies that loss. However, the foregoing does not apply if this State is also party to the Second Protocol amending that Convention (Tractatenblad 1994, no 265) and the person involved belongs to one of the categories referred to in Article 15 second subsection;
- b. if he or she acquires Surinamese nationality under the Agreement between the Kingdom of the Netherlands and the Republic of Surinam concerning the assignment of nationals concluded on 25 November 1975 in Paramaribo (Tractatenblad 1975, no 132).

Article 16

- 1. A minor shall lose his or her Netherlands nationality:
 - a. by judicial establishment of paternity, recognition, legitimation or adoption by an alien, if he or she thereby acquires the nationality of the alien or already possesses it;
 - b. by making a declaration of renunciation if he or she possesses the nationality of the father, mother or adoptive parent as referred to in Article 11 eighth subsection;
 - c. if his or her father or mother acquires another nationality of his or her own free will and the minor thereby also acquires the foreign nationality or already possesses it;

12

- d. if his or her father or mother loses his or her Netherlands nationality pursuant to Article 15 first subsection under b, c or d or pursuant to Article 15A;
- e. if he or she acquires the same nationality as his or her father or mother in his or her own right.

For the application of parts c, d and e, father or mother must also be taken to mean the adoptive parent from whom the minor acquired Netherlands nationality, and the person who exercises joint custody over the minor and from whom the minor acquired Netherlands nationality. The declaration of renunciation as referred to in part b has no legal effect until the minor who has reached the age of twelve and, on his or her request, the parent who is not a legal representative, have been heard. Renunciation is not possible if the child and that parent have objections to that. The minor who has reached the age of sixteen years shall make the declaration of renunciation in his or her own right and cannot be represented in this.

- 2. The loss of Netherlands nationality referred to in the first subsection shall not occur:
 - a. if and for as long as a parent possesses Netherlands nationality;
 - b. if a parent dies after the time at which Netherlands nationality would be lost pursuant to the first subsection;

- c. if a parent dies as a Netherlands national before the time at which Netherlands nationality would be lost pursuant to the first subsection;
- d. if the minor complies with Article 3 third subsection or Article 2 under a of the Netherlands Nationality and Residence Act of 12 December 1892 (Staatsblad 268), without prejudice to the case referred to in the first subsection under b;
- e. if the minor was born in the country of the nationality acquired by him or her and has his or her principal place of residence there at the time of the acquisition, without prejudice to the case referred to in the first subsection under b;
- f. if the minor has or has had his or her principal place of residence in the country of the nationality acquired by him or her for a continuous period of at least five years, without prejudice to the case referred to in the first subsection under b; or
- g. if, in the case referred to in the first subsection under e, a parent is a Netherlands national at the time of the acquisition.

For the application of parts a, b, c and g, a parent must also be taken to mean the adoptive parent as referred to in Article 11 eighth subsection, and the person who exercises joint custody over the minor and from whom the minor acquired Netherlands nationality.

Article 16A

In addition, a minor shall lose Netherlands nationality if he or she acquires the nationality of a Contracting State to the Convention on the Reduction of Cases of Multiple Nationality and Military Obligations in Cases of Multiple Nationality, concluded in Strasbourg on 6 May 1963 (Tractatenblad 1964, no 4), as a result of an explicit declaration of intention by naturalisation, option or resumption and this Convention implies that loss. The foregoing shall not apply if this State is also party to the Second Protocol amending that Convention (Tractatenblad 1994, no 265) and the person involved belongs to one of the categories referred to in Article 16 second subsection under e, f and g.

13

CHAPTER 6. Establishing Netherlands Nationality

Article 17

1. Any person who has an immediate interest in a case instituted other than before a judicial body or administrative appeals tribunal in any part of the Kingdom, may submit to The Hague District Court or, if he or she is resident in the Netherlands Antilles or Aruba, to the Court of Justice of the Netherlands Antilles and Aruba, an application for an order confirming either that he or she does or does not possess Netherlands nationality. Application may also be made for an order establishing whether the person concerned did or did not possess Netherlands nationality at a certain time.

2. An application as referred to in the immediately preceding subsection may also be made with respect to a deceased person.

Article 18

1. Concerning applications referred to in the immediately preceding Article the District Court or the Court of Justice, respectively, shall hear the Public Prosecutions Department. In the case of the Netherlands, Articles 429d, 429f-429l and 429s-429t of the Code of Civil Procedure shall apply.

2. The interested parties may only lodge an appeal in cassation against the order.

Article 19

An order which is made under Article 17 and has become final shall be binding on all bodies charged with the enforcement of any statutory regulation.

Article 20

1. If, in a case instituted before a judicial body in the Netherlands, in the Netherlands Antilles or Aruba, it is uncertain whether an interested party involved in the case possesses Netherlands nationality or possessed it at an earlier date, the court in question may seek the advice of Our Minister, Our Minister of Justice of the Netherlands Antilles, or Our Minister of Justice of Aruba respectively.

2. If, in a case instituted before an administrative appeals tribunal in the Netherlands, in the Netherlands Antilles and Aruba, there is uncertainty as referred to in subsection 1, the tribunal shall hold over the case and request the advice of Our Minister, Our Minister of Justice of the Netherlands Antilles, or Our Minister of Justice of Aruba respectively.

3. The proceedings of the case shall be resumed immediately upon receipt of the advice referred to in subsections 1 and 2.

CHAPTER 7. Declarations and Official Registers

Article 21

The authorities and public officials who are authorized to receive applications for the grant and declarations of the acquisition of Netherlands nationality, and declarations of renunciation thereof, shall be designated by a general administrative order of the Kingdom; further regulations may be laid down in this order with respect to both the manner in which the declarations and applications, and the confirmations referred to in

14

Article 6 must be received and with respect to the further administrative treatment of the acquisition and grant of Netherlands nationality.

Article 22

1. Our Minister shall keep a public record of:

- a. declarations of acquisition and renunciation of Netherlands nationality;
- b. the confirmations, referred to in the third subsection of Article 6 and in Article 28;
- c. the grant of Netherlands nationality;
- d. the revocations referred to in the first subsection of Article 14, and Article 15 first subsection under d.

2. Our Ministers of Justice of the Netherlands Antilles and of Aruba shall keep a public register of the documents referred to in the first subsection that concern residents in their country.

CHAPTER 8. Final Provisions

Article 23

1. By or pursuant to a general administrative order of the Kingdom, we may lay down further regulations relating to the implementation of this Act.

2. The declaration of solidarity, referred to in Article 6 second subsection, Article 8 first subsection under e and Article 11 fourth and fifth subsection, shall be made with the following words: I swear (declare) that I respect the constitutional order of the Kingdom of the Netherlands, its freedoms and rights and I swear (promise) to faithfully fulfill the duties resulting from Netherlands nationality. The person who makes the declaration shall add as a confirmation: So help me God, or: This I declare and promise.

3. The cases in which making a declaration, in derogation of Article 6 second subsection,

Article 6 eighth subsection, Article 8 first subsection under e, Article 11 fourth subsection, Article 11 fifth subsection under b, Article 26 third subsection and Article 28 third subsection shall not be asked or cannot reasonably be asked and the way in which this declaration can be made, shall be determined by or pursuant to a general administrative order of the Kingdom.

Article 24

1. This Kingdom Act may be cited as the ‘Netherlands Nationality Act’. It shall enter into force on a date to be determined by Us. We may designate an alternative date for the entry into force of Chapter 6.

2. The Act of 12 December 1892 (Staatsblad 268) governing Netherlands Nationality and

Residence is revoked.

CHAPTER 9. Transitional Provisions

Article 25

Persons who on entry into force of this Act already possess Netherlands nationality shall also be Netherlands nationals within the meaning of the Act.

Article 26

15

1. The requirement of admission and principal place of residence, referred to in Article 6 first subsection under f, shall not apply to an alien who, after coming of age, has lost Netherlands nationality as a result of acquiring another nationality pursuant to Article 5 (old) as this read up to 1 March 1964 and Article 7, opening words and first or third, of the Act of 12 December 1892 (Staatsblad 268) governing Netherlands Nationality and Residence, and/or has lost this pursuant to Article 15, opening words and under a, if the person:

a. was born in the country of the other nationality and had his or her principal place of residence there at the time of the acquisition;

b. had his or her principal place of residence in the country of the other nationality for a continuous period of at least five years before coming of age; or

c. was married to a person of that other nationality at the time of the acquisition of that other nationality.

2. The first subsection shall not apply to an alien who after the entry into force of this provision was a national of the State of the other nationality for a minimum period of ten years.

3. A minor non-Netherlands child of the father or mother who is the alien referred to in the first subsection, shall also acquire the latter's nationality if he or she is included in the declaration to that effect. Children of a child co-acquiring Netherlands nationality also acquire Netherlands nationality under the same conditions. A child that has attained the age of sixteen when the declaration is made shall only co-acquire Netherlands nationality if he or she explicitly consents to this, if he or she actually makes the declaration referred to in Article 6 second subsection, and provided that no grave reasons exist to suspect him or her in the sense of the fourth subsection of that Article. The decision on the confirmation is not proclaimed until the declaration of solidarity has actually been made.

Article 11 eighth subsection shall apply *mutatis mutandis*.

Article 27

1. Article 3 of this Act shall only apply to children born after the entry into force of this

Act.

2. Article 3 third subsection as modified by the Kingdom Act of 21 December 2000 amending the Kingdom Act on Netherlands nationality with respect to the acquisition, grant and loss of Netherlands nationality (Staatsblad 618) shall only apply to children born after the entry into force of that Act.

Article 28

1. A woman who lost her Netherlands nationality through or in connection with her marriage concluded before the entry into force of this Act, shall acquire Netherlands nationality by making a written declaration to that effect followed by a confirmation, which must be made within a year of the dissolution of that marriage or within a year after she was in a position to learn of such dissolution. Acquisition of Netherlands nationality in this manner shall be retroactive to the date of dissolution of the marriage.

2. Article 6 third up to and including sixth subsection shall apply *mutatis mutandis*.

3. The minor non-Dutch child of the person referred to in the first subsection who is the mother or adoptive parent as referred to in Article 11 eighth subsection shall also acquire Netherlands nationality if he or she is included in the declaration to that effect. Children 16 of a child co-acquiring Netherlands nationality shall also acquire Netherlands nationality under the same conditions. A child who has attained the age of sixteen when the declaration is made shall only co-acquire Netherlands nationality if he or she explicitly consents to this, if he or she actually makes the declaration referred to in Article 6 second subsection, and provided that no grave reasons exist to suspect him or her in the sense of the fourth subsection of that Article. The decision on the confirmation is not proclaimed until the declaration of solidarity has actually been made.

Note on translation

Translation by:

Olivier Vonk (Ph.D. candidate, European University Institute), based on an existing translation available from

<http://www.unhcr.org/refworld/type,LEGISLATION,,NLD,4040d84d4,0.html>

Number 38 of 2004

IRISH NATIONALITY AND CITIZENSHIP ACT 2004

ARRANGEMENT OF SECTIONS

Section

1. Definitions.
2. Amendment of section 2 of Principal Act.
3. Amendment of section 6 of Principal Act.
4. Citizenship of children of certain non-nationals.
5. Repeal of section 9 of Principal Act.
6. Citizenship of foundlings.
7. Amendment of section 13 of Principal Act.
8. Amendment of section 15 of Principal Act.
9. Amendment of section 15A of Principal Act.
10. Amendment of section 16 of Principal Act.
11. Amendment of section 16A of Principal Act.
12. Amendment of section 17 of Principal Act.
13. Amendment of section 28 of Principal Act.
14. Applications for certificates of nationality by persons to whom section 6A applies.
15. Offences.

16. Short title, collective citation and commencement.

Acts Referred to

<u>European Communities (Amendment) Act 1993</u>	1993, No. 25
<u>Immigration Act 2003</u>	2003, No. 26
<u>Immigration Act 2004</u>	2004, No. 1
<u>Irish Nationality and Citizenship Act 1956</u>	1956, No. 26
<u>Irish Nationality and Citizenship Act 1986</u>	1986, No. 23
<u>Irish Nationality and Citizenship Act 2001</u>	2001, No. 15
Irish Nationality and Citizenship Acts 1956 to 2001	
<u>Refugee Act 1996</u>	1996, No. 17

Number 38 of 2004

IRISH NATIONALITY AND CITIZENSHIP ACT 2004

AN ACT TO AMEND THE IRISH NATIONALITY AND CITIZENSHIP ACT 1956. [15th December, 2004]

BE IT ENACTED BY THE OIREACHTAS AS FOLLOWS:

Definitions.

1.—In this Act—

“Principal Act” means the Irish Nationality and Citizenship Act 1956 ;

“Act of 2001” means the Irish Nationality and Citizenship Act 2001 .

Amendment of section 2 of Principal Act.

2.—Section 2 (amended by the Act of 2001) of the Principal Act is amended by—

(a) the insertion, in subsection (1), of the following definitions:

“ ‘Act of 1996’ means the Refugee Act 1996 ;

‘Act of 2003’ means the Immigration Act 2003 ;

‘Act of 2004’ means the Immigration Act 2004 ;

‘EEA state’ means a state, other than a Member State, that is a contracting party to the EEA Agreement;

‘EEA Agreement’ has the same meaning as it has in the European Communities (Amendment) Act 1993 ;

‘Member State’ means a Member State of the European Communities;

‘mental incapacity’ means, in relation to a person, incapacity by reason of a mental condition to manage and administer the person's affairs;”,

(b) the insertion of the following subsection:

“(1A) In this Act—

(a) a reference to a section is a reference to a section of this Act, unless it is indicated that a reference to some other enactment is intended,

(b) a reference to a subsection, paragraph or subparagraph is a reference to the subsection, paragraph or subparagraph of the provision in which the reference occurs, unless it is indicated that a reference to some other provision is intended, and

(c) a reference to any enactment shall be construed as a reference to that enactment as amended, adapted or extended, whether before or after the commencement of the *Irish Nationality and Citizenship Act 2004*, by or under any subsequent enactment.”.

Amendment of section 6 of Principal Act.

3.—Section 6 (inserted by section 3(1) of the Act of 2001) of the Principal Act is amended by—

(a) the substitution of the following subsection for subsection (1):

“(1) Subject to section 6A (inserted by section 4 of the *Irish Nationality and Citizenship Act 2004*), every person born in the island of Ireland is entitled to be an Irish citizen.”,

(b) the substitution of the following paragraph for paragraph (a) of subsection (2):

“(a) Subject to subsection (5), a person who is entitled under subsection (1) to be an Irish citizen shall be an Irish citizen from the date of his or her birth if—

(i) he or she does any act that only an Irish citizen is entitled to do, or

(ii) in the case of a person who is not of full age or who is suffering from a mental incapacity, any act is done on his or her behalf that only an Irish citizen is entitled to do.”,

(c) the deletion of subsection (4), and

(d) the insertion of the following subsection:

“(6) In this section ‘person’ does not include a person born in the island of Ireland on or after the commencement of the *Irish Nationality and Citizenship Act 2004*—

(a) neither of whose parents was at the time of the person's birth—

(i) an Irish citizen or entitled to be an Irish citizen,

(ii) a British citizen,

(iii) a person entitled to reside in the State without any restriction on his or her period of residence (including in accordance with a permission granted under section 4 of the Act of 2004), or

(iv) a person entitled to reside in Northern Ireland without any restriction on his or her period of residence,

and

(b) at least one of whose parents was at that time entitled to diplomatic immunity in the State.”.

Citizenship of children of certain non-nationals.

4.—The Principal Act is amended by the insertion of the following sections:

“Entitlement to Irish citizenship of persons born to certain non-nationals.

6A.—(1) A person born in the island of Ireland shall not be entitled to be an Irish citizen unless a parent of that person has, during the period of 4 years immediately preceding the person's birth, been resident in the island of Ireland for a period of not less than 3 years or periods the aggregate of which is not less than 3 years.

(2) This section does not apply to—

(a) a person born before the commencement of the *Irish Nationality and Citizenship Act 2004*,

(b) a person born in the island of Ireland—

(i) to parents at least one of whom was at the time of the person's birth an Irish citizen or entitled to be an Irish citizen,

(ii) if the person was born to parents one of whom was deceased at the time of the person's birth and—

(I) the other parent was at that time, or

(II) the deceased parent was, immediately before he or she died,
an Irish citizen or entitled to be an Irish citizen, or

(iii) if the person was born to parents both of whom were
deceased at the time of the person's birth, and at least one of
whom was, immediately before his or her death, an Irish
citizen or entitled to be an Irish citizen,

(c) a person born in the island of Ireland—

(i) to parents at least one of whom was at the time of the person's
birth a British citizen or a person entitled to reside in Northern
Ireland without any restriction on his or her period of
residence,

(ii) if the person was born to parents one of whom was deceased
at the time of the person's birth and—

(I) the other parent was at that time, or

(II) the deceased parent was, immediately before he or she died,

a British citizen or a person entitled to reside in Northern Ireland
without any restriction on his or her period of residence, or

(iii) if the person was born to parents both of whom were
deceased at the time of the person's birth and at least one of
whom was, immediately before his or her death, a British
citizen or a person entitled to reside in Northern Ireland
without any restriction on his or her period of residence,

(d) a person born in the island of Ireland—

(i) to parents at least one of whom was at the time of the person's
birth a person entitled to reside in the State without any
restriction on his or her period of residence (including in
accordance with a permission granted under section 4 of the
Act of 2004),

(ii) if the person was born to parents one of whom was deceased
at the time of the person's birth and—

(I) the other parent was at that time, or

(II) the deceased parent was, immediately before he or she died,

a person entitled to reside in the State without any restriction on
his or her period of residence (including in accordance with a

permission granted under section 4 of the Act of 2004), or

- (iii) if the person was born to parents both of whom were deceased at the time of the person's birth and one of whom was, immediately before his or her death, a person entitled to reside in the State without any restriction on his or her period of residence (including in accordance with a permission granted under section 4 of the Act of 2004),

or

- (e) a person born in the island of Ireland—

- (i) neither of whose parents was at the time of the person's birth—

- (I) an Irish citizen or entitled to be an Irish citizen,

- (II) a British citizen,

- (III) a person entitled to reside in the State without any restriction on his or her period of residence (including in accordance with a permission granted under section 4 of the Act of 2004), or

- (IV) a person entitled to reside in Northern Ireland without any restriction on his or her period of residence,

and

- (ii) at least one of whose parents was at that time entitled to diplomatic immunity in the State.

- (3) In this section 'British citizen' means a citizen of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland.

Residence in the island of Ireland for the purposes of section 6A.

6B.—(1) Where a parent of a person to whom section 6A (inserted by section 4 of the *Irish Nationality and Citizenship Act 2004*) applies dies before the person's birth, the period commencing on the date of the parent's death and expiring on the date of the person's birth shall be reckonable for the purposes of calculating a period of residence in the island of Ireland under that section, if—

- (a) the parent was, immediately before his or her death, residing in the island of Ireland, and

- (b) the period in respect of which he or she was, immediately before his or her death, resident in the island of Ireland is

reckonable for the purposes of that section.

(2) Where a national of—

- (a) a Member State (other than the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland),
- (b) a state (other than a Member State) that is a contracting party to the EEA Agreement, or
- (c) the Swiss Confederation,

makes a declaration in such manner as may be prescribed that he or she has resided in the island of Ireland for such period as is stated in that declaration, he or she shall, for the purposes of section 6A, be regarded as having been resident in the island of Ireland—

- (i) for that period, if during the entire of that period he or she was a national of a Member State, an EEA state or the Swiss Confederation, or
- (ii) if he or she was such a national for part only of that period, for that part of the period,

unless the contrary is proved.

(3) (a) If a person who is the guardian of, or *in loco parentis* to, a person (in this paragraph referred to as the ‘second-mentioned person’) who—

- (i) has not attained the age of 18 years, and
- (ii) is the child of a person (in this paragraph referred to as the ‘parent’) who was, at the time of the second-mentioned person's birth, a national of a state referred to in subsection (2),

makes a declaration in such manner as may be prescribed that the parent resided in the island of Ireland for such period as is specified in that declaration, the parent shall, for the purposes of section 6A, be regarded as having been resident in the island of Ireland—

(I) for that period, if during the entire of that period he or she was a national of a Member State, an EEA state or the Swiss Confederation, or

(II) if he or she was such a national for part only of that period, for that part of the period,

unless the contrary is proved.

(b) If a person who is duly authorised to act on behalf of a person (in this paragraph referred to as the ‘second-mentioned person’) who—

(i) is suffering from a mental incapacity, and

(ii) is the child of a person (in this paragraph referred to as the ‘parent’) who was, at the time of the second-mentioned person's birth, a national of a state referred to in subsection (2),

makes a declaration in such manner as may be prescribed that the parent resided in the island of Ireland for such period as is specified in that declaration, the parent shall, for the purposes of section 6A, be regarded as having been resident in the island of Ireland—

(I) for that period, if during the entire of that period he or she was a national of a Member State, an EEA state or the Swiss Confederation, or

(II) if he or she was such a national for part only of that period, for that part of the period,

unless the contrary is proved.

(c) If a person (in this paragraph referred to as the ‘declarant’) who—

(i) has attained the age of 18 years, and

(ii) is the child of a person (in this paragraph referred to as the ‘parent’) who was, at the time of the declarant's birth, a national of a state referred to in subsection (2),

makes a declaration in such manner as may be prescribed that the parent resided in the island of Ireland for such period as is stated in that declaration, the parent shall, for the purposes of section 6A, be regarded as having been resident in the island of Ireland—

(I) for that period, if during the entire of that period he or she was a national of a Member State, an EEA state or the Swiss Confederation, or

(II) if he or she was such a national for part only of that period, for that part of the period,

unless the contrary is proved.

(4) A period of residence in the State shall not be reckonable for the purposes of calculating a period of residence under section 6A if—

(a) it is in contravention of section 5(1) of the Act of 2004,

(b) it is in accordance with a permission given to a person under section 4 of the Act of 2004 for the purpose of enabling him or her to engage in a course of education or study in the State, or

(c) it consists of a period during which a person (other than a person who was, during that period, a national of a Member State, an EEA state or the Swiss Confederation) referred to in subsection (2) of section 9 (amended by section 7(c)(i) of the Act of 2003) of the Act of 1996 is entitled to remain in the State in accordance only with the said subsection.

(5) A period of residence in Northern Ireland shall not be reckonable for the purposes of calculating a period of residence under section 6A—

(a) if—

(i) the person concerned is not during the entire of that period a national of a Member State, an EEA state or the Swiss Confederation, and

(ii) the residence of the person concerned in Northern Ireland during that period is not lawful under the law of Northern Ireland,

or

(b) if the entitlement of the person concerned to reside in Northern Ireland during that period is subject to a condition that is the same as or similar to a condition which, if applicable in respect of an entitlement to reside in the State, would, by virtue of subsection (4), render a period of residence in the State pursuant to such an entitlement not reckonable for the purposes of calculating a period of residence under the said section 6A.

(6) A declaration referred to in subsection (2) or (3) shall be accompanied by such verifying documents (if any) as may be prescribed.”.

Repeal of section 9 of Principal Act.

5.—Section 9 of the Principal Act is repealed.

Citizenship of foundlings.

6.—The Principal Act is amended by the substitution of the following section for section 10:

“10.—Every deserted newborn child first found in the State shall, unless the contrary is proved, be deemed to have been born in the island of Ireland to parents at least one of whom is an Irish citizen.”.

Amendment of section 13 of Principal Act.

7.—Section 13 (amended by section 3(b) of the Act of 2001) of the Principal Act is amended by the substitution of “the island of Ireland” for “Ireland”.

Amendment of section 15 of Principal Act.

8.—Section 15 (inserted by section 4 of the Irish Nationality and Citizenship Act 1986) of the Principal Act is amended by—

(a) the substitution, in subsection (1), of the following paragraph for paragraph (a):

“(a) (i) is of full age, or

(ii) is a minor born in the State;”,

And

(b) the insertion of the following subsection:

“(3) In this section ‘applicant’ means, in relation to an application for a certificate of naturalisation by a minor, the parent or guardian of, or person who is *in loco parentis* to, the minor.”.

Amendment of section 15A of Principal Act.

9.—Section 15A (inserted by section 5 of the Act of 2001) of the Principal Act is amended by the insertion of the following subsections:

“(3) Paragraph (h) of subsection (1) shall not apply to an applicant for a certificate of naturalisation to whom subsection (4) applies.

(4) Any period of residence outside the island of Ireland, during which—

(a) the applicant for a certificate of naturalisation to which this section applies was married to and living with his or her spouse, and

(b) that applicant's spouse was in the public service,

shall be reckoned as a period of residence in the island of Ireland for the purposes of calculating—

- (i) continuous residence under paragraph (f) of subsection (1), or
- (ii) total residence under paragraph (g) of that subsection.”.

Amendment of section 16 of Principal Act.

10.—Section 16 of the Principal Act is amended by the insertion of the following subsection:

“(2) For the purposes of this section a person is of Irish associations if—

- (a) he or she is related by blood, affinity or adoption to a person who is an Irish citizen or entitled to be an Irish citizen, or
- (b) he or she was related by blood, affinity or adoption to a person who is deceased and who, at the time of his or her death, was an Irish citizen or entitled to be an Irish citizen.”.

Amendment of section 16A of Principal Act.

11.—Section 16A (inserted by section 6 of the Act of 2001) of the Principal Act is amended by the substitution of the following subsection for subsection (1):

“(1) A period of residence in the State shall not be reckoned when calculating a period of residence for the purposes of granting a certificate of naturalisation if—

- (a) it is in contravention of section 5(1) of the Act of 2004,
- (b) it is in accordance with a permission given to a person under section 4 of the Act of 2004 for the purpose of enabling him or her to engage in a course of education or study in the State, or
- (c) it consists of a period during which a person (other than a person who was, during that period, a national of a Member State, an EEA state or the Swiss Confederation) referred to in subsection (2) of section 9 (amended by section 7(c)(i) of the Act of 2003) of the Act of 1996 is entitled to remain in the State in accordance only with the said subsection.”.

Amendment of section 17 of Principal Act.

12.—Section 17 of the Principal Act is amended by the deletion of subsection (2).

Amendment of section 28 of Principal Act.

13.—Section 28 of the Principal Act is amended by the insertion of the following subsection:

“(3) The Minister may revoke a certificate of nationality if he or she is satisfied that the issue of the certificate was obtained by fraud, misrepresentation (including innocent misrepresentation) or failure to disclose material information.”.

Applications for certificates of nationality by persons to whom section 6A applies.

14.—The Principal Act is amended by the insertion of the following section:

“28A.—(1) A person who makes an application under section 28 shall make and provide to the Minister or an Irish diplomatic or consular officer a declaration in such manner as may be prescribed that his or her parent resided in Northern Ireland for such period as is stated in that declaration.

(2) The Minister or an Irish diplomatic or consular officer may require a person who makes an application under section 28 to produce to him or her—

(a) documents of such a class as may be prescribed, or

(b) such other documents as he or she considers necessary or expedient to enable him or her to perform his or her functions under this section.

(3) For the purposes of this section different classes of documents may be prescribed in respect of different classes of person making an application under section 28.

(4) This section applies to a person who claims to be entitled to be an Irish citizen under section 6A(1) by virtue of one of his or her parents having resided—

(a) in Northern Ireland for a period of not less than 3 years or periods the aggregate of which is not less than 3 years, or

(b) in Northern Ireland and the State for periods the aggregate of which is not less than 3 years,

but shall not include a person one of whose parents was, during the entire of that period or those periods and at the time of the person's birth, a national of a Member State, an EEA state or the Swiss Confederation.

(5) An application under section 28 in respect of a minor shall be made on his or her behalf by his or her parent or guardian, or by a person who is *in loco parentis* to him or her.

(6) An application under section 28 in respect of a person who is suffering from a mental incapacity shall be made on his or her behalf by a person duly authorised to act on his or her behalf.”.

Offences.

15.—The Principal Act is amended by the insertion of the following section:

“29A.—A person who knowingly or recklessly makes (whether in the State or outside the State)—

(a) a declaration under this Act, or

(b) a statement for the purposes of any application under this Act,

that is false or misleading in any material respect shall be guilty of an offence and shall be liable—

(i) on summary conviction to a fine not exceeding €3,000 or imprisonment for a term not exceeding 12 months, or to both, or

(ii) on conviction on indictment to a fine not exceeding €50,000 or imprisonment for a term not exceeding 5 years, or to both.”.

Short title, collective citation and commencement.

16.—(1) This Act may be cited as the Irish Nationality and Citizenship Act 2004.

(2) The Irish Nationality and Citizenship Acts 1956 to 2001 and this Act may be cited together as the Irish Nationality and Citizenship Acts 1956 to 2004.

(3) This Act shall come into operation on such day as the Minister may, b

1127

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ

Αρ. Φύλλου 49

24 Μαρτίου 2010

ΝΟΜΟΣ ΥΠ'ΑΡΙΘ. 3838

Σύγχρονες διατάξεις για την Ελληνική Ιθαγένεια και την πολιτική συμμετοχή ομογενών και νομίμως διαμενόντων μεταναστών και άλλες ρυθμίσεις.

**Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ**

Εκδίδομε τον ακόλουθο νόμο που ψήφισε η Βουλή:

**ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄
ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΩΔΙΚΑ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΘΑΓΕΝΕΙΑΣ**

Άρθρο 1

1. Το άρθρο 1 του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας, όπως αυτός κυρώθηκε με το ν.3284/2004 και ισχύει (ΦΕΚ 217 Α'), αντικαθίσταται ως εξής:

«Α. Αυτοδίκαια, με τη γέννηση

Άρθρο 1

1. Το τέκνο Έλληνα ή Ελληνίδας αποκτά από τη γέννησή του την Ελληνική Ιθαγένεια.

2. Την Ελληνική Ιθαγένεια αποκτά από τη γέννησή του όποιος γεννιέται σε ελληνικό έδαφος, εφόσον:

α. ένας από τους γονείς του έχει γεννηθεί στην Ελλάδα και κατοικεί μόνιμα στη Χώρα από τη γέννησή του ή

β. δεν αποκτά αλλοδαπή ιθαγένεια με τη γέννησή του ούτε μπορεί να αποκτήσει τέτοια με σχετική δήλωση των γονέων του στις οικείες αλλοδαπές αρχές, αν το δικαίο της ιθαγένειας των γονέων του απαιτεί την υποβολή παρόμοιας δήλωσης, ή

γ. είναι άγνωστης ιθαγένειας, εφόσον η αδυναμία διαπίστωσης της τυχόν αποκτώμενης με τη γέννηση αλλοδαπής ιθαγένειας δεν οφείλεται σε άρνηση συνεργασίας γονέα.»

2. Μετά το άρθρο 1 του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας, προστίθεται νέο άρθρο 1Α ως εξής:

«1α. Με δήλωση και αίτηση, λόγω γέννησης

ή φοίτησης σε σχολείο στην Ελλάδα

Άρθρο 1Α

1. Τέκνο αλλοδαπών που γεννιέται και συνεχίζει να ζει στην Ελλάδα από γονείς που διαμένουν μόνιμα και

νόμιμα και οι δυο στη Χώρα επί πέντε τουλάχιστον συνεχή έτη, αποκτά από τη γέννησή του την Ελληνική Ιθαγένεια, εφόσον οι γονείς του υποβάλουν κοινή σχετική δήλωση και αίτηση εγγραφής του τέκνου στο δημοτολόγιο του δήμου της μόνιμης κατοικίας του, μέσα σε τρία έτη από τη γέννηση. Σε περίπτωση μεταγενέστερης υποβολής της δήλωσης και αίτησης, η ιθαγένεια αποκτάται από την υποβολή τους. Αν το τέκνο γεννήθηκε πριν τη συμπλήρωση της πενταετούς νόμιμης διαμονής και από τους δύο γονείς στη Χώρα, η κοινή δήλωση και αίτηση εγγραφής υποβάλλεται με την παρέλευση της πενταετούς συνεχούς νόμιμης διαμονής και του δεύτερου γονέα, το δε τέκνο αποκτά την Ελληνική Ιθαγένεια από την υποβολή τους.

2. Τέκνο αλλοδαπών που έχει ολοκληρώσει επιτυχώς την παρακολούθηση έξι τουλάχιστον τάξεων ελληνικού σχολείου στην Ελλάδα και κατοικεί μόνιμα και νόμιμα στη Χώρα αποκτά την Ελληνική Ιθαγένεια από τη συμπλήρωση του εξαετούς χρόνου φοίτησης με κοινή δήλωση και αίτηση εγγραφής στο δημοτολόγιο του δήμου μόνιμης κατοικίας του που υποβάλλουν οι γονείς του μέσα σε τρία έτη από τη συμπλήρωση του χρόνου αυτού. Σε περίπτωση μεταγενέστερης υποβολής της δήλωσης και αίτησης και μέχρι την ενηλικίωση του τέκνου, η ιθαγένεια αποκτάται από την υποβολή της σχετικής δήλωσης και αίτησης.

3. Η Ελληνική Ιθαγένεια αποκτάται από τέκνα αλλοδαπών με δήλωση των γονέων τους, σύμφωνα με τις διατάξεις των προηγούμενων παραγράφων του παρόντος άρθρου, μόνον εφόσον και οι δύο γονείς τους διαμένουν νομίμως στην Ελλάδα δυνάμει σχετικού νόμιμου τίτλου σε ισχύ.

4. Τη δήλωση και αίτηση των προηγούμενων παραγράφων του παρόντος άρθρου μπορεί να υποβάλει στην περίπτωση τέκνου μονογονεϊκής οικογένειας ή τέκνου δικαιούχου διεθνούς προστασίας (αναγνωρισμένου πρόσφυγα, προσώπου που έχει υπαχθεί σε καθεστώς επικουρικής προστασίας ή ανιθαγενούς), ο τυχόν εναπομείνας γονέας ή αυτός στον οποίο έχει ανατεθεί η γονική μέριμνα του ανηλίκου ή ασκεί αυτήν εν τοις πράγμασι κατ' αποκλειστικότητα, εφόσον συντρέχουν στο πρόσωπό του οι λοιπές σχετικές προϋποθέσεις.

Σε περιπτώσεις ασυνόδευτων ανηλίκων στους οποίους έχει χορηγηθεί καθεστώς διεθνούς προστασίας τη δήλωση και αίτηση υποβάλλει ο επίτροπος ή ο εκπρόσωπος του ανηλίκου που έχει οριστεί σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 30 του π.δ. 906/2008 (ΦΕΚ 152 Α').

5. Πριν τη διενέργεια της εγγραφής στο δημοτολόγιο ο δήμος αποστέλλει αμέσως αντίγραφα των δικαιολογητικών που προσκομίστηκαν για διασταύρωση με τα στοιχεία που τηρούνται στις αρμόδιες υπηρεσίες, που παρέχουν τη σχετική επιβεβαίωση. Με την επιβεβαίωση των σχετικών στοιχείων, ο δήμος, μέσα σε δεκαπέντε ημέρες, αποστέλλει την αίτηση και τα συνοδευτικά δικαιολογητικά στις αρμόδιες υπηρεσίες της οικείας Περιφέρειας. Ο Γενικός Γραμματέας της Περιφέρειας, μέσα σε δύο μήνες από την παραλαβή του φακέλου, με πράξη του, η οποία δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως εντέλλεται τον οικείο δήμο να εγγράψει το τέκνο των δηλούντων στο δημοτολόγιό του. Η εγγραφή στο δημοτολόγιο διενεργείται μέσα σε έξι μήνες από την υποβολή της δήλωσης και αίτησης.

6. Εφόσον η δήλωση και αίτηση εγγραφής στο δημοτολόγιο, που προβλέπεται στις παραγράφους 1 και 2 του παρόντος άρθρου, δεν υποβλήθηκε από κοινού από τους γονείς μέχρι την ενηλικίωσή του, το τέκνο αποκτά την Ελληνική Ιθαγένεια με δήλωση και αίτηση εγγραφής στο δημοτολόγιο, που το ίδιο δικαιούται να υποβάλει στον δήμο όπου κατοικεί νόμιμα και μόνιμα δυνάμει σχετικού νόμιμου τίτλου σε ισχύ, μέσα σε αποκλειστική προθεσμία τριών ετών από την συμπλήρωση του 18ου έτους της ηλικίας του. Η αίτηση απορρίπτεται αν συντρέχει ποινικό κώλυμα, κατά την περίπτωση β' της παραγράφου 1 του άρθρου 5 ή λόγοι δημόσιας ή εθνικής ασφάλειας, κατά το άρθρο 5B. Η διερεύνηση της συνδρομής των αρνητικών προϋποθέσεων του προηγούμενου εδαφίου διενεργείται με ανάλογη εφαρμογή της προβλεπόμενης στην παράγραφο 2 του άρθρου 7 διαδικασίας και εντός προθεσμίας έξι μηνών. Η σχετική διαδικασία και προθεσμίες αναστέλλονται σύμφωνα με τη διάταξη της παραγράφου 4 του άρθρου 31. Η απόφαση του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας εκδίδεται εντός έτους από την υποβολή της δήλωσης και αίτησης. Η Ελληνική Ιθαγένεια αποκτάται στην περίπτωση αυτή από την υποβολή της δήλωσης και αίτησης.

7. Δεν συνιστούν κατά την έννοια του παρόντος νόμου τίτλο νόμιμης διαμονής δελτία, βεβαιώσεις υποβολής δικαιολογητικών ή άλλα έγγραφα που επιτρέπουν την προσωρινή διαμονή του κατόχου τους μέχρι την κρίση αιτήματός του από την αρμόδια διοικητική ή δικαστική αρχή ή την ολοκλήρωση εκκρεμούς διοικητικής διαδικασίας που τους αφορά. Την κατοχή οριστικού τίτλου νόμιμης διαμονής σε ισχύ κατά την υποβολή της δήλωσης και αίτησης εγγραφής εκ μέρους των γονέων ή του ίδιου του τέκνου, μετά την ενηλικίωσή του, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος άρθρου, ελέγχει η αρμόδια αρχή.

8. Για την υποβολή των προβλεπόμενων στο παρόν άρθρο δηλώσεων και αιτήσεων εγγραφής σε δημοτολόγιο καταβάλλεται παράβολο ύψους 100 ευρώ, που εισπράττεται από τον οικείο δήμο και διατίθεται αποκλειστικά για την λειτουργία των υπηρεσιών που είναι αρμόδιες για τη διεκπεραίωση των δηλώσεων και αιτήσεων και τη διενέργεια των σχετικών εγγραφών.»

Άρθρο 2

Το άρθρο 5 του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας αντικαθίσταται ως εξής:

«Άρθρο 5

Τυπικές προϋποθέσεις πολιτογράφησης

1. Ο αλλοδαπός που επιθυμεί να γίνει Έλληνας πολίτης με πολιτογράφηση πρέπει:

α. Να είναι ενήλικος κατά το χρόνο της υποβολής της δήλωσης πολιτογράφησης.

β. Να μην έχει καταδικασθεί αμετάκλητα για αδίκημα που τέλεσε εκ δόλου, κατά την τελευταία δεκαετία πριν από την υποβολή της αίτησης πολιτογράφησης, σε ποινή στερητική της ελευθερίας τουλάχιστον ενός έτους ή τουλάχιστον έξι μηνών και ανεξαρτήτως χρόνου έκδοσης της καταδικαστικής απόφασης, για εγκλήματα προσβολών του πολιτεύματος, προδοσίας της Χώρας, ανθρωποκτονίας από πρόθεση και επικίνδυνης σωματικής βλάβης, εγκλήματα σχετικά με την εμπορία και τη διακίνηση ναρκωτικών, τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, διεθνή οικονομικά εγκλήματα, εγκλήματα με χρήση μέσων υψηλής τεχνολογίας, εγκλήματα περί το νόμισμα, εγκλήματα σχετικά με την εμπορία παιδιών, την παιδική πορνεία και την παιδική πορνογραφία (ν. 3625/2007, ΦΕΚ 290 Α') εγκλήματα συγκρότησης ή ένταξης ως μέλους σε εγκληματική οργάνωση κατά την έννοια του άρθρου 187 του Ποινικού Κώδικα και εγκλήματα του άρθρου 187 Α του Ποινικού Κώδικα, αντίστασης κατά της αρχής, αρπαγής ανηλίκων, κατά της γενετήσιας ελευθερίας και οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής, κλοπής, ληστείας, απάτης, υπεξαίρεσης, εκβίασης, τοκογλυφίας, του νόμου περί μεσαζόντων, πλαστογραφίας, ψευδούς βεβαίωσης, υφαρπαγής ψευδούς βεβαίωσης, συκοφαντικής δυσφήμισης, λαθρεμπορίας, εγκλήματα που αφορούν τα όπλα, αρχαιοτήτες, την προώθηση μεταναστών που στερούνται τίτλου παραμονής στο εσωτερικό της Χώρας ή τη διευκόλυνση μεταφοράς ή προώθησής τους ή της εξασφάλισης καταλύματος σε αυτούς για απόκρυψη.

γ. Να μην τελεί υπό απέλαση ή άλλη εκκρεμότητα του καθεστώτος νόμιμης παραμονής του στη Χώρα.

δ. Να διαμένει στην Ελλάδα νόμιμα για επτά συνεχή έτη πριν από την υποβολή της αίτησης πολιτογράφησης. Στο χρόνο νόμιμης παραμονής δεν προσμετράται ο χρόνος που διάνυσε ο αλλοδαπός στην Ελλάδα ως διπλωματικός ή διοικητικός υπάλληλος ξένης Χώρας. Για τους κατόχους ιθαγένειας κράτους - μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τους συζύγους Έλληνα ή Ελληνίδας με τέκνο, όσους έχουν τη γονική μέριμνα τέκνου Ελληνικής Ιθαγένειας, εφόσον αυτή δεν αποκλήθηκε σύμφωνα με το άρθρο 1Α παρ. 2, τους αναγνωρισμένους πολιτικούς πρόσφυγες και ανθαγενείς αρκεί η προηγούμενη νόμιμη διαμονή αυτών στην Ελλάδα επί μια τουλάχιστον συνεχή τριετία. Για τους συζύγους Ελλήνων διπλωματικών υπαλλήλων προσμετράται για τη συμπλήρωση του παραπάνω χρόνου και ο χρόνος παραμονής τους στο εξωτερικό λόγω της υπηρεσίας των Ελλήνων συζύγων τους, εφόσον έχουν συμπληρώσει, οποτεδήποτε, ένα έτος διαμονής στην Ελλάδα.

Για τους ομογενείς και για όσους έχουν γεννηθεί και κατοικούν συνεχώς στην Ελλάδα δεν απαιτείται η χρονική προϋπόθεση της επταετούς διαμονής.

ε. Να κατέχει έναν από τους παρακάτω τίτλους νόμιμης διαμονής:

αα) άδεια επί μακρόν διαμένοντος, κατ' εφαρμογή των διατάξεων του π.δ. 150/2006 (ΦΕΚ 160 Α'),

αβ) βεβαίωση ή άλλον τίτλο διαμονής που χορηγείται σε πολίτες κρατών - μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με βάση τις διατάξεις του π.δ. 106/2007 (ΦΕΚ 135 Α'),

αγ) δελτίο ή άλλον τίτλο διαμονής που χορηγείται σε μέλη οικογένειας Έλληνα πολίτη ή πολίτη κράτους - μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή σε γονείς ανήλικου ημεδαπού, κατ' εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 61, 63 και 94 του ν. 3386/2005,

αδ) δελτίο αναγνωρισμένου πολιτικού πρόσφυγα ή καθεστώτος επικουρικής προστασίας ή μέλους οικογένειας κατόχου τέτοιου δελτίου, συμπεριλαμβανομένων και αυτών που έχουν χορηγηθεί, σύμφωνα με τις διατάξεις του προϋποθέσαντος π.δ/τος 61/1999 (ΦΕΚ 63 Α'), καθώς και των προεδρικών διαταγμάτων 90/2008 (ΦΕΚ 138 Α'), 96/2008 (ΦΕΚ 152 Α'), 167/2008 (ΦΕΚ 223 Α') και 81/2009 (ΦΕΚ 99 Α'), όπως έχουν τροποποιηθεί και ισχύουν,

αε) ταξιδιωτικά έγγραφα ή ειδικό δελτίο που έχουν χορηγηθεί από ημεδαπή αρχή, σύμφωνα με τις διατάξεις της Διεθνούς Σύμβασης της Νέας Υόρκης, περί του καθεστώτος των ανιθαγενών, η οποία έχει κυρωθεί με το ν. 139/1975 (ΦΕΚ 176 Α'),

αστ) δελτίο ή άλλον τίτλο διαμονής ομογενούς κάθε τύπου, εκτός από Ειδικό Δελτίο Ταυτότητας Ομογενούς.

2. Με προεδρικό διάταγμα, το οποίο εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, μπορεί να τροποποιούνται, αντικαθίστανται ή καταργούνται τίτλοι οριστικής διαμονής που αναφέρονται στο υπό στοιχείο ε' της προηγούμενης παραγράφου και να προστίθενται νέοι τίτλοι νόμιμης διαμονής.»

Άρθρο 3

Μετά το άρθρο 5 του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας προστίθενται άρθρα 5Α και 5Β ως εξής:

«Άρθρο 5Α

Ουσιαστικές προϋποθέσεις πολιτογράφησης

1. Ο αλλοδαπός που επιθυμεί να γίνει Έλληνας πολίτης με πολιτογράφηση πρέπει, πέραν των προϋποθέσεων του προηγούμενου άρθρου:

α. Να γνωρίζει επαρκώς την Ελληνική γλώσσα, ώστε να εκπληρώνει τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την ιδιότητα του Έλληνα πολίτη.

β. Να έχει ενταχθεί ομαλά στην οικονομική και κοινωνική ζωή της Χώρας. Για τη διακρίβωση της ομαλής ένταξης του αιτούντος στην Ελληνική κοινωνία συνεκτιμώνται ιδίως τα εξής στοιχεία: η εξοικείωση με την Ελληνική ιστορία και τον Ελληνικό πολιτισμό, η επαγγελματική και εν γένει οικονομική δραστηριότητά του, τυχόν δημόσιες ή κοινωφελείς δραστηριότητές του, ενδεχόμενη φοίτησή του σε ελληνικούς εκπαιδευτικούς φορείς, η συμμετοχή του σε κοινωνικές οργανώσεις ή συλλογικούς φορείς μέλη των οποίων είναι Έλληνες

πολίτες, τυχόν συγγενικός του δεσμός και εξ αγχιστείας με Έλληνα πολίτη, η εκ μέρους του σταθερή εκπλήρωση των φορολογικών του υποχρεώσεων, καθώς και των υποχρεώσεων του προς οργανισμούς κοινωνικής ασφάλισης, η κατά κυριότητα κτήση ακινήτου για κατοικία και η εν γένει περιουσιακή του κατάσταση.

γ. Να έχει τη δυνατότητα να συμμετέχει ενεργά και ουσιαστικά στην πολιτική ζωή της Χώρας, σεβόμενος τις θεμελιώδεις αρχές οι οποίες τη διέπουν. Για τη δυνατότητα συμμετοχής στην πολιτική ζωή συνεκτιμώνται ιδίως τα εξής στοιχεία: η επαρκής εξοικείωση με τους θεσμούς του πολιτεύματος της Ελληνικής Δημοκρατίας και την πολιτική ζωή της Χώρας και η βασική γνώση της Ελληνικής πολιτικής ιστορίας, ιδίως της σύγχρονης. Ειδική βαρύτητα στην εκτίμηση περί υιοθέτησης της Ελληνικής πολιτικής ταυτότητας έχουν η συμμετοχή σε συλλογικούς φορείς, πολιτικές ενώσεις ή σωματεία όπου συμμετέχουν και Έλληνες πολίτες, καθώς και η προηγούμενη συμμετοχή στις εκλογές της πρωτοβάθμιας τοπικής αυτοδιοίκησης.

2. Για τη συνδρομή των προϋποθέσεων που προβλέπονται στην προηγούμενη παράγραφο γνωμοδοτεί η Επιτροπή Πολιτογράφησης, η οποία συνιστάται με το άρθρο 12.

3. Για τη διακρίβωση της συνδρομής επί μέρους ουσιαστικών προϋποθέσεων της παραγράφου 1 η κρίση της αρμόδιας Επιτροπής Πολιτογράφησης στηρίζεται και σε ειδική δοκιμασία (τέστ) που η Επιτροπή μπορεί να διεξάγει. Οι προδιαγραφές της ειδικής δοκιμασίας και κάθε άλλο θέμα σχετικά με την οργάνωση και το περιεχόμενό της ρυθμίζονται με κοινή απόφασή των Υπουργών Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων.

Άρθρο 5Β

Λόγοι ασφαλείας

Στο πρόσωπο του αλλοδαπού που επιθυμεί να γίνει Έλληνας πολίτης δεν θα πρέπει να συντρέχουν λόγοι δημόσιας ή εθνικής ασφαλείας. Σχετικά με τη συνδρομή τέτοιων λόγων στο πρόσωπο του αιτούντος παρέχουν γνώμη οι αρμόδιες υπηρεσίες του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη με τη διαδικασία που ορίζεται παρακάτω στο άρθρο 7.»

Άρθρο 4

Το άρθρο 6 του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας αντικαθίσταται ως εξής:

«Άρθρο 6

Δικαιολογητικά πολιτογράφησης

1. Ο αλλοδαπός που επιθυμεί να πολιτογραφηθεί ως Έλληνας, υποβάλλει δήλωση στο δήμο της μόνιμης διαμονής του και αίτηση πολιτογράφησης στις υπηρεσίες της Περιφέρειας στην οποία υπάγεται ο δήμος.

2. Η δήλωση πολιτογράφησης γίνεται ενώπιον του δημάρχου με την παρουσία δύο Ελλήνων πολιτών ως μαρτύρων. Η δήλωση καταχωρείται σε ειδικό πρωτόκολλο και αντίγραφό της χορηγείται στον δηλώσαντα μαζί με έντυπο αίτησης όπου αναγράφονται όλες οι

προϋποθέσεις κτήσης Ελληνικής Ιθαγένειας με πολιτογράφηση.

3. Η αίτηση πολιτογράφησης απευθύνεται προς τον Υπουργό Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και συνοδεύεται από:

- α. Αντίγραφο της δήλωσης πολιτογράφησης.
- β. Αντίγραφο διαβατηρίου, ταξιδιωτικού εγγράφου ή άλλου αποδεικτικού ταυτοπροσωπίας.
- γ. Έναν από τους αναφερόμενους, υπό στοιχείο ε' του άρθρου 5 του παρόντος, τίτλους νόμιμης διαμονής σε ισχύ.

δ. Πιστοποιητικό γέννησης ή άλλο ισοδύναμο πιστοποιητικό που προβλέπεται από τη νομοθεσία της Χώρας πρώτης ιθαγένειας. Αν ο αλλοδαπός είναι δικαιούχος διεθνούς προστασίας ως πολιτικός πρόσφυγας ή έχει υπαχθεί σε καθεστώς επικουρικής προστασίας ή είναι ανιθαγενής και αδυνατεί να προσκομίσει πιστοποιητικό γέννησης, αρκεί η πράξη αναγνώρισης του ως πολιτικού πρόσφυγα, υπαγωγής του στο καθεστώς επικουρικής προστασίας ή το οικείο δελτίο ανιθαγενούς, αντίστοιχα. Αν ο αλλοδαπός έχει γεννηθεί στην Ελλάδα, αρκεί η ληξιαρχική πράξη γέννησης. Αν ο αλλοδαπός αδυνατεί αντικειμενικά να κατέχει διαβατήριο, κατά την έννοια της παραγράφου 1 εδάφιο γ' του άρθρου 84 του ν. 3386/ 2005, αρκεί η άδεια διαμονής που χορηγείται στις περιπτώσεις αυτές σύμφωνα με την προαναφερόμενη διάταξη.

ε. Εκκαθαριστικό σημείωμα ή αντίγραφο δήλωσης φορολογίας εισοδήματος του τελευταίου οικονομικού έτους.

στ. Αριθμό μητρώου κοινωνικής ασφάλισης (Α.Μ.Κ.Α.).

ζ. Παράβολο επτακοσίων (700) ευρώ. Για την επανυποβολή αίτησης πολιτογράφησης το οφειλόμενο παράβολο περιορίζεται στα διακόσια (200) ευρώ. Ομογενείς, κάτοχοι ιθαγένειας κράτους - μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και αναγνωρισμένοι πολιτικοί πρόσφυγες και ανιθαγενείς οφείλουν με κάθε αίτησή τους να καταβάλλουν παράβολο ύψους εκατό (100) ευρώ.»

Άρθρο 5

Το άρθρο 7 του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας αντικαθίσταται ως εξής:

«Άρθρο 7

Διαδικασία πολιτογράφησης

1. Η αρμόδια για θέματα ιθαγένειας υπηρεσία της Περιφέρειας ελέγχει την πληρότητα του φακέλου και τη συνδρομή των τυπικών προϋποθέσεων που προβλέπονται στο άρθρο 5. Αν αυτές δεν συντρέχουν, ο Γενικός Γραμματέας της Περιφέρειας απορρίπτει την αίτηση.

2. Εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 5 του παρόντος, η αρμόδια υπηρεσία της Περιφέρειας αναζητεί αυτεπαγγέλτως πιστοποιητικό ποινικού μητρώου για δικαστική χρήση και πιστοποιητικό μη απέλασης και απευθύνει, μέσω της αστυνομικής αρχής του τόπου διαμονής του αιτούντος, ερώτημα προς τις αρμόδιες υπηρεσίες ασφαλείας του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη, αν συντρέχουν στο πρόσωπο του αιτούντος λόγοι δημόσιας ή εθνικής ασφάλειας για την απόρριψη του αιτήματος. Οι υπηρεσίες ασφαλείας υποχρεούνται να απαντήσουν μέσα σε προθεσμία τριών μηνών, μπορούν όμως, σε κάθε περίπτωση,

να διαβιβάσουν τη γνώμη τους απευθείας προς τον Υπουργό Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης σε οποιοδήποτε στάδιο της διαδικασίας. Η παράλειψη των υπηρεσιών ασφαλείας να αποστείλουν εγκαίρως γνώμη δεν κωλύει την έκδοση της απόφασης του Υπουργού.

3. Αν παρέλθει άπρακτη η προθεσμία της προηγούμενης παραγράφου, η αίτηση πολιτογράφησης διαβιβάζεται προς την Επιτροπή Πολιτογράφησης και εξετάζεται χωρίς τη γνώμη αυτή. Παράλληλα, η αρμόδια υπηρεσία της Περιφέρειας καλεί τον αλλοδαπό σε συνέντευξη, σε συγκεκριμένο τόπο και χρόνο, ενώπιον της Επιτροπής Πολιτογράφησης. Με την ίδια πρόσκληση ο αλλοδαπός καλείται να προσκομίσει στην Επιτροπή Πολιτογράφησης στοιχεία που πιστοποιούν ότι γνωρίζει την Ελληνική γλώσσα, καθώς και όσα άλλα στοιχεία κρίνει ο ίδιος χρήσιμα για να τεκμηριώσουν ότι συντρέχουν στο πρόσωπό του οι ουσιαστικές προϋποθέσεις της πολιτογράφησης.

4. Η κλήση του αλλοδαπού αιτούντος σε συνέντευξη γίνεται με απόδειξη. Μη εμφάνισή του δικαιολογείται μόνο για λόγους αντικειμενικής αδυναμίας. Σε περίπτωση αδικαιολόγητης μη εμφάνισης, η αίτηση πολιτογράφησης απορρίπτεται από τον Υπουργό.

5. Η Επιτροπή μπορεί να διεξάγει ειδική δοκιμασία (τεστ), σύμφωνα με τους ειδικότερους όρους της κοινής υπουργικής απόφασης που προβλέπεται στην παράγραφο 3 του άρθρου 5Α.

6. Η Επιτροπή Πολιτογράφησης συντάσσει αναλυτικό πρακτικό στο οποίο αναφέρονται τα ερωτήματα που υπέβαλε και οι σχετικές απαντήσεις των προσώπων που παρουσιάστηκαν ενώπιόν της για συνέντευξη. Στη συνέχεια, εισήγηση της Επιτροπής Πολιτογράφησης, συνοδευόμενη από το πρακτικό και τον πλήρη φάκελο της υπόθεσης, διαβιβάζεται στο Υπουργείο Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και κοινοποιείται στον αιτούντα, ο οποίος έχει το δικαίωμα να διατυπώσει εγγράφως αντιρρήσεις σχετικά με το περιεχόμενό της ενώπιον του Συμβουλίου Ιθαγένειας μέσα σε αποκλειστική προθεσμία δεκαπέντε ημερών. Δεν κοινοποιούνται στον ενδιαφερόμενο αναλυτικές κρίσεις και πραγματικά περιστατικά και στοιχεία που αφορούν ζητήματα δημόσιας ή εθνικής ασφάλειας που τυχόν περιέχονται στο σώμα της εισήγησης.

7. Σε περίπτωση αμφιβολιών του ως προς την ορθότητα της περιεχόμενης στην εισήγηση της Επιτροπής Πολιτογράφησης αξιολόγησης, ο Υπουργός Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης μπορεί να παραπέμψει την υπόθεση για διατύπωση γνώμης στο Συμβούλιο Ιθαγένειας που προβλέπεται στο άρθρο 28.

8. Οι ομογενείς αλλοδαποί που είναι κάτοχοι τίτλου διαμονής ομογενούς δεν καλούνται σε συνέντευξη ενώπιον της οικείας Επιτροπής Πολιτογράφησης, ο Υπουργός Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης αποφασίζει χωρίς προηγούμενη γνώμη αυτής, πλην των περιπτώσεων εκείνων για τις οποίες αυτός παραπέμπει το σχετικό φάκελο στην Επιτροπή για τη διενέργεια συνέντευξης και τη διατύπωση γνώμης. Την υπόθεση παραπέμπει ο Υπουργός ιδίως όταν ανακύπτουν αμφιβολίες αν το πρόσωπο που επιδιώκει να πολιτογραφηθεί υπό την ιδιότητα του ομογενούς πληροί τις ουσιαστικές προϋποθέσεις πολιτογράφησης.»

Άρθρο 6

Το άρθρο 8 του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας αντικαθίσταται ως εξής:

«Άρθρο 8**Απόφαση πολιτογράφησης - Αιτιολόγηση**

1. Η πολιτογράφηση γίνεται με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

2. Η απόφαση επί αίτησης πολιτογράφησης αιτιολογείται κατά τις διατάξεις του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας.

3. Υποβολή νέας αίτησης για πολιτογράφηση επιτρέπεται μετά την παρέλευση έτους από την απόρριψη της προηγούμενης.»

Άρθρο 7

Στο άρθρο 9 του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας, όπως αυτός κυρώθηκε με τον ν. 3284/2004 και ισχύει, προστίθεται νέα παράγραφος 4 ως εξής:

«4. Τον όρκο του παρόντος άρθρου δίδει και όποιος αποκτά την Ελληνική Ιθαγένεια με δήλωση μετά την ενηλικίωσή του κατά το άρθρο 1Α του παρόντος Κώδικα, μέσα σε ένα έτος από τη δήλωση αυτή.»

Άρθρο 8

Το άρθρο 12 του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας αντικαθίσταται ως εξής:

«Άρθρο 12**Επιτροπή Πολιτογράφησης**

1. Σε κάθε Περιφέρεια συστατάται Επιτροπή Πολιτογράφησης η οποία αποτελείται από:

α. Τον προϊστάμενο της οικείας Γενικής Διεύθυνσης της Περιφέρειας ως Πρόεδρο.

β. Ένα μέλος Δ.Ε.Π. Ανώτατου Εκπαιδευτικού Ιδρύματος, που εδρεύει εντός των ορίων της οικείας Περιφέρειας, στο γνωστικό αντικείμενο της Κοινωνιολογίας, της Ψυχολογίας ή συγγενών κλάδων. Το μέλος και τον αναπληρωτή του υποδεικνύει το αρμόδιο όργανο διοίκησης του οικείου Α.Ε.Ι..

γ. Υπάλληλο της Διεύθυνσης Ιθαγένειας του Υπουργείου Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης. Τη θέση αυτού καταλαμβάνει από 1ης Ιανουαρίου 2011 εκτελεστικός του δευτεροβάθμιου φορέα τοπικής αυτοδιοίκησης στην περιφέρεια του οποίου ανήκει ο δήμος υποβολής της αίτησης πολιτογράφησης και ο οποίος ορίζεται μαζί με τον αναπληρωτή του με πλειοψηφία των δύο τρίτων του εκλεγμένου Συμβουλίου του φορέα. Σε περίπτωση που ο δευτεροβάθμιος Ο.Τ.Α. παραλείψει να ορίσει εκπρόσωπό του μέσα σε προθεσμία τριών μηνών από τη λήξη της θητείας της προηγούμενης σύνθεσης, αν' αυτού ορίζεται ως μέλος της Επιτροπής, με πλήρη θητεία, υπάλληλος της Διεύθυνσης Ιθαγένειας του Υπουργείου Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.

δ. Τον προϊστάμενο της αρμόδιας Διεύθυνσης της Περιφέρειας, και

ε. Μέλος που υποδεικνύει μαζί με τον αναπληρωτή του, σύμφωνα με τον κανονισμό λειτουργίας της, η Εθνική Επιτροπή Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

2. Η Επιτροπή συγκροτείται με απόφαση του Γενικού Γραμματέα της οικείας Περιφέρειας. Με την ίδια απόφαση ορίζονται οι αναπληρωτές του Προέδρου και των μελών της Επιτροπής, που υποδεικνύονται με τον ίδιο τρόπο, καθώς και υπάλληλος κλάδου ΠΕ Διοικητικού της αρμόδιας Διεύθυνσης της Περιφέρειας, ο οποίος θα ασκεί χρέη γραμματέα της Επιτροπής, μαζί με τον αναπληρωτή του. Στην Επιτροπή συμμετέχει ως εισηγτής, χωρίς δικαίωμα ψήφου, ο υπάλληλος που χειρίζεται την υπόθεση.

3. Η θητεία των μελών της Επιτροπής Πολιτογράφησης είναι διετής.

4. Με απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Οικονομικών καθορίζεται η αμοιβή των μελών της Επιτροπής, του γραμματέα και του εισηγτή.»

Άρθρο 9

Το άρθρο 19 του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας αντικαθίσταται ως εξής:

«ΙV. Απώλεια της Ελληνικής Ιθαγένειας που αποκτήθηκε από τέκνα αλλοδαπών με δήλωση ή πολιτογράφηση των γονέων τους

Άρθρο 19

1. Τέκνα αλλοδαπών που έγιναν Έλληνες ενώ ήταν ανήλικα, με κοινή δήλωση των γονέων τους, σύμφωνα με τις διατάξεις των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 1Α, ή με την πολιτογράφηση γονέα τους, σύμφωνα με το άρθρο 11, μπορούν να αποβάλουν την Ελληνική Ιθαγένεια, υποβάλλοντας σχετική δήλωση και αίτηση στο δήμο, του οποίου είναι δημότες ή, αν κατοικούν στην αλλοδαπή, στην Ελληνική προξενική αρχή του τόπου μόνιμης κατοικίας τους, μέσα σε προθεσμία ενός έτους από την ενηλικίωσή τους. Αντίγραφο της δήλωσης και αίτησης διαβιβάζεται αμελλητί στην οικεία Περιφέρεια και το Υπουργείο Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.

2. Για την αποβολή της Ελληνικής Ιθαγένειας εκδίδεται, μέσα σε ένα μήνα από την παραλαβή του σχετικού φακέλου, απόφαση του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας, με την οποία αυτός αποδέχεται την αίτηση. Η απόφαση δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

3. Η αίτηση δεν γίνεται αποδεκτή, εφόσον δια της αποδοχής της ο αιτών καθίσταται ανιθαγενής.»

Άρθρο 10

Στο άρθρο 25 του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας προστίθενται νέες παράγραφοι 3 και 4 ως εξής:

«3. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Οικονομικών και γνώμη του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας, μπορεί να συνιστώνται διευθύνσεις ιθαγένειας σε κάθε Περιφέρεια και τμήματα ιθαγένειας ανά νομό της Περιφέρειας ως υπηρεσίες αυτής. Με το ίδιο διάταγμα καθορίζεται η έδρα τους, η διάρθρωση των οργανικών μονάδων τους και η κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ τους, ο αριθμός και τα προσόντα του προσωπικού τους, καθώς και οι κλάδοι από τους οποίους επιλέγονται οι προϊστάμενοι των μονάδων τους και ρυθμίζεται κάθε συναφές θέμα.

Ειδικά στις Περιφέρειες Αττικής και Κεντρικής Μακεδονίας μπορεί να συνιστώνται μέχρι τρεις και δύο αντίστοιχα διευθύνσεις, των οποίων η κατά τόπον αρμοδιότητα καθορίζεται με το ίδιο προεδρικό διάταγμα.

4. Κάθε έτος οι Περιφέρειες αποστέλλουν στο Υπουργείο Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης στατιστικά στοιχεία όσον αφορά τη με οποιαδήποτε βάση κτήσης και απώλεια ιθαγένειας που εμπίπτει στο πεδίο των αρμοδιοτήτων τους. Τα στοιχεία αυτά συγκεντρώνονται μέχρι το τέλος Μαρτίου του επόμενου έτους, δημοσιεύονται στην ιστοσελίδα του Υπουργείου και περιλαμβάνουν:

- α. ημερομηνία γέννησης,
- β. φύλο,
- γ. οικογενειακή κατάσταση,
- δ. τόπο κατοικίας,
- ε. διάρκεια διαμονής στην Ελλάδα,
- στ. νομική βάση κτήσης,
- ζ. προηγούμενη ιθαγένεια.»

Άρθρο 11

Το άρθρο 28 του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας αντικαθίσταται ως εξής:

«Άρθρο 28 Συμβούλιο Ιθαγένειας

1. Το Συμβούλιο Ιθαγένειας
 - α. αποφαίνεται:
 - αα) επί αντιρρήσεων που υποβάλλουν αιτούντες αλλοδαποί κατά της εισήγησης Επιτροπής Πολιτογράφησης ή
 - αβ) για υπόθεση που παραπέμπει σε αυτό ο Υπουργός για τη διατύπωση γνώμης επί της εισήγησης Επιτροπής Πολιτογράφησης,
 - β. γνωμοδοτεί για θέματα ιθαγένειας κατά τις κείμενες διατάξεις.
2. Το Συμβούλιο Ιθαγένειας συγκροτείται με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και αποτελείται από:
 - α. ένα επίτιμο μέλος του Συμβουλίου της Επικρατείας, ως Πρόεδρο,
 - β. τον Γενικό Γραμματέα Μεταναστευτικής Πολιτικής του Υπουργείου Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης,
 - γ. έναν Νομικό Σύμβουλο του Κράτους,
 - δ. έναν καθηγητή ή αναπληρωτή καθηγητή του Ιδιωτικού Διεθνούς Δικαίου, καθώς και έναν καθηγητή ή αναπληρωτή καθηγητή του Δημοσίου Διεθνούς Δικαίου ή του Συνταγματικού Δικαίου, ημεδαπού Ανώτατου Εκπαιδευτικού Ιδρύματος,
 - ε. τον Προϊστάμενο της Διεύθυνσης Ιθαγένειας του Υπουργείου Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.
- Τα μέλη του Συμβουλίου που απουσιάζουν ή κωλύονται αναπληρώνονται από τους οριζόμενους ή τους νόμιμους αναπληρωτές τους.
3. Στο Συμβούλιο μετέχει χωρίς ψήφο, ως εισηγτής, και ο Προϊστάμενος του αρμόδιου Τμήματος της Διεύθυνσης Ιθαγένειας του Υπουργείου Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, τον οποίο αναπληρώνει ο νόμιμος αναπληρωτής του.

4. Για τη λειτουργία του Συμβουλίου Ιθαγένειας εφαρμόζονται οι διατάξεις των άρθρων 13-15 του ν. 2690/ 1999 (ΦΕΚ 45 Α').»

Άρθρο 12

Το άρθρο 31 του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας αντικαθίσταται ως εξής:

«Άρθρο 31 Προθεσμίες

1. Για την πολιτογράφηση τίθενται οι εξής ειδικές προθεσμίες από την υποβολή της αίτησης:

- α. Έξι μήνες από την κατάθεση στην Περιφέρεια της αίτησης πολιτογράφησης μέχρι την κλήση του ενδιαφερομένου σε συνέντευξη ενώπιον της Επιτροπής Πολιτογράφησης. Εντός του διαστήματος αυτού οφείλει η αρμόδια υπηρεσία της Περιφέρειας να αναζητήσει αυτεπαγγέλτως τα δικαιολογητικά που αναφέρονται στο εδάφιο α' της παραγράφου 2 του άρθρου 7, καθώς και τη γνώμη των αρμόδιων υπηρεσιών ασφαλείας του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη. Αν η αίτηση δεν είναι πλήρης, η προθεσμία αρχίζει από τη συμπλήρωση του οικείου φακέλου ή την επανυποβολή πλήρους της αίτησης. Τυχόν καθυστέρηση της αποστολής των αυτεπαγγέλτως αναζητηθέντων δικαιολογητικών δεν αναστέλλει την περαιτέρω εξέταση του φακέλου.

β. Τέσσερις μήνες από την κλήση του αιτούντος για συνέντευξη έως και την υποβολή της εισήγησης της Επιτροπής προς τον Υπουργό Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.

γ. Δύο μήνες για την έκδοση της σχετικής υπουργικής απόφασης και τη δημοσίευσή της στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

2. Επί αίτησης καθορισμού ιθαγένειας τίθεται προθεσμία δεκαοκτώ μηνών από την υποβολή της αίτησης μέχρι την έκδοση απόφασης.

3. Αν η υπόθεση δεν μπορεί να διεκπεραιωθεί μέσα στις παραπάνω προθεσμίες, η αρμόδια υπηρεσία γνωστοποιεί εγγράφως στον ενδιαφερόμενο τους λόγους της καθυστέρησης. Το σχετικό έγγραφο κοινοποιείται και στον Υπουργό Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, που μπορεί να παραγγέλλει την κατά προτεραιότητα ολοκλήρωση της διαδικασίας μέσα στην προβλεπόμενη προθεσμία.

4. Τις παραπάνω προθεσμίες, καθώς και την εν γένει διαδικασία της πολιτογράφησης αναστέλλουν εκκρεμείς ποινικές δίκες για αδικήματα που επισύρουν ποινή στερητική της ελευθερίας ανώτερης του έτους, καθώς και για λοιπά αδικήματα, η καταδίκη για τα οποία συνιστά κώλυμα πολιτογράφησης. Ανασταλτικό αποτέλεσμα έχει επίσης η υποβολή αντιρρήσεων από τον αιτούντα ενώπιον του Συμβουλίου Ιθαγένειας, καθώς και η παραπομπή της υπόθεσης σε αυτό από τον Υπουργό.»

Άρθρο 13

Στο άρθρο 32 του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας, όπως αυτός κυρώθηκε με το ν. 3284/2004 και ισχύει, προστίθεται νέα παράγραφος 3 ως εξής:

«3. Τα δικαιολογητικά που πρέπει να συνοδεύουν τη δήλωση και αίτηση εγγραφής στο δημοτολόγιο που προβλέπεται στο άρθρο 1Α του παρόντος Κώδικα, καθώς και κάθε άλλο, σχετικό θέμα για την εκτέλεση των διατάξεων αυτού καθορίζονται με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.»

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄
ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΟΜΟΓΕΝΩΝ ΚΑΙ ΝΟΜΙΜΩΣ
ΔΙΑΜΕΝΟΝΤΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΣΤΗΝ ΑΝΑΔΕΙΞΗ
ΤΩΝ ΑΙΡΕΤΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ ΤΗΣ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ
ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Άρθρο 14
Δικαίωμα του εκλέγειν

Ομογενείς και λοιποί αλλοδαποί υπήκοοι τρίτων χωρών μπορούν να συμμετέχουν στις εκλογές της πρωτοβάθμιας τοπικής αυτοδιοίκησης με δικαίωμα ψήφου εφόσον:

1. Έχουν συμπληρώσει το δέκατο όγδοο έτος της ηλικίας τους.

2. Δεν έχουν καταδικαστεί τελεσίδικα για έγκλημα ή καταδίκη για το οποίο συνεπάγεται, αν είναι Έλληνες πολίτες, την αποστέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων σύμφωνα με τα άρθρα 59 και 60 του Ποινικού Κώδικα.

3. Εντάσσονται σε μια από τις ακόλουθες κατηγορίες νομίμως διαμενόντων στη Χώρα αλλοδαπών:

α. είναι κάτοχοι Ειδικού Δελτίου Ταυτότητας Ομογενούς ή τίτλου διαμονής ως μέλη οικογένειας κατόχου τέτοιου Δελτίου και έχουν συμπληρώσει, από την υποβολή της αίτησης για την απόκτηση του Δελτίου ή τίτλου αντίστοιχα, πενταετή συνεχή και νόμιμη διαμονή στη Χώρα,

β. είναι κάτοχοι άδειας διαμονής αόριστης διάρκειας ή δεκαετούς διάρκειας, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 2910/2001 (ΦΕΚ 91 Α') και της παραγράφου 2 του άρθρου 91 του ν. 3386/2005, όπως ισχύει,

γ. έχουν υπαχθεί, στο καθεστώς των επί μακρόν διαμενόντων, κατ' εφαρμογή, των διατάξεων του π.δ. 150/2006 (ΦΕΚ 160 Α') ή στο προβλεπόμενο με την ειδική ρύθμιση της παραγράφου 7 του άρθρου 40 του ν. 3731/2008 (ΦΕΚ 263 Α'),

δ. είναι κάτοχοι «δελτίων μόνιμης διαμονής», ως μέλη οικογένειας Έλληνα πολίτη ή πολίτη κράτους - μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κατ' εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 63 του ν. 3386/2005 και του άρθρου 17 του π.δ. 106/2007 (ΦΕΚ 135 Α') καθώς και δελτίων ή αδειών παραμονής ως μέλη οικογένειας Έλληνα πολίτη ή πολίτη κράτους - μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έχοντας διανύσει πέντε συνεχή έτη νόμιμης διαμονής στη Χώρα,

ε. είναι γονείς ανηλίκων Ελλήνων πολιτών, σύμφωνα με το άρθρο 94 του ν. 3386/2005, όπως ισχύει, και έχουν συμπληρώσει πενταετή συνεχή και νόμιμη διαμονή στη Χώρα,

στ. έχουν αναγνωρισθεί ως πολιτικοί πρόσφυγες ή έχουν υπαχθεί στο καθεστώς επικουρικής προστασίας ή προστασίας για ανθρωπιστικούς λόγους, των μελών της οικογένειάς τους συμπεριλαμβανομένων, σύμφωνα με τις διατάξεις του προϊσχύσαντος προεδρικού διατάγματος 61/1999 (ΦΕΚ 63 Α'), καθώς και των προεδρικών διαταγμάτων 90/2008 (ΦΕΚ 138 Α'), 96/2008 (ΦΕΚ 152 Α'), 167/2008 (ΦΕΚ 223 Α') και 81/2009 (ΦΕΚ 99 Α'), όπως έχουν τροποποιηθεί, εφόσον έχουν συμπληρώσει συνεχή πενταετή και νόμιμη διαμονή στη Χώρα από την υποβολή του σχετικού αιτήματος,

ζ. είναι κάτοχοι ταξιδιωτικών εγγράφων ή ειδικού δελτίου που έχουν χορηγηθεί από ημεδαπή αρχή, σύμφωνα με τις διατάξεις της Διεθνούς Σύμβασης της Νέας Υόρ-

κης, περί του καθεστώτος των ανθαγενών, η οποία έχει κυρωθεί με το ν. 139/1975 (ΦΕΚ 176 Α') και έχουν συμπληρώσει πενταετή συνεχή και νόμιμη διαμονή στη Χώρα από την αίτησης χορήγησης των παραπάνω τίτλων,

η. έχουν τίτλο παραμονής ως ομογενείς και έχουν συμπληρώσει από τη χορήγησή του πενταετή συνεχή και νόμιμη παραμονή στη Χώρα, η οποία πιστοποιείται κατόπιν σχετικής βεβαίωσης της αρχής που τον εξέδωσε.

Άρθρο 15
Αίτηση εγγραφής στους ειδικούς
εκλογικούς καταλόγους

1. Τα πρόσωπα που ανήκουν σε μια από τις αναφερόμενες στο προηγούμενο άρθρο κατηγορίες και επιθυμούν να ασκήσουν το δικαίωμα του εκλέγειν οφείλουν να υποβάλλουν σχετική αίτηση εγγραφής τους σε ειδικό εκλογικό κατάλογο του δήμου στον οποίο υπέβαλαν την αίτηση για τη χορήγηση του εν ισχύ τίτλου διαμονής τους, εφόσον κατοικούν μόνιμα εκεί. Τα πρόσωπα που ανήκουν στις περιπτώσεις 3 στοιχεία α', στ', ζ' και η' του προηγούμενου άρθρου οφείλουν να υποβάλλουν την αίτηση εγγραφής στο δήμο στον οποίο διαμένουν κατά τα δύο τουλάχιστον τελευταία έτη.

2. Ο δικαιούμενος να εγγραφεί σε ειδικό εκλογικό κατάλογο, ο οποίος έχει μετοικήσει σε δήμο άλλον από αυτόν στον οποίο υπέβαλε την αίτηση για τη χορήγηση του εν ισχύ τίτλου διαμονής του, καθώς και κάθε εγγεγραμμένος σε ειδικό εκλογικό κατάλογο, που έχει μετοικήσει σε άλλο δήμο, μπορεί να εγγραφεί στον ειδικό εκλογικό κατάλογο του δήμου της κατοικίας του εφόσον διαμένει εκεί τα δύο τουλάχιστον τελευταία έτη από την ημερομηνία γνωστοποίησης της μετεγκατάστασης στην αρμόδια υπηρεσία της οικείας Περιφέρειας.

3. Η αίτηση εγγραφής σε ειδικό εκλογικό κατάλογο πρέπει να συνοδεύεται από:

α. Επικυρωμένο αντίγραφο του κατά περίπτωση υφιστάμενου τίτλου διαμονής εν ισχύ. Για την εγγραφή σε ειδικό εκλογικό κατάλογο τον αναγκαίο τίτλο νόμιμης διαμονής δεν αντικαθιστά βεβαίωση κατάθεσης δικαιολογητικών είτε για την το πρώτον χορήγηση είτε για την ανανέωση άδειας διαμονής.

β. Επικυρωμένο αντίγραφο ισχυρού διαβατηρίου. Εξαιρούνται όσοι εμπίπτουν στις περιπτώσεις αντικειμενικής αδυναμίας κατοχής διαβατηρίου, κατά την έννοια της παραγράφου 1 εδάφιο γ' του άρθρου 84 του ν. 3386/2005, όπως ισχύει, καθώς και όσων ανήκουν στις περιπτώσεις 3 στ', ζ' και η' του άρθρου 14.

γ. Τα αναγκαία δικαιολογητικά για την απόδειξη συμπλήρωσης διετούς διάρκειας κατοικίας στο δήμο, στους ειδικούς καταλόγους του οποίου πρόκειται να γίνει η εγγραφή, εφόσον αυτό απαιτείται σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος άρθρου. Για την απόδειξη της διετούς τουλάχιστον διάρκειας της διαμονής στο δήμο της Χώρας, στους εκλογικούς καταλόγους του οποίου πρόκειται να γίνει η εγγραφή, εφαρμόζονται τα όσα προβλέπονται για τη μεταδημότευση των Ελλήνων πολιτών στο άρθρο 15 παρ. 7 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων (κ.ν. 3463/2006, ΦΕΚ 114 Α'), όπως ισχύει κάθε φορά.

δ. Πιστοποιητικό ποινικού μητρώου για δικαστική χρήση. Το εν λόγω πιστοποιητικό μπορεί να αναζητείται αυτεπαγγέλτως από τις υπηρεσίες του δήμου.

Άρθρο 16

Άσκηση του δικαιώματος

1. Το δικαίωμα του εκλέγειν ασκείται αποκλειστικά από τους εγγεγραμμένους στους ειδικούς εκλογικούς καταλόγους του προηγούμενου άρθρου, που κατά το χρόνο της ψηφοφορίας κατέχουν έναν από τους περιοριστικά αναφερόμενους στο άρθρο 14 του παρόντος νόμου τίτλους διαμονής σε ισχύ.

2. Οι εγγεγραμμένοι στους ειδικούς εκλογικούς καταλόγους ψηφίζουν μαζί με τους λοιπούς εκλογείς στα εκλογικά τμήματα που έχουν ορισθεί, σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις.

3. Η αναγνώριση των εκλογέων διενεργείται με βάση τον επιδεικνυόμενο κατά την ψηφοφορία τίτλο νόμιμης διαμονής σε ισχύ και ισχυρό διαβατήριό τους, όπου τούτο απαιτείται.

Άρθρο 17

Δικαίωμα του εκλέγεσθαι

1. Εκλογείς, εγγεγραμμένοι στους ειδικούς εκλογικούς καταλόγους του άρθρου 15 του παρόντος, που κατά την ημέρα διενέργειας των εκλογών έχουν συμπληρώσει το εικοστό πρώτο έτος της ηλικίας τους, μπορούν να εκλεγούν δημοτικοί σύμβουλοι, σύμβουλοι δημοτικών διαμερισμάτων και τοπικοί σύμβουλοι, με την πρόσθετη προϋπόθεση ότι διαθέτουν επαρκή γνώση της Ελληνικής γλώσσας για την άσκηση των καθηκόντων τους και τηρούν τους όρους της παραγράφου 1 του άρθρου 34 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων (κ.ν. 3463/2006, ΦΕΚ 114 Α'), όπως ισχύει κάθε φορά.

2. Οι περιορισμοί κατοχής αξιωμαίων της παραγράφου 11 του άρθρου 3 του π.δ. 133/1997 (ΦΕΚ 121 Α'), όπως τροποποιήθηκε με το π.δ. 164/1997 (ΦΕΚ 145 Α'), το π.δ. 320/1999 (ΦΕΚ 305 Α') και το π.δ. 130/2002 (ΦΕΚ 107 Α'), καταλαμβάνουν και τα πρόσωπα της προηγούμενης παραγράφου.

3. Οι εκλογείς της παραγράφου 1 ανακηρύσσονται ως υποψήφιοι από το αρμόδιο Δικαστήριο εφόσον κατέχουν έγκυρο τίτλο διαμονής και ισχυρό διαβατήριο, με την επιφύλαξη των εξαιρέσεων της παραγράφου 3β του άρθρου 15 του παρόντος.

4. Με την κατάθεση δήλωσης υποψηφιότητας κάθε υποψήφιος οφείλει να συνυποβάλλει, επιπλέον των όσων ορίζονται γενικώς από την κείμενη νομοθεσία του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, και τα ακόλουθα δικαιολογητικά:

α. υπεύθυνη δήλωση με την οποία δηλώνεται η ιθαγένεια και η διεύθυνση της μόνιμης κατοικίας του στην Ελληνική επικράτεια, ότι γνωρίζει επαρκώς την Ελληνική γλώσσα για την άσκηση των καθηκόντων σε περίπτωση εκλογής του, καθώς και ότι δεν είναι υποψήφιος για τις δημοτικές εκλογές στην Ελλάδα σε άλλο δήμο, ούτε σε άλλο συνδυασμό του ίδιου δήμου,

β. βεβαίωση εγγραφής στον ειδικό εκλογικό κατάλογο του δήμου όπου είναι υποψήφιος,

γ. επικυρωμένο αντίγραφο του κατά περίπτωση υφιστάμενου τίτλου διαμονής σε ισχύ. Για την άσκηση του δικαιώματος του εκλέγεσθαι ως έγκυρος τίτλος

διαμονής λογίζεται και η βεβαίωση κατάθεσης δικαιολογητικών για την ανανέωση άδειας η ισχύς της οποίας έχει λήξει,

δ. επικυρωμένο αντίγραφο του διαβατηρίου, με την επιφύλαξη των εξαιρέσεων της παραγράφου 3β του άρθρου 15 του παρόντος.

Άρθρο 18

Σύνταξη ειδικών εκλογικών καταλόγων

1. Για τους εκλογείς του άρθρου 14 του παρόντος συντάσσονται ειδικοί εκλογικοί καταλόγοι κατά δήμο, εκλογικό διαμέρισμα ή και συνοικισμό, οι οποίοι περιλαμβάνουν τα εξής στοιχεία: φύλο, επώνυμο, κύριο όνομα ή ονόματα, όνομα πατέρα, όνομα μητέρας, όνομα συζύγου και το γένος αν πρόκειται για έγγαμη γυναίκα που φέρει το επώνυμο του συζύγου, ακριβή ημερομηνία και τόπος γέννησης (ημέρα, μήνας, έτος), διεύθυνση κατοικίας στην Ελλάδα (δήμος ή κοινότητα ή τοπικό διαμέρισμα, οδός και αριθμός), ιθαγένεια, αριθμός διαβατηρίου, όπου τούτο απαιτείται, αριθμό του κατά περίπτωση υφιστάμενου τίτλου νόμιμης διαμονής σε ισχύ, καθώς και ειδικό εκλογικό αριθμό. Τα ονοματεπωνυμικά στοιχεία των εκλογέων αυτών αναγράφονται με λατινικούς ή ελληνικούς χαρακτήρες, κατά αντιστοίχιση προς εκείνους των σχετικών νομιμοποιητικών τους εγγράφων. Εφόσον δεν υπάρχει ακριβής ημερομηνία γέννησης του εκλογέα λογίζεται ότι γεννήθηκε την 1η Ιανουαρίου του έτους γέννησης.

2. Πριν από την εγγραφή στους ειδικούς εκλογικούς καταλόγους οι δήμοι διασταυρώνουν τα στοιχεία που δηλώνονται με τα καταχωρισμένα στα ηλεκτρονικά ή άλλα αρχεία κατόχων τίτλων νόμιμης διαμονής που τηρούνται στο Υπουργείο Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και στο Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, αντιστοίχως, με εξαίρεση όσους κατέχουν τίτλο ή έγγραφο διαμονής ως ομογενείς αλλοδαποί, στην περίπτωση των οποίων αρκεί η προσκόμιση πρόσφατης βεβαίωσης της αρχής που τα έχει χορηγήσει. Η διασταύρωση διενεργείται είτε με την αποστολή των στοιχείων που δηλώθηκαν προς τις κατά περίπτωση αρμόδιες υπηρεσίες των προαναφερθέντων Υπουργείων είτε μέσω κατάλληλης μηχανογραφικής εφαρμογής των δήμων που οι υπηρεσίες αυτές ενημερώνουν σε διαρκή βάση. Αν υπάρχει ασυμφωνία των στοιχείων, δεν πραγματοποιείται η εγγραφή, οι δε υπηρεσίες του δήμου παραπέμπουν τον ενδιαφερόμενο στην αρμόδια για την άρση της ασυμφωνίας αρχή.

Άρθρο 19

Τήρηση και ενημέρωση ειδικών εκλογικών καταλόγων Ειδικές περιπτώσεις διαγραφής

1. Για την εγγραφή στους ειδικούς εκλογικούς καταλόγους, τη διαγραφή, τις μεταβολές και τις ενστάσεις εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις των άρθρων 7 έως και 20 του π.δ. 96/2007 (ΦΕΚ 116 Α'), όπως αυτό ισχύει κάθε φορά.

2. Οι εκλογείς του άρθρου 14 παράγραφος 1 του παρόντος νόμου διαγράφονται από τους ειδικούς εκλογικούς καταλόγους:

α. με αίτησή τους,

β. εάν εκλείψουν οι προϋποθέσεις για την άσκηση του δικαιώματος του εκλέγειν,

γ. αν αποκτήσουν την Ελληνική Ιθαγένεια.

Η Διεύθυνση Ιθαγένειας του Υπουργείου Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης υποχρεούται να ενημερώνει εγκαίρως τη Διεύθυνση Εκλογών σχετικά με διενεργηθείσες πολιτογραφήσεις ομογενών και αλλοδαπών.

3. Το Υπουργείο Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης μεριμνά για τη διαγραφή από τους ειδικούς εκλογικούς καταλόγους αυτών που στερήθηκαν το εκλογικό τους δικαίωμα. Για την εφαρμογή της παραγράφου αυτής τα γραφεία ποινικού μητρώου και τα Πρωτοδικεία στέλνουν το πρώτο δεκαήμερο κάθε διμήνου στο Υπουργείο Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης καταστάσεις με όλα τα απαραίτητα στοιχεία για την αναγνώριση των εκλογέων αυτών στους εκλογικούς καταλόγους και γνωστοποιούν την άρση των σχετικών συνεπειών, λόγω ανάκλησης των οικείων αποφάσεων ή λήξης των ποινών.

Άρθρο 20

Για τα όρια ηλικίας, τη στέρηση του δικαιώματος του εκλέγειν, τα κωλύματα, ασυμβίβαστα και λοιπούς περιορισμούς του δικαιώματος του εκλέγεσθαι, καθώς και κάθε άλλο ζήτημα που δεν ρυθμίζεται ειδικά από τις διατάξεις των άρθρων 14 έως και 19 του παρόντος, εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις του π.δ. 133/1997 (ΦΕΚ 121 Α'), της νομοθεσίας για την εκλογή βουλευτών και του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, όπως κάθε φορά ισχύουν.

Άρθρο 21

1. Κατά την πρώτη εφαρμογή των άρθρων 14 έως και 20 του παρόντος, η προθεσμία εγγραφής στους ειδικούς εκλογικούς καταλόγους του άρθρου 17 λήγει την 30ή Ιουνίου 2010. Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης προσδιορίζονται οι λοιπές προδιαγραφές για τη σύνταξη των καταλόγων, την επικοινωνία μεταξύ υπηρεσιών ή για την εγκατάσταση των απαραίτητων τεχνικών εφαρμογών, καθώς και κάθε άλλο θέμα που είναι αναγκαίο για την εφαρμογή των εν λόγω άρθρων.

2. Με όμοια απόφαση μπορεί να χορηγηθεί παράταση της προθεσμίας της προηγούμενης παραγράφου για χρονικό διάστημα που δεν θα υπερβαίνει τους δύο μήνες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ' ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΕΣ - ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 22

Εκκρεμείς αιτήσεις πολιτογράφησης

1. Εκκρεμείς αιτήσεις πολιτογράφησης διεκπεραιώνονται σύμφωνα με τις προϊσχύουσες διατάξεις περί πολιτογράφησης. Για τη διατύπωση της εισήγησης της Επιτροπής Πολιτογράφησης εκτιμώνται οι ουσιαστικές προϋποθέσεις των άρθρων 5Α και 5Β του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας, η δε απόφαση πολιτογράφησης αιτιολογείται σύμφωνα με το άρθρο 8 παρ. 2 του ίδιου Κώδικα. Σε περίπτωση διαπίστωσης ότι ο ενδιαφερόμενος αλλοδαπός έχει συμπληρώσει τουλάχιστον πέντε έτη συνεχούς νόμιμης διαμονής στην Ελλάδα, η εκκρεμής αίτησή του δεν απορρίπτεται εξ αυτού του λόγου.

2. Η λειτουργία της Επιτροπής Πολιτογράφησης του Υπουργείου Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, με τη συγκρότηση και τις αρμοδιότητες που προβλέπονται από το άρθρο 12 του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας, όπως αυτό ίσχυε πριν από την τροποποίησή του με το άρθρο 8 του παρόντος νόμου, παρατείνεται μέχρι την έκδοση αποφάσεως επί των εκκρεμών κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος αιτήσεων πολιτογράφησης.

3. Οικεκρεμείς αιτήσεις πολιτογράφησης και καθορισμού ιθαγένειας διεκπεραιώνονται εντός προθεσμίας τριών ετών από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου.

Άρθρο 23

Πολιτογράφηση ομογενών κατόχων Ε.Δ.Τ.Ο.

1. Ομογενείς κάτοχοι Ειδικών Δελτίων Ταυτότητας Ομογενούς (Ε.Δ.Τ.Ο.) αποκτούν την Ελληνική Ιθαγένεια με απόφαση του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας του τόπου μόνιμης κατοικίας τους. Η σχετική αίτηση υποβάλλεται στην αρμόδια υπηρεσία της Περιφέρειας του τόπου μόνιμης κατοικίας των ενδιαφερομένων και συνοδεύεται από:

α) αντίγραφο διαβατηρίου ή άλλου αποδεικτικού ταυτότητας,

β) ειδικό δελτίο ταυτότητας ομογενούς,

γ) πιστοποιητικό γέννησης ή άλλο ισοδύναμο πιστοποιητικό που προβλέπεται από τη νομοθεσία της Χώρας πρώτης ιθαγένειας,

δ) παράβολο ύψους 100 ευρώ.

2. Αν ο ενδιαφερόμενος έχει γεννηθεί στην Ελλάδα, αρκεί η ληξιαρχική πράξη γέννησης. Η αρμόδια υπηρεσία της Περιφέρειας αναζητεί αυτεπαγγέλτως πιστοποιητικό ποινικού μητρώου για δικαστική χρήση και υποβάλλει ερώτημα σχετικά με τη συνδρομή λόγων δημόσιας τάξης και ασφάλειας σε βάρος του ενδιαφερομένου στις αρμόδιες αστυνομικές αρχές, οι οποίες οφείλουν να απαντούν εντός της προθεσμίας και υπό τους όρους των εδαφίων β' και γ' της παρ. 2 του άρθρου 7 του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας. Εφόσον δεν συντρέχουν στο πρόσωπο του αιτούντος ποινικά κωλύματα από αυτά που προβλέπονται στο άρθρο 5 παράγραφος 1 στοιχείο β' του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας, όπως τροποποιείται με τον παρόντα νόμο, ή λόγοι δημόσιας ασφάλειας, ο Γενικός Γραμματέας της Περιφέρειας προχωρεί στην έκδοση της σχετικής απόφασης χωρίς συνέντευξη του ενδιαφερομένου ενώπιον της οικείας Επιτροπής Πολιτογράφησης ή εισήγησης αυτής. Ο Γενικός Γραμματέας της Περιφέρειας μπορεί να παραπέμψει την υπόθεση στην Επιτροπή ιδίως λόγω αμφιβολιών, αν πληρούνται οι ουσιαστικές προϋποθέσεις πολιτογράφησης του άρθρου 5Α του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας.

3. Για την απόκτηση της Ελληνικής Ιθαγένειας απαιτείται η δημοσίευση της απόφασης του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, ενώ εφαρμόζεται αναλόγως το άρθρο 9 του ίδιου Κώδικα. Η απόφαση αιτιολογείται σύμφωνα με το άρθρο 8 του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας, όπως τροποποιείται με τον παρόντα νόμο, και εκδίδεται και δημοσιεύεται εντός έτους από την υποβολή της σχετικής αίτησης με πλήρη δικαιολογητικά.

4. Εκκρεμείς αιτήσεις πολιτογράφησης ομογενών κατόχων Ειδικού Δελτίου Ταυτότητας Ομογενούς, που εξετάζονται ήδη από την αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, διεκπεραιώνονται σύμφωνα με τις προϋπάρχουσες διατάξεις, μέσα σε προθεσμία δύο ετών από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου. Οι διατάξεις των άρθρων 5Α και 8 του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας όπως τροποποιείται με τον παρόντα νόμο εφαρμόζονται αναλογικά. Εκκρεμείς αιτήσεις που βρίσκονται κατά τη δημοσίευση του παρόντος νόμου στις αρμόδιες υπηρεσίες των Περιφερειών διεκπεραιώνονται σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος άρθρου. Εκκρεμείς αιτήσεις που βρίσκονται κατά τη δημοσίευση του παρόντος νόμου στις αρμόδιες υπηρεσίες των δήμων διαβιβάζονται στις Περιφέρειες και διεκπεραιώνονται σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος άρθρου.

Άρθρο 24

1. Στους αλλοδαπούς οι οποίοι κατά την έναρξη ισχύος του νόμου αυτού ικανοποιούν τις προϋποθέσεις της παραγράφου 6 του άρθρου 1Α του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας και έχουν ήδη ενηλικιωθεί, χορηγείται προθεσμία τριών ετών για να υποβάλουν την αίτηση και δήλωση που προβλέπεται από τις διατάξεις αυτές. Η ιθαγένεια αποκτάται από την υποβολή της δήλωσης και αίτησης με βάση τους εκεί προβλεπόμενους όρους και διαδικασία.

2. Την Ελληνική Ιθαγένεια αποκτούν επίσης σύμφωνα με το άρθρο 1α παρ.1 του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας και όσα τέκνα αλλοδαπών έχουν γεννηθεί και συνεχίζουν να ζουν στην Ελλάδα από γονείς που διαμένουν νόμιμα και οι δύο στη Χώρα εφόσον κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου η νόμιμη διαμονή ενός τουλάχιστον εξ αυτών υπερβαίνει τα πέντε συνεχή έτη.

Άρθρο 25

1. Αλλοδαποί που κατά την έναρξη ισχύος των διατάξεων του παρόντος νόμου συμπληρώνουν τουλάχιστον πέντε συνεχή έτη νόμιμης διαμονής στη Χώρα μπορούν να ζητήσουν την πολιτογράφησή τους, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 5 και επόμενα του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας, όπως αυτός τροποποιείται με τις διατάξεις των άρθρων 2 έως 13 του παρόντος νόμου, εφόσον προσκομίζουν με τη δήλωση και αίτησή τους κάθε έγκυρο τίτλο διαμονής, εκτός των προσωρινών.

2. Με την επιφύλαξη του άρθρου 31 παράγραφος 4 του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας, όπως αυτό τροποποιείται με τον παρόντα νόμο, η διαδικασία εξέτασης των αιτήσεων αυτών μέχρι και την έκδοση της σχετικής απόφασης του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης διεκπεραιώνεται μέσα σε προθεσμία δύο ετών.

Άρθρο 26

Κατά την πρώτη εφαρμογή του παρόντος νόμου και για δύο έτη από την έναρξη ισχύος αυτού, εφόσον οι αρμόδιες υπηρεσίες των δήμων ή των Περιφερειών αντιμετωπίζουν ιδιαίτερο φόρτο εργασίας, ο Υπουργός Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, με απόφασή του, που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, μπορεί να προσδιορίζει κριτήρια προτεραιότητας για την παραλαβή των δηλώσεων και αιτήσεων κτήσης της Ελληνικής Ιθαγένειας με βάση τις διατάξεις του παρόντος νόμου. Με όμοια

απόφασή του μπορούν επίσης υπό τους ίδιους όρους να αναστέλλονται οι προβλεπόμενες προθεσμίες για τη διεκπεραίωση αιτήσεων κτήσης της Ελληνικής Ιθαγένειας με βάση τις διατάξεις του παρόντος νόμου για χρονικό διάστημα που δεν μπορεί να υπερβαίνει συνολικά τους έξι μήνες.

Άρθρο 27

Περιφερειακή διαίρεση της κρατικής διοίκησης

Ως Περιφέρεια και Γενικός Γραμματέας νοούνται η διοικητική ενότητα της αποκεντρωμένης κρατικής διοίκησης και ο επικεφαλής αυτής, αντίστοιχα, όπως εκάστοτε προβλέπονται από το νόμο. Ειδικότερα, ως Περιφέρειες Αττικής και Κεντρικής Μακεδονίας νοούνται οι διοικητικές ενότητες της αποκεντρωμένης κρατικής διοίκησης με έδρα την Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη αντίστοιχα.

Άρθρο 28

Διάθεση ποσοστού επί του παραβόλου

1. Ποσοστό 15% επί των εισπραττόμενων εσόδων από τα παράβολα της αίτησης πολιτογράφησης αποδίδεται στον οικείο δήμο και διατίθεται από αυτόν μαζί με όσα εισπράττονται ως παράβολο για την κτήση της Ελληνικής Ιθαγένειας από τέκνα αλλοδαπών σύμφωνα με το άρθρο 1Α του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας, όπως τροποποιείται με τον παρόντα νόμο, για την κάλυψη των αναγκών των υπηρεσιών του που χειρίζονται θέματα εφαρμογής του παρόντος νόμου.

2. Ποσοστό 35% επί των εισπραττόμενων εσόδων από τα παράβολα διατίθεται για την κάλυψη δαπανών των υπηρεσιών του Υπουργείου Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και των Περιφερειών, που χειρίζονται θέματα ιθαγένειας. Από τους ίδιους πόρους καλύπτεται η δαπάνη για την αποζημίωση των μελών, του γραμματέα και του εισηγητή των συλλογικών οργάνων που προβλέπονται από τις διατάξεις του παρόντος. Οι σχετικές πιστώσεις εγγράφονται στον προϋπολογισμό της Κεντρικής Υπηρεσίας του Υπουργείου Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης σε ειδικό ΚΑΕ, κατανέμονται με κοινές αποφάσεις των Υπουργών Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Οικονομικών και μπορούν να διατίθενται για την αντιμετώπιση δαπανών που γίνονται για την κάλυψη σχετικών αναγκών των προαναφερθεισών υπηρεσιών με εποχιακό προσωπικό ορισμένου χρόνου σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 3812/2009 και της εκάστοτε ισχύουσας συναφούς νομοθεσίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄ ΑΛΛΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 29

Ρυθμίσεις ειδικών θεμάτων Υπουργείου Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης

1. Το τρίτο εδάφιο της παραγράφου 13 του άρθρου 21 του ν. 3731/2008 αντικαθίσταται ως εξής:

«Ανώνυμες αναπτυξιακές εταιρείες των Ο.Τ.Α. μπορούν να διαχειρίζονται και να υλοποιούν κοινωνικά προγράμματα, συγχρηματοδοτούμενα και από το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς 2007-2013, έως και την 31.12.2010, εφόσον δεν έχουν ολοκληρωθεί οι διαδικασίες σύστασης των κοινωφελών επιχειρήσεων των οικείων Ο.Τ.Α. που θα αναλάβουν τα ανωτέρω προγράμματα.»

2. Το προσωπικό κοινωφελών δημοτικών επιχειρήσεων, οι οποίες κηρύσσονται σε κατάσταση πτώχευσης και εφόσον μέχρι την ημερομηνία παύσης των πληρωμών της επιχείρησης απασχολείται σε αυτή με σχέση εργασίας αορίστου χρόνου, με απόφαση του δημοτικού συμβουλίου, η οποία λαμβάνεται με την απόλυτη πλειοψηφία του συνόλου των μελών του, μεταφέρεται με την ίδια σχέση εργασίας προς κάλυψη των αναγκών του οικείου δήμου ή των νομικών του προσώπων. Κατά τα λοιπά εφαρμόζεται η παράγραφος 4 του άρθρου 269 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων.

3. Οι ρυθμίσεις του άρθρου 34 του ν. 3801/2009 (ΦΕΚ 163 Α') εφαρμόζονται και για τις δαπάνες που διενεργήθηκαν μέχρι 30.6.2005.

4. Η προβλεπόμενη από τη διάταξη του άρθρου 38 του ν. 3775/2009 (ΦΕΚ 122 Α') προθεσμία για την έκδοση προκήρυξης με αντικείμενο τη χορήγηση αδειών τηλεοπτικών σταθμών και ραδιοφωνικών αδειών παρατείνεται από το έληξε μέχρι τις 31.12.2010.

5. Στο τέλος της παρ. 3 του άρθρου 6 του ν. 2527/1997, όπως προστέθηκε με την παράγραφο 1 του άρθρου 10 του ν. 3812/2009, προστίθεται εδάφιο ως εξής:

«Επίσης, εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις του άρθρου 21 του ν. 2190/1994, όπως ισχύουν, ως προς τη διαδικασία που ακολουθείται για τις προσλήψεις με το άρθρο αυτό με έλεγχο από το Α.Σ.Ε.Π.. Η διάταξη αυτή ισχύει από την ισχύ του ν. 3812/2009.»

6. Στο τέλος της παραγράφου 3 του άρθρου 9 του ν. 3812/2009 (ΦΕΚ 234 Α') προστίθενται εδάφια που έχουν ως εξής:

«Γονείς και τέκνα μονογονεϊκής οικογένειας ορίζονται ως ακολούθως:

i. Γονέας μονογονεϊκής οικογένειας νοείται ο γονέας εκείνος ο οποίος, κατά την ημερομηνία υποβολής της αίτησης πρόσληψης, ασκεί εν τοις πράγμασι και κατ' αποκλειστικότητα ή μετά από σχετική ανάθεση τη γονική μέριμνα ενός ή περισσότερων ανήλικων τέκνων. Το δικαίωμα αυτό ασκείται από τον γονέα και μετά την ενηλικίωση των τέκνων και μέχρι τη συμπλήρωση του 25ου έτους της ηλικίας τους.

ii. Τέκνα μονογονεϊκής οικογένειας είναι εκείνα τα οποία μέχρι την ενηλικίωσή τους είχαν τον ένα μόνο γονέα τους. Στην περίπτωση αυτή υπάγονται και τα τέκνα τα οποία στερήθηκαν και τους δύο γονείς πριν την ενηλικίωσή τους. Το δικαίωμα αυτό ασκείται από το τέκνο μέχρι και τη συμπλήρωση του 30ού έτους της ηλικίας του.»

Άρθρο 30

Τροποποίηση διατάξεων του ν. 3386/2005

1. Οι υπό στοιχείο β' διατάξεις της παραγράφου 6 του άρθρου 92 του ν. 3386/2005 «Είσοδος, διαμονή και κοινωνική ένταξη υπηκόων τρίτων χωρών στην Ελληνική Επικράτεια» (ΦΕΚ 212 Α') αντικαθίστανται ως εξής:

«β. Ποσοστό 25% των εσόδων από τα παράβολα των παραγράφων 1 και 2 διατίθεται για την κάλυψη δαπανών Υπουργείων, Περιφερειών και Ν.Π.Δ.Δ. που διαχειρίζονται θέματα μεταναστευτικής πολιτικής, καθώς

και για την επιχορήγηση του Ινστιτούτου Μεταναστευτικής Πολιτικής. Από τους ίδιους πόρους καλύπτεται και η δαπάνη για την αποζημίωση των μελών, του γραμματέα και του εισηγητή των συλλογικών οργάνων που προβλέπονται από τις διατάξεις του νόμου αυτού. Οι ίδιες πιστώσεις μπορούν να διατίθενται και για την αντιμετώπιση δαπανών στις οποίες υποβάλλονται οι προαναφερόμενοι φορείς για την πρόσληψη εποχιακού προσωπικού ορισμένου χρόνου από τις αρμόδιες υπηρεσίες των παραπάνω φορέων σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 3812/2009 και της εκάστοτε ισχύουσας συναφούς νομοθεσίας. Οι σχετικές πιστώσεις εγγράφονται στον προϋπολογισμό του Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και κατανομούνται με κοινές αποφάσεις των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και Οικονομίας και Οικονομικών. Με όμοια απόφαση καθορίζονται οι λεπτομέρειες για την εφαρμογή των διατάξεων της παρούσας υποπαραγράφου.»

2. Το ποσό των εννακασίων (900) ευρώ, που αναγράφεται στην παράγραφο 2 του άρθρου 92 του ν. 3386/2005, όπως αυτός ισχύει, για την υπαγωγή στο καθεστώς του επί μακρόν διαμένοντος, μειώνεται στο ποσό των εξακοσίων (600) ευρώ.

Άρθρο 31

Έναρξη ισχύος

Η ισχύς των διατάξεων του παρόντος νόμου αρχίζει από τη δημοσίευση του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά στις επί μέρους διατάξεις του.

Παραγγέλλουμε τη δημοσίευση του παρόντος στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και την εκτέλεσή του ως νόμου του Κράτους.

Αθήνα, 24 Μαρτίου 2010

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΚΑΡΟΛΟΣ ΓΡ. ΠΑΠΟΥΛΙΑΣ

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ, ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗΣ
ΚΑΙ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

Ι. ΡΑΓΚΟΥΣΗΣ

Γ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ

ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ
ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

Α. ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ

ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ, ΔΙΑΦΑΝΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ
ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ

Χ. ΚΑΣΤΑΝΙΔΗΣ

Μ. ΧΡΥΣΟΧΟΪΔΗΣ

Θεωρήθηκε και τέθηκε η Μεγάλη Σφραγίδα του Κράτους.

Αθήνα, 24 Μαρτίου 2010

Ο ΕΠΙ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ

Χ. ΚΑΣΤΑΝΙΔΗΣ

ΑΝΑΦΟΡΑ

Acquisition of citizenship in the EU EU27 Member States granted citizenship to

776 000 persons in 2009

In 2009, 776 000 persons acquired citizenship¹ of an **EU27** Member State. In 2008 it was 699 000 persons. The main contribution to this increase at EU level came from the United Kingdom and was a consequence of the unusually low number of citizenships that, for purely administrative reasons, the United Kingdom granted in 2008.

The new citizens in the **EU27** in 2009 came mainly from **Africa** (29% of the total number of citizenships acquired), **Asia** (24%), **non-EU27 Europe** (22%), **North and South America** (15%) and **Oceania** (1%). Citizens of one EU27 Member State who acquired citizenship in another Member State accounted for 8% of the total.

These data on the acquisition of citizenship of the EU27 Member States are taken from a report² issued by **Eurostat, the statistical office of the European Union**.

Highest number of citizenships granted per 100 resident foreigners in Portugal, Sweden, Poland and the United Kingdom

In 2009, the highest number of citizenships were granted by the **United Kingdom** (204 000 persons), **France** (136 000) and **Germany** (96 000), which together accounted for more than half of all citizenships granted by the EU27 Member States.

The number of citizenships granted can be related to the number of resident foreigners i.e. non-nationals resident in the Member State. The highest rates were registered in **Portugal** (5.8 citizenships granted per 100 resident foreigners), **Sweden** (5.3), **Poland** and the **United Kingdom** (both 4.8), and the lowest rates in the **Czech Republic** (0.3), **Lithuania** and **Slovakia** (both 0.5). On average, 2.4 citizenships were granted per 100 resident foreigners in the **EU27**.

When compared with the total population of each Member State, the highest rates of citizenship granted were recorded in **Luxembourg** (8.1 citizenships granted per 1 000 inhabitants), **Cyprus** (5.1), the **United Kingdom** (3.3) and **Sweden** (3.2). Eight Member States granted less than one citizenship per 1 000 inhabitants. On average, 1.6 citizenships were granted per 1 000 inhabitants in the **EU27**.

Highest numbers of citizenships in the EU27 acquired by Moroccans, Turks, Indians and Ecuadorians

In 2009, the largest groups that acquired citizenship of an EU27 Member State were citizens of **Morocco** (59 900 persons), **Turkey** (51 900), **India** (31 100), **Ecuador** (27 800) and **Albania** (26 700). Among the Member States with the highest total number of citizenships acquired, the largest groups in the **United Kingdom** were Indians (13% of total citizenships acquired) and Pakistanis (10%), in **France**, they were Moroccans (19% of total citizenships acquired) and Algerians (15%) and in **Germany**, it was Turks (26%).

In some Member States, a large part of the citizenships was granted to citizens from only one country. The Member States with the highest concentrations were **Greece** (84% from **Albania**), **Romania** (67% from **Moldova**) and **Hungary** (66% from **Romania**). In **Latvia** and **Estonia**, 96% and 93% respectively of the new citizens were **recognised non-citizens**³.

Acquisition of citizenship in the EU27, 2009

	Total number of citizenships acquired in thousands		Citizenships acquired per:	
	2008	2009	100 resident foreigners*	1 000 inhabitants
EU27	698.6	776.1	2.4	1.6
Belgium	37.7	32.8	3.2	3.0
Bulgaria	7.1	9.2	:	1.2
Czech Republic	1.2	1.1	0.3	0.1
Denmark	6.0	6.9	2.1	1.2
Germany	94.5	96.1	1.3	1.2
Estonia	2.1	1.7	0.8	1.2
Ireland	3.2	4.5	0.9	1.0
Greece	16.9	17.0	1.8	1.5
Spain	84.2	79.6	1.4	1.7
France	137.3	135.8	3.6	2.1
Italy	53.7	59.4	1.5	1.0
Cyprus	3.5	4.1	3.2	5.1
Latvia	4.2	3.2	0.8	1.4
Lithuania	0.3	0.2	0.5	0.1
Luxembourg	1.2	4.0	1.9	8.1
Hungary	8.1	5.8	3.1	0.6
Malta	0.6	0.8	4.5	2.0
Netherlands	28.2	29.8	4.1	1.8
Austria	10.3	8.0	0.9	1.0
Poland	1.8	2.5	4.8	0.1
Portugal	22.4	25.6	5.8	2.4
Romania	5.6	9.4	:	0.4
Slovenia	1.7	1.8	2.5	0.9
Slovakia	0.5	0.3	0.5	0.0
Finland	6.7	3.4	2.4	0.6
Sweden	30.5	29.5	5.3	3.2
United Kingdom	129.3	203.6	4.8	3.3
Iceland	0.9	0.7	3.0	2.3
Liechtenstein	0.3	0.1	:	2.9
Norway	10.3	11.4	3.8	2.4
Switzerland	44.4	43.4	2.6	5.6
Croatia	7.6	5.3	:	1.2
Former Yugoslav Republic of Macedonia	1.1	0.8	:	0.4
Turkey	6.0	8.1	:	0.1

* Data on foreign population are not available or fully comparable for Bulgaria, Romania, Liechtenstein, Croatia, the Former Yugoslav Republic of Macedonia and Turkey.

: Data not available

Largest groups acquiring citizenship in the EU27 Member States, 2009

	Largest group		Second largest group		Third largest group		Fourth largest group	
	Previous citizens of	%	Previous citizens of	%	Previous citizens of	%	Previous citizens of	%
EU27*	Morocco	7.7	Turkey	6.7	India	4.0	Ecuador	3.6
BE	Morocco	24.2	Turkey	8.4	Italy	5.6	Dem. Republic of Congo	5.0
BG	Former Yug. Rep. of Macedonia	47.9	Moldova	29.1	Serbia	5.9	Israel	5.2
CZ	Ukraine	43.7	Slovakia	12.0	Russia	5.9	Poland	5.0
DK	Iraq	17.6	Afghanistan	11.6	Turkey	7.6	Stateless*	6.7
DE	Turkey	25.6	Iraq	5.3	Serbia	4.3	Poland	4.0
EE	Recognised non-citizen ³	93.2	Russia	5.2	Ukraine	1.2	Lithuania	0.2
IE	Nigeria	10.0	Philippines	9.1	India	7.4	South Africa	6.9
EL	Albania	83.9	Georgia	3.2	Russia	2.4	Turkey	1.0
ES	Ecuador	32.3	Colombia	20.7	Morocco	8.4	Peru	8.0
FR	Morocco	19.2	Algeria	15.2	Tunisia	6.8	Turkey	6.8
IT	Albania	16.0	Morocco	15.3	Romania	4.6	Tunisia	3.5
CY	Greece	9.1	Russia	7.9	Ukraine	5.7	United Kingdom	5.3
LV	Recognised non-citizen ³	95.6	Russia	1.7	Ukraine	1.3	Stateless*	0.4
LT	Stateless*	52.2	Russia	28.6	Ukraine	11.8	Belarus	5.4
LU	Portugal	30.9	Italy	9.0	Germany	8.0	France	6.9
HU	Romania	65.6	Serbia and Montenegro**	11.6	Ukraine	9.6	Belarus	2.2
MT	Australia	38.2	United Kingdom	12.6	Canada	5.1	South Africa	4.7
NL	Morocco	18.5	Turkey	14.0	Suriname	3.8	Iraq	2.3
AT	Serbia	20.5	Bosnia and Herzegovina	18.3	Turkey	15.6	Croatia	5.5
PL	Ukraine	35.0	Belarus	14.3	Russia	6.5	Armenia	3.2
PT	Cape Verde	19.4	Brazil	14.5	Moldova	10.7	Guinea Bissau	8.4
RO	Moldova	67.2	Stateless*	22.0	Ukraine	1.4	Israel	1.4
SI	Bosnia and Herzegovina	27.2	Serbia	15.2	Croatia	11.0	Italy	10.5
SK	Ukraine	29.4	Czech Republic	18.3	Serbia	16.4	Hungary	6.5
FI	Russia	30.1	Somalia	8.5	Iraq	6.1	Afghanistan	5.4
SE	Iraq	10.8	Finland	8.2	Thailand	4.5	Turkey	4.1
UK	India	13.0	Pakistan	10.3	Bangladesh	5.9	Philippines	5.8
IS	Poland	21.0	Philippines	14.6	Serbia	10.4	Vietnam	7.0
LI	Turkey	32.0	Switzerland	27.2	Austria	9.7	Serbia and Montenegro**	7.8
NO	Somalia	15.2	Iraq	11.1	Afghanistan	7.5	Iran	6.9
CH	Serbia and Montenegro**	20.4	Italy	11.1	Germany	9.3	Turkey	6.0
HR	Bosnia and Herzegovina	48.4	Serbia	9.7	Australia	6.7	Chile	4.1
MK	Serbia	39.6	Albania	22.8	Austria	5.6	Turkey	4.3

* A stateless person is someone who is not recognized as a citizen of any State

** Data refer to Serbia & Montenegro, which existed between 2003 and 2006

- Citizenship** is the legal bond between an individual and a state, acquired by birth, naturalisation or other means according to national legislation. **Naturalisation** is the process by which a state grants its citizenship through a formal act on the application of the individual concerned. **Other ways** of granting citizenship may include spouses of nationals, minors adopted by nationals and descendants of nationals born abroad returning to the country of origin of their ancestors.
- Eurostat**, Statistics in Focus, 24/2011 "**Acquisitions of citizenship on the rise in 2009**", available free of charge in pdf

format on the Eurostat web site.

3. A majority of these persons were citizens of the former Soviet Union. A recognised non-citizen is a person who is neither a citizen of the reporting country nor of any other country, and who has established links to the reporting country which include some but not

